

ISSN (Print): 1905-9922

ISSN (Online): 2773-9252

วารสารศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2565

Journal of
Education
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน พ.ศ. 2565

3

วารสารศึกษาศาสตร์

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ISSN (Print): 1905-9922, ISSN (Online): 2773-9252

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2565

วัตถุประสงค์

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รับผิดชอบงานวิชาการประเภทบทความวิชาการบทความวิจัย/วิทยานิพนธ์ และบทความหนังสือ ด้านการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งนี้ผู้เขียนต้องยึดมั่นในจริยธรรมการตีพิมพ์ของวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามอย่างเคร่งครัด

การตรวจสอบทางวิชาการ

บทความได้ผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิบทความละ 3 ท่าน

กำหนดการพิมพ์เผยแพร่

พิมพ์เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1: มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2: เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3: กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4: ตุลาคม-ธันวาคม

เจ้าของ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 โทรสาร 0-4374-3174
เว็บไซต์ <http://www.edu.msu.ac.th/journal>

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนิ่งเฉลิม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติวรดา พลเยี่ยม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	สถาบันอนาคตเพื่อการพัฒนา
ศาสตราจารย์ ดร.อลงกลด แทนอมทอง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน คูเจริญไพศาล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชคชัย ยืนยง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา พาระนัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Associate Professor Dr. Jiri Dostal	Palacky University in Olomouc, Czech Republic
Assistant Professor Dr. R. Ahmad	Universitas Sultan Ageng
Zaky El Islami	Tirtayasa, Indonesia
Dr. Belgin Bal-Incebacak	Ondokuz Mayis Universitedisi, Turkey

เลขานุการและเหรัญญิก

นางรุ่งทิพย์ สิงพร

บทความที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เป็นความคิดเห็นของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

Website: <https://www.edu.msu.ac.th/journal>

พิมพ์วันที่ 30 กันยายน 2565 E-mail: journaled@msu.ac.th

ออกแบบและพิมพ์

สำนักพิมพ์สวนหนังสือ: 189 หมู่ 12 ราชวดีการ์เด้นวิลล์

ต.ท่าขอนยาง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150

โทรศัพท์: 09-2956-2419

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระศักดิ์ อุปไมยอริชัย	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีณา ประชากุล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียงแข ภูผายาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีพาย	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ จันทะหิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อพนันต์ พูลพุกธา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ อาษานอก	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติวรดา พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ สายหงษ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ผาระนัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นเรศ ชันชะรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจพร วรรณูปถัมภ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี เทียนทองดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ฤกษ์แก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพร ทับพิมพ์ศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาจารย์ ดร.ลิริกัลยา สุขชี	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาจารย์ ดร.อารีย์รัตน์ โนนสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ดำเนินการตีพิมพ์บทความในศาสตร์ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และยังคงมุ่งมั่นในการทำหน้าที่เป็นพื้นที่ทางวิชาการสำหรับคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ รวมถึงผู้ที่สนใจได้นำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อันนำมาซึ่งการสร้างสรรค์สังคมด้วยการใช้องค์ความรู้จากการวิจัย โดยในวารสารฉบับเป็นปีที่ 16 ฉบับที่ 3 ได้นำเสนอบทความรวมทั้งสิ้น 18 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 17 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ได้ผ่านการตรวจสอบการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์สาขา ซึ่งถือเป็นมาตรฐานทางวิชาการที่กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก อันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจใช้ในการศึกษาค้นคว้า อ้างอิง รวมไปถึงการนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาวิจัยและพัฒนาสังคมต่อไป

กองบรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ร่วมพิจารณาผลงานวิชาการ และขอขอบคุณนักวิชาการที่ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพวารสาร โดยส่งบทความลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งกองบรรณาธิการขอให้ความเชื่อมั่นว่าจะดำเนินการพัฒนาคุณภาพของวารสารให้ได้มาตรฐานเพื่อพร้อมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป และในนามบรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์ ขอขอบคุณกองบรรณาธิการทุกท่านที่ได้ร่วมกันพัฒนาวารสารมาอย่างยาวนาน ผมจึงขอเรียนแจ้งว่าจะดำเนินการวารสารนี้ไปจนถึงปีที่ 16 ฉบับที่ 4 เพื่อให้กองบรรณาธิการชุดใหม่ได้ดำเนินการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม
บรรณาธิการ

วารสารได้รับการอ้างอิงในฐานข้อมูล

สารบัญ

บทความวิชาการ

STEM to STEAM: นวัตกรรมการสอนทางศิลปศึกษา

สุปราณี ชมจุมจัง	7
------------------------	---

บทความวิจัย

รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพายัพในยุคสังคมวิถีใหม่

เกศินี ภูผวงศ์, ดารินทร์ เหมะวิบูลย์, พิรุษ ลาเซอร์, เมตตา พรวรรณศิริเวช	23
--	----

ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ไกรศักดิ์ สุรพงษ์พัฒนะ, ศุภชนกฤษ ยอดสละ, วสันต์ชัย กากแก้ว	36
--	----

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ธนกร สร้อยสวรรค์, ศุภชนกฤษ ยอดสละ, พนา จินดาศรี	48
---	----

การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ธนศักดิ์ เจริญธรรม	62
--------------------------	----

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ธเนศ น้อยดี, ฐิตินันท์ ดวงสุวรรณ, ทวีพัฒน์ สันตะวัน	80
---	----

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

นุชรา โพธิ์พัฒนชัย, จุลติศ คัญทัพ	95
---	----

ผลของการเล่นทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปรัชญานันต์ ทองกลม, พชรินทร์ เสรี, ผศ.ดร. ปนัดดา ธนเศรษฐกร	110
--	-----

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและบ่มเพาะพลเมืองสร้างสรรค์ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดลำปาง

ทวีพรรณ จักรสาน, ภิญญพันธ์ พงนะลาวัณย์, อำนาจ สงวนกลาง, วิเชต ทวีกุล	124
--	-----

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู

วสันต์ สวรรพสุข	139
-----------------------	-----

ปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

วิทธิธร ทองสุข, ภาณุ กุศลวงศ์, อนันต์ มาลารัตน์	154
---	-----

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วัลลภา สานา, ประภาส เพ็งพุ่ม	167
------------------------------------	-----

การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

วิโรจน์ เฉลยสุข, วัลลภา ฉลากบาง, พรเทพ เสถียรพแก้ว	180
--	-----

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

เวณิกา ถนอมเพียร, ทรงเดช สอนใจ, ศุภชนกฤษ ยอดสละ	200
---	-----

การศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ศศิธร อินตั้น, อรกมล สุวรรณประเทศ	212
---	-----

การพัฒนาโมเดลทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ โดยใช้แนวคิด CCR

สมฤทัย เอ็นใจ, ฤทธสรีฐ พิมพิลา	228
--------------------------------------	-----

การบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในจังหวัดหนองบัวลำภู

สมาน ประวันโต	240
---------------------	-----

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

อารีวรรณ นาคคำ, สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง	250
--	-----

Contents

Academic Article

STEM to STEAM: Teaching Innovation in Art Education <i>Supranee Chomjumjang</i>	7
--	---

Research Article

The Learning Style-Preferences of Freshmen Nursing Students Payap University in the New Normal <i>Kasinee Wudhiwong, Darin Hemaviboon, Peeranuch LeSeure, Metta Ponwannasiriveth</i>	23
The Priority Need Index of School as Learning Community under the Secondary Educational Service Area Office Surin <i>Kraisak Surapongpiwattana, Suphatanakris Yordsala, Wasanchai Kakkaew</i>	36
Strategic Leadership Affecting Academic Administration Competencies among School Principals Under Buriram Primary Educational Service Area Office 2 <i>Thanakorn Soisawan, Suphatanakris Yordsala, Phana Jindasri</i>	48
The Development of Learning Management Model of Chemistry Subject to Enhance Academic Achievement and Critical Thinking of Mathayomsuksa 4 Students <i>Tanasak Charenthum</i>	62
Guidelines for The Development of Professional learning community Oportions of Schools in the Untied Campus Benjasiri, under the Office of the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 <i>Thanate Noidee, Thitinan Doungsuwan, Teeppipat Suntawan</i>	80
Learning Organization of Schools under Nong Khaem District Bangkok Metropolitan Administration <i>Nootsara Phopattanachai, Juladis Khanthap</i>	95
The Effects of Northeast Folktales Storytelling with Positive Reinforcement on Prosocial Behavior in Elementary Students <i>Prachyanan Thongklom, Patcharin Seree, Panadda Thanasetkorn</i>	110
The Improvement of Learning Process in Social Studies to Reinforce the Life Experiences and Produce the Creative Citizen, Case Study of the Senior High School in Lampang Province <i>Rapeepan Jaksan, Pinyapan Potjanalawan, AMnat Sa-nguanklang, Vicherd Tawekul</i>	124
A Development of Curriculum to Enhance Active Citizenship Competencies Based on Critical Pedagogy Concept for Pre-service Teacher <i>Wasan Sapphasuk</i>	139
Preduetive Factors of Excercise Behaiior Consisteney Using Muay Thai <i>Varitthon Thongsuk, Phanu Kusolwong, Anan Malarat</i>	154
The Development of the Spelling Skill Exercise on the Skill in Spelling Different Ending Consonants Together with Collaborative Learning by using STAD Technique for Elementary 3 Students <i>Wanlapha Sana, Brapaas Pengpoom</i>	167
The Development of Extra-Curricular Activities Package for Enhancing Senior High School Students Public Mind in School under The Secondary Education Service Area office Sakon Nakhon <i>Virod Chaloeisuk, Wannika Chalakbang, Phomtap Sathainnophakaow</i>	180
Guidelines for Teacher Competency Deveolpment in The 21St Century for Schools under the Surin Primary Educational Service Office Area 3 <i>Wenika Tanompean, Songdet Sornjai, Suphathanakrit Yodsala</i>	200
The Study of an Instructional Design Ability of Graduate Students Teachers Chiangmai Rajabhat University <i>Sasithorn Intun, Onkamom Suwanprates</i>	212
The Development of Mathematical Concepts of Mathematics Teacher Students Using CCR Concept <i>Somruthai Yenjai, Koonthareerat Pimpila</i>	228
Teaching and Learning Administration in Kindergarten and Primary level of Private School during Coronavirus Pandemic (COVID-19) in Nong Bua Lamphu Province <i>Saman Prawntho</i>	240
Learning Activities Based on Mon Culture in Ladkrabang for Grade Six Students Using Project-based Learning in The Art Learning Strand <i>Areewan Nakdam, Sathit Thimwatbuntong</i>	250

STEM to STEAM: นวัตกรรมการสอนทางศิลปศึกษา

STEM to STEAM: Teaching Innovation in Art Education

สุปราณี ชมจุมจัง^{1*}

Supranee Chomjumjang^{1*}

บทคัดย่อ

STEM Education เป็นประเด็นที่หลายประเทศให้ความสนใจ โดยมีการกำหนดเป้าหมายด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้และทักษะในสาขา สะเต็ม ยกตัวอย่างเช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลี ตัวอย่างของประเทศที่มีความเคลื่อนไหวด้านสะเต็มและสะเต็มศึกษาอย่างชัดเจนคือประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดให้สะเต็มเป็นแกนของมาตรฐานการศึกษาที่ประกาศในระดับประเทศ ด้วยการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษา Next Generation Science Standards (NGSS) ทั้งนี้นโยบายของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาต้องการให้แต่ละมลรัฐนำไปปฏิบัติมีการกำหนดกรอบการดำเนินงานครอบคลุมทั้งระบบ ตั้งแต่การกำหนดนิยามที่ครอบคลุมคำว่า สะเต็ม การกำหนดอาชีพในสาขาที่เกี่ยวข้องกับสะเต็ม การทำวิจัยและพัฒนาจนถึงการป้อนกำลังคนด้านสะเต็มเข้าสู่ภาควิชาชีพ STEAM (STEAM Education) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์ เข้าด้วยกัน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาจนเกิดทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ นวัตกรรมใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการคิด แนวการคิด ในการดำเนินชีวิต โดยมีปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนรู้ 3 ส่วน คือ การนำเสนอสถานการณ์ การออกแบบอย่างสร้างสรรค์ และการสร้างความจับใจ ผ่านการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่างๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะ สมรรถนะ ตลอดจนการบูรณาการการเรียนรู้สู่การใช้ชีวิตประจำวัน ต่อยอดองค์ความรู้ด้วยนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา และตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: สเต็ม นวัตกรรม ศิลปศึกษา

¹ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹ Research and Development Institute Phranakhon Rajabhat University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

Abstract

STEM education is an issue that many countries are interested in. It has set goals for educational management to develop human resources with knowledge and skills in the field. STEM education, for example, England, Australia, Singapore, Japan, Korea. An example of a country with a strong focus on STEM and STEM education is the United States. By designating the STEM as the core of the educational standards announced at the national level. with the promulgation of educational standards STEAM Education Definition of STEM and main characteristics of STEM learning activities The US federal policy requires that each state to implement a framework that covers the entire system. From defining a comprehensive definition of STEM, defining careers in STEM-related fields, conducting research and development, to entering the STEM workforce into the professional sector. It is a learning management approach by integrating Science, Technology, Engineering, Arts, and Mathematics. together by focusing on the learners to create a body of knowledge and be able to apply the knowledge gained until they develop skills in solving immediate problems and being able to create new things, new innovations whether it is a thought process, concept, and way of life. There are three important factors in learning management, namely the presentation of the situation, creative design, and emotional touch through learning and creating works in various formats that promote learners with skills, competencies, and integration of learning. to daily life Expanding knowledge with innovations for development and meet the changing needs of the 21st century.

Keywords: STEM STEAM, Innovation, Art Education

บทนำ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The 21st Century learning) จะแตกต่างจากการเรียนรู้ในอดีตที่ผ่านมาโดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในชีวิตปัจจุบัน ซึ่งหมายถึงปี ค.ศ. 2001-ค.ศ.2100 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มผู้วิจัยหรือสถาบันต่างๆ ที่มีจุดเน้นแตกต่างกันออกไป หน่วยงานหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติคือ

Partnership for 21st Century learning (2011; 2015) ได้ให้นิยามว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการดำรงชีวิตปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยกลุ่มทักษะหลัก 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skills) ทักษะด้านข้อมูล สื่อ และเทคโนโลยี (Information, media and technology skills) และทักษะชีวิตและทักษะในอาชีพ (life and career skills)

ในส่วนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มีลักษณะสำคัญ คือ การนำทักษะที่สำคัญมาบูรณาการกับเนื้อหาวิชาแกน โดยกลุ่ม Partnership for 21st Century Learning ได้นำเสนอกรอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ควรจะมีการนำทักษะสำคัญ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านข้อมูล สื่อ และเทคโนโลยี และ ทักษะชีวิตและทักษะในอาชีพ มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้วิชาแกนที่มีการเรียนการสอนเดิม ซึ่งวิทยาศาสตร์ก็เป็นหนึ่งในวิชาแกนเหล่านั้น ในรายละเอียดของทักษะหลักทั้ง 3 องค์ประกอบ มีดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและทำงานร่วมกับคนอื่น

2. ทักษะด้านข้อมูล สื่อ และเทคโนโลยี ประกอบด้วยทักษะในการจัดระบบและมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งหมายความรวมถึง การรู้ข้อมูล (information literacy) การรู้สื่อ (media literacy) และการรู้ ไอซีที (information, communications and technology literacy)

3. ทักษะชีวิตและทักษะในอาชีพ ประกอบด้วย การยืดหยุ่นและปรับตัวการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และการมีเป้าหมาย ทักษะทางสังคมและความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่าง ความมีประสิทธิภาพ และความรับผิดชอบในหน้าที่ ความเป็นผู้นำและรับผิดชอบ

ทิศทางในการจัดการศึกษาให้กับประเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียนนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวทางและ

ต้นแบบการจัดการเรียนรู้มาใช้พัฒนาหลักสูตร พัฒนาและจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิต กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทักษะสำคัญที่เด็กและเยาวชน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 3 R ได้แก่ Reading (การอ่าน) การเขียน (Writing) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4 C (Critical Thinking-การคิดวิเคราะห์ Communication การสื่อสาร Collaboration การร่วมมือ และ Creativity ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่ สารวิชาที่มีความสำคัญแต่อาจยังไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชาควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของผู้เรียน โดยครูผู้สอนมีหน้าที่ช่วยแนะ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ สอดคล้องกับ นันทวัน จันทร์กลิ่น (2557) ได้กล่าวถึงความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า การกำหนดความสำคัญและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาทุกระดับควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง จึงจำเป็นต้องบูรณาการทั้งด้านศาสตร์ต่าง ๆ และบูรณาการ ดังภาพที่ 1

ไป ซึ่งการจัดการเรียนรู้รูปแบบบูรณาการตามแนวทาง STEM คือหนึ่งในเครื่องมือปฏิรูปทางการศึกษาที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของคนในประเทศให้สูงขึ้น ปัจจุบันอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยยังปรับตัวช้าเมื่อเทียบกับหลายประเทศ จากปัญหาด้านคุณภาพคน คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐาน และขาดการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงเน้นการดำเนินการในทุกด้านเพื่อขับเคลื่อน การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศ เช่น การพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี (Technopreneur) การพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างและพัฒนาบุคลากรในสาขาสะเต็ม และการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน/ชุมชน ด้วยการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา การพัฒนากำลังคนที่มีทักษะด้านสะเต็ม รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสำหรับกำลังคนด้าน สะเต็มสำหรับกลไกการขับเคลื่อนสะเต็ม ศึกษาในประเทศไทยตามแนวนโยบายสะเต็มศึกษาแห่งชาติอาศัยเครือข่ายอุดมศึกษาในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนและการวัดผลให้สอดคล้องกับแนวทางสะเต็มศึกษา การจัดเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับการประกอบวิชาชีพโดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงการสร้าง ความตระหนักในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมวิทยาศาสตร์ และการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นเพื่อสร้างความยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของภาค ประชาสังคม

รูปแบบแนวคิดสะเต็มศึกษาไม่เน้นการท่องจำทฤษฎี กฎหรือสูตร แต่ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาผ่านการปฏิบัติจริง ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการคิด การตั้งคำถาม การแก้ปัญหา การหาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทุกแขนงมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งพัฒนากระบวนการและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยครูอาจารย์จากหลายสาขาวิชาร่วมมือกันจัดแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา 5 ประการ ได้แก่ 1) เน้นการบูรณาการ 2) ช่วยให้นักเรียนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชาทั้ง 4 กับชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ 3) เน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 4) ทำทลายความคิดของนักเรียน และ 5) เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความเข้าใจที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา

การบูรณาการภายในรายวิชา (disciplinary) นักเรียนได้เรียนในเนื้อหาและฝึกทักษะของแต่ละวิชาสะเต็มแยกกัน

การบูรณาการพหุวิทยาการ (multidisciplinary) คือ นักเรียนได้เรียนเนื้อหาและฝึกทักษะของแต่ละวิชาของสะเต็มแยกกันผ่านหัวข้อหลัก (Theme) โดยการอ้างอิงถึงหัวข้อหลักในการสอนทำให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชากับหัวข้อหลัก

การบูรณาการสหวิทยาการ (interdisciplinary) คือ นักเรียนเนื้อหาและฝึกทักษะที่มีความสอดคล้องกันของวิชาที่เกี่ยวข้องร่วมกันผ่านกิจกรรม ช่วยให้นักเรียนได้เห็นความสอดคล้องและสัมพันธ์กันของวิชาเหล่านั้น

การบูรณาการข้ามวิชา (transdisciplinary) คือ นอกจากการเรียนรู้เนื้อหาและทักษะของทั้ง 4 วิชาแล้ว นักเรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะเหล่านั้นในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของตัวเอง

สะเต็มศึกษาจึงเป็นการฝึกกฎเกณฑ์ของระบบการศึกษาในอดีต จากเดิมที่เน้นให้เด็กเรียนรู้ทฤษฎีก่อนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นเรื่องยากและใช้เวลานานเกินไป เป็นการเรียนรู้จากตัวอย่างหรือสถานการณ์จริงก่อนจะย้อนกลับไปที่ทฤษฎี ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สนุกสนาน น่าสนใจ และเข้าใจง่ายกว่า และยอมรับกันว่า เป็นการเรียนเพื่อต่อยอดไปสู่การประยุกต์ ใช้ในการทำงาน ซึ่งเป็นแนวทางของการสร้างแรงงานที่มีศักยภาพในอนาคต “การนำแนวคิดต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนแนวทางในการจัดการศึกษาเดิมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่นักการศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้อง ครู อาจารย์ และผู้บริหาร จะต้องวิเคราะห์และทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อที่จะนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้อง การนำ STEM Education มาใช้ใน ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบ ในการจัดการศึกษาในอนาคต หรือส่งผลให้การใช้ STEM Education ไม่บรรลุเป้าหมาย” ตัวอย่าง กิจกรรมที่นำแนวคิด STEM มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน คือ ต้องการแก้ปัญหาฯ ซึ่ง เมื่อมียุ่ง หรือหากยุ่งกักจะเกิดอาการคัน มีความ หงุดหงิด ต้องการไต่ลงไปให้พ้นๆ เราจะสามารถ สร้างเครื่องดักยุงหรือเครื่องไล่ยุงได้อย่างไร โดยการเรียนรู้และเข้าใจปัญหา ศึกษาหาความรู้

เกี่ยวกับยุง เช่น ยุงชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เรา สามารถศึกษาหรือจับยุงได้ด้วยวิธีการใดได้บ้าง ในขั้นตอนนี้คือการคิดออกมาในกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ วางแผนจัดทำออกมาแสดงผ่านการ ออกแบบ เขียนแบบออกมา จากนั้นวางแผนจัดทำ อุปกรณ์หรือสร้างนวัตกรรมนั้นออกมา ทดลองนำ มาใช้ว่าทำได้หรือไม่อย่างไร มีข้อแก้ไขปรับปรุง หรือไม่ นำเสนอนวัตกรรมหรือชิ้นงานของเรา ซึ่ง กระบวนการทางวิศวกรรมศาสตร์ คือ การทำงาน ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัด เพื่อออกแบบสร้างชิ้น งานให้เกิดการทำงานอย่างเหมาะสมที่สุด โดย ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และคณิตเป็นฐานใน การคิดและคิดตามความเป็นจริงของการใช้งาน โดยใช้วิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องช่วยอธิบายปัญหา เข้าใจปัญหา ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น พื้นฐานความรู้ ในการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์ เป็นการแสดงความ สัมพันธ์รูปแบบความสัมพันธ์ เทคโนโลยี เป็น เครื่องมือมาช่วยในการแก้ไขปัญหา การถ่ายทอด ความคิด และวิศวกรรม คือการทำออกมาให้เป็น ชิ้นงานจริง หรือวิธีการ ซึ่ง STEM ไม่ใช่การทดลอง วิทยาศาสตร์แต่ต้องการให้คิดสร้างอะไรบางอย่าง ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ (ธีรวัฒน์ ประกอบผล, 2564) ซึ่งหลักการในการสร้างสรรค์ผลงานหรือ ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์ ผลงานผ่านกระบวนการคิด โดยใช้แนวคิดสะเต็ม ศึกษา นั้น มีผู้กล่าวถึงความสำคัญไว้ ดังนี้

“เน้นกระบวนการคิดแบบวิทย์ คณิต คือความสำคัญ เทคโนโลยีเป็นครูหรือเครื่องมือ การผลิตผลงานออกมา คือ วิเคราะห์ คิดปะคือ เครื่อง ช่วยกล่อมเกลาคิดใจ” (ธีรวัฒน์ ประกอบผล, 2564)

จาก STEM to STEAM กับการสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 2 ภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง STEM + STEAM
ที่มา: The knowledge, 2563

จากภาพที่ 2 เมื่อโลกเคลื่อนเข้าสู่ยุคแห่งการเรียนรู้ซึ่งความสำเร็จและความล้มเหลวของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำทักษะความรู้ ไปสร้างสรรค์ให้เกิดคุณค่าและความแตกต่างในขณะเดียวกันต้องสามารถแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพการปฏิรูปการเรียนรู้โดยนำเอาแนวทางสะเต็มศึกษามาปรับใช้จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายยิ่ง เพราะเป็นแนวทางที่ทำให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ ของตนเองตลอดเวลาทั้งในด้านศาสตร์ และศิลป์ รวมถึงมีเสรีภาพในการคิดและทดลอง ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมต่างๆ ที่เป็นที่ต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การนำ STEAM Education เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการ 5 วิชาเข้าด้วยกัน คือ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) ศิลปะ (Art) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) โดยรูปแบบการเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและพัฒนาทักษะต่างๆ โดยจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง และบูรณาการทักษะที่จำเป็นมาใช้ในการดำเนินชีวิตและเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต ประกอบด้วย 3 ปัจจัยที่สำคัญ คือ การนำเสนอสถานการณ์ การออกแบบอย่างสร้างสรรค์ และการสร้างความจับใจ ผ่านการ

เรียนรู้และการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่างๆ ที่แปลกใหม่ การนำศิลปะมาช่วยในการออกแบบ และสร้างสรรค์ผลงานหรือองค์ความรู้ให้มีคุณค่า ผู้เรียนสามารถนำศิลปะไปใช้เป็นพื้นฐานการต่อยอดเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา การเลือกประกอบอาชีพ หรือสร้างอาชีพใหม่ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ซึ่งในการต่อยอดนั้นพื้นฐานการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ คือ การเรียนรู้ศิลปะในเรื่องของรูปร่างรูปทรงที่นักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญคือ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 คือด้านทักษะชีวิตและอาชีพ มีความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัว ริเริ่มสิ่งใหม่ ใส่ใจดูแลตัวเอง รู้จักเข้าสังคม มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เนื่องจากแนวทางการศึกษาไม่เคยหยุดนิ่งกับที่ แนวคิดสเต็มศึกษาเกิดจากกระบวนการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการในวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน เน้นการส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อหาวิธีการหรือกระบวนการใหม่ๆ และนำไปประยุกต์ต่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา (Fioriello, 2010)

ด้านรูปแบบและโครงสร้างของสเต็มศึกษานั้น Yakman (2008) ได้ศึกษาและพัฒนาารูปแบบทางการศึกษาที่รวมเอาวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์ ซึ่งเคยสอนเป็นรายวิชาเดี่ยวๆ มาอยู่ในกรอบเดียวกันที่มีการวางแผน

หลักสูตรอย่างบูรณาการ เป้าหมายของการศึกษานี้ คือ การหาวิธีที่จะจัดประเภทอย่างกว้างๆ ของทุกสาขาวิชาที่สอน ให้มาอยู่ในโครงสร้างเดียวกันจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของแต่ละสาขาวิชา ซึ่งจะตอบสนองความต้องการของเด็กที่จะได้เรียนรู้ทักษะในทุกสาขาวิชาอันจะทำให้เป็นผู้รอบรู้ในที่สุด เป้าหมายอีกอย่างหนึ่ง คือ เพื่อพัฒนาโครงสร้างทางวิชาการ ผลของการค้นคว้านี้ได้อธิบายรายละเอียดของแต่ละสาขาวิชาว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้างประกอบด้วย

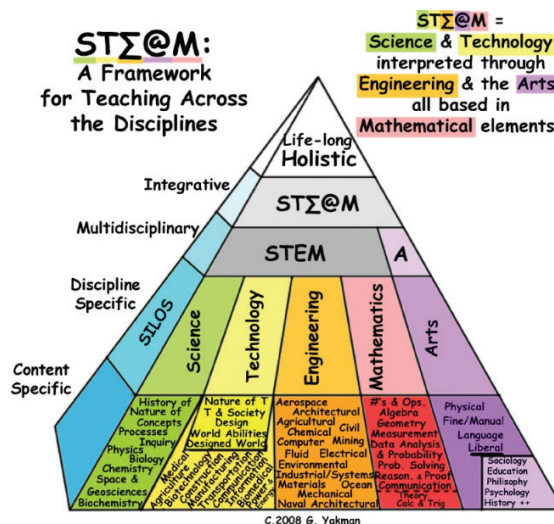
1) วิทยาศาสตร์ 2) เทคโนโลยี 3) วิศวกรรม 4) คณิตศาสตร์ และ 5) ศิลปะ หลักการสอนที่แนะนำคือยังคงใช้วิธีการสอนของแต่ละสาขาวิชาแบบเดิมแต่จะค้นหาข้อเชื่อมโยงกัน ซึ่งพบว่าคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานที่สำคัญของสาขาวิชาอื่นๆ แม้กระทั่งการเรียนรู้ภาษาซึ่งภาษาหนึ่งเองเป็นวิชาที่สำคัญอันดับสองรองลงมาในการส่งเสริมโครงสร้างของสาขาวิชาอื่นๆ โดยใช้คณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานในการสอนข้ามขอบเขตของสาขาวิชาอื่นได้ และยังเป็นเครือข่ายทั้งภาคปฏิบัติและทฤษฎีในการทำงานร่วมกันกับวิชาอื่นๆ และในฐานะเป็นวิชาเดี่ยวๆ สามารถอธิบายด้วยภาพ The STEAM Pyramid

การใช้วิธีการสอนตามแนวสเต็มศึกษาเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ของประเทศไทย จากปรัชญาการศึกษาแบบดั้งเดิมซึ่งอยู่บนพื้นฐานของคะแนนและการสอบ ไปสู่การเรียนรู้การสอนที่มีความเหมาะสมกับสมัยใหม่มากขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่คุณค่าของกระบวนการเรียนรู้เท่าเทียมกับผลของการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่การกล้าที่จะให้นักเรียนลองผิดลองถูก ทดลองหลายความคิด รับฟังความคิดเห็นอื่นที่อาจเป็นทางเลือกใหม่ และสร้างฐานความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตมากกว่าการสอบในชั้นเรียนอย่างไรก็ตาม

เนื่องจากสะเต็มศึกษาต้องเชื่อมโยงวิชาการกับโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้นเพื่อให้สามารถใช้แนวการสอนแบบสะเต็มศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในระบบการศึกษาไทย จึงต้องมีการปรับสามด้านด้วยกันตามแนวคิดที่ใช้กับสะเต็มศึกษา ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรจะต้องเน้นการบูรณาการระหว่างวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรม (Engineering) เพิ่มเติมเรื่องศิลปะ (Art) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เป็นสะเต็ม (STEAM) นอกจากสาระความรู้แล้ว

หลักสูตรยังต้องเน้นทักษะการคิดและการประยุกต์ใช้แก้ปัญหาและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 2) ด้านครูผู้สอน ต้องมีการพัฒนาครูและอาจารย์ให้สามารถสอนในแนวสะเต็มศึกษาได้ 3) ด้านการประเมิน ต้องปรับการประเมินผลการเรียนที่รวมสาระและทักษะทางสะเต็ม

STEAM กับแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนศิลปะ

ภาพที่ 3 Introducing Teaching STEAM as an Educational Framework in Korea
(ที่มา: Yakman, 2011)

จากภาพที่ 3 ศิลปะ (Arts) ในที่นี้อาจจะครอบคลุมถึง การสื่อสาร การสร้างความเข้าใจ แนวคิด ทักษะคิด ในด้านศิลปะสาขาทัศนศิลป์ การเคลื่อนไหวของร่างกาย นาฏยศิลป์ การละคร การแสดง การประดิษฐ์ ภาษา วรรณกรรม รวมทั้งการศึกษา ประวัติศาสตร์ ปรัชญา จิตวิทยา สุนทรียศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม การนำเสนอ

ศิลปะ (Arts) เข้ามารวมกับหลักสูตรโดยการปรับสะเต็ม (STEM) ให้เป็น สะเต็ม (STEAM) เพื่อให้ นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์เชิงลึกได้ สามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาในรูปแบบบูรณาการได้

การออกแบบกิจกรรมศิลปะสิ่งที่สำคัญที่ผู้สอนต้องคำนึงถึง อันดับแรก คือ พัฒนาการการ

รับรู้/พัฒนาการทางศิลปะ/พัฒนาการการเรียนรู้/พัฒนาการทางด้านสังคมของผู้เรียน อันที่สอง คือ แนวคิดในการจัดกิจกรรมศิลปะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ ทักษะธาตุ ประวัติศาสตร์สุนทรียศาสตร์ และการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งสาระสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับผู้เรียน คือ กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบเชื่อมโยง ประยุกต์ใช้และสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ได้จากการเรียนรู้

การนำแนวคิดที่จะเชื่อมโยงในการสอนศิลปะที่นำเสนอจะเป็นแนวคิดกว้างๆ ในการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะทั้งในระยะสั้น และในระยะยาว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ในสาระที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการทางศิลปะ โดยกิจกรรมศิลปะนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่อยู่รอบตัวอยู่ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้สอนควรมีหลักและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งหลักแนวคิดการสอนศิลปะที่สำคัญคือแนวคิดทฤษฎีศิลปศึกษาที่ได้รับการพัฒนาจากสถาบันศิลปะเกตตี้ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในช่วงปี ค.ศ. 1800-1900 ได้ให้ทุนนักวิชาการทางด้านศิลปศึกษาทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้านศิลปะ ผลการวิจัยต่างๆ ทำให้เกิดแนวคิดเรื่องศิลปศึกษา (Discipline Based Arts Education: DBAE) ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ตามหลักการทฤษฎีต่างๆ 4 แกน คือ 1) แกนศิลปะปฏิบัติ 2) แกนประวัติศาสตร์ศิลป์ 3) แกนศิลปะวิจารณ์ และ 4) แกนสุนทรียศาสตร์ แนวคิดดังกล่าวได้พัฒนาจนถึงปัจจุบันและ

ได้มีการรวมศาสตร์ทางศิลปะให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น ได้แก่ ทักษะศิลป์ ดนตรี และการแสดง (นาฏศิลป์) มาบูรณาการกันโดยใช้คำว่า ART เดิม “S” เป็น “Arts Education” โดยที่จัดการเรียนรู้หรือออกแบบกิจกรรมศิลปะในแนวบูรณาการ (Integrated) และมุ่งเน้นการออกแบบกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ การคิด การแก้ปัญหา การค้นพบด้วยตนเอง สร้างแรงบันดาลใจในการอยากเรียนรู้ พร้อมสร้างสรรค์งานศิลปะ ซึ่ง “หัวใจของการสอนศิลปะ คือ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทางสุนทรียะ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นผลงานได้อย่างสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตามศักยภาพของตนเอง”

เนื้อหาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะ

การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาศิลปะมีขอบข่ายทางด้านเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องในชีวิตของผู้เรียน ดังนี้

- 1) งานสถาปัตยกรรม/บริเวณ ที่ว่าง
- 2) สภาพแวดล้อม 3) ศิลปะท้องถิ่น 4) ความงามในธรรมชาติ 5) วัฒนธรรมที่ได้รับความนิยม 6) คตินิยมหรือทัศนคติในเรื่องต่างๆ และการยอมรับความคิดเห็นของผู้คนที่สามารถเชื่อมโยงบูรณาการสู่กิจกรรมศิลปะ เป็นต้น

จากเนื้อหาขอบข่ายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะสามารถเชื่อมโยงในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านต่างๆ เช่น ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ศิลปะจะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงการสร้างสรรค์จากความรู้ที่เป็นนามธรรมที่มอง

เห็นหรือจับต้องได้ การนำความคิดมาสร้างสรรค์เป็นผลงาน ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์และพัฒนาสิ่งใหม่หรือนวัตกรรม นำมาสู่แนวคิดการใช้ศิลปะในการจัดการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์นำไปสู่แนวคิด STEAM Education

Yakman (2008) ได้นำเสนอกรอบแนวคิด STEAM หรือ พีระมิด STEAM ซึ่งแบ่งระดับชั้นของเนื้อหา และรูปแบบการใช้ได้ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 จะเป็นเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง ต่อมาจะเป็นการศึกษาที่อยู่หลังมัธยมศึกษาที่จะเฉพาะทางมากกว่าทุกลำดับชั้นของพีระมิด

ขั้นที่ 2 เป็นกลุ่มองค์ความรู้ที่แบ่งตามศาสตร์ เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของศาสตร์ในแต่ละศาสตร์จะเป็นการศึกษาเน้นพื้นฐานของศาสตร์เหมาะสมสำหรับช่วงชั้นมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 3 เป็นการเรียนรู้แบบสหสาขาวิชา เป็นการศึกษาขั้นที่มุ่งเน้นวิทยาศาสตร์ในเชิงการใช้แนวคิด STEAM เพื่อสร้างผลงานโดยที่แยกศิลปศาสตร์ออกอย่างชัดเจนหรือเป็นตัวเสริมแนวคิดหลัก ซึ่งมักจะจัดกิจกรรมโดยการผ่านการกำหนดหัวเรื่อง/หรือโปรเจก

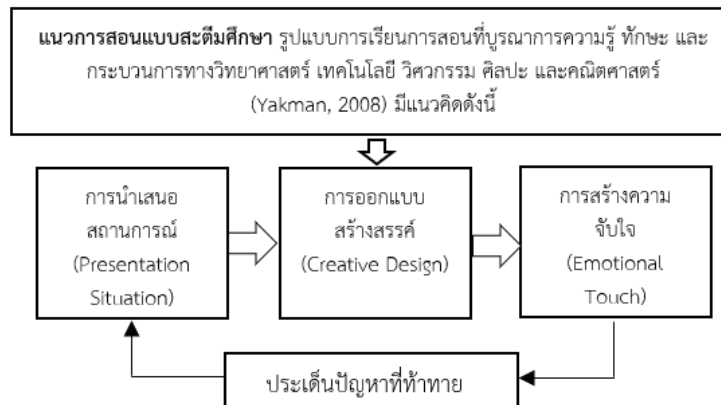
ขั้นที่ 4 บูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงศาสตร์ทั้งแนวคิดของ STEM และ Arts เข้าด้วยกัน โดยผ่านการลงมือทำเป็นผลงานหรือเป็นหัวเรื่องที่ได้รับมอบหมาย เป็นการบูรณาการเนื้อหาสาระและวิธีสอนให้ Arts มีบทบาทไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า STEM ซึ่งสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นภาพในเชิงองค์รวมของสิ่งที่มีอยู่ ซึ่งเหมาะสำหรับผู้เรียนในระดับประถมไปจนถึงมัธยมศึกษา

ขั้นที่ 5 การศึกษาแบบองค์รวมตลอดชีวิต เป็นขั้นที่มุ่งเน้นแนวคิดการเรียนรู้ของคนทุกเพศทุกวัยที่สามารถเรียนรู้แบบองค์รวมได้ด้วยตัวเอง

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM ในโรงเรียนทั่วโลกโดยได้มีการใช้อย่างแพร่หลาย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แนว STEAM เป็นอย่างดีที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานในบริบทและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เป็นการส่งเสริมทางด้านความคิด ความสามารถที่หลากหลาย สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลากหลายวิธี มุ่งสู่การมีวิชาการและทักษะการใช้ชีวิตควบคู่กันไป ความเป็นมาตรฐาน การเรียนรู้จักของจริง การค้นหาลึบค้นเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมและสิ่งใกล้ตัวในประเทศเกาหลี “สตีมศึกษา” กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ ไม่เพียงแค่นำสาระวิทยาศาสตร์และศิลปะมาใช้สอนด้วยกันเท่านั้น แต่กำหนดแนวทางการศึกษาไว้เป็นวัตถุประสงค์ว่า เพื่อใช้ศิลปะมาส่งเสริมการรับรู้ความสามารถ ความเชื่อใจ และความสนใจในวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น

ปัจจัยพื้นฐาน STEAM คือ การออกแบบสร้างสรรค์และการสร้างความจับใจ เป็นการจัดประสบการณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่บนพื้นฐานความรู้ กระบวนการ ธรรมชาติที่หลากหลายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประยุกต์ใช้โดยมีปัจจัยสำคัญในการนำแนวคิด STEAM ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ บริบท การออกแบบ และการสร้างความจับใจ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แนวคิดที่สำคัญในการนำ STEM มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
ที่มา: วิสูตร โพธิ์เงิน, 2561

จากภาพที่ 4 ขั้นแรก การนำเสนอสภาพปัญหาบริบทเชื่อมโยงกับชีวิตจริง หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาปัจจุบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียน หรือที่เกิดขึ้นบนโลก เพื่อให้มีข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการคิดขั้นต้น เช่น เข้าใจหรือวิเคราะห์พบประเด็นปัญหาที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงระหว่างการจัดการเรียนการสอน โดยผู้เรียนร่วมกันคิดหาทางพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา หรือต้องการค้นหาในเชิงการสร้างสรรค์

ขั้นสอง การออกแบบสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างอิสระ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญไม่เพียงแต่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แต่ยังมุ่งเน้นทักษะการสื่อสาร การเรียนรู้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของกันและกัน กระบวนการออกแบบสร้างสรรค์

หรือหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยเริ่มต้นจากผู้เรียนตัดสินใจในความเป็นจริง คุณค่า และความต้องการจำเป็นในสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องเกิดขึ้นเองจากตัวผู้เรียน

ขั้นสุดท้าย การสร้างความรู้สึกลับใจ อันนับเป็นขั้นขยายสิ่งที่ค้นพบ โดยเน้นเจตคติต่อสิ่งที่เรียนรู้ ผ่านการลงมือทำที่ผ่านกระบวนการประสบการณ์ในการค้นหาจากสถานการณ์ที่ได้เรียนรู้ ในขั้นนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการรับรู้ การแสดงออกและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้การค้นหา การได้ลงมือทำจริง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจในวิทยาศาสตร์อีกทางหนึ่ง

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education ต้องมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ระบุปัญหา รวบรวมข้อมูล ออกแบบ ทดลอง ประเมิน นำเสนอ
วางแผนการพัฒนา

จากภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education มีรายละเอียดดังนี้

1) ระบุปัญหา (Identify a challenge)

โดยผู้สอนต้องกำหนดปัญหา และผู้เรียนต้องทำความเข้าใจปัญหา เพื่อหาวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา

2) รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง (Review literatures) เป็นการรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อพิจารณาแนวทาง แนวคิดหรือวิธีการที่เหมาะสม

3) ออกแบบ วางแผน และพัฒนา (design, plan and develop) เป็นขั้นตอนการดำเนินการออกแบบวิธีการแก้ปัญหา กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ เป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินการ พร้อมกระบวนการทดสอบแนวคิด

4) ทดลองและประเมินผล (test and evaluate) เป็นขั้นตอนทดสอบและประเมินผลงานเพื่อแก้ปัญหา โดยผลที่ได้จะถูกนำมาปรับปรุงและพัฒนาผลลัพธ์ให้มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา

5) การนำเสนอผลงาน (present the creation) เป็นขั้นตอนการนำเสนอผลงาน โดยต้องออกแบบวิธีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่าย น่าสนใจ เพื่อให้เกิดการผลิตหรือใช้งานในอนาคตต่อสังคมต่อไป

ตัวอย่าง แนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะตามแนวคิด STEAM Education โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีหลักสำคัญที่สังเคราะห์ได้ 4 ประเด็น ดังนี้ คือ

1) การบูรณาการ ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงสอดประสานในเรื่องของความรู้/เนื้อหา กระบวนการ รวมถึงเจตคติ ของ STEAM Education

2) ความหลากหลาย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการสร้างประสบการณ์ และยังมีความหลากหลายทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และได้มีมวลประสบการณ์ ความรู้ที่สามารถเอาไปประยุกต์ใช้ได้

3) ความลึก การลงลึกในองค์ความรู้ที่มีความจำเป็น และที่สนใจของผู้เรียนจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการต่อยอดสร้างสรรค์ต่อไป

4) ความเป็นพลวัต ต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องนวัตกรรมเทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ และสังคมทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ คือ หลักและแนวคิดทฤษฎี ศิลปะศึกษา DBAE (Discipline Based Arts Education: DBAE) ประกอบด้วย 4 แกน ที่นำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมและขอบข่ายการสอนศิลปะ โดยที่ไม่จำเป็นต้องเฉพาะทางทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ แต่ยังรวมไปถึงศาสตร์ทางภาษามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์อีกด้วย

ตัวอย่างรูปแบบกิจกรรมการสอนศิลปะ การปูพื้นในเรื่องแนวคิด STEAM โดยโฟกัสไปที่ตัว A ย่อของ ART ที่เพิ่มมาว่า มีความจำเป็นในฐานะทักษะใหม่ที่เด็ก Gen Z หรือเด็กรุ่นใหม่ในระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยต้องเรียนรู้ (วิสูตร โพธิ์เงิน, 2561) กล่าวว่า “STEAM เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่นำศิลปะมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ ปัจจัยสำคัญในการนำแนวคิด STEAM มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ บริบท การออกแบบสร้างสรรค์ และการสร้างความจับใจ ในการออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ สิ่งสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ 4 ประเด็น คือ หนึ่ง การบูรณาการ สอง ความหลากหลาย สาม ความลึก และสี่ ความเป็นพลวัต”

กิจกรรมการเรียนรู้การสร้างสรรค์ ศิลปะตามแนวคิด STEAM ข้างต้นนั้น เป็น

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นผลของการนำ STEAM มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการแก้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น ส่งเสริมการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และการสร้างสรรค์โดยมีองค์ความรู้ความเข้าใจกับสิ่งที่เกี่ยวข้องผ่านการเรียนรู้ตามแนวคิด STEM เพื่อค้นหาคำตอบแนวทางการแก้ปัญหา หรือผลงานสร้างสรรค์ที่เป็นกระบวนการออกแบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการสอดคล้องกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ โดยศิลปะเป็นสื่อกลางในการสร้างสรรค์ออกมาเป็นรูปธรรมและอาจสามารถแก้ไขปัญหาได้จริง ซึ่งสร้างความภูมิใจให้กับผู้เรียนได้เห็นถึงความสำคัญของความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับชีวิตจริง สร้างแรงจูงใจ และแรงบันดาลใจในการอยากเรียนวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน จากตัวอย่างตารางธาตุสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน คือ ความรู้ ความเข้าใจในตัวธาตุและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผนวกกับจินตนาการถ่ายทอดออกมาเป็นรูปแบบงานออกแบบธาตุที่มีคาแรคเตอร์ (Character) บนฐานความรู้ และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ง่าย และสนุกกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และรายวิชาศิลปะ

บทสรุป

การศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยสะเต็มศึกษาหรือที่เรารู้จักกันดีว่า STEM ดังความหมายที่ได้กล่าวในข้างต้นแล้วนั้น ในต่างประเทศเองก็ไม่ต่างกันมากนัก หลายๆ ประเทศทั่วโลกมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นทางด้านวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่แต่ยังคงอยู่ภายใต้กรอบและนโยบายของประเทศนั้นๆ บนพื้นฐานของ STEM จึงก่อให้เกิดคำใหม่ๆ ที่

มีนิยามความหมายแตกต่างกันออกไป เช่น STEAM ย่อมาจาก (S=Science, T=Technology, E=Engineering, A=Art, M=Mathematics) การเพิ่ม A=Art หรือศิลปะ เข้ามาเพื่อทำให้การศึกษาแบบสะเต็มมีความอ่อนโยนโดยอาศัยหลักทางศิลปะมาช่วยกลมเกลียวจิตใจผู้เรียน ช่วยพัฒนาและยกระดับจิตใจของผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมให้ตระหนักถึงสังคมและส่วนรวมอีกด้วย หรือแม้แต่ STEAM ซึ่งย่อมาจาก (S=Science, T=Technology, T=Transformative, E=Engineering, A=Art, M=Mathematics) เป็นการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษาผสมผสานศิลปะเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ในระยะยาว นอกจากนี้ยังมี STREAM ซึ่งย่อมาจาก (S=Science, T=Technology, R=Research, E=Engineering, A=Art, M=Mathematics) เป็นการศึกษาและวิจัยด้านสะเต็มที่มุ่งเน้นวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและยังผสานศิลปะเข้าไปอีกด้วย หรือแม้แต่ STEM + ซึ่งหมายถึงการเพิ่มทักษะพิเศษหรือทักษะเฉพาะทางให้กับผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนรู้ด้วยสะเต็ม เช่น ด้านจิตวิทยา การบริหาร หรือแม้แต่สถาปัตยกรรม โดยเน้นการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัยเพื่อมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป (Taylor, 2018)

คำว่า STEM ที่รู้จักกันทั่วไปแล้ว ปัจจุบันเพิ่มเป็น STEAM ซึ่งมีแนวคิดที่เหมือนกับ STEM ทุกประการ หากแต่เพิ่มตัว “A” ซึ่งมาจาก Art ที่แปลว่า “ศิลปะ” เข้าไปด้วย แต่ Art ก็ไม่ได้มาแบบเดี่ยวๆ เพราะพวกคำว่า Design หรือการออกแบบเข้ามาด้วยเป็น Art + Design และอีกหนึ่งแนวคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่เข้ามาเสริมใน

ศิลปะ ทำให้สามารถจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมได้กว้างและหลากหลายมากขึ้น เกิดกระบวนการจัดการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา

ดังนั้นผู้เขียนมองเห็นว่า การนำแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEAM Education) มาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะในประเทศไทยนั้น ควรมีการบูรณาการกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น ออกแบบเป็นหลักสูตร STEAM+PAR (PAR คือ Participatory Action Research: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม) เน้นการฝึกฝนทักษะการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมใหม่โดยการมีส่วนร่วมของคนหรือชุมชน จัดทำเป็นหลักสูตรหรือกิจกรรมฝึกฝนทักษะให้ผู้เรียนเป็นนักคิด นักประดิษฐ์ สามารถสร้างนวัตกรรมที่ตอบโจทย์และการนำศิลปะมาเป็นตัวเชื่อม

หรือหลักในการเรียนการสอนใน THAILAND 4.0 และเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ได้หลากหลาย สามารถสร้างความแตกต่างจากการเรียนรู้แบบเดิมๆ ได้ สามารถตอบโจทย์ผู้เรียนใน Generation Z ได้ การให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ เมื่อผู้เรียนเกิดความสนใจผู้เรียนจะคิดต่อยอดหรือคิดหาวิธีการในการเรียนรู้ และทดลองปฏิบัติเอง จนเกิดกระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และต่อยอดองค์ความรู้ เชื่อมโยงกับความเข้าใจในเนื้อหาในระดับที่ลึกได้ อย่าง สามารถนำศิลปะมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตที่มีความหลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดสะเต็มศึกษายังไม่ได้มีการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะ

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวัฒน์ ประกอบผล. (2564). ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนรู้แนว STEAM Education. สัมภาษณ์. 2 พฤษภาคม 2564.
- นันทวัน จันทร์กลั่น. (2557). ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาประถมศึกษา วิทยุโลกเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วิสูตร โพธิ์เงิน. (2561). STEAM ศิลปะเพื่อสะเต็มศึกษา. การพัฒนาการรับรู้ความสามารถและแรงบันดาลใจให้เด็ก, 1(45), 320-334.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตฤกษ์. (2556). ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส.
- สิรารวรรณ จรัสวีวัฒน์. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในยุคประเทศไทย 4.0 ตามแนวคิด STEM, STEAM, และ STREAM. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 13(1), 19-30.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2561). STEM Education หนึ่งในเครื่องมือปฏิรูปการเรียนรู้ของไทย, The Knowledge, 2(9), 3-5.
- Fioriello. (2010). *Understanding the basics of STEM education*. Retrieved September 15, 2018. from <http://drpfconsults.com/understanding-the-basics-ofstem-education>.

- Taylor, P.C. (2018). *Enriching STEM with the arts to better prepare 21st century citizens*. STEM to STEAM. (2016). *What is STEAM?*. Retrieved from <http://stemtosteam.org/>.
- Yakman, G. (2008). *STEAM education: an overview of creating a model of integrative education*. Retrieved September 22, 2021, from https://www.academia.edu/8113795/STEAM_Education_an_overview_of_creating_a_model_of_integrative_education.
- Yakman, G. (2011). *STEM education: an overview of creative of integrative education*. Retrieved Nov 17, 2021. From <http://steamedu.com/>.

รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพายัพ ในยุคสังคมวิถีใหม่

The Learning Style-Preferences of Freshmen Nursing Students Payap University in the New Normal

เกศินี วุฒิวงศ์^{1*}, ดารินทร์ เหมะวิบูลย์²,
พีรณัฐ ลาเซอร์³, เมตตา พรวรรณศิริเวช⁴
Kasinee Wudhiwong^{1*}, Darin Hemaviboon²,
Peeranuch LeSeure³, Metta Ponwannasiriveth⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยพายัพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 98 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามรูปแบบการเรียนรู้ของวาร์ค เวอร์ชัน 7.0 (VARK Learning Style version 7.0) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ร้อยละ 75.51 และมีรูปแบบการเรียนรู้แบบเดี่ยว ร้อยละ 24.49 ซึ่งในรูปแบบการเรียนรู้แบบเดี่ยว ผู้เรียนส่วนใหญ่ เรียนรู้ได้ดีผ่านการลงมือปฏิบัติ ร้อยละ 46.66 รองลงมาได้แก่ การเรียนรู้ผ่านการอ่านหรือเขียน ร้อยละ 29.17 ผ่านการฟังร้อยละ 25.00 และผ่านการมอง ร้อยละ 4.17

ผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลสำคัญในการออกแบบการสอนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคสังคมวิถีใหม่ที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผู้สอนควรใช้การสอนหลายรูปแบบในการสอนแบบออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับความถนัดในการรับข้อมูลของผู้เรียน และเพื่อส่งเสริมการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักนวัตกรรมการสอนและการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพายัพ

² สำนักนวัตกรรมการสอนและการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพายัพ

³ วิทยาลัยพยาบาลศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา

⁴ สำนักนวัตกรรมการสอนและการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยพายัพ

¹ Assistant Professor. Teaching and Learning Innovation and General Education, Payap University

² Teaching and Learning Innovation and General Education, Payap University

³ College of Nursing and Health Sciences, University of Massachusetts, USA.

⁴ Teaching and Learning Innovation and General Education, Payap University

Corresponding author E-mail address: kasineewud@gmail.com

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

เรียนรู้ ให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ควรศึกษาผลของการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายหลายหรือการใช้สื่อประสมสำหรับการเรียนแบบออนไลน์สำหรับผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนแบบออนไลน์ของผู้เรียน

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้ของวาร์ค สังคมวิถีใหม่ นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This survey study aimed to examine the learning style preferences of first-year nursing students studying at Payap University. The subjects were the first-year students enrolled in the first semester of 2021. Ninety-eight students were included. The research instrument used in the study was VARK questionnaires (version 7.0). The data were analyzed using frequency and percentage. The research results revealed that the majority of the learning style among the students was multimodal learning style-preference 75.51%, single learning style-preference 24.49%. For the single style preference, 46.66% had the kinesthetic learning preference, 29.17% had the read/write learning preference, 25.00% had the auditory learning preference, and 4.17 had visual learning preference.

This finding calls for suitable teaching methods and strategies to meet the needs of the nursing students with multimodal learning style in the new normal. Therefore, strategies used in online teaching models should facilitate different learning style-preferences of learners to gain learning outcome achievement. Future research is needed to examine the effect of using multiple teaching methods or using mixed media for online learning for learners with multimodal learning styles on learning achievement. In addition, the factors affecting the online learning achievement of the learners in the new normal should be explored.

Keywords: VARK learning style, new normal, nursing students

บทนำ

สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของประเทศไทยอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงที่รัฐบาลประกาศใช้มาตรการควบคุมโรคระบาด และกระทรวงศึกษาธิการประกาศให้ปิดสถานศึกษาหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน

จากห้องเรียนปกติเป็นการสอนออนไลน์หรือเป็นแบบผสมระหว่างในห้องปกติกับชั้นเรียนออนไลน์ เพื่อลดการระบาดของโรค (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2563) ส่งผลให้สถานศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับสูงหรือระดับอุดมศึกษาต้องทำการปรับตัวโดยดำเนินการเรียนการสอนทางไกลและนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการสอนออนไลน์ รวมทั้งมีการใช้โปรแกรมและแอปพลิเคชันในการเรียน เช่น Line,

Google Classroom, Zoom, Cloud Meeting, Microsoft Teams เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ทุกที่ทุกเวลา และเพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรกำหนด (ฉนิษฐา กองคำ, อัจฉรา เจริญเกียรติ และกิตติศักดิ์ สมบุญ, 2564)

แม้การเรียนการสอนแบบออนไลน์จะเป็นการแก้ไขปัญหาการหยุดชะงักของการเรียน และทำให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาได้ตามที่หลักสูตรกำหนด แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการเรียนในห้องเรียนได้ จากรายงานการศึกษาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ต่อนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลกระทบทางลบต่อผู้เรียน เช่น ผู้เรียนต้องปรับเวลา สถานที่และวิธีการเรียนใหม่ มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียนและผลการเรียน ไม่สามารถทำกิจกรรมการเรียนร่วมกับเพื่อน เสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกและการเรียนจากการปฏิบัติจริง รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต เพื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การเรียนออนไลน์ ยังทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้น ขาดความรับผิดชอบ และขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน (เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ, 2564) ปัญหาการเรียนที่เกิดขึ้นนอกจากจะมาจากจากระบบการเรียนออนไลน์ที่ไม่ได้เอื้อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถติดตามการเรียนเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างเต็มที่แล้ว สภาพแวดล้อมของผู้เรียนไม่อำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนออนไลน์ได้อย่างเต็มที่ บ้านมีเสียงดังรบกวนทำให้ขาดสมาธิในการเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผู้สอนมีการปรับรูปแบบการสอบ เช่น การสอบแบบอัตนัยและให้เปิดหนังสือตอบ ซึ่งข้อสอบมีความยากมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้รับการกดดันจากการเรียนมากขึ้น (โชคภิรักษ์ เกื่อนมี, 2564) ดัง

นั้น ถึงแม้การเรียนการสอนแบบออนไลน์จะทำให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาได้ตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการเรียนในห้องเรียน (ไทยพับลิก้า, 2563; นิภาพรณ เจริญสันติกุล, 2564)

การสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพและเตรียมให้ผู้เรียนมีความพร้อมจะออกไปประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาและสายอาชีพ (การศึกษา, 2564) แต่ปัญหาอุปสรรคในการเรียน การปรับตัว และพฤติกรรมในการเรียนในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 อาจส่งผลต่อความพร้อมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ผู้สอนซึ่งเป็นกลไกสำคัญอีกประการหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาในยุคสังคมวิถีใหม่ ซึ่งผู้สอนส่วนใหญ่ที่มีประสบการณ์และถนัดการสอนแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน ต้องปรับตัวและเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจนเกิดความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรกำหนด ผู้สอนในสถาบันระดับอุดมศึกษา จึงต้องเลือกใช้กลยุทธ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคสังคมวิถีใหม่ รวมทั้งพร้อมรับมือกับรูปแบบการเรียนรู้และข้อจำกัดของผู้เรียนที่ผ่านการศึกษาในระบบออนไลน์ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะเข้ารับการการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในช่วงที่ยังมีการระบาดของโรคโควิด-19 และยังคงจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างต่อเนื่อง

มหาวิทยาลัยพายัพเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในระลอกแรกระหว่าง พ.ศ. 2562-2563 ด้วยเช่นกัน โดยระยะ

แรกของการระบาด มีการเรียนการสอนในห้อง ปกติสลับกับออนไลน์ ผู้สอนและผู้เรียนได้รู้จักกัน ผู้สอนสามารถวิเคราะห์สไตล์การเรียนรู้ของนักศึกษาผ่านการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การพูดคุย การทำกิจกรรม เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีการระบาดในระดับประเทศและระดับจังหวัดสูงขึ้น ในปีพ.ศ. 2564 ทางจังหวัดมีประกาศการควบคุมโรคในระดับเข้มงวดขึ้นเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อ ตรงกับเวลาที่กำหนดการเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2564 ดังนั้น มหาวิทยาลัยพายัพจึงมีประกาศให้ทุกคณะ และสาขาวิชาเปลี่ยนจากการเรียนในห้องเรียนเป็นรูปแบบออนไลน์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งหมด

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในการสอนโดยใช้รูปแบบออนไลน์ในปีการศึกษาที่ผ่านมา เมื่อเริ่มมีการระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า การสอนโดยใช้รูปแบบออนไลน์ มีข้อจำกัดในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบยาวถึงผลสำเร็จทางการเรียนและความสำเร็จในการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากการเรียนออนไลน์ ผู้สอนไม่มีโอกาสพบผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยตรง การติดต่อสื่อสารจากผู้สอนไปยังผู้เรียนเป็นไปได้ยาก ซึ่งอาจส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน การออกแบบเนื้อหา และกิจกรรมการเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดในการรับรู้ข้อมูลของผู้เรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ที่เพิ่งเข้ามาเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องปรับตัวทั้งในด้านการเรียนแบบออนไลน์และปรับตัวจากการเรียนแบบระบบมัธยมศึกษามาเป็นแบบอุดมศึกษาที่ต้องพึ่งพาการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อนำ

ผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาวิธีการหรือสื่อการสอนเหมาะสมกับผู้เรียนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการเรียนรู้ของวาร์ค (VARK Learning Styles-Preference) ซึ่งสร้างขึ้นโดย Fleming and Mills (1992) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความถนัดของผู้เรียนมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีรูปแบบทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป ปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน คือ การที่ผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนและทราบรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน (ทศนา แคมมณี, 2551) ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะใช้พัฒนาประสิทธิภาพทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น ทศนา แคมมณี ใช้คำว่า “ลีลาการเรียนรู้” แต่ในบทความวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ที่ผู้วิจัยค้นคว้า พบว่า นิยมในการใช้คำว่า “รูปแบบการเรียนรู้” ดังนั้น การวิจัยนี้ จึงใช้คำว่า รูปแบบการเรียนรู้ ซึ่งในการวิจัยนี้ หมายถึง การเรียนรู้ตามรูปแบบของวาร์ค (VARK Model หรือ VARK Learning Styles-Preference) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตามความถนัดในการรับรู้ข้อมูลของผู้เรียน 4 รูปแบบ คือ 1) การเรียนรู้ผ่านการมองเห็น (Visual: V) คือ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีจากการมองเห็นสัญลักษณ์ กราฟ ไดอะแกรม แผนภาพ แผนผัง เป็นต้น 2) การเรียนรู้ผ่านการฟัง (Aural/auditory: A) คือ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีหากได้ยินหรือพูด เช่น การสนทนาออนไลน์ผ่านวีป การพูด การอภิปรายกลุ่ม การฟังบรรยาย การฟังวิทยุ การพูดคุยผ่านโทรศัพท์มือถือ 3) การเรียนรู้ผ่านการอ่านหรือเขียน (Read/write: R) คือ ผู้เรียน

จะเรียนรู้ได้ดีจากตัวอักษรผ่านการเขียนหรือการอ่าน เช่น เขียนหรือจดบันทึก การเขียนรายงาน การเขียนการบ้านหรือการเขียนเรียงความ เป็นต้น และ 4) การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Kinesthetic: K) คือ ผู้เรียนจะเรียนรู้จากการรับรู้ผ่านประสบการณ์และการปฏิบัติ เรียนรู้ได้ดีจากสิ่งจำลอง (simulated) หรือ จากสิ่งที่เป็นจริง เช่น จากพาวเวอร์พอยต์ วิดีโอ ภาพยนตร์ หรือ ภาพถ่าย (VARK Learn Limited, 2021; คักคัคเรศ ประกอบผล, 2563) การที่ผู้วิจัยเลือกใช้ VARK Model เนื่องจากเป็นโมเดลที่ทันสมัย เป็นที่สนใจของนักการศึกษา และมีคำถามเพียง 16 ข้อ จึงเหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เรียน “gen z” ที่นิยมอ่านข้อความสั้นๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถประเมินรูปแบบการเรียนรู้ของตนเองและทราบผลทันทีหลังสิ้นสุดการตอบแบบสอบถาม

ผู้เรียนสามารถทราบว่าตนเองเรียนรู้ได้ดีแบบใด และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับวิธีการเรียนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง สำหรับผู้สอนจะได้เข้าใจว่าผู้เรียนมีความถนัดในการรับรู้ข้อมูลในรูปแบบใด และนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในการพิจารณาปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความถนัดในการรับรู้ข้อมูลของผู้เรียน (ปีสุตา ดาวเรือง สรเดช ครุฑจั่น และ อนิราช มิ่งขวัญ, 2561) โดยการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ของวาร์ค ดังแสดงในภาพที่ 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปสะท้อนกลับให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนตามความถนัดในการรับรู้ข้อมูลและเป็นข้อมูลสำหรับผู้สอนในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1

รูปแบบการเรียนรู้ตามรูปแบบ VARK

- แบบเดี่ยว
- แบบผสมผสาน
 - แบบผสมสองลักษณะ
 - แบบผสมสามลักษณะ
 - แบบผสมสี่ลักษณะ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาตามรูปแบบ VARK

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (exploratory research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1-31 กรกฎาคม 2564

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 129 คน โดยมีนักศึกษาที่สมัครใจตอบแบบสอบถามจำนวน 98 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามรูปแบบการเรียนรู้ของวาร์ค ที่สร้าง

ขึ้นโดยเฟลมมิงและมิลล์ (1992) และแปลเป็นภาษาไทยโดยสุริพร ปุตุภัทรพงศ์ (version 7.0) มีข้อคำถามจำนวน 16 ข้อ มีคำตอบเป็นตัวเลือก 4 ตัวเลือก และเลือกตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก ตัวเลือกให้ตอบ ก ข ค ง การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามมาแล้ว สำหรับการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือนี้ เนื่องจากผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบจึงไม่สามารถหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ตามที่ Leite, Svinicki, and Shi (2010) ได้อธิบายไว้แล้ว ผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้เครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพาและ VARK Learning Limited

คำตอบของรูปแบบการเรียนรู้ในแต่ละข้อคำถามจะถูกแปลงเป็นคะแนนโดยคะแนนรวมจะถูกจัดลำดับเป็น รูปแบบการเรียนรู้แบบเดี่ยว (single preference) ซึ่งแบ่งเป็น 4 รูปแบบ คือ การมองเห็น (V) การฟัง (A) การอ่านหรือเขียน (R) การลงมือปฏิบัติ (K) และรูปแบบผสมผสาน (multimodality preference) ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบผสมสองลักษณะ (bi-modes) แบบผสมสามลักษณะ (tri-modes) แบบผสมสี่ลักษณะ (quadrimodal) แต่ละกลุ่มรูปแบบการเรียนรู้จะได้รับการถ่วงน้ำหนักอย่างเท่าเทียมกัน และรูปแบบการเรียนรู้ที่มีคะแนนสูงสุดจะจัดเป็นรูปแบบการเรียนรู้หลัก โดยใช้ความถี่และร้อยละในการจัดลำดับข้อมูล โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยัง VARK Learning Limited เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในสัปดาห์ที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ตามขั้นตอนดังนี้

ชี้แจงให้ผู้เรียนทราบถึงวัตถุประสงค์การวิจัยผ่านชั้นเรียนออนไลน์ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามตามความสมัครใจ และอธิบายให้ทราบว่า การตอบแบบสอบถามนี้ จะมีการกรอกเฉพาะรหัสนักศึกษาของผู้เรียนในแบบสอบถาม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการจัดรูปแบบการสอนให้เหมาะสม เช่น การแบ่งกลุ่มกิจกรรมสำหรับผู้เรียนและการมอบหมายงาน เป็นต้น โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของผู้เรียนไว้เป็นความลับ ไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวในการตีพิมพ์ รวมทั้งชี้แจงให้ทราบว่าผู้เรียนสามารถเลือกไม่ตอบแบบสอบถามหรือตอบแบบสอบถามแต่ไม่ต้องการส่งคำตอบ โดยไม่มีผลกระทบต่อ การเรียน การสอบ และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

แสดงแบบสอบถามทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ที่ละข้อ ในช่วงโมเมนต์เรียน และให้นักศึกษา ตอบลงกระดาษเปล่าที่สร้างช่องคำตอบไว้แล้ว โดยให้ตอบแบบสอบถามในชั้นเรียนออนไลน์ให้เสร็จ และถ่ายภาพคำตอบจากกระดาษ แล้วส่งให้ผู้สอนทางไลน์แอปพลิเคชันก่อนออกจากชั้นเรียนออนไลน์ (log out) ผู้เรียนที่ไม่ส่งผลการตอบคำถามก่อนออกจากชั้นเรียนออนไลน์ ถือว่าไม่สมัครใจตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำผลการตอบแบบสอบถามที่ได้รับจากผู้เรียนมากรอกข้อมูลในแบบฟอร์มการบันทึกข้อมูลสำหรับนำเสนอเพื่อการประมวลผลโดย VARK Learning Limited

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ผลการประมวลข้อมูลจาก VARK Learning Limited ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นค่าความถี่ ร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 98 คน มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 18.76 ปี เพศหญิง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 93.88 เพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.12

2. ข้อมูลรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 75.51 รองลงมาเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบเดี่ยว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.49 (ตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เรียน จำแนกตามรูปแบบการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แบบเดี่ยว (Single preference)	24	24.49
แบบผสมผสาน (Multimodal preference)	74	75.51
แบบผสมสองลักษณะ (Bi-modes)	5	6.76
แบบผสมสามลักษณะ (Tri-modes)	10	13.51
แบบผสมสี่ลักษณะ (Quadrimodal)	59	79.73

3. ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบเดี่ยว จำนวน 24 คน ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 41.66 (ตาราง 2)

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เรียน จำแนกตามรูปแบบการเรียนรู้แบบเดี่ยว

รูปแบบการเรียนรู้แบบเดี่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การมอง (V)	1	4.17
การฟัง (A)	6	25.00
การอ่านหรือการเขียน (R/W)	7	29.17
การลงมือปฏิบัติ (K)	10	41.66
รวม	24	100.00

4. กลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมสองลักษณะ ได้แก่ VR จำนวน 2 คน AR จำนวน 2 คน และ AK จำนวน 1 คน

5. กลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมสามลักษณะ ได้แก่ VAR จำนวน 5 คน VAK จำนวน 1 คน และ ARK จำนวน 4 คน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นรูปแบบการเรียนรู้ตามความถนัดในการรับรู้ข้อมูลของผู้เรียน โดยกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่เรียนรู้ได้ดีแบบผสมผสานสี่ลักษณะมากที่สุด คือ เรียนรู้ได้ดีผ่านทั้งการมอง การฟัง การเขียนหรือการอ่าน

และการลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภวิติ แถวเพีย พรธนิภา ทองณรงค์ และเสาวลักษณ์ วิชัย (2560) การศึกษาของ บุญเตือน วัฒนกุล ศรีสุตา งามขำ และ กัลยา งามวงษ์วาน (2559) และการศึกษาของ จงกลณี ดุ้ยเจริญ ปรางทิพย์ ทาเสนาะ เอลเทอร์ รำไพ ห่มนระเกษ อิศราวรรณ สนธิภูมาศ และทรงสุตา หมีนโธสง (2563) ซึ่งพบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน แสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีความถนัดในการเรียนรู้แบบผสมผสานสี่ลักษณะ

การศึกษาคั้งนี้ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 เป็นบุคคลในเจนเนอร์เรชั่น Z ซึ่งหมายถึงคนที่เกิดในปี พ.ศ. 2538-2552 ที่เติบโตมาในยุคเทคโนโลยี ค้นเคยกับการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต และสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีได้เร็ว รวมทั้งชอบทำงานหลายงานในเวลาเดียวกัน มีจินตนาการจากการดูรูปภาพ เช่น ดูลิขิตวิดีโอ และชอบอ่านการ์ตูนภาพ เป็นต้น (HRNOTE, 2564; บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2564) จึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความถนัดทั้งการเรียนรู้ผ่านทั้งทางมอม การฟัง การเขียนหรือการอ่าน และการลงมือปฏิบัติ

นอกจากนี้ ผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากยุคสังคมวิถีใหม่ในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายให้ประชาชนทำงานที่บ้านร่วมกับนโยบายการเว้นระยะห่างทางสังคม เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของทั้งบุคคลในวัยทำงานและในวัยเรียน เมื่อสถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษาปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบออนไลน์ตามนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากภูมิหลังทางการศึกษาและผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ของผู้เรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาคั้งนี้ จึงพบว่า ในระดับชั้นมัธยมปีที่ 4 (พ.ศ. 2562) ภาคการศึกษาที่ 1 ผู้เรียนมีการเรียนในห้องเรียนปกติ เพราะยังไม่มี การระบาดของโรคโควิด-19 ต่อมา ในภาคการศึกษาที่ 2 มีการเรียนในห้องเรียนแบบตัวต่อตัวสลับกับการเรียนแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นผลมาจากการระบาดของโรคโควิด-19 ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ต่อมาเมื่อเข้าสู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 (พ.ศ. 2563-2564) ผู้เรียนได้เรียนในห้องเรียนปกติสลับกับห้องเรียนออนไลน์ หรือเรียนในห้องเรียนออนไลน์เพียงอย่างเดียวขึ้นอยู่กับสถานการณ์การระบาดของโรคในระดับประเทศ ระดับจังหวัด หรือระดับพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับช่วงเวลาที่กระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 โดยให้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบปกติ และการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เช่น การสลับชั้นมาเรียนของนักเรียน แบบสลับวันเรียน หรือการสลับช่วงเวลามาเรียนของนักเรียน แบบเรียนทุกวัน หรือ การสลับกลุ่มนักเรียน เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

การเรียนการสอนในยุคสังคมวิถีใหม่ในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 ผู้เรียนได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชัน ต่างๆ ได้แก่ Zoom, Microsoft Teams, Live video call, Facebook Live, You tube live, google hangout, line เป็นต้น ซึ่งจากการวิจัยสำรวจการใช้เครื่องมือออนไลน์ของมนธิษา ทองหัตถา (2563) สภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูโรงเรียนแห่งหนึ่ง พบว่า ครูใช้แอปพลิเคชันไลน์ เป็นส่วนใหญ่อ้อยละ 88.23 รองลงมาเป็น google classroom ร้อยละ 76.47 facebook messenger ร้อยละ 47.05 และมีการใช้ google meet ร้อยละ 23.53

นอกจากนี้ ในการเรียนออนไลน์นั้นหากผู้เรียนได้เรียนด้วยสื่อการเรียนออนไลน์ที่เหมาะสม เช่น ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง คลิปวิดีโอ รวมถึงสื่อความคมชัดของภาพ ขนาดตัวหนังสือจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้มากขึ้นเรียนรู้ได้ดีขึ้น (วิทยา วัย, อภิชาติ เจริญบุญกุล, จักรสุตา กานกายนันต์ และจรรยา คนใหญ่, 2563) สื่อการสอนดังกล่าวอาจเหมาะสมกับวิชาที่มีเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติแต่อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้แบบการฝึกปฏิบัติในขณะที่เรียนออนไลน์ ถึงแม้ว่าทำได้ยากแต่สามารถทำได้เช่นกันโดย ผู้สอนส่งกล่องอุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์ (box set) ไปที่บ้าน ผู้เรียนได้ทดลองจริงและอภิปรายร่วมกันผู้สอนในช่วงเรียนออนไลน์หรือการสาธิตโดยผู้สอนใช้กล้องถ่ายภาพจากมุมสูง (สุทธิดา จำรัส, 2564)

จากการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้หลายรูปแบบหรือได้เรียนผ่านกิจกรรมและสื่อการสอนที่เหมาะสมน่าจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชาได้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จากการศึกษาของพิลาวัลย์ จันทรวงศ์ (2563) เรื่องผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤติโควิด-19 ด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Classroom ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Classroom มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้มีการศึกษาในประเทศมาเลเซียเกี่ยวกับอิทธิพลของรูปแบบการเรียนรู้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในผู้เรียนระดับอุดมศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจสูงขึ้นหากมีการเรียนที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ตามความชอบของผู้เรียน (Zain *et al.*, 2019)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีการปรับตัวทั้งวิธีการเรียนรู้และรับข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ เช่น เรียนออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพ ได้ยินเสียง อ่านไฟล์เอกสาร เขียนการบ้าน ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนตามรูปแบบที่ตนเองชอบและเข้าไปทบทวนได้หลายรอบในกรณีที่เป็นสื่อออนไลน์หรือคลิปสอน จึงส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีเพราะได้เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ตามความถนัดในการรับรู้ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเฟรมมิ่ง (2022) ที่ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีหากได้เรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้ตามความถนัด (VARK Learn limited, 2022) อธิบายดังนี้ กลุ่มที่ถนัดเรียนรู้แบบการมอง (V) ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีจากสื่อต่างๆ แบบออนไลน์ซึ่งมีหลากหลาย เช่น แผนผัง ไดอะแกรม แผนภาพ เป็นต้น กลุ่มที่ถนัดเรียนรู้แบบการฟัง (A) เรียนรู้ได้ดีผ่านการสอนแบบเห็นหน้าและได้ยินเสียง เช่น การเรียนผ่าน ZOOM ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีจากการฟัง การพูดคุย อภิปรายกับเพื่อนและผู้สอน ในขณะที่กลุ่มถนัดเรียนรู้แบบการอ่านหรือเขียน (R/W) ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีจากสื่อที่เป็นตัวอักษรที่ปรากฏอยู่บนสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นการอ่านหรือเขียนที่ทำได้มากและเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย สำหรับกลุ่มถนัดเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (K) ถึงแม้จะมีข้อจำกัดเรื่องของการลงมือปฏิบัติจริงหรือออกไปเรียนรู้ในสภาพจริงแต่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้

ได้จากการชมวิดีโอ หรือสถานการณ์จำลอง ใน การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยใช้ รูปแบบVARK จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีรูปแบบ การเรียนรู้หลากหลายลักษณะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 ด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคสังคมวิถี ใหม่ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์บนเครือ ข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น ผู้สอนควรใช้วิธีการสอนและ สื่อการสอนที่หลากหลายตามความถนัดในการ รับรู้ข้อมูล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ ในการเรียน เช่น นำเสนอเนื้อหาด้วยรูปแบบที่ หลากหลายโดยใช้สื่อประสม (multimedia) เพื่อ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาตามความต้องการ ได้หลายวิธี และเลือกวิธีที่เหมาะสมได้ตามความ ถนัดในการรับรู้ของตนเอง นอกจากนี้ ยังควรมี ระบบการติดต่อสื่อสารที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับ ผู้สอน โดยรูปแบบการติดต่อสื่อสารอาจเป็นแบบ สื่อสารในช่วงเวลาเดียวกัน (synchronous) เช่น การเรียนออนไลน์ผ่าน Google Classroom หรือ แบบสื่อสารในช่วงเวลาต่างกัน (asynchronous) ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อความผ่านทางกระดาน อิเล็กทรอนิกส์ (web-board) หรือ สนทนา(chat) ทางMS Teams เป็นต้น ซึ่งการสื่อสารทั้งสองแบบ เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสอภิปราย ซักถาม แสดงความคิดเห็นกับผู้สอน หรือผู้เรียน ในห้องอย่างไรก็ตาม หากจัดการเรียนการสอนใน ห้องเรียนแบบตัวต่อตัว ผู้สอนจำเป็นต้องจัดการ เรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและควร ผสมผสานการสอนรูปแบบออนไลน์ร่วมกับการ สอนในห้องเรียน xปกติเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแ

บบการเรียนรู้ตามความถนัดในการรับรู้ข้อมูลของ ผู้เรียน

1.2 ด้านการบริหารการศึกษา ผู้บริหาร สถาบันการศึกษาควรมีแนวทางเพื่อสนับสนุนการ จัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยจัดระบบการ พัฒนาศักยภาพของผู้สอนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นระบบ โดยจัดระบบการพัฒนาศักยภาพ ของผู้สอนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นระบบ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอน ออนไลน์ จัดให้มีบุคลากรฝ่ายสนับสนุนด้านการ ใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือ ผู้สอน และมีแนวทางสนับสนุนการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษาในเชิงเทคโนโลยี เช่น การอบรม นักศึกษาแบบออนไลน์เรื่องการใช้แพลตฟอร์ม หรือการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คลิปวิดีโอ แนะนำวิธีเรียนด้วยแพลตฟอร์มของสถาบันการ ศึกษา รวมทั้งสนับสนุนการจัดทำสื่อประสม เพื่อการสอนออนไลน์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนที่ ตอบสนองการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ของ ผู้เรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในยุคสังคม วิถีใหม่ ซึ่งอาจมีปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียน แรงจูงใจ และความเครียด ของผู้เรียนที่อาจมีผล ต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน

2.2 ควรมีการออกแบบการสอนออนไลน์ และการผลิตสื่อการสอนออนไลน์ เน้นการ ออกแบบที่สอดคล้องกับความต้องการและสร้าง ความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้อย่างแท้จริง (user-centered design) และศึกษาผลการใช้สื่อแต่ละ รูปแบบ รวมทั้งความสอดคล้องของการใช้สื่อและ ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อกับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน

กิตติกรรมประกาศ

อนุเคราะห์แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ VARK LEARN Limited ที่

เอกสารอ้างอิง

- การศึกษา. (22 ตุลาคม 2564). ใน *วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี*. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/การศึกษา>
- เก็จกนก เอื้อวงศ์, ชูชาติ พ่วงสมจิตร, นงเยาว์ อุทุมพร, กุลชลี จงเจริญ, และ จิตติกรณ จาริกศิลป์. (2564). รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2565 จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1834-file.pdf>
- จณิสตา กองคำ, อัจฉรา เกลิมเกียรติ, และกิตติศักดิ์ สมบุญ. (2564). รูปแบบของการวัดและประเมินผล การเรียนออนไลน์วิชาปฏิบัติการในยุคโควิด-19: กรณีศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(4), 33-44.
- จงกลณี ตัญเจริญ, ปรางทิพย์ ทาเสนาะ เอลเทอร์, ไร่ไพ หมั่นสระเกษ, อิศราวรรณ สนธิภูมาส และทรงสุดา หมั่นไธสง. (2563). รูปแบบการเรียนรู้แบบวาร์คของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยบรมราชชนนีขอนแก่น. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*. 29(6), 1073-1085.
- โชคภิรักษ์ เกื่อนมี. (23 กรกฎาคม 2564). สำนวนชีวิต นิสิต นักศึกษา ยุคโควิด-19 ประสบการณ์ ในรั้วมหาวิทยาลัยที่หายไป. *เวิร์คพอยท์ยูเคย์*. เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://workpointtoday.com/freshy-university/>
- ทศนา แชมมณี. (2551). *ลีลาการเรียนรู้ลีลาการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทพับลีคำ. (2564, 14 มกราคม). *สำรวจผลกระทบหลังโควิด-19 จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการศึกษาโลก*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://thaipublica.org/2021/01/exploring-the-effects-of-covid-19-the-turning-point-of-world-education/>
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2564). ผลกระทบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับอุดมศึกษา: ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 4(3), 170-182.
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2563). *แนวทางการเปิด-ปิดภาคเรียนและการสอนชดเชย ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://moe360.blog/2020/05/09/>

- ปิสุดา ดาวเรือง, สรเดช ครุฑจ้อน, และ อนิราช มิ่งขวัญ. (2561). กลไกการปรับเหมาะสำหรับการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบสัดส่วนตามรูปแบบ VARK. *การประชุมวิชาการการประชุมทางวิชาการระดับชาติด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 14*. เชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก <https://www.researchgate.net/profile/Beesuda-Daoruang/publication/325805460>
- บุญเตือน วัฒนกุล, ศรีสุดา งามขำ และกัลยา งามวงษ์วาน. (2559). ความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 10(1), 54-61.
- บุญเลี้ยง ทูมทอง. (2564). ความท้าทายในระบบร่างกาย สมอง และการรับรู้ ณ ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้ของเด็กไทย: ยุควิถีชีวิตปกติใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(4), 7-21.
- พิลาวัลย์ จันทร์ทอง. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤตโควิด-19 (Covid-19) ด้วยรูปแบบออนไลน์ (Online) ผ่าน Google Classroom รายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนแม่จันวิทยาคม. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก http://mwk.ac.th/wp-content/uploads/2021/11/wijai1_64.pdf
- มนธิชา ทองหัตถา. (2563). สภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารลวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 5(1), 43-52.
- วิทยา วาโย, อภิรดี เจริญนุกูล, นัตรสุตา กานกายนต์, และ จรรยา คนใหญ่. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9*, 14(34), 285-298.
- ศักดิ์เศเรศ ประกอบผล. (2563). การวิเคราะห์ผู้เรียน: สื่ากการเรียนรู้. *ครุศาสตร์สาร*, 14(2), 1-14.
- ศุภวิดี แถวเพีย, พรณิภา ทอดรงค์ และเสาวลักษณ์ วิชัย. (2560). รูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยบรมราชชนนีขอนแก่น. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 35(2), 227-235.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนของศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปีการศึกษา 2563*. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก http://www.ccs1.go.th/gis/eoffice/57000001tbl_datainformation/20200703174943JQaUHUy..pdf
- สุทธิดา จำรัส. (2563). *อาจารย์จะสอนออนไลน์อย่างไรให้ปัง. [Webinar]*. วิทยาลัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก https://www.lifelong.cmu.ac.th/clip_play.php?clip_list_id=96ce3d71d6f9e6d70d1a22fb3f7e204e

- HRNOTE. (2563). เรียนรู้เจนเนอเรชั่นอัลฟา (Gen Alpha) เพื่อเตรียมรับมือกับตลาดแรงงานในอนาคต. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก <https://th.hrnote.asia/tips/190805-generation-alpha/>
- Leite, W., Svinicki, M.D., Shi, Y. (2010). Attempted validation of the scores of the VARK: Learning styles inventory with multitrait-multimethod confirmatory factor analysis models. *Education and Psychological Measurement*, 70(2), 323-339.
- VARK Learn Limited. (2021). *The VARK Modality*. Retrieved May 2, 2021, from <https://vark-learn.com/introduction-to-vark/the-%20vark-modalities/>
- VARK Learn limited. (2022). *Using VARK in online learning*. Retrieved January 3, 2022, from <https://vark-learn.com/vark-and-online-learning/>
- Zain, N.N.Md., Tamsir, F., Ibrahim, N.A., & Poniran, H. (2019). VARK learning styles towards academic performance among students of private University in Selangor. *International Journal of Modern Trends in Social Sciences*, 2(10), 1-12.

ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

The Priority Need Index of School as Learning Community under the Secondary Educational Service Area Office Surin

ไกรศักดิ์ สุรพงษ์พิพัฒน์¹, ศุภธนภณ ยอดสละ², วสันต์ชัย กากแก้ว³
Kraisak Surapongpiwattana¹, Suphatanakris Yordsala²,
Wasanchai Kakkaew³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรูปแบบการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 346 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.978 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

ระยะที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ในภาพรวมภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹ Graduate Student Master of Education. Educational Administration Program, Faculty of Education Surindra Rajabhat University

² Faculty of Education Surindra Rajabhat University

³ Faculty of Education Surindra Rajabhat University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระยะที่ 2 ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่าความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ฯ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก ด้านการศึกษาชั้นเรียน ด้านวิจัยในชั้นเรียน ด้านระบบชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง ด้านการร่วมมือรวมพลัง และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น โรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to: 1) study the examine current and desirable conditions of school as learning community under the Secondary Educational Service Area Office Surin, 2) study investigate the needs of school as learning community under the Secondary Educational Service Area Office Surin. which consisted of 2 phases as the followings. Phase 1 was to study the examine current and desirable conditions of school as learning community under the Secondary Educational Service Area Office Surin, phase 2 was to study the investigate the needs of school as learning community under the Secondary Educational Service Area Office Surin, The sample of this research, selected by Stratified Random Sampling technique, consisted of 346 people: principal and teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office Surin. The research instrument used for collecting data was a dual-response format questionnaire ($r=0.978$). The data were analyzed using mean, standard deviation, and priority needs index (PNI_{modified}).

The research findings are summarized as follows:

Phase 1 the examine current and desirable conditions of school as learning community under the Secondary Educational Service Area Office Surin. The sample of this research, The findings were as follows, 1) the current state of school as learning community, as a whole, was at a high level 2) and their desired state was at the highest level

Phase 2 the needs of school as learning community under the Secondary Educational Service Area Office Surin were respectively sorted descending order of the needs as follows. Active learning, lesson study, classroom action research, coaching and mentoring, collaboration and plc and shared vision as wen.

Keywords: The priority need index, school as learning community

บทนำ

ปัจจุบันนี้ประเทศต่างๆ ในเอเชียกำลังเปลี่ยนแปลงการศึกษาในโรงเรียนให้เป็นการศึกษาสำหรับ “โรงเรียนแห่งศตวรรษที่ 21” ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ กล่าวได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้รูปแบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนแบบเดิมๆ (ตามขนบธรรมเนียมของการศึกษาในปลายศตวรรษที่ 19) ล้มสลายลง ลอกคราบไปสู่การศึกษาของโรงเรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งก็คือการปฏิรูปโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นไปตามปรัชญาพัฒนานิยมที่มุ่งเน้นหลักการของคุณภาพกับความเท่าเทียมกันในเวลาเดียวกัน (ซาโต มานาบุ, 2562: 12)

ในประเทศไทยแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้ถูกกล่าวถึงและเป็นที่รู้จักเมื่อปี พ.ศ. 2559 ในงานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู EDUCA 2016 ครั้งที่ 9 ซึ่งนำเสนอแนวคิดหลัก “School as learning community (SLC): โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ในประเทศไทยกว่าจะเป็นโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้นั้น เริ่มจากการพัฒนาบทเรียน หลังจากนั้นมีการสร้างกลุ่มทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง โดยที่มีระบบพี่เลี้ยงคอยดูแล เกิดกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ แล้วจึงเกิดการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ควบคู่กับการเปิดชั้นเรียน และมีการพัฒนาด้วย LSLC หรือ SLC ต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งทำให้เห็นว่าทิศทางการพัฒนาการศึกษาด้วย SLC อย่างน่าสนใจว่ามี บทเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการดำเนินการขยายผลโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ (ลัดดา ภูเกียรติ, 2564; พิรุณ ศิริศักดิ์, 2560; วสันต์

ปัญญา, 2561)

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2563: 1) ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะพลเมืองรุ่นใหม่โดยมีโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 34 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศไทย ซึ่งทำให้เห็นว่าการพัฒนาโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้นั้นเป็นการปฏิรูปทางการศึกษาในเชิงโครงสร้างการบริหารที่มีแนวคิดน่าสนใจ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาจากแนวทางดำเนินการแบบเดิมดังที่เคยผ่านมาไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็นโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

การพัฒนาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 ในด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33, 2563: 64) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เป็นมาตรการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องดำเนินการเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญในอาชีพและหน้าที่ของตนเอง โดยพัฒนาให้ครูเป็นครูยุคใหม่ปรับบทบาทจากครูผู้สอนเป็น “Coach” หรือผู้อำนวยการเรียนรู้... สพม. 33 ได้กำหนดแนวทางเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งปรากฏเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในหัวข้อที่ 7 ดังนี้ 7) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องและทุกภาคส่วนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประจำปีการศึกษา 2563 ในโครงการการพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบเพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการ โดยเกิดจากความร่วมมือจากความร่วมมือระหว่างสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ร่วมกับบริษัท เซฟรอนแห่งประเทศไทยจำกัด โดยศึกษาชั้นเรียนผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเป็นระบบควบคู่กับการเปิดชั้นเรียน ซึ่งทำให้ทราบว่าเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เป็นโรงเรียนต้นแบบเพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการ และสรุปความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากผลการประเมินในภาพรวมครูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33, 2563: 13)

ความสำเร็จของการผลักดันกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ในครั้งนี้ ทำให้รูปแบบการบริหารงานด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความโดดเด่นและเหมาะสมในการพัฒนาเพื่อให้เกิดเป็นโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ

การพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ยังไม่ครอบคลุมการพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ และเพื่อการส่งเสริมความต่อเนื่องของการพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนความชัดเจนในแนวทางการบริหารการศึกษาที่เป็นการปฏิรูปโรงเรียนจาก

ภายในด้วยโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้วิจัยได้มีความสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์เรื่องแนวทางการพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 85 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,036 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 25 มิถุนายน 2564)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 346 คน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม จาก 85 โรงเรียน ได้

โรงเรียนจำนวน 70 โรงเรียน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามสหวิทยาเขต และสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนประชากรแต่ละสหวิทยาเขต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น โรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา ระดับการศึกษาที่เปิดสอนในโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในแนวทางการพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เป็นคำถามแบบปลายเปิด ให้เขียนแสดงความคิดเห็น

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมารวบรวมและจัดทำเป็นข้อคำถาม

3.2 สร้างแบบสอบถาม โดยการกำหนดนิยามของตัวแปร และออกแบบข้อคำถามทั้ง 3 ตอน

3.3 ตรวจสอบเครื่องมือ ด้วยวิธีการตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้าง

เนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ และความเหมาะสมของข้อคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

3.4 ปรับปรุงเครื่องมือ ด้วยการพิจารณาค่า IOC ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญโดยพิจารณา ข้อที่มีค่า $IOC > 0.50$ และในส่วนของข้อคำถามที่มีค่า $IOC \leq 0.50$ ผู้วิจัยจะนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งค่า IOC ทั้งฉบับ คือ 0.986

3.5 นำแบบสอบถามทดลองใช้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด จึงได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียง ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามฯ 0.978

3.6 นำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์โดยผ่านการนำเสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และทำหนังสือเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามออนไลน์ และแบบสอบถามในรูปแบบเอกสาร ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน จาก 70 โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ และตรวจสอบการตอบแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบโดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ การหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามมีลักษณะข้อมูลประเภทมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ของแบบสอบถาม ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

5.4 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index: PNI^{Modified} (สุวิมล ว่องวานิช, 2558: 279)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ แบ่งตามองค์ประกอบกระบวนการของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ระบบชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก การศึกษาชั้นเรียนวิจัยในชั้นเรียน การร่วมมือรวมพลังและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

กระบวนการของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision)	3.76	0.61	มาก	4.51	0.48	มากที่สุด
2. ระบบชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring)	3.59	0.70	มาก	4.60	0.42	มากที่สุด
3. การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก (Active learning)	3.43	0.80	ปานกลาง	4.65	0.45	มากที่สุด
4. การศึกษาชั้นเรียน (Lesson study)	3.44	0.77	ปานกลาง	4.62	0.38	มากที่สุด
5. วิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research)	3.49	0.76	ปานกลาง	4.61	0.43	มากที่สุด
6. การร่วมมือรวมพลัง และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Collaboration and PLC)	3.60	0.71	มาก	4.60	0.39	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.56	0.54	มาก	4.60	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ระยะที่ 1 สภาพปัจจุบันของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ในภาพรวมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$, $S.D.=0.54$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.76$, $S.D.=0.61$) รองลงมาคือด้านการร่วมมือรวมพลังและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($\bar{X}=3.60$, $S.D.=0.71$) และด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก มีค่าเฉลี่ย

ต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.43$, $S.D.=0.80$)

สภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, $S.D.=0.36$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.65$, $S.D.=0.45$) รองลงมาคือด้านการศึกษาชั้นเรียน ($\bar{X}=4.62$, $S.D.=0.38$) และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.51$, $S.D.=0.48$)

ตาราง 2 ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

กระบวนการของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย สภาพ ปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ย สภาพ ที่พึง ประสงค์ (I)	PNI_{Modified}	ลำดับ ความต้องการ จำเป็น
1. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision)	3.76	4.51	0.201	6
2. ระบบชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and mentoring)	3.59	4.60	0.281	4
3. การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก (Active learning)	3.43	4.65	0.356	1
4. การศึกษาชั้นเรียน (Lesson study)	3.44	4.62	0.344	2
5. วิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research)	3.49	4.61	0.321	3
6. การร่วมมือรวมพลัง และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Collaboration and PLC)	3.64	4.60	0.263	5

จากตาราง 2 พบว่า ระยะที่ 2 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์โดยเรียงลำดับจากค่าดัชนีความต้องการมากไปน้อย คือ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก ($PNI_{\text{modified}}=0.356$) 2) ด้านการศึกษาชั้นเรียน ($PNI_{\text{modified}}=0.344$)

3) ด้านวิจัยในชั้นเรียน ($PNI_{\text{modified}}=0.321$) 4) ด้านระบบชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง ($PNI_{\text{modified}}=0.281$) 5) ด้านการร่วมมือรวมพลังและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ($PNI_{\text{modified}}=0.263$) 6) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($PNI_{\text{modified}}=0.201$)

อภิปรายผล

จากการศึกษา ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1.1 สภาพปัจจุบันของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ในภาพรวมภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการนำนวัตกรรมทางการศึกษาอย่าง TPS Model ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เข้ามาขับเคลื่อนองค์กรการศึกษาทั้งระบบ จึงทำให้การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นส่วนแรกที่ได้รับการขับเคลื่อนให้ตั้งเป้าหมายตรงกันและพร้อมที่จะได้รับการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ลำเจียก บุญโต (2563: 10) ที่บริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยใช้รูปแบบ TPS Model มีวิสัยทัศน์ร่วมกันชัดเจน ในการพัฒนาองค์กรเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ SLC (โรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้) ซาโต มานาบุ (2562: 21) ได้กล่าวเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ว่า การปฏิรูปทั้งหมดนั้นวิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมาก่อนเป็นอันดับแรก สำหรับโรงเรียนที่มีสถานการณ์เหมือนการเล่นกลโยนรับลูกบอลนั้น ครูใหญ่ที่ไม่มีวิสัยทัศน์จะทำลายทั้งครูและนักเรียนที่กำลังพยายามเลี้ยง

ลูกบอลทั้งหมดจากความต้องการภายนอกโรงเรียน และครูที่ไม่มีวิสัยทัศน์ก็จะเป็นผู้ทำลายนักเรียนที่กำลังพยายามเลี้ยงลูกบอลทั้งหมดจากการต้องการภายนอกห้องเรียน ดังนั้นแล้ววิสัยทัศน์จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าอะไรทั้งหมดและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับ นันทินา ดิษฐ์พาณิชย์ (2561: 289) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนเทศบาล 2 วัดกลางทুমมาวาส “ศิริอุปถัมภ์” ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นสภาพปัจจุบันด้านการวางแผน มีสภาพปัจจุบันที่สูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ในระยะแรกๆ ที่จะต้องตั้งเป้าหมายให้เข้าใจโดยทั้งโรงเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันของทางการพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จากการขับเคลื่อนของผู้อำนวยการเขตพื้นที่ฯ ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ได้ดำเนินการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ในการปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ในทิศทางที่ชัดเจน

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดจากภายในห้องเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ซึ่งเป็นการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตามหลักการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้

เห็นว่าการขับเคลื่อนของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ทำให้การ ปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนโดยเฉพาะการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดจากชั้นเรียนเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นสิ่งที่ต้องการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น สอดคล้อง กับอิสราภรณ์ สืบสาย (2563: 16) ความต้องการ จำเป็นในการบริหารโรงเรียนจันทร์ประดิษฐาราม วิทยาคมตามแนวคิดโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่สะท้อนให้เห็นสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ การเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง ซึ่ง จะเป็นการนำการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบ เชิงรุก เข้าไปพัฒนาตามแนวคิดโรงเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ อรพิน ศิริสัมพันธ์ และปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2563: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องการพัฒนาครูมีอาชีพด้วย นวัตกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ในภูมิภาคตะวันตก โดยการใช้รูปแบบโรงเรียน เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรม ที่สร้างสรรค์การเรียนรู้

2. ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของ โรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ฯ โดยนำข้อมูลมา วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของความต้องการ จำเป็นด้วยวิธี Priority Needs Index แบบ ปรับปรุง โดยใช้สูตร PNI^{modified} ซึ่งให้เห็นว่าด้าน การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก (Active learning) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ลำดับ ต่อมาคือ ด้านการศึกษาชั้นเรียน ด้านวิจัยในชั้น เรียน ด้านระบบชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง ด้านการ ร่วมมือรวมพลังและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะการดำเนินการปฏิรูป

การศึกษาตามหลักการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ ทำให้ด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก มีความต้องการจำเป็นในอันดับแรก สอดคล้อง กับงานวิจัยของ อิสราภรณ์ สืบสาย (2563: 24) ความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนจันทร์ ประดิษฐารามวิทยาคมตามแนวคิดโรงเรียนชุมชน แห่งการเรียนรู้ ที่สะท้อนให้มีความต้องการจำเป็น สูงสุดคือ ความเป็นเลิศ ด้านปรัชญาชุมชนแห่ง การเรียนรู้ ซึ่งปรัชญาของความเป็นเลิศ เป็นการ ดึงเอาการเรียนรู้แบบกระโดดสุดตัว เพื่อไขว่คว้าหาความเป็นเลิศของตนเอง เชื่อมโยงไปสู่ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเชิงรุก สอดคล้อง กับอนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2563: บทคัดย่อ). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการ บริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการพัฒนาบทเรียน ร่วมกัน การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงเพื่อเสริม สร้างคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนอภัยยวดพิทยานุกูล ซึ่งมีความความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิง รุกแบบร่วมมือ ส่วนการสร้างวิสัยทัศน์คือสิ่งที่ เกิดขึ้นในระยะแรกของการปฏิรูปการศึกษาใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่ชัดเจน ด้วยนวัตกรรม TPS Model จึงทำให้ความ ต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับ อานนท์ อธิคุณากร (2558: 562) ความต้องการ จำเป็นในการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของโรงเรียนกุหลาบวิทยาลัย มีค่าดัชนี ความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดคือ ด้านการมีวิสัย ทัศน์ร่วมกัน และสอดคล้องกับอนุพงษ์ ชุมแวงวาปี (2563: บทคัดย่อ). ความต้องการจำเป็นในการ พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการพัฒนา บทเรียนร่วมกัน การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง

เพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนยิ่งยวดพิทยานุกูล ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านนโยบายและเป้าหมายร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า โรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ ช่วยให้เกิด Transformative Learning ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากในการที่จะไปปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากผลการศึกษาวิจัยนี้ มีข้อเสนอแนะ คือ

1.1 สภาพปัจจุบันของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ดังนั้นระดับโรงเรียน และระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ควรมีการเสริมแรงต่างๆ จนทำให้เกิดการตระหนักในการพัฒนาตนเอง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยพัฒนาทักษะ 3 ประการ คือ Learning Outcome ได้แก่ Basic Outcome, Cognitive Abilities, Cross functional Skills. ตอบใจทรัพยากรบวรการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก และคุณครูมีความเป็นกัลยาณมิตร ในฐานะผู้ปฏิบัติเต็มที่และอยากเป็นครูมืออาชีพตามที่สังคมต้องการ

1.2 สภาพสภาพที่พึงประสงค์ของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ดังนั้นควรมีการกำหนดเป้าหมายโดยใช้รูปแบบ

TPS Model ที่มีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในกิจกรรมย่อยต่างๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ระดับโรงเรียน และระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3 ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ดังนั้นระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ควรมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในศตวรรษที่ 21 แก่คุณครูในรูปแบบต่างๆ เช่น การอบรมฯ การเปิดชั้นเรียนในรูปแบบ Symposium ในรูปแบบมหกรรมระดับเขต ฯ เพื่อให้โรงเรียนเกิดพลังเกิดการถอดบทเรียน และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ สำหรับปีการศึกษาละ 1 ครั้ง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยโดยมีการสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2.2 ควรมีการนำแนวทางการพัฒนาโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ไปทดลองใช้ในบริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและสังกัดฯ อื่นๆ

2.3 ควรมีการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

- ชาโต มานาบุ. (2562). การปฏิรูปโรงเรียน แนวคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” กับการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริง. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ภาพพิมพ์.
- นันทินชา ดิษฐ์พาณิชย์. (2561). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโรงเรียนเทศบาล 2 วัดกลางทুমมาวาส “ศิริอุปถัมภ์” ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 13(2), 289-303.
- พิรุณ ศิริศักดิ์. (2562). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอิงอัตลักษณ์นักเรียนที่บูรณาการการพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: กรณีศึกษาหลักสูตรกุลสตรีราชินีนบ. กรุงเทพฯ: โรงเรียนกุลสตรีราชินีนบ.
- ภูริทัต ชัยวัฒนกุล. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูที่เลี้ยงด้วยกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาตามแนวคิดโรงเรียนเพลินพัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้. *วารสารวิชาการ*, 22(3), 35-45.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2564). กระบวนการขับเคลื่อน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: PLC. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563. จาก <https://cms.20ed.school/uploads/>.
- วสันต์ ปัญญา. (2561). เอกสารคู่มือการพัฒนาครูโดยใช้ระบบการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียนเมืองกระบี่ (Muangkrabi School-Coaching and Mentoring System หรือ MK-CMS). กระบี่: โรงเรียนเมืองกระบี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33. (2563). แบบรายงานผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ประจำปีการศึกษา 2563. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 33.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2563). การประชุมปฏิบัติการจัดทำแนวทางการยกระดับคุณภาพโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community) เพื่อพัฒนาสมรรถนะพลเมืองรุ่นใหม่. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563. จาก <http://www.innoobec.com>.
- ลำเรียง บุญโต. (2563). รายงานผลการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 โดยรูปแบบ TPS Model. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2564. จาก <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2019/03/>.
- อนุพงษ์ ชุมแวงวาปี. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อเสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนยิ่งยวดพิทยานุกูล. อุดรธานี: โรงเรียนยิ่งยวดพิทยานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี.

- อรพิน ศิริสัมพันธ์และปรณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2561). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการที่ 2 การพัฒนาครูมืออาชีพด้วยนวัตกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในภูมิภาคตะวันตก. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อานนท์ ธิติคุณากร. (2558). ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนกุหลาบวิทยาลัย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED)*, 10(2), 562-575.
- อิสราภรณ์ สืบสาย. (2563). ความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคมตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 16(1), 1-10
- เออิสูเกะ ไชโตะ และคณะ (ผู้แต่ง). อารี สัตหจวี (ผู้แปล). (2561). *การพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อชุมชนแห่งการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: ภาพพิมพ์.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

Strategic Leadership Affecting Academic Administration Competencies among School Principals Under Buriram Primary Educational Service Area Office 2

ธนกร สร้อยสวรรค์^{1*}, ศุภชนกฤษ ยอดสละ², พนา จินดาศรี³
Thanakorn Soisawan^{1*}, Suphatanakris Yordsala², Phana Jindasri³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 4) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 341 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับซึ่งมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบคัดเลือกเข้า

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทาง

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{2, 3} คณะคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹ Graduate Student Master of Education. Educational Administration Program, Faculty of Education Surindra Rajabhat University

^{2, 3} Faculty of Education Surindra Rajabhat University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

สถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)=0.824 และ 4) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 80.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานคือ $Z'_y = 0.424(Z_{x4}) + 0.215(Z_{x5}) + 0.157(Z_{x1}) + 0.136(Z_{x3}) + 0.092(Z_{x2})$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ สมรรถนะการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were as follows: 1) to study the levels of strategic leadership among school principals; 2) study the level of academic administration competencies of school principals; 3) to identify relationships between strategic leadership and effective academic administration competencies among school principals ; 4) to examine the levels of strategic leadership affecting academic administration competencies among school principals under the Buriram Primary Educational Service Area, Office Two. The sample consisted of three hundred and forty-one principals and teachers employed in schools under the Buriram Primary Educational Service Area, Office Two, and using stratified random sampling. The instruments used for data collection included a five- point rating scale questionnaire. The reliability of the questionnaire was at 0.95. The data analysis was performed by mean, standard deviation, the Pearson product-moment correlation coefficient and multiple regression analysis-enter method.

The research findings are summarized as follows:

1) The level of strategic leadership among school principals as a whole was at high level; 2) the level of academic administration competencies of school principals as a whole was at high level; 3) there was a statistically significant positive relationship of 0.01 between strategic leadership and academic administration competencies of school principals. The Pearson's correlation coefficient (r)=0.824 showed that the two variables had a relationship at a high level; and 4) strategic leadership affected academic administration competencies of school principals, with a predictive power of 80.40 and a 0.05 level of statistical significance. The prediction equations could be written as follows: determining formulation is $Z'_y = 0.424(Z_{x4}) + 0.215(Z_{x5}) + 0.157(Z_{x1}) + 0.136(Z_{x3}) + 0.092(Z_{x2})$.

Keywords: Strategic leadership, academic administration competencies

บทนำ

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากภายในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศหลากหลายรูปแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยในการแก้ไขปัญหาได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ระบบการศึกษาหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า ในระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะการพัฒนาคนให้มีการเตรียมความพร้อม รับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579)

ความรู้ในเรื่องภาวะผู้นำ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับทุกองค์กรในทิศทางโลกยุคที่ความเจริญทางเทคโนโลยีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างรวดเร็วมาก ดังนั้น จึงต้องปรับวิธีคิดและพัฒนาให้ก้าวไปข้างหน้าพร้อมกับสถานการณ์ของโลกปัจจุบันตลอดเวลา อีแวนวิช เจ เอ็ม โคโนปาสกี อาร์ และแมททีสัน เอ็ม ที (Ivancevich *et al.*, 2008) กล่าวว่า ผู้นำมีความสำคัญในการนำ

องค์กรไปสู่ทิศทางที่เหมาะสมก้าวสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีความรอบรู้หลักการบริหารจัดการที่ดี รู้หลักการจัดการใช้ทรัพยากรในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นรูปแบบของผู้นำที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร ช่วยจัดจุดอ่อนของระบบการศึกษา พัฒนาศักยภาพ และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นเรื่องของผู้บริหารระดับสูงและการเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ นี้ก็มีความหมายคล้ายกับการเป็นผู้นำแบบมุ่งเน้นเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้นำที่จูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยรางวัล อันเกิดจากการบรรลุผลสำเร็จในงาน ดังนั้นผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงต้องสนใจจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นอย่างมาก การเป็นผู้นำที่มุ่งเน้นเป้าหมายต้องอาศัยการประเมินซ้ำที่เป้าหมายและคุณค่าขององค์กร รวมทั้งกำหนดทิศทางขององค์กรที่จะเดินไปและให้อำนาจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานด้วย (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2554: 5) สมรรถนะ (Competency) คือ ความรู้ ทักษะ การทำงานของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะ ซึ่งสมรรถนะของผู้บริหารในการบริหารด้านวิชาการ สามารถบริหารการจัดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สามารถนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และสามารถส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับ สาระความรู้ สมรรถนะ และประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ในด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการประกัน

คุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556: 6)

การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของ การบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารงานด้านอื่นๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็ เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหาร จะต้องสนับสนุนให้ครูจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้ บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกิจกรรมการบริหารงานวิชาการจะเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาและนโยบายการบริหารของหน่วยงานระดับกรม กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ นอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้ว ยังส่งผลต่อการ บริหารการศึกษาในระดับชาติอีกด้วย การดำเนินกิจกรรมทางวิชาการจึงต้องอาศัยความช่วยเหลือจากทุกฝ่าย ลำพังผู้บริหารสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถจะเป็น ผู้ชี้แนะได้ในทุกเรื่อง ในการ บริหารงานวิชาการจึง จำเป็นที่คณะครู ทีมงาน หรือแม้แต่คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็นการวางแผน การ ตัดสินใจ การปฏิบัติการ ติดตามตรวจสอบและ ประเมินผล ทั้งนี้การบริหารและการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญ ยิ่งที่จะทำให้การจัดและพัฒนาการศึกษาดำเนิน ไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมายของการ จัดการศึกษาการดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องมี บุคลากรที่มีความสามารถ มีประสบการณ์ในการทำงาน เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ และใช้ภาวะผู้นำ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะบริหารงานของสถาน ศึกษาได้เป็นอย่างดี มีการกระจายความรับผิดชอบ

อย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ได้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน ใช้อำนาจและหน้าที่อย่างเป็นทางการให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยผู้ที่จะใช้อำนาจจะต้อง เป็นที่ยอมรับของผู้ได้บังคับบัญชา ความสามารถในการ นำหรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า ความเป็นผู้นำ หรือ ภาวะผู้นำ มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานบุรีรัมย์ เขต 2 ได้ริเริ่มให้สถานศึกษามี ความสามารถในการบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง มีความเข้าใจชัดเจนในการบริหารจัดการศึกษา ได้สอดคล้องตามความต้องการของนักเรียนและ ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยต่างๆ ที่จะนำไปสู่ ความสำเร็จดังที่กล่าวนั้น ประกอบด้วยสถานที่มี บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เอื้อต่อการจัดการ เรียนรู้ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม มีวัสดุอุปกรณ์การเรียนที่มีคุณภาพเพียงพอต่อ ความต้องการของนักเรียน มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทั้งด้านการจัดการเรียนรู้และระบบ การบริหารจัดการที่ดีมีคุณภาพการจัดการศึกษา โดยได้นำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2564 ดังนี้ วิสัยทัศน์ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานบุรีรัมย์ เขต 2 คือ “ยึดหลักธรรมาภิบาล เสริมสร้างแรงบันดาลใจ ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้นำ แห่ง การเรียนรู้ ผู้เรียนคุณภาพ” ก็ได้นำมาใช้จัดทำ พันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานบุรีรัมย์ เขต 2 โดยให้ดำเนินไปตามเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน 7) ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการ บริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษา โดยใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานบุรีรัมย์ เขต 2, 2564: 20)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เพราะเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและปรากฏการณ์ในปัจจุบัน สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาทักษะทางด้านความเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการบริหาร รวมไปถึงยกระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสู่การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

2. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ปีการศึกษา 2564 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูรวมทั้งหมด 3,213 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 คน ที่ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan, 1970: 608) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ซึ่งมีขนาดสถานศึกษาเป็นชั้น แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา และขนาด

สถานศึกษาปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต

ตอนที่ 3 สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดของวิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

2. นำแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลต่างๆ กำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ และสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

3. นำแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมตามขอบเขตและนิยามศัพท์เฉพาะ พร้อมทั้งตรวจสอบจำนวนภาษาที่ใช้ในการทำแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม คำนวณความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น โดยดัชนีที่ใช้แสดงค่าความสอดคล้องเรียกว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์คำนวณได้อยู่ระหว่าง .60 ถึง 1.00

5. นำแบบสอบถามที่รับการปรับปรุงแก้ไข แล้วไปทดลองใช้กับประชากรจำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนนหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95 โดยค่าความเชื่อมั่น ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .90 และค่าความเชื่อมั่น สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .92

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยได้วิเคราะห์ผลจากคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร และระดับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวม รายด้าน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

4. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบวิธีการคัดเลือกเข้า

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 โดยพบว่าค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงลำดับแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย คือ การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ การคิดเชิงกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการกำหนดกลยุทธ์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92, 3.91, 3.89, 3.86 และ 3.85 ตามลำดับ

2. ระดับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 พบว่าค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงลำดับแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย คือ ด้านส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านนิเทศการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษา ด้านบริหารจัดการการเรียนรู้ และด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 3.89, 3.87, 3.87 และ 3.81 ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)=0.824 หากพิจารณาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์รายด้าน ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สูงสุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)=0.848 รองลงมาคือ ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)=0.795 ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)=0.736 ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)=0.720 และด้านการกำหนดกลยุทธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)=0.691 ตามลำดับ

4. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X_4) (β =0.424) ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด รองลงมาได้แก่ การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (X_5) (β =0.215) การคิดเชิงกลยุทธ์ (X_1) (β =0.157) การกำหนดกลยุทธ์ (X_3) (β =0.136) และตามลำดับการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ (X_2) (β =0.092) โดยตัวแปรร่วมกันส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 80.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถนำมาเขียนในรูปของสมการพยากรณ์ได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.465 + 0.349(X_4) + 0.182(X_5) + 0.141(X_1) + 0.120(X_3) + 0.084(X_2)$$

รูปของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = 0.424(Z_{x_4}) + 0.215(Z_{x_5}) + 0.157(Z_{x_1}) + 0.136(Z_{x_3}) + 0.092(Z_{x_2})$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลที่ได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากมาพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่าอยู่ระดับมากในทุกๆ ด้าน สามารถจัดลำดับโดยยึดจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ การคิดเชิงกลยุทธ์ นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการกำหนดกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินการแปลงกลยุทธ์ของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเกิดผล ตามนโยบายการดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ได้กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์และพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงดำเนินการตามนโยบายอย่างเคร่งครัด ซึ่งผลการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับรู้ว่าผู้บริหารมีกระบวนการดำเนินงานที่จริงจังเห็นได้จากผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการปฏิบัติงานและมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นลักษณะพฤติกรรมของผู้นำที่สร้างความสำเร็จให้กับสถานศึกษา คุณสมบัติที่สำคัญของภาวะ

ผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือ เป็นผู้มีแนวคิดกว้างไกลและสามารถนำแนวคิดที่ได้มาปรับใช้สู่การปฏิบัติได้อย่างดีส่งผลดีตามขั้นตอน และใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์ในการสร้างสรรค์การเปลี่ยนแปลงองค์กรให้อยู่รอดปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ ที่มากระทบเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่ตั้งใจไว้ มีมุมมองระยะยาวและสร้างความยืดหยุ่นให้สถานศึกษารับรู้เป้าหมายสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ ศรีกระโทก (2554) ที่ได้มีการศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อผลลัพธ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ณัชฐ์ ชาญประเสริฐ (2555) ได้ศึกษาแนวทางการใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดผลการวิจัยทำให้ทราบว่า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากกว่าการดำเนินงานในด้านอื่นๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งที่การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่เป็นลำดับที่สี่ซึ่งเกือบลำดับสุดท้ายของพฤติกรรม ทั้งนี้อาจเป็นขั้นตอนที่คณะครูได้รับรู้และเห็นถึงพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ รุ่งนิรญา พุทธิเสน (2557) ทำ การวิจัยเรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3 พบว่า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองจากการกำหนดทิศทางขององค์กร และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา อารทกิจ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2559) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานีเขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ระดับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลที่ได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากมาพิจารณาเป็นรายด้านก็จะพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านบริหารจัดการการเรียนรู้และด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนนำที่มีความสำคัญยิ่งต่อสถานศึกษาต่อผู้ได้บังคับบัญชาและต่อผลสัมฤทธิ์อันเป็นส่วนรวม คุณภาพและบทบาทของผู้บริหาร มีความสำคัญอย่างมากกับคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งมีผลสืบเนื่องต่อผลงานและแนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอันมาก (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2545: 8) ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ ทักษะทัศนคติ ซึ่งเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงจากวิสัยทัศน์ภารกิจเป้าหมาย และกลยุทธ์ทางธุรกิจ (อาภรณ์ ภูววิทยพันธ์, 2548: 39) สมรรถนะของผู้บริหารวิชาการเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการบริหารการที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การ

จัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐาน อีกทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีความพร้อมทุกด้านในการรับการประเมินคุณภาพภายนอกแนวใหม่ รอบสี่ ประกอบกับผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการ ที่องค์กรได้กำหนดไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ต้องตา กรวดนอก (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเขตพื้นที่ กรุงเทพฯ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเขตพื้นที่ กรุงเทพฯ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาดา พันธุ์ยาว (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ด้านบริหารจัดการการเรียนรู้ ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)=0.824 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์แต่ละด้าน การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด รองลงมาคือการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ การคิดเชิงกลยุทธ์ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ และการกำหนดกลยุทธ์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้นำได้มีการนำเอากลยุทธ์ที่วางไว้ลงสู่ไปการปฏิบัติ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามเป้าหมายตามที่ได้วางกลยุทธ์ไว้ ผู้บริหารได้มีการลงไปติดตามตรวจสอบ และประเมินการทำงาน เมื่อเกิดอุปสรรคก็ทำให้การช่วยเหลือแก้ไข นอกจากนั้นผู้บริหารยังได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษานำไปสู่การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ เป็นวิธีการปรับประยุกต์แผนกลยุทธ์ที่จัดทำไว้ แล้วนำไปใช้ในการปฏิบัติจริง เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติมีความสำคัญมากกว่าการทำกลยุทธ์ เพราะการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัยความเห็นพ้องและร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่ายหลายภาคส่วน ให้สถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะความเป็นผู้นำ สามารถทำงานร่วมกับบุคลากรได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉนวนย คงแป้น (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่าระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล อยู่ในระดับค่อนข้างสูง เช่นเดียวกับกมลชนก สุกแสง (2559) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ

ศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีความสัมพันธ์กันในทางบวก ในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การกำหนด แผนงาน ดำเนินโครงการของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณี อัดกลับ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กับการบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)=0.90 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

4. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าตัวแปรที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ การคิดเชิงกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ และการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัว

ร่วมกันส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 80.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ได้กำหนดให้การบริหารงานของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นสถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้นำเอานโยบายดังกล่าว มากำหนดเป็นนโยบาย พันธกิจของโรงเรียน ซึ่งผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นผู้นำที่ต้องมีวิสัยทัศน์ รู้จักการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา และประสานความร่วมมือกับบุคลากรทุกภาคส่วนนำเป้าหมายที่ตั้งไว้ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับเดส และมิลเลอร์ (Dess; and Miller, 1993) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ไว้ว่า การปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรมีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในด้านคุณธรรม บุคคลในองค์กรจะต้องถูกส่งเสริมปลูกฝังให้มีอุดมการณ์เหมือนกันและเข้าใจกลยุทธ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางและมุมมองเดียวกัน เพราะจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มประสิทธิภาพ และพฤติกรรมที่มีคุณธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องเช่นเดียวกับแนวคิดของ ไอร์แลนด์ และฮิทท์ (Ireland; and Hitt, 1999) ที่กล่าวว่าผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องให้ความสำคัญไปที่กิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้วยกระบวนการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนขององค์กรด้วยการกระตุ้น และเปิดกว้างแก่ทุกคนที่มีความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณี อัดกลับ (2561) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อการบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ร้อยละ 81.90 โดยภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติส่งผลต่อการบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด เช่นเดียวกันกับจอห์นสัน และสโกลส์ (Johnson; and Scholes, 2003) ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนา โดยพบว่าผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นผู้ที่มีลักษณะความสามารถประจำตัวในการพัฒนากลยุทธ์และเป็นผู้ที่มองเห็นวิธีกการพัฒนาโดยอาศัยข้อมูลในการสร้างองค์กรผ่านกลยุทธ์ในการวิเคราะห์ การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรเป็นผลสืบเนื่องจากความเป็นมาขององค์กรและวัฒนธรรมขององค์กรในอดีต ดังนั้นบทบาทด้านความคิดที่เพิ่มเติมอย่างเด่นชัดของผู้นำกลยุทธ์ คือการมีวิสัยทัศน์พันธกิจ ในองค์กรที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง เพราะการมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวนี้นำไปสู่ความสำเร็จของกลยุทธ์องค์กร จากเหตุทั้งหมดที่กล่าวมานี้ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองด้วยการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดกลยุทธ์ ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรมีการดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการเพิ่มพูนภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ด้านการกำหนดกลยุทธ์ให้กับผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเพิ่มพูนทักษะให้มากขึ้น เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถบริหารงานวิชาการที่

1.2 ระดับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุดหน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดได้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการร่วมกัน และส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการศึกษาแนวทางจากสถานศึกษาในเขตที่ประสบความสำเร็จเพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ในระดับสูง โดยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นภาวะผู้นำคุณภาพในการบริหารให้สอดคล้องกับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการมีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป

1.4 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทุกด้านร่วม

กับการพยากรณ์สมรรถนะการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 80.40 ควรส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเนื่องจากมีอำนาจการพยากรณ์สูงมากที่สุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการทุกด้าน สามารถดำเนินการจัดระบบงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อในตัวแปรอื่นๆ จากกลุ่มตัวอย่างในระดับอื่นๆ และเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโอกาสต่อไป

2.2 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในด้านการกำหนดกลยุทธ์ว่ามีกระบวนการใดหรือองค์ประกอบใดที่สามารถพัฒนาการกำหนดกลยุทธ์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ให้เป็นการคิดในระดับสูงและสามารถเกิดขึ้นได้กับผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน

2.3 ควรทำวิจัยรูปแบบอื่น เช่น วิจัยเชิงคุณภาพ การหาองค์ประกอบอื่น เพื่อจะได้ข้อมูลเชิงลึกกว่าในการนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก สุกแสง. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- กัลยา อาทกรกิจ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2559). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

- ฉลวย คงแป้น. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนในโครงการโรงเรียน มาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษาจังหวัดสงขลา. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 7(2), 41-51.
- ชญาดา พันธุ์ยาว. (2559). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.*
- ณษฐ์ ชาญประเสริฐ. (2555). *แนวทางการใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.*
- ต้องตา กรวดนอก. (2556). *การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มเขตพื้นที่กรุงเทพและสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2545). *การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.*
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2554). *ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.*
- รุ่งนริญ พุทธิเสน. (2557). *องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2.*
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.*
- สุวิทย์ ศรีกรกระโทก. (2555). ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อผลลัพธ์ทางการศึกษาชั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 23, 216-229.
- อรุณี อัดกลีบ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปราจีนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.*
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2548). *Competency dictionary. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.*
- Dess, G.G. & Miller, A. (1993). *Strategic management*. (Int'l Ed.). Singapore: McGraw Hill.
- Hitt, M.A., Ireland, R.D. & Hoskisson, R.E. (2007). *Strategic management: Competitiveness and globalization*. Ohio: Thomson/South Western.

-
- Horder, A. (2010). *Change, Complexity, Competition*. [Online]. Available: <https://andrewhorder.com/change-complexity-competition> [2021, December 20].
- Ivancevich, J.M., Konopaske, R. & Matteson, M.T. (2008). *Organizational behavior and management* (8th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Johnson, G. & Scholes. K. (2003). *Exploring Corporate Strategy*. Hemel Hempstead: Prentice Hall.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

The Development of Learning Management Model of Chemistry Subject to Enhance Academic Achievement and Critical Thinking of Mathayomsuksa 4 Students

ธนศักดิ์ เจริญธรรม^{1*}

Tanasak Charernthum^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 3) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 4) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุกุลนารี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 30 คน โดยการกลุ่ม แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียน การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) การคิดอุปนัย 2) การคิดนิรนัย 3) การตั้งคำถาม 4) การตีความ 5) การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น 6) การประเมินข้อโต้แย้ง มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

¹ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โรงเรียนอนุกุลนารี

¹ Department of Science and Technology, Anukoolnaree school

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

2. สภาพทั่วไปและสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ครูผู้สอนวิชาเคมีส่วนมากพยายามจัดการเรียนรู้วิชาเคมี แต่นักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ไม่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) ขั้นเผชิญปัญหา 2) ขั้นรวบรวมข้อมูล 3) ขั้นบ่มเพาะความคิด 4) ขั้นปฏิบัติ 5) ขั้นลงข้อสรุป และ 6) ขั้นการวัดและประเมินผล เรียกว่า PDCPCM Model มีประสิทธิภาพ 75.25/73.46

4. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบปกติ 3) ความพึงพอใจต่อการเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

The objectives of research study were 1) elements of critical thinking, 2) study current state and problematic conditions in management of chemistry learning to enhance academic achievement and critical thinking for mathayomsuksa 4 students, 3) develop academic achievement and critical thinking for mathayomsuksa 4 students, 4) study the results model. The group informants consisted of 7 experts who were selected by specific means. The sample group included secondary school year 4 students at Anukoolnaree school, under the secondary educational service area office 24 semester 1, academic year 2020, 30 people were obtained by using a specific sample group. Research tools are: assessment form examines the suitability of components critical thinking, interview form, focus group conversation recording, assessment form for suitability model, achievement test, critical thinking test, satisfaction assessment form. This research was conducted in accordance with the nature of research and development processes (Research and Development), to analyze the average, percentage, standard deviation, t-test, content analysis.

The research results found that:

1) Learning factor and indicators of critical thinking were 6 main learning factor and 38 indicators, which composes of; 1) inductive thinking, 2) deduction thinking, 3) question, 4) interpretation, 5) recognition of assumptions, 6) evaluation of arguments. The results of suitability assessment were at the highest level.

2) General conditions and problems in chemistry learning management to enhance academic achievement and critical thinking for mathayomsuksa 4 students, chemistry teachers tried to manage learning chemistry. But students still have not encourage critical thinking.

3) Learning management model of chemistry subject to enhance academic achievement and critical thinking for mathayomsuksa 4 components as follows: 1) probing problems 2) data collection 3) cultivation 4) practice 5) conclusion and 6) measurement and evaluation. This called PDCPCM model, have efficiency 75.25/73.46.

4) The results of learning management model were found that 1) students had higher learning achievement after school than before, 2) students had the ability to think critically. after the study was higher than the group that received normal learning management, 3) students had a high level of satisfaction.

Keywords: Learning management model, academic achievement, critical thinking

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อสังคมโลก ในยุคปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่าง ๆ วิทยาศาสตร์ทำให้คนพัฒนาความคิด เป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะที่สำคัญในการค้นหาความรู้ สามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การเรียนวิทยาศาสตร์นั้นนอกจากความรู้และกระบวนการการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แล้ว ทักษะและกระบวนการคิดของผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

หลังจากที่มีการประกาศใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการได้สรุปภาพรวมของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรก ซึ่งปัญหา ที่ต้องเร่งพัฒนาโดยเร่งด่วน อาทิ คุณภาพผู้เรียน ครู คุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อคุณสมบัติของผู้เรียนตามมาตรฐานที่ 4 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่กำหนดให้ผู้เรียนมีความสามารถในการ คิดวิจารณ์ญาณ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ (ชนาธิป พรกุล, 2554) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง โดย 1) ปฏิรูประบบบริหารจัดการทางการศึกษา 2) ปฏิรูประบบการคลังด้าน

การศึกษา 3) พัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ และ 4) ปฏิรูประบบการเรียนรู้ นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ที่จะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็น การคิดที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ บุคคลที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คือ บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สามารถนำพาตนเองให้รอดพ้นจากปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2549) เป็นส่วนหนึ่งของการคิดหลายระดับและถือว่าการคิดขั้นสูง (ทศนา แหมมณี, 2544)

การจัดการเรียนรู้แบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มี 3 วิธี คือ 1) การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 2) การสอนแบบโครงงาน และ 3) การสอนแบบทดลอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558) แต่ผลคะแนนทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ หรือ O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สารที่ 3 สารและสมบัติ ของสาร ปีการศึกษา 2560 มีค่าเฉลี่ย 26.32 ปีการศึกษา 2561 มีค่าเฉลี่ย 29.47 ปีการศึกษา 2562 มีค่าเฉลี่ย 28.87 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 30 และจากรายงานการประเมินคุณภาพรอบสามจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมิน

คุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนพบว่า คุณภาพด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับพอใช้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา, 2557)

สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเคมีในชั้นเรียนปัจจุบันไม่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ถึงแม้ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะมีบทบาทสำคัญในการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ แต่ครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่สอนวิชาเคมี โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ จึงไม่เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรืออาจเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย มีหลายทฤษฎีกล่าวว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถพัฒนาและเรียนรู้ได้ ในการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะในด้านการคิดโดยสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547)

แนวคิด ทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้ความสำคัญ กับกระบวนการคิดและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ แนวคิดการสืบเสาะหาความรู้เป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเจตคตินำไปสู่การอธิบายเหตุผลและการวิเคราะห์ ช่วยสร้างความเข้าใจในโมโนทัศน์ได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาความสามารถเฉพาะด้านเพิ่มขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยลงมือปฏิบัติช่วยให้นักเรียนนั้นสร้างความรู้ใหม่ (ธนัชชา นวนกระโทก และคณะ, 2564) แนวคิดการ

เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แนวคิดในการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเพื่อการแก้ปัญหา สอดคล้องกับปรัชญาการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือ เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้สร้างความรู้ที่เป็นของตนเองขึ้นมาจากความรู้ที่มีอยู่เดิมหรือจากความรู้ที่รับเข้ามาเพิ่มใหม่ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเอง สามารถสร้างความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจของตนเองและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น และแนวคิดหมวดคิดหกใบ ตามแนวคิดของ De Bono (1985) เป็นการแยกความคิดของหมวดกลั่นนั้นๆ อันจะช่วยให้คิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ได้ครอบคลุมและมีคุณภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนให้บรรลุถึงขีดความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของตนตามเป้าหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพปัญหา ในการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คนโดยเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2554)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสัมภาษณ์ครู และสอบวัดความรู้ก่อนเรียน

ประชากร

ประชากรกลุ่มที่ 1 คือ ครูผู้สอนวิชาเคมี กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ด้วย สถิติวิเคราะห์ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การ แจกแจงความถี่และร้อยละ

2. คะแนนทดสอบวัดความสามารถในการ คิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประชากร

ประชากรกลุ่มที่ 1 คือ ครูผู้สอนวิชาเคมี กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 3 โรง ได้แก่ โรงเรียน กาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จำนวน 42 คน โรงเรียน กมลาไสย จำนวน 33 คน และโรงเรียนอนุคุณนารี จำนวน 46 คน รวม 121 คน สำหรับ ให้ข้อมูล ในการสัมภาษณ์สภาพทั่วไปและสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ประชากรกลุ่มที่ 2 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 3 โรง ได้แก่ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จำนวน 553 คน โรงเรียนกมลาไสย จำนวน 313 คน และโรงเรียนอนุคุณนารี จำนวน 515 คน รวม 1,381 คน สำหรับทำแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณวิชาเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 คือ ครูผู้สอนวิชาเคมี กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จาก 3 โรงเรียน 3 คน รวม 9 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากทั้ง 3 โรง จำนวน 45 คน โรงเรียนละ 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้ผลคะแนนจากการสอบเข้าในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของแต่ละโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยแยกเป็นกลุ่มเก่ง 5 คน กลุ่มปานกลาง 5 คน และกลุ่มอ่อน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างครูผู้สอนวิชาเคมี มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2. แบบทดสอบการคิดอย่างมี วิจารณญาณวิชาเคมี แบบอัตนัย จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.23-0.93 ค่าอำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.20-0.78 และค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.76

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รวมทั้งสิ้น 866 คน จำนวน 26 ห้อง จากจำนวน 2 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ห้อง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม แล้วสุ่มห้องเรียนจากโรงเรียนทั้งสองเป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 1 ห้อง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จำนวน 30 คน และนักเรียนโรงเรียนกมลาไสย จำนวน 30 คน รวม 60 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือก แบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 1.00

2. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80- 1.00 มีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล

2. นำคะแนนผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มาหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2)

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการ

เรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุกูลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 13 ห้อง รวมนักเรียนทั้งสิ้น 498 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนอนุกูลนารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 1 ห้อง เป็นกลุ่มทดลอง ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 8 แผน มีค่าเฉลี่ยรายแผน มีค่าตั้งแต่ 3.80 ถึง 5.00 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.49

2. คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.47

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (B) ตั้งแต่ 0.25-0.91 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

เท่ากับ 0.83

4. แบบทดสอบการคิดอย่างมี
วิจารณญาณวิชาเคมี แบบอัตนัย จำนวน 30 ข้อ
มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00
ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.23-0.93 ค่า
อำนาจจำแนก (B) อยู่ระหว่าง 0.20-0.78 และ
ค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ
0.76

5. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการ
เรียน เป็นแบบมาตราประมาณค่ามี 5 ระดับ
จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง
อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อน
เรียนและ หลังเรียน ด้วยสถิติ t-test (dependent
samples)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยสถิติ
t-test (dependent samples)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการคิดอย่าง
มีวิจารณญาณ หลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม ด้วยสถิติ t-test (independent
samples)

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียน
ด้วยรูปแบบ PDCPCM Model ด้วยสถิติพื้นฐาน
ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการ
แปลผล

3. ระยะเวลาในการทำวิจัย ปีการศึกษา
2563

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยวางแผนดำเนินการเก็บรวบรวม
ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. สังเคราะห์องค์ประกอบการคิดอย่าง
มีวิจารณญาณ ตามแนวคิดของ Tyler (1950)
; Glaser (1965) Gerlach & Ely (1971) ;
Klausmeier & Ripple (1971) ; Kemp (1977)
; Gagne & Briggs (1979) ; Dick & Carey
(1996) ; Anderson (1997) ; Remley (2002)
; พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2551) จากนั้นเก็บรวบรวม
ข้อมูลองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
จากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองโดยใช้แบบประเมิน
ที่พัฒนาขึ้น ร่วมกับวิธีการสอบถามและจัดเก็บ
ข้อมูลด้วยวิธีจดบันทึก

2. สัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาเคมี กลุ่ม
สาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการ
ศึกษา 2562 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 24 จาก 3 โรงเรียนๆ ละ 3 คน
รวม 9 คนและทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2562 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จากโรงเรียนกาฬสินธุ์
พิทยาสรรพ์ โรงเรียนกมลาไสย และโรงเรียนอนุกล
หารีโรงเรียนละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 45 คน

3. สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Brown *et al*
(1983) ; Anderson (1997) ; Arends (1997)
; Joyce & Weil (2011) ; Vishwanath (2006)
; Joyce, Weil & Calhoun (2011) ; ทิศนา
แซมมณี (2557) และสังเคราะห์ขั้นตอนการสอน
ตามแนวคิดการสืบเสาะหาความรู้ของ Eisenkraft
(2003) แนวคิดปัญหาเป็นฐานของสำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา (2550) และแนวคิด

หมวกหกใบของ Edward de bono (1976) ได้รูปแบบ PDCPCM Model จากนั้นผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group) จำนวน 7 คน ประเมินคุณภาพ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของ เอกสารคู่มือ การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

4. ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วย PDCPCM Model ที่สร้างขึ้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ จำนวน 30 คน และนักเรียนโรงเรียนกมลาไสย จำนวน 30 คน รวม 60 คน

5. ดำเนินการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น จำนวน 8 คาบๆ ละ 1-2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามตารางสอนโรงเรียนอนุบาลนารี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563

6. ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณวิชาเคมีที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด โดยใช้เวลา 60 นาที

7. ทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวิชาเคมี หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จำนวน 1 ชุด โดยใช้เวลา 60 นาที

8. นำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ PDCPCM Model ให้นักเรียนทำหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จใช้เวลา 30 นาที

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่ามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอุปนัย การคิดนิรนัย การตั้งคำถาม การตีความ การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น และการประเมินข้อโต้แย้ง โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นระดับความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$, $S.D.=0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังตารางภาพที่ 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. การคิดอุปนัย	1. การสังเกต	4.79	0.11	มากที่สุด
	2. การรวบรวมข้อมูล			
	3. การตัดสินใจข้อมูล			
2. การคิดนิรนัย	1. การนำหลักการใหญ่ไปแตกเป็นหลักย่อยๆ	4.86	0.00	มากที่สุด
	2. การพิจารณาแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้			
	3. การพิจารณาความเพียงพอของข้อมูล			

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
3. การตั้งคำถาม	1. การถามด้วยคำถามที่ท้าทาย 2. การถามได้ตรงประเด็น	5.00	0.00	มากที่สุด
4. การตีความ	1. การทำความเข้าใจ 2. การจำแนกข้อมูล	4.83	0.09	มากที่สุด
5. การยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น	1. ระบุข้อตกลงเบื้องต้นที่ผู้อ้างเหตุผลไม่ได้กล่าวไว้ 2. ระบุข้อตกลงเบื้องต้นที่คัดค้านการอ้างเหตุผล	4.81	0.07	มากที่สุด
6. การประเมินข้อโต้แย้ง	1. การสร้างข้อกล่าวอ้าง 2. การโต้แย้งกลับที่ประกอบด้วยเหตุผลสนับสนุน	4.91	0.08	มากที่สุด
โดยรวม	14	4.87	0.06	มากที่สุด

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. ผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาเคมีกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จาก 3 โรงเรียนๆ 3 คน รวม 9 คน โดยการใช้คำถามปลายเปิดสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นคำถามแต่ละข้อได้ ดังนี้

1.1 สภาพทั่วไปของการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ครูมีการกำหนดสถานการณ์หรือใช้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนหรือสถานการณ์ใกล้ ความคิด การใช้เหตุผล การอภิปราย อธิบายสถานการณ์ที่กำหนดให้หรือผู้เรียนเป็นคนเลือกหรือยกตัวอย่างด้วยตัวเองโดยใช้หลักการทางเคมี

มาอธิบายซึ่งครูต้องใช้คำถามในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด ผู้เรียนจึงจะสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้และใช้ความคิดตนเอง

1.2 ปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาเคมี ที่สนับสนุนให้นักเรียนได้คิดไตร่ตรองเพื่อสรุปปลงความเห็นในข้อมูลความรู้โดยใช้เหตุผลในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่ายังมีในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้คิดไตร่ตรอง หาเหตุผลเพื่อสรุปต้องใช้เวลา

2) พื้นฐานความรู้ในวิชาเคมีของนักเรียนยังไม่ดีพอ จึงทำให้เหตุผลที่นักเรียนอธิบายยังไม่ค่อยสมบูรณ์ ฟังแล้วเข้าใจยากเนื่องจากนักเรียน ยังขาดประสบการณ์ในด้านนี้

3) ความกระตือรือร้น ความใฝ่รู้ของนักเรียนยังมีน้อย

4) นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มี ความมั่นใจ ในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เนื่องจากกลัวตอบผิด และอายเพื่อนในชั้น”

2. ผลการวิเคราะห์การคิดอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน โดยใช้แบบวัด การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามตัวชี้วัดการคิด อย่างมีวิจารณญาณ ที่ทั้ง 6 ด้าน พบว่า นักเรียน มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 18.18 แสดงว่า นักเรียนมีความสามารถ ด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณค่อนข้างต่ำ

3. ผลการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มี 7 องค์ประกอบ คือ 1. เป้าหมาย 2. หลักการ แนวคิด ทฤษฎี 3. ระบบสนับสนุน 4. ขั้นตอนการ สอน 5. ระบบสังคม 6. หลักการตอบสนอง และ 7. ผลลัพธ์ ทั้งนี้ได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการ เรียนรู้ 6 ขั้น ประกอบด้วย 1) ขั้นเผชิญปัญหา (Probing Problems) 2) ขั้นรวบรวมข้อมูล (Data Collection) 3) ขั้นบ่มเพาะความคิด (Cultivation) 4) ขั้นปฏิบัติ (Practice) 5) ขั้นลงข้อสรุป (Conclusion) และ 6) ขั้นการวัดและประเมิน ผล (Measurement and Evaluation) ซึ่งเรียกว่า PDCPCM Model

ระยะที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบการ จัดการ เรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

หลังจากผ่านการสนทนากลุ่มผู้ทรง คุณวุฒิ (FocusGroup) จำนวน 7 คน จากนั้น ได้แก้ไขตาม คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและได้ทดลอง ใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ได้แก่ นักเรียนโรงเรียน กาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์จำนวน 30 คน และนักเรียน โรงเรียนกมลาไสยจำนวน 30 คน รวม 60 คน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อ พัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่าง มีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มี 7 องค์ประกอบ คือ 1. เป้าหมาย 2. หลักการ แนวคิดทฤษฎี 3. ระบบสนับสนุน 4. ขั้นตอนการ สอน 5. ระบบสังคม 6. หลักการตอบสนอง และ 7. ผลลัพธ์โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้น ประกอบด้วย 1. ขั้นเผชิญปัญหา 2. ขั้นรวบรวม ข้อมูล 3. ขั้นบ่มเพาะความคิด 4. ขั้นปฏิบัติ

5. ขั้นลงข้อสรุป และ 6. ขั้นการวัดและ ประเมินผล ซึ่งเรียกว่า PDCPCM Model ผลการ ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการ เรียนรู้วิชาเคมีเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีผลการ ประเมินทั้ง 8 รายการประเมินมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ระบบสนับสนุนของรูปแบบ การเรียนรู้ และระบบสังคมของรูปแบบการ เรียนรู้ ส่วนอีก 6 รายการประเมิน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก โดยมีความเหมาะสมเฉลี่ยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, $S.D.=0.70$) เมื่อนำ รูปแบบไป ทดลองใช้พบว่าประสิทธิภาพของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเท่ากับ 75.25/73.46 ดังตาราง 2

ตาราง 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ด้วย PDCPCM Model

องค์ประกอบ	สาระสำคัญ
1. เป้าหมาย	พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. หลักการ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน	แนวคิดสืบเสาะความรู้ (Inquiry Approach) แนวคิดใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) แนวคิดหมวกคิดหกใบ (Six Thinking Hats)
3. ระบบสนับสนุน	เงื่อนไขที่จำเป็นในการที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
4. ขั้นตอนการสอน	1. ขั้นเผชิญปัญหา 2. ขั้นรวบรวมข้อมูล 3. ขั้นประมวลผลความคิด 4. ขั้นปฏิบัติ 5. ขั้นลงข้อสรุป 6. ขั้นการวัดและประเมินผล
5. ระบบสังคม	ความสัมพันธ์ของหลักการและความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู
6. หลักการตอบสนอง	วิธีการที่ครูจะตอบสนองต่อการแสดงออกของนักเรียนในระหว่างเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับนักเรียนในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้หรือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ
7. ผลลัพธ์	ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความพึงพอใจต่อการเรียน ซึ่งประเมินความสำเร็จจากเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

ระยะที่ 4 ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ด้วยวิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ด้วยวิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน สรุปผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ด้วยวิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน (n=30)

คะแนนทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	12.60	1.52	16.024*	.000
หลังเรียน	30	21.25	1.59		

*p < .01

จากตารางภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนได้ คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 12.60 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 21.25 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน สรุปผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณวิจารณ์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน (n=30)

คะแนนทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	11.17	1.56	52.433*	.000
หลังเรียน	30	20.07	1.46		

*p < .01

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าการทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 11.17 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 20.07 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการ

จัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วย PDCPCM Model ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1. การเตรียมการก่อนการเรียนการสอน 2. การจัดกระบวนการเรียนการสอน 3. การจัดการเรียนตามรูปแบบ PDCPCM Model มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบูรณาการรายวิชา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ที่สมัครเข้าเรียนระดับวิทยาลัยหรือระดับปริญญาตรีพบว่า องค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วยการคิดด้านการอ้างอิง (Inference) การระบุสมมติฐานหรือข้อสันนิษฐาน (Recognition of

Assumptions) การนิรนัยความรู้ (Deduction) การแปลความ (Interpretation) และการประเมินข้อโต้แย้ง (Evaluation of Argument) ซึ่งเรียกว่า PDCPCM Model ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เมื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพจากคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าเท่ากับ 71.98/70.83 และเมื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเท่ากับ

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากข้อค้นพบเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด เป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แล้วนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากนักวิชาการและนักการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะต้องประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ผลการตรวจสอบพบว่า ความสอดคล้องของตัวชี้วัดกับองค์ประกอบหลักโดยรวมและรายด้านมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ Elliott (1999) ได้ทำการวิจัยศึกษาอิทธิพลของการจัด

2. ผลการศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า สภาพทั่วไปครูผู้สอนวิชาเคมีส่วนมากพยายามจัดการเรียนรู้ วิชาเคมีเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แต่นักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ไม่ส่งเสริมการคิดอย่าง

มีวิจารณญาณ สอดคล้องกับฉันทชัย จันทะเสน (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

3. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีองค์ประกอบคือ 1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน ทั้งนี้ได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนปัญหา 2) ขั้นรวบรวมข้อมูล 3) ขั้นประมวลความคิด และ 4) ขั้นปฏิบัติ 5) ขั้นลงข้อสรุป และ 6) ขั้นการวัดและประเมินผลจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษาพบว่า สภาพทั่วไปและสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ครูวิทยาศาสตร์ส่วนมากพยายามจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน แต่นักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ไม่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาเคมี เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุณฑรี เพ็ชรทวีพรเดช และคณะ (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมี
วิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลาย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม
ทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05

นักเรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ ที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ
วุฒิ ถนอมวิริยะกุล (2562) ได้ศึกษาการพัฒนา
รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อ
ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษา
พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิด
อย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน โดย
รวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.79) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 3 ด้าน คือ ด้าน
การจัดการเรียนตามรูปแบบ PDCPCM Model
75.25/73.46 สอดคล้องกับ จันทชัย จันทะเสน
(2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบ
การจัดการเรียนด้วย PDCPCM Model ด้าน
การเตรียมการก่อนการเรียนการสอน มีความ
พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการจัด
กระบวนการเรียนการสอน และด้านการเรียนด้วย
PDCPCM มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ตามลำดับ

ด้านการเตรียมการก่อนการเรียนการสอน
มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วน
ด้านจัดกระบวนการเรียนการสอนและด้านการ
จัดการเรียนตามรูปแบบ PDCPCM Model มี
ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ กฤษณา โลหการก และคณะ (2559)
ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า
ความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้วิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมี
วิจารณญาณอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้

1.1 ทุกสาระการเรียนรู้ในรายวิชา
วิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่าง
มีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ครูผู้สอนต้องตั้ง
สถานการณ์ปัญหาให้ท้าทาย นำไปสู่กระบวนการ
คิด นักเรียนสามารถหาคำตอบได้หลากหลาย

1.2 เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ใน
แต่ละชั้นอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และ
แต่ละครั้งในการจัดการเรียนรู้ควรใช้จัดการเรียนรู้
ในครบทุกชั้น เพื่อความเข้าใจในเนื้อหาและเกิด
การเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไป
ทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น หรือสาระ การ
เรียนรู้อื่นเพื่อขยายผลการวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา โลหการก และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 12(1), 35-47.
- กฤษณ์ เพ็ชรทวีพรเดช และคณะ. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 5(2), 24-32.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ฉันทชัย จันทะเสน. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนาธิป พรกุล. (2554). *การสอนกระบวนการคิดทฤษฎีและการนำไปใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์ (1991) จำกัด.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *การจัดการเรียนรู้แนวใหม่*. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ทศนา แชมมณี. (2554). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมอลล์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- ทศนา แชมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญชา นวนกระโทก และคณะ. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับเทคนิคจิกซอร์ II ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และจิตวิทยาศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(2), 94-108.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2551). *ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนอิงมาตรฐาน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2549). *การคิด*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วุฒิ ถนอมวิริยะกุล. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). *การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2557). *ผลประเมินสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558)*.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กในการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2547). *9 วิธีการจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- Anderson, T.P. & Romiszowski, A.J. (1997). *Instructional development paradigms*. Englewood Cliffs, NJ: Education Technology Publications.
- Arends, R.I. (1997). *Classroom instruction and management*. New York: McGraw Hill.
- Brown, James W., Lewis, Richard B., Harclerod, Fred F. (1983). *AV. Instruction technology, media and method*. New York: McGraw-Hill.
- Bruning, R.H., Schraw, G.J., Norby, M.M. (2011). *Cognitive psychology and instruction* (5th ed.). Boston, MA: Pearson.
- De Bono, Edward. (1985). *Six thinking Hats*. London: Penguin Book.
- De Bono, Edward. (1976). *Teaching thinking*. London: Temple Smith.
- Dick, W. & Carey, L. (1996). *The Systematic design of instruction*. 4th ed. New York HarperCollins College Publishers.
- Eisenkraft, A. (2003). Expanding the 5E model. *The Science Teacher*, 70(6), 56-59.
- Elliott, Brett M. (1999). *The Influence of an Interdisciplinary Course on Critical Thinking Skills*. Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, University of North Texas, Denton, Texas.
- Gagne, R.M. & Briggs, A.M. (1979). *Principles of instructional design*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Gerlach, V.S. & Ely, D.P. (1971). *Teaching and media: A systematic approach*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Glaser, Robert. (1965). Toward a behavioral science base for instructional design. In: *R. Glaser (Ed.). Teaching machines and programmed instruction, II: data and directions*. Washington: Department of Audiovisual Instruction, National Education Association.
- Joyce, B., Weil, M. & Calhoun, E. (2011). *Models of teaching*. 9th ed. Boston, MA: Pearson Education Inc.

-
- Kemp, J.E. (1977). *Instructional design: A plan for enit and course development*. California: Fearon-Pitman Pullishers, Inc.
- Klausmeier, H.J. & Ripple, R.E. (1971). *Learning and human abilities: Educational psychology*. 3rd ed. New York: Harper and Row.
- Remley, T.D. (2002). *Foreword-special issue: Legal and ethical issues in school counseling. Professional School Counseling*. Retrieved from http://find articles.com/p/articles/mi_m0KOC/is_1_6/ai_93700933/?tag=rbxcra.2.a.22.
- Tyler, R.W. (1950). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago Press.
- Vishwanath, H.N. (2006). *Model of teaching in environmental education*. Discovery Publishing House: New Delhi.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

Guidelines for The Development of Professional Learning Community Operations of Schools in the United Campus Benjasiri, under the Office of the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

ธเนศ น้อยดี^{1*}, ฐิตินันท์ ด้วงสุวรรณ², ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน³

Thanate Noidee^{1*}, Thitinan Doungsuwan², Teeppipat Suntawan³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู จำนวน 655 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยง 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ การวางแผนการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ด้านการนิเทศ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

^{2, 3} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ M. Ed. Education Management, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

^{2, 3} Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

ติดตาม และประเมินผล และด้านการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ การสร้างทีมและการรวมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ 1) ด้านการวางแผน การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ควรจัดทำแผนงานการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา โดยผู้บริหารมีการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ 2) ด้านการสร้างทีมและการรวมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมการมีภาวะผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงออกทางความคิดในการทำงานร่วมกัน 3) ด้านการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู ตัดสินใจร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่มีร่วมกัน 4) ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ครูมีการรายงานให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบผลการประเมินการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา 5) ด้านการรายงานผลการดำเนินการ ผู้บริหารรายงานผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นทุกภาคเรียน ทุกปีการศึกษา อย่างชัดเจน เป็นระบบ สามารถค้นคว้าและตรวจสอบได้

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The purposes of this 1) to study operational issues, professional learning community process, 2) to find ways to develop the implementation Professional learning community process.

The research was divided into 2 steps as follows: 1) to study operational issues, professional learning community process. the research samples was 242 school administrators and teachers, the data were selected using simple random sampling. The research instruments was 5 scales rating questionnaires with a validity level at 0.98. The statistics used of data analyze were frequency, percentage, mean and standard deviation. 2) to find ways to develop the implementation professional learning community process by arranging the focus group discussions and performing content analysis by experts namely, the education administrators, university lecturers, inservice study, executives and teachers. In schools

The research findings were as follows:

1. The operational issues professional learning community process, overall components are at a high level. When considering the field, the problem of community operation of professional learning was very high in all five areas, the most problematic areas are the planning of the community of professional learning operations in the school.

Inservice, tit-for-tat and evaluation, and driving the community of professional learning in the least problematic areas of education was team building and community integration of professional learning in schools.

2. The development guidelines professional learning community. 1) in terms planning the operation of professional learning community, in school, the plan should be drawn up to drive the of professional learning community in school, By management has created knowledge, understanding, 2) in terms of team building and integration of professional learning community in schools. Executives promote the presence of academic leadership to teachers, allowing teachers to express their ideas in collaboration, 3) propulsion of professional learning community in schools, administrator, teachers, have to make decisions together to achieve success in accordance with the shared vision. 4) in inservice, monitoring and evaluation. Teachers have reported to school administrators the results of the evaluation performance of professional learning community in schools 5) in terms of reporting of the results of the operation, management reports on the driving results operations of professional learning community. To the Educational Service Area Office and other stakeholders every semester. Every year, education, clearly, systematically, can be researched and verified.

Keywords: Professional Learning Community

บทนำ

นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เรื่องการพัฒนา ครูเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตาม ศาสตร์พระราชาด้วย Active Learning และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สู่คุณภาพ Thailand 4.0 ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เกิดจากการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครูผู้บริหารและนักการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อไม่ให้เป็นภาระเพิ่มภาระให้กับครู และไม่ให้เกิดการใช้เวลาในการอบรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาก ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงเป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงคุณภาพ

ของนักเรียน ครูและโรงเรียน เกิดจากแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโรงเรียนจากเดิมที่ส่วนใหญ่ครูมักเป็นผู้รับมาเป็นครูผู้เรียนรู้แบบกระตือรือร้นที่มีเป้าหมายในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพตนเอง เพื่อนครู ผู้เรียน และโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงอย่างยั่งยืนไม่สิ้นสุด เป็นต้นทุนวัฒนธรรมโรงเรียนที่ดีสำหรับบุคลากรในรุ่นต่อไป และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นการประยุกต์แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้พัฒนามาสู่โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ โดยไม่ได้ใช้ คำว่า “โรงเรียน” เป็น “องค์กร” แห่งการเรียนรู้ด้วยเหตุผลที่ว่าการบริหารงานในลักษณะที่องค์กรจะมีความยืดหยุ่นกันด้วยโครงสร้าง สายการบังคับบัญชา กฎ ระเบียบและ

การควบคุมด้วยอำนาจการบังคับบัญชาแตกต่างกันไปจากคำว่า “ชุมชน” ซึ่งจะมีความยืดโยงกันด้วย ค่านิยม แนวคิด และความผูกพันของทุกคนที่เป็น สมาชิก และมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้อง กับธรรมชาติการปฏิบัติงานในโรงเรียน ด้วยการ สะท้อนคิดร่วมกันมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และการเรียนรู้ของครูเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะส่งผล ให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และพัฒนา วิชาชีพครูอย่างยั่งยืน (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และ อรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560: 1)

โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจลิริที่ ประกอบไปด้วยโรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ โรงเรียนปทุมคงคา โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โรงเรียนวชิรธรรม สาธิต และโรงเรียนสิริรัตนาร ซึ่งสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่นำแนวทางและนโยบายของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มาใช้พัฒนาคุณภาพของครู เพื่อยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของแต่ละโรงเรียนในสหวิทยาเขต ที่เหมือนกันคือการพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษาให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานอย่างเต็ม ตามศักยภาพและมีความเป็นผู้นำและต้องการ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทางการศึกษา มี นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริม สนับสนุน เร่งรัดพัฒนายกระดับคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ครู ผู้สอนผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการ ศึกษาแนะนำแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อน กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ลงสู่ การปฏิบัติทั้งในเชิงการบริหารจัดการและกิจกรรม ในสถานศึกษา ซึ่งการบริหารสถานศึกษาของ โรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจลิริ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร

เขต 2 นั้น มีความแตกต่างกันตามบริบทของ สถานศึกษา ทั้งด้านงบประมาณ จำนวนบุคลากร จำนวนนักเรียน ตลอดจนความพร้อมของสถาน ศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาที่มี บริบทต่างกัน ทั้งด้านขนาดและความพร้อมด้าน อื่นๆ ของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งครูผู้สอนเป็น บุคลากรหลักที่ทำหน้าที่ในสถานศึกษา ได้เห็น กระบวนการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถสะท้อนผลการบริหารของผู้บริหาร ออกมาได้ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าโรงเรียนในสหวิทยาเขต เบญจลิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ดำเนินงาน กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามกลยุทธ์ จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2560-2564 ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยการขับเคลื่อนนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมี การกำกับ ติดตาม นิเทศ ตรวจสอบ และประเมิน ผลอย่างต่อเนื่อง สังเกตได้ว่าผลการดำเนินในบาง โรงเรียนยังไม่มีกระบวนการ และแนวทางในการ ดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ชัดเจน

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยว กับปัญหาในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจลิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อที่จะได้ผลการวิจัย ไปหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขต เบญจลิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารสถานศึกษา

ในการพัฒนาการบริหารงานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้บุคลากรในสถานศึกษาให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและช่วยกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู จากสถานศึกษาจำนวน 6 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 655 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู จากสถานศึกษาจำนวน 6 โรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2563 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของ Krejcie & Morgan (1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบ

สัดส่วนเพื่อกำหนดจำนวนครูในแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่ง ออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งในการทำงาน เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่เข้ารับราชการครูของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิด ของ Likert (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 114-115) มี 5 ระดับ ซึ่งได้กำหนดคะแนนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ปัญหาการดำเนินงานงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ปัญหาการดำเนินงานงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ปัญหาการดำเนินงานงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ปัญหาการดำเนินงานงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ปัญหาการดำเนินงานงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อยู่ในระดับ

น้อยที่สุด

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจลรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจลรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ขั้นตอนที่ 1

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อกำหนดขอบข่าย และเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาพิจารณาปรับเปลี่ยนเป็น ประเด็นคำถามเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งศึกษาเทคนิคการตั้งคำถาม

3) กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและปรับปรุงแบบสอบถามให้ครอบคลุม ตัวแปรตามกรอบแนวคิดภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) ร่างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและให้ครอบคลุมเนื้อหาของการทำวิจัย

ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจลรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

5) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับเนื้อหาปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจลรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

6) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิลงความเห็น ว่า ข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ซึ่งกำหนดความคิดเป็นไว้

1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

7) โดยจะนำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่า ดัชนีความสอดคล้อง แล้วจึงนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 มาใช้ในการเก็บรวบรวม

8) นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอรับความเห็นชอบ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจลรี สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูล ที่เก็บรวบรวมได้ไปหาคุณภาพ เครื่องมือเพื่อหาค่าความเที่ยง ได้ 0.98 ของ แบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ตามวิธีการของ Cronbach

9) นำแบบสอบถามที่ผ่านการ ทดลองใช้ และผ่านการหาค่าความเที่ยงตาม เกณฑ์ ที่กำหนด ไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อ ขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไป เก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำ แบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์พบว่า เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดจึงจะนำไป วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งในการทำงาน เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ เข้ารับตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม นำข้อมูล มาแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์แบบสอบถามที่ตรวจให้ คะแนน นำมารวมคะแนนโดยแยกคะแนนรวม ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจลิริ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ในแต่ละข้อแล้วนำมา หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาสรุป เป็นภาพรวม แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ย ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์แปลความหมายจากช่วงคะแนน ตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103) มี 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4 50 หมายถึง ปัญหา อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ปัญหา อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ปัญหา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2

1) ผู้วิจัยศึกษาหลักการ วิธีการ สนทนากลุ่ม

2) กำหนดกรอบในการจัดทำ การ สนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการ สนทนากลุ่ม

3) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามฉบับที่ 1 นำข้อคำถามที่มีระดับ ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพสูงสุด 3 อันดับแรกใน แต่ละด้านมาร่าง เป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนในสหวิทยาเขต เบญจลิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

4) หาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียน ในสหวิทยาเขตเบญจลิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เสนอต่ออาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอรับ ความเห็นชอบและข้อเสนอแนะ

5) นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ ปรึกษามาปรับปรุงและจัดทำเป็นแบบบันทึก เพื่อ จัดทำการ สนทนากลุ่มต่อไป

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ การวางแผนการ

ดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล และด้านการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาด้านที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ การสร้างทีมและการรวมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา

ตาราง 1 ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ด้านที่	ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	ระดับปัญหาการดำเนินงาน			อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1	การวางแผนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา	4.27	0.50	มาก	1
2	การสร้างทีมและการรวมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา	3.98	0.39	มาก	5
3	การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา	4.07	0.23	มาก	3
4	การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล	4.10	0.25	มาก	2
5	การรายงานผลการดำเนินงาน	4.05	0.22	มาก	4
รวมเฉลี่ย		4.09	0.15	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจสิริสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ($\bar{X}=4.15$) ด้านที่มีปัญหารองลงมา คือ ด้านคำสั่งขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.04$) และด้านที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ ด้านการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ($\bar{X}=3.97$)

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนในสหวิทยาเขต เบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาให้กับครูในสถานศึกษา ส่งเสริมการมีภาวะผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงออกทางความคิดในการทำงานร่วมกัน จัดโครงการอบรมสัมมนาเรื่อง การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาให้กับครูเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและเป็น

ระบบ มอบหมายงานให้เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้บริหารดำเนินการแต่งตั้งครูให้มีคณะกรรมการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาให้ตรงตามความรู้และความสามารถของครูในแต่ละกลุ่มงานแต่ละบุคคลตามหน้าที่ความรับผิดชอบ อย่างเหมาะสม มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการในการปฏิบัติงานดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเหมาะสม ทัวถึง ผู้บริหารจัดเวลาสำหรับครูในการสนทนากลุ่ม พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงบวก เพื่อให้ครูมีเครือข่ายในการทำงานมากขึ้น คณะครู มีการสร้างนวัตกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอยู่เสมอ สนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเองและหลักสูตรของสถานศึกษา จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนความคิดจากผลการปฏิบัติงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างผู้บริหารและครู ครูนำข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้บริหารไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของตนเอง

อภิปรายผล

1. ปัญหาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจลิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษามีรูปแบบในดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของแต่ละสถานศึกษาที่แตกต่างกันไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และไม่ชัดเจนเนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีบริบทในแต่ละด้าน

ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา การสร้างวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายร่วมกันเป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร ครูในโรงเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อให้เห็นปัญหาความต้องการความพร้อมในการดำเนินการซึ่งนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายร่วมกัน

1.1 ด้านการวางแผนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาข้อที่มีปัญหาสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการบริหารสถานศึกษาโดยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแต่ละสถานศึกษามีการจัดทำแผนงานการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาที่ยังไม่ชัดเจน การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันในการบริหารสถานศึกษาระหว่างผู้บริหารกับครูยังไม่ไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) การร่วมใจกันเรียนรู้ทางวิชาชีพการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ไปที่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการทำงานอย่างมืออาชีพ เรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมดำเนินการวางแผนอย่างเป็นระบบ ตั้งเป้าหมายหรือมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมสะท้อนผลการทำงานและร่วมพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นวัฒนธรรมหรือชุมชนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.2 ด้านการสร้างทีมและการรวมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ข้อที่มีปัญหาสูงสุดคือ ผู้บริหารและครูร่วมกันสร้าง

เครือข่ายการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการสนทนากลุ่ม พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงบวก มีการแบ่งปัน ประสบการณ์ ความรู้ ความคิด เพื่อสร้างเครือข่าย ในการปฏิบัติงานกับครูน้อยเกินไป กระบวนการ ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางในการสร้าง เครือข่ายภายนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพ ในสถานศึกษา การสร้างความรู้ ความเข้าใจถึง การปฏิบัติในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพในสถานศึกษาให้กับครูยังไม่ดีเท่าที่ควร ผู้บริหารไม่มีการคัดเลือกครู มอบหมายงาน หน้าที่ ความรับผิดชอบ จัดทำคำสั่งแต่งตั้งโดยคำนึงถึง ความเหมาะสม และความสามารถ อย่างมีระบบ ระเบียบที่ชัดเจน ตามบริบทและโครงสร้างการ บริหารของสถานศึกษา สอดคล้องกับ เสถียร อ่วมพรหม (2560) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการ ดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการ ทำงานร่วมกัน เพื่อจัดโครงสร้างระบบการทำงาน เป็นทีม เพื่อความมั่นใจได้ว่าการประสานกัน และมีความต่อเนื่อง เชื่อมมั่นในการปฏิบัติตาม กระบวนการดำเนินงาน

1.3 ด้านการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ข้อที่มีปัญหา สูงสุดคือ ครูร่วมกันระดมสมองเพื่อหาวิธีในการ แก้ปัญหาโดยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูมีการตัดสินใจร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จตาม วิสัยทัศน์ที่ยั่งยืนน้อยเกินไป ครูให้ความร่วมมือในการ แบ่งปันเทคนิคการจัดการเรียนรู้ระหว่างกันยังไม ดีเท่าที่ควรในการดำเนินงานร่วมกันภายใต้กรอบ ของวิสัยทัศน์ และค่านิยมของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ ครูมีภาระงานอื่นมาก ซึ่งสอดคล้องกับ มนตรี แยมกสิกร และ เรวณี ชัยเชวรัตน์ (2559)

อ้างอิง ทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล (2563) กล่าวถึง คุณลักษณะสำคัญที่ทำให้เกิดชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การทำงานร่วมกันเป็น ทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษา มีมุมมอง และค่านิยมที่คล้ายคลึงกันร่วมกันรับผิดชอบต่อ การเรียนรู้ของนักเรียน (collective responsibility for students learning) โดยมีการตั้งเป้าหมายร่วม กันคือเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสนทนาร่วมกัน ภายในกลุ่มเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอน และการ จัดการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติรวมทั้ง ร่วมกันเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้การ เรียนรู้ของนักเรียนเกิดได้ดีขึ้นอย่างสร้างสรรค์การ ร่วมมือรวมพลัง (collaboration) เป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะทำให้ชุมชนการเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างเข้มแข็ง และเข้มข้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

1.4 ด้านการนิเทศติดตาม และประเมินผล ข้อที่มีปัญหาสูงสุดคือ สถานศึกษาจัดทำแผนการ ประเมินผลการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกระบวนการรายงานผลการ ดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ต่อผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะยังไม่มีระบบหรือ รูปแบบที่ชัดเจน ครอบคลุม ส่งผลให้การสรุปผล การประเมินผลการดำเนินงานของครูยังไม่เป็นไป ในทิศทางเดียวกัน ไม่มีการสร้างเครื่องมือ ในการ วัดผล ประเมินผล ที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเกณฑ์ในการวัดผลทำให้การประเมิน ผลไม่ครอบคลุม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มินตรา ลายสนิทเสรีกุล (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาใน สหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร ผลการ วิจัยพบว่า ครูและบุคลากรควรร่วมกันออกแบบ

วิธีการวัดและประเมินผลร่วมกันระหว่างครูแต่ละวิชา และหรือแต่ละกลุ่มสาระ และควรจัดประชุมหารือเพื่อประเมินผลการวัดและประเมินผลร่วมกัน และดำเนินการปรับปรุงเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ตามลำดับ

1.5 ด้านการรายงานผลการดำเนินการ ข้อที่มีปัญหาสูงสุดคือ สถานศึกษาสรุป รายงานผลการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูยังมีการรายงานผลการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาที่ยังไม่เป็นระบบอย่างชัดเจน และมีวิธีการอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการสรุปรายงานผลการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเครือข่ายภายนอกสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับ ศกฉวรรณ สีนประเสริฐ (2562) พบว่า การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัด ประเมินผล และการสะท้อนการปฏิบัติงานของครู ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสภวิทยาเขตเบญจลริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2.1 ด้านการวางแผนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการบริหารสถานศึกษา โดยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางแผนแผนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งผู้บริหารและครูในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน เป็นระบบ สอดคล้อง

กับแนวคิดของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2561) ได้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในโรงเรียนจะต้องร่วมกันของบุคลากรทั้งผู้อำนวยการ คณะผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศและครู ร่วมกันวางแผน

2.2 ด้านการสร้างทีมและการรวมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารและครูร่วมกันสร้างเครือข่ายการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้างทีมและการรวมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผู้บริหารต้องสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้แก่ครู ผู้บริหารมีการคัดเลือกทีมงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีการสร้างเครือข่ายในการทำงาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของครู มีการประชุมคัดเลือก มอบหมายงาน กำหนดนโยบายการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวาสนา ทองทวียังยศ (2560) ได้ศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการต่างๆ มาทำการจัดกลุ่มปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานศึกษา พบว่าปัจจัยด้านบรรยากาศองค์กรส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของสถานศึกษา คือ ลักษณะภายในของแต่ละองค์กรมีความแตกต่างกันมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร สภาพแวดล้อมในระบบงานและสถานที่ การรู้ หรือรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการทำงาน หรือบรรยากาศในสถานที่ทำงาน

2.3 ด้านการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ ครูร่วมกันระดมสมองเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาโดยชุมชนแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการส่งเสริมภาวะผู้นำในการทำงานให้แก่ครู ต้องเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการกำหนดแนวปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารและครูมีการตัดสินใจร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ร่วมกัน การให้ความร่วมมือกันในการแบ่งปันความคิดและเทคนิคในการทำงานระหว่างกัน ร่วมกันสร้างค่านิยมของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริรักษ์ นักดนตรี (2560) ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 พบว่า สภาพภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมืออาชีพของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ตามมุมมองของผู้บริหารรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีเยี่ยม

2.4 ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล คือ สถานศึกษาจัดทำแผนการประเมินผลการขับเคลื่อน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดแผนงานในการนิเทศ กำกับติดตามผล สรุปผลการดำเนินงานของครูต้องมีแนวทางชัดเจนมีเครื่องมือมีระบบที่ชัดเจน ต่อเนื่อง มีคณะกรรมการคอยดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วนิดา ภูวิชัย (2562) การพัฒนาแนวทางดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า องค์ประกอบของการดำเนินงานนิเทศ

ภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการดำเนินงานนิเทศภายในที่ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการนิเทศประเมินผล และการสะท้อนผลรายงาน และเผยแพร่ผลการนิเทศ

2.5 ด้านการรายงานผลการดำเนินการ คือ สถานศึกษาสรุปรายงานผลการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูต้องมีการรายงานผลการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาที่เป็นระบบ ชัดเจน ต่อเนื่อง มีวิธีการในการสร้างนวัตกรรมสำหรับการวัดผลและร่วมกันสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาเป็นลายลักษณ์อักษรต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเครือข่ายภายนอกสถานศึกษา มีการจัดทำระบบสารสนเทศการรายงานผลที่ทันสมัยเหมาะสมต่อการสืบค้น เพื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะได้นำผลการดำเนินงานไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อไป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วัชรพร แสงสว่าง และ กาญจน์ เรืองมนตรี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสภวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสภวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมวางแผนในการบริหารสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงออกทางความคิดและเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ที่ดีและมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อปฏิบัติงานต่างๆ ในโรงเรียน โดยมุ่งหวังการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนนำหลักและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

1.3 ควรมีรูปแบบแนวทางการนิเทศติดตาม นำเสนอ การรายงานผลการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการสื่อสารผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยเหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้สนใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการ

บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการบริหารสถานศึกษา ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่

2.2 ควรศึกษากระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในหลายๆ เครือข่าย เพื่อหาแนวทางการทำงานที่เป็นแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสภวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสภวิทยาเขตเบญจสิริ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงออกทางความคิดและเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ที่ดีและมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อปฏิบัติงาน ต่างๆ ในโรงเรียน โดยมุ่งหวังการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนนำหลักและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

- 1.3 ควรมีรูปแบบแนวทางการนิเทศ ระบบอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการด้วย เครื่องมือที่ติดตาม นำเสนอ การรายงานผลการดำเนินงาน เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพโดยการสื่อสารผ่าน ครู และผู้สนใจ

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ พวงสมจิตร. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 10(1), 34-41.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพียวร์ ยินดีสุข. (2561). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี แยมกสิกร. (2559). ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ: ความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองของครู Professional Learning Community: Challenges in Self-Development of Teachers. *การประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2559 “การวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”*. 39-46 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- มินตรา ลายสนธิเสรีกุล. (2557). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(3), 392-406.
- วนิดา ภูวิชัย (2562). *การพัฒนาแนวทางดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วาสนา ทองทวีโยยศ. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศกวรรณ สันประเสริฐ. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7*. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์*.
- วัชรพร แสงสว่าง กาญจน์ เรืองมนตรี. (2563). *การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2*. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(9), 330.
- สิริรักษ์ นักดนตรี. (2560). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/60110>
- เสถียร อ่วมพรหม. (2560). *แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ professional learning community: plc*. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. ผู้นำสถานศึกษากับการสร้างโรงเรียนแห่งการเรียนรู้. เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2560, จาก <http://suthep.ricr.ac.th>.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต หนองแขม กรุงเทพมหานคร

Learning Organization of Schools under Nong Khaem District Bangkok Metropolitan Administration

นุชรา โพธิ์พัฒนชัย^{1*}, จุลดิศ คัญทัพ²

Nootsara Phopattanachai^{1*}, Juladis Khanthap²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม จำนวน 451 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูป (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง 210 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีลักษณะการตอบสนองแบบคู่ คือ สอบถามสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และสอบถามสภาพพึงประสงค์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ภาพรวม พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ลำดับที่1 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ลำดับที่2 ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ลำดับที่3 ด้านแบบแผนทางความคิด ลำดับที่4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และลำดับที่ 5 ด้านความรอบรู้แห่งตน (2) แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ด้าน 15 แนวทางการ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

² วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

¹ Graduate Student Master of Education Program in Education Administration Suryadhep Teachers College, Rangsit University

² Suryadhep Teachers College, Rangsit University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

พัฒนา ได้ดังนี้ 1. ด้านความรู้แห่งตน แนวทางการพัฒนา คือ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาที่ชัดเจน 3) จัดการสัมมนา อบรม หรือ การจัดทำโครงการหรือโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร 2. ด้านแบบแผนทางความคิด แนวทางการพัฒนา คือ 1) จัดการประชุมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา 2) จัดอบรมและให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาบุคลากรให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 3) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก 3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน แนวทางการพัฒนา คือ 1) จัดการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 2) จัดการประชุมและจัดกิจกรรมเพื่อระดมความคิดและสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 3) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำนโยบาย เป้าหมายให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม แนวทางการพัฒนา คือ 1) จัดการอบรม หรือ การประชุมร่วมกัน เพื่อรับฟังแนวความคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ 2) ร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างเป็นรูปธรรม 3) จัดกิจกรรมร่วมกันภายในองค์กรเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีภายในองค์กร และ 5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ แนวทางการพัฒนา คือ 1) มีการจัดทำเอกสารในการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ 2) มีแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนด 3) แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาองค์กร

คำสำคัญ: การศึกษา องค์กรแห่งการเรียนรู้ แนวปฏิบัติ

Abstract

The purposes of this research were; 1) to study the current, desirable state and perform a needs for the creation of a learning organization of schools under Nong Khaem District Bangkok Metropolitan Administration, and 2) to study guidelines for the development of learning organization. The population included 451 teachers and educational personnel in those schools. The size of sampling group is specified by Krejcie and Morgan statistical table (1970). As a result, the sampling groups are 210 teachers and educational personnel. The research instrument was a set of 5-scale questionnaires with a dual-response format which its reliability index of current state was 0.95 and 0.90 of desirable state and Semi-Structured interview. The data were analyzed by means of means, percentages, standard deviations, and modified priority needs index ($PNI_{modified}$).

The results of this study revealed that (1) the overall current state and desirable state were high as showed by $PNI_{modified}$ indexes in order of importance, namely the firstly systems thinking, team learning, mental models, shared vision, and personal mastery. (2) The

guidelines for the development of learning organization in the following 5 issues of 15 guidelines. These are detailed below: 1. the guidelines for the development of personal mastery in the following 3 issues: 1) appoint a committee for evaluating and developing curricula of educational institutions 2) establishing clear guidelines for the implementation and development of educational institutions 3) organizing seminars, training or creating projects or development projects personnel potential. 2. The guidelines for the development of mental models in the following 3 issues: 1) organizing meetings with personnel regularly. to exchange knowledge of educational development guidelines 2) organize training and provide knowledge on technology to develop personnel to keep up with current changes 3) appoint a committee to develop curriculum in accordance with the changes in the global society. 3. The guidelines for the development of shared vision in the following 3 issues: 1) organize training to develop personnel in accordance with the vision of the school 2) organize meetings and organize activities to brainstorm ideas and create mutual understanding in the development of the vision of the school 3) appoint a committee to formulate policies the goals are in line with the vision of the educational institutions. 4. The guidelines for the development of team learning in the following 3 issues: 1) organize training or meetings together. to listen to ideas and exchange experiences in working on a regular basis; 2) jointly formulate a strategy of educational institutions or jointly solve concrete problems; 3) organize joint activities within the organization to enhance unity within the organization. 5. The guidelines for the development of team learning in the following 3 issues: 1) preparation of important information documents for organizational development in a systematic and verifiable manner; 2) having guidelines for developing educational institutions according to standards and in accordance with the vision of educational institutions; 3) appointing committees to monitor and follow up on the development of the organization.

Keywords: Education, learning organization, guidelines

บทนำ

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ยุคแห่งโลกาภิวัตน์ เกิดความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่าง

รวดเร็ว ตลอดจนระบบการจัดการศึกษา ทำให้ประเทศไทยเกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการและพัฒนาระบบการศึกษา ดังเห็นได้จากปฏิรูปการศึกษานับเนื่องมาจากกระแสความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ส่งผลให้องค์กรมีความจำเป็นต้องพัฒนาระบบการศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งบุคลากร

ทุกระดับต้องร่วมมือในการพัฒนาร่วมกันเพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถในการภายในองค์กรอย่างต่อเนื่องซึ่งบุคลากรในองค์กรมีความสามารถและความเชี่ยวชาญที่ต่างกัน จึงมีความจำเป็นต้องผนวกความรู้ดังกล่าวเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (สุรัตน์ ดวงชาตม, 2559) โดยองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป็นแนวทางการพัฒนาองค์กรที่ทำให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสในการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน และสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่เพื่อนร่วมงาน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 กำหนดให้ ส่วนราชการมีการพัฒนาความรู้ในส่วนราชการเพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยรับข้อมูลข่าวสารและประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยการมุ่งเน้นการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติที่สนับสนุนความเจริญมั่นคงขององค์กร ตลอดจนช่วยให้องค์กรมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงรอบด้าน รวมทั้งแนวคิดสังคมโลกที่เป็นระบบสังคมเศรษฐกิจที่อาศัยความรู้เป็นฐาน (Knowledge-Based Learning) ดังนั้นการจัดการความรู้มิใช่เป็นเรื่องการใช้เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการคนให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร ทำให้ด้านการศึกษาน้ององค์กร

การเรียนรู้มาปรับใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 กำหนดให้องค์กรการศึกษาทุกองค์กร ต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสุริย์พร บุญถนอม (2560) กล่าวว่า หากสถานศึกษามีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะส่งผลให้ ครูและผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์และถูกต้อง รวมทั้งมีความรู้และความสามารถที่จะดำเนินการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นสถานศึกษาในฐานะเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการศึกษาในสังคมซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นฐานที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนและสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่ง วิโรจน์ สารรัตน์ (2556) กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาเป็นองค์กรการเรียนรู้ที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานที่มีการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีระเบียบการบริหารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 โรงเรียน มีการจัดการศึกษาตามนโยบายของกรุงเทพมหานครโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเท่าทันต่อการในการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ อีกทั้งพัฒนาความสามารถและศักยภาพของบุคลากรในองค์กรที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยให้ความสำคัญและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษา (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2563) ทำให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพสู่มาตรฐาน จึงเกิดการพัฒนากิจการการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ

สภาวะการณ์ในปัจจุบันซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาผู้ที่มีส่วนในการจัดการศึกษา อันได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

จึงกล่าวได้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการส่งเสริมความรู้และความสามารถ ตลอดจนการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กรซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่ส่งผลให้องค์กรมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนวัดหนองแขม(สหราษฎร์บูรณะ) สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จึงมีความสนใจในการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยผลการวิจัยในครั้งนี้ส่งผลให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงขององค์กรอย่างเป็นรูปธรรมโดยนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ดีในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตหนองแขม เป็นอย่างไร

2. แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตหนองแขม ควรเป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาทฤษฎี ความหมาย และองค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตหนองแขม

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ ในการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตหนองแขม

ระยะที่ 3 แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตหนองแขม

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 6 โรงเรียน จำนวน 451 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2563 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 210 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามผู้วิจัยสร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้จากการศึกษา การวิเคราะห์วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน จำนวน 35 ข้อ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ 5 ด้าน คือ 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) การมีแบบแผนความคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การเรียนรู้เป็นทีม 5) การคิดอย่างเป็นระบบ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนตามแนวทางของ Likert (Likert Five's Rating Scale)

การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือโดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยจะศึกษาแนวคิดหลักการทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างเครื่องมือแบบสอบถามในการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

2) ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและขอบเขตของงานวิจัยและดำเนินการจัดทำแบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับร่าง

3) ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ

4) ผู้วิจัยสร้างเครื่องที่เป็นแบบสอบถาม แบบเลือกตอบ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

5) ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ไม่นำมาใช้เป็นข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.50 ขึ้นไป นำไปทดลองใช้

6) ผู้วิจัยจะนำเป็นแบบสอบถาม ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนวัดบางบอน สังกัดสำนักงานเขตบางบอน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

7) ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยแบบสอบถามของข้อคำถามที่เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และ ข้อคำถามที่เกี่ยวกับสภาพพึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

8) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือโดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

1) ผู้วิจัยจะศึกษาแนวคิดหลักการทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างเครื่องมือในแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

2) ผู้วิจัยพัฒนาแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเพื่อการวิจัย ตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและขอบเขตของงานวิจัย และดำเนินการจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเพื่อการวิจัยฉบับร่าง

3) ผู้วิจัยนำเสนอแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ

4) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง โดยกำหนดคำถามมี

ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และนำเสนอความคิดเห็น แนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพต่อองค์กร จำนวน 5 ข้อ

5) ผู้วิจัยนำเสนอแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือโดยวิธีหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ไม่นำมาใช้เป็นข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.50 ขึ้นไป นำไปทดลองใช้

6) ผู้วิจัยจะนำเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดบางบอน สังกัดสำนักงานเขตบางบอน จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 ท่าน

7) ผู้วิจัยจะนำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างที่ทดลองใช้แล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างของข้อคำถามที่เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพต่อองค์กร และแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

8) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก วิทยาลัยครูสุริยเทพ

มหาวิทยาลัยรังสิต ไปยังหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 210 ฉบับ พร้อมทั้งกำหนดวันและเวลาในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แบบสอบถามคืนจำนวน 207 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.57

3. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งตามขั้นตอน 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การแปลค่าคะแนนเฉลี่ย จากนั้นนำผลการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มาจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 3 นำค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = (I-D)/D$) มาวิเคราะห์สรุปจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามลำดับจากมากไปหาน้อย และนำไปหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร จำนวน 5 ท่าน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ (1) เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทในการจัดการศึกษาภายในองค์กรเป็นอย่างดี (2) เป็นผู้ที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการศึกษา และมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านแบบแผนทางความคิดและด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความรู้แห่งตน ส่วนสภาพพึงประสงค์

ของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านแบบแผนทางความคิด ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรอบรู้แห่งตน และ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และเมื่อวิเคราะห์ความต้องการ

จำเป็นการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น(PNI^{modified}) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ได้แก่ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านแบบแผนทางความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านความรอบรู้แห่งตน ตามลำดับ

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ภาพรวม

รายการประเมิน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}_1$	S.D. ₁	แปลผล	$\bar{X}_2$	S.D. ₂	แปลผล	PNI _{Modified}	ลำดับความสำคัญ
1. ด้านความรอบรู้แห่งตน	3.87	.59	มาก	4.43	.49	มาก	.008	5
2. ด้านแบบแผนทางความคิด	4.39	.49	มาก	4.45	.51	มาก	.014	3
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.39	.55	มาก	4.43	.75	มาก	.009	4
4. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.37	.60	มาก	4.45	.52	มาก	.018	2
5. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.37	.59	มาก	4.45	.94	มาก	.019	1
รวม	4.28	.56	มาก	4.44	.64	มาก		

2. แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า ควรพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 15 แนวทาง สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

1) ด้านความรอบรู้แห่งตน แนวทางการพัฒนา คือ

(1) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

(2) กำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาที่ชัดเจน

(3) จัดการสัมมนา อบรม หรือ การจัดทำโครงการหรือโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

2) ด้านแบบแผนทางความคิด แนวทางการพัฒนา คือ

(1) จัดการประชุมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา

(2) จัดอบรมและให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาบุคลากรให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

(3) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน แนวทางการพัฒนา คือ

(1) จัดการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

(2) จัดการประชุมและจัดกิจกรรมเพื่อระดมความคิดและสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

(3) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำนโยบาย เป้าหมายให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

4) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม แนวทางการพัฒนา คือ

(1) จัดการอบรม หรือ การประชุมร่วมกัน เพื่อรับฟังแนวความคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

(2) ร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

(3) จัดกิจกรรมร่วมกันภายในองค์กร เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีภายในองค์กร

5) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ แนวทางการพัฒนา คือ

(1) มีการจัดทำเอกสารในการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้

(2) มีแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่สถานศึกษากำหนด

(3) แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาองค์กร

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยบุญมาศ สิริพันธ์ (2559) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยสุรีย์พร บุญถนอม (2560) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ด้วยเหตุนี้ สถานศึกษาจึงมีนโยบายที่ต้องพัฒนาบุคลากร และพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน

ขององค์กรทุกส่วนให้มีประสิทธิภาพ ส่วนสภาพพึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับที่มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของมินตรา อินตะไชย (2559) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพพึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีความกระตือรือร้นเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมในคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้การมองภาพรวมขององค์กรและดำเนินงานขององค์กรไปในทิศทางเดียวกันและส่งผลให้องค์กรบรรลุตามเป้าประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้ และจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่าการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรพัฒนาทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของรติกร พุฒิประภา (2560) ที่วิจัยเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านลานแหลม (สรนุวัตรราษฎร์อุทิศ) พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับแรก คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ รองลงมา ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านแบบแผนทางความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และ ด้านความรอบรู้แห่งตน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2564-

2569 ซึ่งกล่าวไว้ว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน และส่งผลให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพประชากรของกรุงเทพมหานคร ภายใต้วิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษากรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาสู่อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานครที่พร้อมด้วยคุณธรรม

2. แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

1) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การคิดเชื่อมโยงลักษณะภาพรวมทำให้เกิดการวางแผนการดำเนินงาน มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนาลำดับแรก ทั้งนี้อาจเพราะสถานศึกษามีขั้นตอนและระบบการบริหารงาน บุคลากรในองค์กรมีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เช่น มีการประชุมวางแผนก่อนการปฏิบัติงานเพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบโดยการนำ PLC ผลการประเมินทำให้บุคลากรเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งสามารถมองเห็นภาพในการดำเนินงานได้ชัดเจนส่งผลให้องค์กรมีเป้าหมายสำคัญในการวางแผนทางการศึกษา เกิดกรอบแนวคิดและทิศทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศโดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990) ได้กล่าวว่า การคิดอย่างเป็นระบบ คือ สิ่งที่จำเป็นและให้ความสำคัญมากที่สุด การคิดอย่างเป็นระบบหรือการคิดล่วงหน้าทำให้การทำงานเป็นขั้นตอนทำให้บุคลากรในองค์กรมองเห็นภาพรวมขององค์กรสามารถเข้าใจปัญหาและสาเหตุ สามารถปรับปรุง

และแก้ไขให้เหมาะสมกับยุคสมัยส่งผลให้องค์กรได้มีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีย์พร บุญถนอม (2560) ที่พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการคิดเชิงระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก โดยสถานศึกษามีการปฏิบัติงานเป็นระบบมีขั้นตอนเป็นแบบแผนเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา

2) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านการคิดและการเรียนรู้เป็นทีม คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรรับฟังและนำเสนอข้อคิดเห็นร่วมกัน เพื่อนำไปสู่กระบวนการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพภายในองค์กรการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กรจากประสบการณ์ ความรู้ของบุคลากรในองค์กรโดยวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิด ความรู้ ความสามารถ และศักยภาพในตัวบุคคล การวางแผนทางการศึกษาเพื่อเป็นกรอบสำหรับการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่มีประโยชน์ในการพัฒนาเพื่อสร้างทีมงานที่มีคุณภาพและสามารถเพิ่มศักยภาพภายในองค์กร สอดคล้องคล้อยกับแนวคิดของ Senge (1990) ทำให้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่โดยใช้การกระบวนการร่วมกัน มีการสนทนาอย่างกว้างขวาง และนำแนวความคิดของแต่ละบุคคลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อส่วนสำคัญที่เป็นข้อปฏิบัติร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัย อรัญ ร่วมสุข (2557) ที่พบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนเป็นระบบและร่วมกันมองปัญหา หาแนวทางแก้ปัญหา อีกทั้งร่วมกันหาทางป้องกันปัญหาทำให้เกิดแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

3) ด้านแบบแผนทางความคิด ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านแบบแผนทางความคิด คือ สถานศึกษามีการสนับสนุนและส่งเสริมในการรับฟังแนวทางและแนวความคิดของสมาชิกภายในองค์กรโดยเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร สถานศึกษามีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ มีการจัดกิจกรรมและช่องทางให้บุคลากรได้นำเสนอผลงานทางวิชาการตามความถนัดและความสนใจ อีกทั้งสถานศึกษาดูตามผลการดำเนินงานให้ข้อเสนอแนะและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รติกร พุฒิประภา (2560) ที่พบว่า สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรจัดทำแผนในการปฏิบัติงานของตน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉันทา บุญประไพ (2559) ได้กล่าวว่า แบบแผนความคิดรูปแบบความคิด โดยเป็นส่วนหนึ่งของการคิดอย่างมีเหตุผล และความเชื่อจะมีการเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการคิด ทำให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ทำให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม

4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ สถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรพัฒนาวิสัยทัศน์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และเป้าหมายขององค์กรภายใต้ความร่วมมือของบุคลากรในองค์กร โดยนำผลการประเมินไปจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาประจำปีทำให้องค์กรพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพประชากรของกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ทำให้

เกิดความร่วมมือภายในองค์กร เกิดการพัฒนา และเพิ่มศักยภาพในการทำงาน เพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ รติกร พุฒิประภา (2560) ที่พบว่า ควรมีการจัดการประชุมเพื่อให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่ชัดเจน

5) ด้านความรู้แห่งตน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านความรู้แห่งตน คือ บุคลากรสามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน วิธีการพัฒนา และปรับปรุงข้อบกพร่องด้วยตนเอง โดยสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้บุคลากรมีคุณภาพและมีการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ จัดทำมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียน จัดโครงสร้างการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรับผิดชอบส่งผลต่อผลลัพธ์ และเอื้อต่อการเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค ทั้งถึงและสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของการศึกษาและเทคโนโลยีการศึกษา (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ มีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเอง โดยจัดให้บุคลากรเข้ารับการอบรมประชุม หรือ สัมมนาตามความเหมาะสมในวิชาชีพ มีการจัดทำแบบประเมินตนเองและแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan: ID PLAN) เพื่อพัฒนาตนเองและนำความรู้

ที่ได้รับพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990) การฝึกทักษะ การอบรมตนเอง การจัดการความรู้จึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการเพิ่มศักยภาพและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ความรอบรู้จึงเป็นทักษะความสามารถที่สำคัญต่อตนเองและองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยมาศ ลิทธิพันธ์ (2559) ที่พบว่า ผู้สอนมีวิสัยทัศน์ที่ดี มีการพัฒนา และสร้างความรู้อย่างต่อเนื่อง มีการฝึกฝน และเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่ามีความจำเป็นในการพัฒนาสูงเป็นลำดับแรก โดยพัฒนาการคิดและการจัดการการเรียนรู้อย่างเป็นระบบส่งผลให้การศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป
3. ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ณัชชา บุญประไพ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- บุษยมาศ สิทธิพันธ์. (2559). *ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- มินตรา อินตะไชย. (2559). *แนวทางการพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลพะเยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- รติกร พุฒิประภา. (2560). *องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านลานแหลม (สรนุวัตรราษฎร์อุทิศ) การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.*
- วรุตม์ แสงเครือสุข. (2560). *ปัญหาและแนวทางการดำเนินการส่งเสริมบุคลากรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนันทนวิทย์ อำเภอกะจันท์ จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *กระบวนการค้นคว้าอิสระใหม่ทางการศึกษากรณีศึกษาต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2563). *รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ พจน์กลองกระดาก.
- สุรัตน์ ดวงชาทม. (2559). *การพัฒนาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้: กรณีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุรีย์พร บุญถนอม. (2560). *องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อรัญ ร่วมสุข. (2557). *การส่งเสริมองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Senge, P.M. (1990). *The fifth discipline. The art practice of the learning rganization*.
New York: Doubleday.

ผลของการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

The Effects of Northeast Folktales Storytelling with Positive Reinforcement on Prosocial Behavior in Elementary Students

ปริญญนันต์ ทองกลม^{1*}, พัชรินทร์ เสรี², ปนัดดา ธนเศรษฐกร³

Prachyanan Thongklom^{1*}, Patcharin Seree², Panadda Thanasetkorn³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ 1) พฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา กลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก 2) พฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน 3) พฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการเสริมแรงทางบวก 4) พฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4 ในโรงเรียนบ้านบัววัด จำนวน 31 คน (กลุ่มตัวอย่างที่ 1) โรงเรียนบ้านแมดคำ ลือชา จำนวน 18 คน (กลุ่มตัวอย่างที่ 2) และโรงเรียนชุมชนบ้านศรีโค จำนวน 21 คน (กลุ่มตัวอย่างที่ 3) รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน จำนวน 10 แผน 2) ชุดการเสริมแรงทางบวก 3) แผนกิจกรรมการเล่านิทานอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก 4) แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ได้รับกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ได้รับกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีรูปแบบการศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มและวัด

¹ นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต หลักสูตรจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว โครงการร่วมคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล รามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
^{2, 3} หลักสูตรจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว โครงการร่วมคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ Master degree of Science Program in Child, Adolescent and Family Psychology, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, National Institute for Child and Family Development, Mahidol University

^{2, 3} Science Program in Child, Adolescent and Family Psychology, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, National Institute for Child and Family Development, Mahidol University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

ก่อน-หลังการทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ Wilcoxon Matched-pairs signed rank test และ Kruskal-Wallis test

ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการทดลอง คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก แต่กลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานมีความแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังทดลองของทุกกลุ่มตัวอย่าง สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: นิทานพื้นบ้านอีสาน การเล่านิทาน การเสริมแรงทางบวก พฤติกรรมเอื้อสังคม นักเรียนชั้นประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research compared 1) prosocial behavior of the elementary students between the group receiving the northeast folktales storytelling, positive reinforcement and the northeast folktales storytelling with positive reinforcement, 2) prosocial behavior of the elementary students before and after receiving the northeast folktales storytelling, 3) prosocial behavior of the elementary students before and after receiving positive reinforcement and 4) prosocial behavior of the elementary students before and after receiving the northeast folktales storytelling with positive reinforcement. The sample was 70 2nd-4th Grade students in Ban Buawat School (31 students, sample group 1) Ban Madkamluecha School (18 students, sample group 2), and Ban Srikhai School, (21 students, sample group 3). The research tools were 1) 10 activity plans of northeast folktales storytelling (for sample group 1), 2) the positive reinforcement set by using token economy which consists of a behavior observation form and a score recording form (for sample group 2 and 3), 3) 10 activity plans of northeast folktales storytelling with positive reinforcement (for sample group 3) and 4) the measurement of prosocial behaviors in elementary students for students. The research design was quasi-experimental design (randomized pretest-posttest control group design). The data was statistically analyzed by using means, standard deviation, Wilcoxon Matched-pairs signed rank test and Kruskal-Wallis test.

The results showed that prosocial behavior scores of sample group 3 was not different from sample group 1 and 2 at the significant level of .05. However, the prosocial behavior scores of the group receiving the northeast folktales storytelling

was different from the group receiving only positive reinforcement at the significant level of .05. Moreover, the mean score of posttest in each sample group 1, 2 and 3 was significantly higher than pretest at the significant level of .05.

Keywords: Northeast folktales, storytelling, positive reinforcement, prosocial behavior, elementary student

บทนำ

สังคมไทยได้ชื่อว่าเป็นสังคมแห่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมุ่งทำประโยชน์เพื่อชุมชน แต่ด้วยสภาพสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป เด็กและเยาวชนจึงยึดความต้องการและประโยชน์ของตนเอง ขาดความเอื้อเฟื้อ และแบ่งปันให้กับผู้อื่น อีกทั้งชุมชนที่เคยเป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ กลับไม่เข้มแข็งเหมือนเช่นเคย ดังผลของการศึกษาในโครงการศึกษาสภาวะการดำเนินงานชีวิตนักเรียนมัธยมทั่วประเทศ พบว่าเยาวชนไทยในทุกๆ ภาคมีผลรวมเฉลี่ยของ “ค่าพลังชุมชน” ต่ำที่สุด (สุริยเดว ทรีปาตี และคณะ, 2556: 36-42) และข้อมูลจากศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าแนวโน้มภาพรวมของเด็กไทยในชุมชนท้องถิ่นที่ขยายเติบโตเป็นเมืองใหญ่ มีทั้งหมด 15 คุณลักษณะ ซึ่งลักษณะขาดรากเหง้าทางศีลธรรม ขาดจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ ยังถือเป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นที่คาดว่าจะยังคงอยู่และอาจรุนแรงขึ้น (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญชื่อ, 2551) ซึ่งเราสามารถเรียกคุณลักษณะความมีน้ำใจ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ที่ควรส่งเสริมในเด็กและเยาวชนไทยนี้ว่า “พฤติกรรมเอื้อสังคม”

Eisenberg ได้ให้นิยามของ “พฤติกรรมเอื้อสังคม” ว่าเป็นการกระทำที่อาสา ตั้งใจทำเพื่อ

ให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน (Paul Mussen, Nancy Eisenberg, 1977) ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท เช่น การช่วยเหลือ การร่วมมือ การปลอบใจ และการแบ่งปัน (ปิยาภรณ์ กังสตา, 2555) นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธมนาวิน (อ้างถึงใน วันดี ละออ ทิพรส, 2540) เห็นว่าการปลูกฝังพฤติกรรมเอื้อสังคมควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ในช่วงอนุบาลถึงประถมศึกษาตอนต้น ระดับอายุไม่ควรเกิน 10 ปี เพราะถือเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม นอกจากนี้ เด็กอายุ 6-12 ปี ถือเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านความคิด อารมณ์และสังคมเพิ่มขึ้นอย่างมาก เริ่มเข้าใจเหตุผล สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ (นิดา ลิมสุวรรณ, 2555) ซึ่งเหมาะสมต่อการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมให้เกิดขึ้นเป็นคุณสมบัติที่ดีต่อไป

การพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มเด็กชั้นประถมศึกษา ควรให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยนี้ ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาของ Piaget ได้อธิบายการเรียนรู้ของเด็กอายุ 7-11 ปี ว่าอยู่ในขั้นปฏิบัติการเชิงรูปธรรม (concrete operational stage) ซึ่งจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ความคิดไม่สลับซับซ้อน หรือนามธรรมมากเกินไป คิดแบบจินตนาการ นอกจากนี้ จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ได้อธิบายการเรียนรู้ของเด็กที่เกิดจากการเฝ้าดูผู้อื่นเป็นหลักกว่ามีการ “สังเกต” หรือ “การ

เลียนแบบ” (Kairen Cullen, 2559) จากตัวแบบ ซึ่งการเล่นิทานถือเป็นการเรียนรู้ที่สามารถ กระตุ้นจินตนาการและการรับรู้ให้กับเด็กได้ และ เนื้อหาในนิทานยังนำเสนอ “ตัวแบบ” เพื่อเป็น เครื่องมือในการปลูกจิตสำนึกให้ประพฤติดูอยู่ใน ความดี ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีภูมิปัญญา นิทานพื้นบ้านอีสาน ที่สะท้อนให้เห็นคติชีวิต และ หลักพุทธจริยธรรม โดยเป็นเรื่องราวที่มีการดำเนิน เรื่องอย่างง่าย ๆ โครงเรื่องไม่ซับซ้อน (กุหลาบ มลลิกะมาศ อ้างถึงใน รสสุคนธ์ แนวบุตร และ ศรีกัญญัสสร รังสีบรรกุล, 2557) นอกจากนี้การ ปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก เป็น อีกหนึ่งวิธีที่สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมเอื้อ สังคมได้ ผ่านกระบวนการการปรับพฤติกรรม โดยทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการก ระทำ (operant conditioning) ของ Skinner ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลจะเปลี่ยนไปเนื่องจาก ผลกรรม (consequences) ซึ่งแบ่งออกเป็น ตัวเสริมแรง (reinforcer) และตัวลงโทษ ซึ่ง เทคนิคการเสริมแรงได้ถูกนำมาใช้ปรับพฤติกรรม ที่เป็นปัญหาของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนิยมใช้การเสริมแรงทางบวก (positive reinforcement) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการกระทำ พฤติกรรมพึงประสงค์เพิ่มขึ้นและสม่ำเสมอ (พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ อ้างถึงใน พรพิมล ดานะ, 2556)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นถึงการ ส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมให้เกิดขึ้น ได้ ควรเริ่มตั้งแต่เป็นวัยเด็ก โดยการใช้สื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ของช่วงวัย อีกทั้งนำ เทคนิคการปรับพฤติกรรมเข้าร่วมด้วยเพื่อเร่ง อัตราการกระทำ และทำให้พฤติกรรมเอื้อสังคม ในเด็กและเยาวชนยังคงอยู่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะนำนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริม

แรงทางบวก สร้างเป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริม พฤติกรรมเอื้อสังคมในเด็กชั้นประถมศึกษา เพื่อ เป็นการพัฒนาและปลูกฝังให้เด็กมีพฤติกรรม เอื้อสังคม ให้เติบโตเป็นบุคคลคุณภาพ ที่จะ พัฒนาสังคมของเราให้เป็นสังคมคุณธรรมต่อไป ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคม ของเด็กชั้นประถมศึกษากลุ่มที่ได้รับการเล่นิทาน พื้นบ้านอีสาน กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มที่ได้รับการเล่นิทานพื้นบ้านอีสาน ร่วมกับการเสริมแรงทางบวก
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคม ของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการ เล่นิทานพื้นบ้านอีสาน
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคม ของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการ เสริมแรงทางบวก
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคม ของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการ เล่นิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรง ทางบวก

สมมุติฐานการวิจัย

1. กลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเล่นิทาน พื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มี พฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับ รูปแบบการเล่นิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มที่ ได้รับการเสริมแรงทางบวก
2. กลุ่มที่ได้รับการเล่นิทานพื้นบ้าน อีสานมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นก่อนได้รับการ เล่นิทานพื้นบ้านอีสาน

3. กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นก่อนได้รับการเสริมแรงทางบวก

4. กลุ่มที่ได้รับการเล่นิทานพื้นบ้าน อีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นก่อนได้รับการเล่นิทานพื้นบ้าน อีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี รวม 33 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 620 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4 ปีการศึกษา 2562 ในโรงเรียนบ้านบัววัด จำนวน 31 คน โรงเรียนบ้านแมตคำลือชา จำนวน 18 คน และโรงเรียนชุมชนบ้านศรีโค จำนวน 21 คน รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 70 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมในเด็กชั้นประถมศึกษา

1.1 แผนกิจกรรมที่มีการเล่นิทานพื้นบ้านอีสาน

1.1.1 นิทานพื้นบ้านอีสานจำนวน 10 เรื่อง

โดยผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมเอื้อสังคมในเด็กชั้นประถมศึกษาในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการพลบโยน สอดแทรกในเนื้อหาของนิทานตามแก่นเรื่องที่กำหนด โดยได้มีการดัดแปลงเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 1.00

1.1.2 แผนกิจกรรมการเล่นิทานพื้นบ้านอีสานจำนวน 10 แผน ประกอบด้วยชั้นนำเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรมขั้นกิจกรรมที่มีการเล่นิทานพื้นบ้านอีสานด้วยเทคนิคการเล่าเรื่องแบบต่างๆ และขั้นสรุปที่มีกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปการเรียนรู้ได้ มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

1.2 แผนกิจกรรมที่มีการเสริมแรงทางบวก

1.2.1 ตารางบันทึกแบบสำรวจตัวเสริมแรง เพื่อสำรวจตัวเสริมแรงที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง

1.2.2 สมุดบันทึกพฤติกรรมและคะแนน โดยได้กำหนดตัวบ่งชี้ของพฤติกรรมเอื้อสังคมตามการสำรวจพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00

1.3 แผนกิจกรรมที่มีการเล่นิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

ผู้วิจัยได้นำแผนกิจกรรมการเล่นิทานพื้นบ้านอีสาน มาใช้ร่วมกับชุดการเสริมแรงทางบวก มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 1.00

2. แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ฉบับนักเรียน

พัฒนา มาจากการแนวคิดของ Eisenberg, Cameron และ Tryon (1984 อ้างถึงใน วันดี ละออทิพรส, 2540) เกี่ยวกับการเกิดขึ้นของพฤติกรรมเอื้อสังคม ได้แก่ พฤติกรรมเอื้อสังคมที่เกิดขึ้นเอง และเกิดจากการร้องขอ มีจำนวน 11 ข้อ ลักษณะเป็นข้อคำถาม มีตัวเลือก 3 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน เมื่อไม่ปรากฏพฤติกรรมเอื้อสังคมเลย

1 คะแนน เมื่อพฤติกรรมเอื้อสังคมเกิดขึ้นเมื่อมีการร้องขอ

2 คะแนน เมื่อพฤติกรรมเอื้อสังคมเกิดขึ้นเอง

มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.85

การดำเนินการวิจัย

1. ทำการทดสอบด้วยแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนทดลองในกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม

2. ขึ้นทดลอง

กลุ่มทดลองที่ 1 ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่มีการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสาน เล่นนิทานให้นักเรียนชั้น ป.2-ป.4 และทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสรุปบทเรียน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ในวันจันทร์-ศุกร์ เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยจะเป็นการเล่นนิทานทั้งหมด 10 เรื่อง เรื่องละ 2 รอบตามลำดับ

กลุ่มทดลองที่ 2 ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่มีการเสริมแรงทางบวก บันทึกคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ โดยใช้รูปแบบแบบประจักษ์วิธีการจัดกระทำ (ABA

withdrawal design) ซึ่งมีการแบ่งการดำเนินการทดลองเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะเส้นฐาน เริ่มในสัปดาห์ที่ 1 มีการบันทึกความถี่พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ โดยยังไม่มีทำให้ตัวเสริมแรงใดๆ แก่กลุ่มทดลอง

ระยะทดลอง เริ่มในสัปดาห์ที่ 2-5 มีการบันทึกความถี่พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ โดยให้ตัวเสริมแรงแก่กลุ่มทดลอง

ระยะคงไว้ของพฤติกรรม เริ่มในสัปดาห์ที่ 6 มีการบันทึกความถี่พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ โดยถอนตัวเสริมแรงออกจากกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลองที่ 3 ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่มีการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก โดยเล่นนิทานแก่นักเรียนชั้นป.2-ป.4 และทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสรุปบทเรียน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ในวันจันทร์-ศุกร์ เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยจะเป็นการเล่นนิทานทั้งหมด 10 เรื่อง เรื่องละ 2 รอบ และมีการบันทึกความถี่พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ควบคู่ไปด้วย

3. ทำการทดสอบด้วยแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังทดลองในกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม

4. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา (descriptive statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยของอันดับในแต่ละกลุ่ม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติทดสอบสมมุติฐาน

1. เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มด้วยสถิติ The Kruskal-Wallis One-Way Analysis of Variance Test

2. เปรียบเทียบผลของพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาก่อนและ

หลังทดลองด้วยสถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Rank Test

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลคะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในทุกกลุ่มตัวอย่าง แสดงดังตาราง 1-3

ตาราง 1 เปรียบเทียบผลคะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยสถิติ The Kruskal-Wallis One-Way Analysis of Variance test

	กลุ่มตัวอย่างที่ 1			กลุ่มตัวอย่างที่ 2			กลุ่มตัวอย่างที่ 3			
	n	$\bar{X}$ (Q.D.)	Mean Rank	n	(Q.D.)	Mean Rank	n	$\bar{X}$ (Q.D.)	Mean Rank	Chi-square
ก่อนทดลอง	31	18.68 (1.5)	40.26	18	18.44 (1.62)	36.86	21	16.71 (2.0)	27.31	5.27
หลังทดลอง	31	21.45 (0.5)	41.32	18	19.83 (1.0)	28.25	21	21.00 (1.0)	33.12	6.25*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 1 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน โดยมีค่าไคสแควร์เท่ากับ 5.27 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.68, 18.44 และ 16.71 ตามลำดับ และมีค่า Mean Rank เท่ากับ 40.26, 36.86 และ 27.31 ตามลำดับ

และผลคะแนนค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคม หลังการทดลองในทุกกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 6.25 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.45, 19.83 และ 21.00 ตามลำดับ และมีค่า Mean Rank เท่ากับ 41.32, 28.25 และ 33.12 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้ค่า Mean Rank ของผลคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม หลังทดลอง ด้วยการทดสอบวิธี Mann-Whitney U

กลุ่ม	$\bar{X}$	Mean Rank	U		
			กลุ่มตัวอย่างที่ 1	กลุ่มตัวอย่างที่ 2	กลุ่มตัวอย่างที่ 3
กลุ่มตัวอย่างที่ 1	21.45	41.32	-	177.00*	247.00
กลุ่มตัวอย่างที่ 2	19.83	28.25		-	160.50
กลุ่มตัวอย่างที่ 3	21.00	33.12			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 2 เมื่อนำมาทดสอบรายคู่ด้วยสถิติ Mann-Whitney U จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ 1 แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ 1, 3 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2, 3 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไป

ตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ว่ากลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวกมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรูปแบบการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม หลังทดลอง เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2

กลุ่ม	$\bar{X}$	Mean Rank	U
กลุ่มตัวอย่างที่ 1	21.45	28.29	177.00*
กลุ่มตัวอย่างที่ 2	19.83	19.33	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 3 เมื่อนำผลต่างของค่าเฉลี่ยลำดับความแตกต่างของผลคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังทดลอง เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เท่ากับ 21.45 และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เท่ากับ 19.83 โดยคะแนน

เฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 มีค่ามากกว่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่ 2

2. เปรียบเทียบผลคะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของทุกกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

	กลุ่มตัวอย่างที่ 1				กลุ่มตัวอย่างที่ 2				กลุ่มตัวอย่างที่ 3			
	n	$\bar{X}$	S.D	Z	n	$\bar{X}$	S.D	Z	n	$\bar{X}$	S.D.	Z
ก่อนทดลอง	31	18.68	3.11	4.44*	18	18.44	2.89	2.09*	21	16.71	3.97	3.78*
หลังทดลอง	31	21.45	1.09		18	19.83	3.66		21	21.00	1.22	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ก่อนทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีค่า Z เท่ากับ 4.44 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.11 และ 1.09 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.68 และ 21.45 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ก่อนทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีค่า Z เท่ากับ 2.09 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.89 และ 3.66 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.44 และ 19.83 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีค่า Z เท่ากับ 3.78 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.97 และ 1.22 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.71 และ 21.00 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยใช้สถิติทดสอบค่า Z ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม พบว่า คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มที่ได้รับเครื่องมือนิทานพื้นบ้านอีสาน การเสริมแรงทางบวก และนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีค่าสูงกว่าก่อนได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษาในกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

นิทานพื้นบ้านอีสาน 10 เรื่อง และแผนกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ที่ได้รับแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ที่ได้รับแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก สร้างขึ้นโดยให้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ซึ่งได้อธิบายถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากการเฝ้าดูพฤติกรรมตัวอย่างจากผู้อื่นเป็นหลัก ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตเป็น 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) การเข้าสู่ความสนใจ 2) การจดจำ 3) การตอบสนอง และ 4) การจูงใจ (สุชาติา พันธุ์รัตน์, 2558) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแผนกิจกรรมการเล่านิทาน โดยมีขั้นตอนการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้กระบวนการนี้เกิดขึ้น ได้แก่ 1) มีสื่อประกอบการเล่านิทาน และกลวิธีการเล่าเรื่องที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดกระบวนการเข้าสู่ความสนใจ จนเกิดกระบวนการจดจำ 2) ตัวละครในนิทานแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมทางด้านการ

ช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการพลบโยนที่ชัดเจน
3) นิทานทุกเรื่องได้แสดงให้เห็นถึงผลดีของการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม เป็นการจูงใจให้นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมดีที่พึงปฏิบัติ 4) นักเรียนได้ร่วมมืออภิปรายถึงพฤติกรรมเอื้อสังคมของตัวละคร

เมื่อนำเครื่องมือนี้ไปทดลองกับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมซึ่งสามารถอ้างอิงได้จากการทำกิจกรรมการเล่น นิทาน นักเรียนเกิดความเข้าใจความรู้สึกของตัวละครที่ประสบความสำเร็จ สามารถบอกความรู้สึกของตัวละครในนิทานได้ เช่น ท้าวคันคาก รู้สึกเจ็บเมื่อหกล้ม เป็นต้น อีกทั้งได้เห็นตัวอย่างและจดจำการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปันและการพลบโยนของตัวละคร ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการตระหนักรู้ว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นพฤติกรรมดีที่ควรปฏิบัติ และมีความต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเดิมที่มีอยู่ ดังที่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นนักเรียนมีพฤติกรรม การพลบโยน โดยใช้การตะไหล่ สะท้อนความรู้สึกและใช้คำพูดพลบโยนเพื่อนที่ถูกกลั่นแกล้งหรือบาดเจ็บเป็นภาษาท้องถิ่นเช่นเดียวกับตัวละครในนิทาน ซึ่งจะได้รับการชื่นชมและถูกยอมรับจากผู้อื่นเมื่อแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมออกไป จึงสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2559) ในระดับก่อนเกณฑ์ ระยะ 2 โดยเด็กอายุ 7-10 ปี จะเรียนรู้ได้ว่าการกระทำดี จะทำให้ผู้อื่นพอใจ ถูกยอมรับ และได้รับคำชมเชย

ชุดการเสริมแรงทางบวก เป็นเครื่องมือที่ใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ที่ได้รับแผนการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ซึ่งเป็นเครื่องมือปรับพฤติกรรมให้นักเรียน

แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมมากขึ้น ให้สอดคล้องกับการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ ของ Skinner โดยให้การเสริมแรงทางบวกกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมตามตัวบ่งชี้ ซึ่งเลือกให้การให้เบี้ยอรรถกร ที่มีประสิทธิภาพสูงในการเพิ่มพฤติกรรมพึงประสงค์และลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2562)

ระยะเวลาในการบันทึกพฤติกรรมทั้งหมด 6 สัปดาห์ ตามรูปแบบประวัติวิธีการจัดกระทำ (ABA withdrawal design) จากผลของสมุดเด็กที่บันทึกพฤติกรรม เอื้อสังคม พบว่านักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2 มีค่าเฉลี่ยจำนวนพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในสัปดาห์ที่ 1-5 คือ 11.27, 13.66, 14.66, 18.77, และ 22.55 ตามลำดับ และลดลงมาที่ 19.77 ในสัปดาห์ที่ 6 ด้านกลุ่มตัวอย่างที่ 3 มีค่าเฉลี่ยจำนวนพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏเพิ่มขึ้นในสัปดาห์ที่ 1-3 คือ 11.23, 16.66 และ 17.23 แต่ได้ลดลงในสัปดาห์ที่ 4-5 คือ 12.19 และ 12.04 ก่อนที่จะมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงที่สุดในสัปดาห์ที่ 6 คือ 18.80 ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลาของการบันทึกพฤติกรรมต่างๆ จึงไม่สามารถให้สติกเกอร์แก่นักเรียนได้ทันทีที่พฤติกรรมเอื้อสังคมปรากฏ ซึ่งไม่เป็นตามหลักการใช้เบี้ยอรรถกรให้มีประสิทธิภาพ ที่ควรให้เบี้ยอรรถกรทันทีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2562) อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยจำนวนพฤติกรรม เอื้อสังคมที่ปรากฏของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 และ 3 ในสัปดาห์ที่ 6 ที่ไม่มีการให้สติกเกอร์เพื่อสังเกตความคงไว้ของพฤติกรรม มีค่าสูงกว่าสัปดาห์ที่ 1 ซึ่งยังไม่มีมีการให้สติกเกอร์เช่นกัน

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นความแตกต่างในการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมในด้านการพลบโยน

ของทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง โดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ได้แสดงการลอกเลียนตามแบบจากนิทานที่ได้ฟัง เช่น มีการสะท้อนความรู้สึก มีคำปลอบใจ ในขณะที่นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2 จะแสดงการลอกเลียนตามประสบการณ์ของตนเอง เช่น ให้หยุดร้องไห้เพราะโตแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ Dovidio และคณะ (อ้างถึงในสุชาติดา พันธุ์รัตน์, 2558) ที่อธิบายถึงแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยการเสริมแรงทางบวกว่า ได้ถูกนำมาใช้เพื่อให้เกิดการคงไว้และเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมเอื้อสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหากไม่ได้มีการให้คำอธิบายเพิ่มเติมถึงแนวทางปฏิบัติ ทำให้นักเรียนแสดงการลอกเลียนตามประสบการณ์เดิมที่มี ส่วนการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมด้วยวิธีการสังเกตตัวแบบ จะสามารถทำให้เด็กสังเกต การพูดและทำของตัวแบบ จนเกิดการจดจำและปฏิบัติตาม

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังของกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนทดลองและหลังทดลอง เท่ากับ 18.68 และ 21.45 ตามลำดับ (ตาราง 1) จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 1 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการควบคุมตัวเองที่ดี (self-control) มีสมาธิในการฟังนิทาน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่มและการอภิปราย ซึ่งเป็นการแสดงความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้สามารถฟังนิทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่

Bandura ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ โดยการสังเกตต้นแบบ คือ นักเรียนจะต้องมีความใส่ใจ (attention) ตั้งใจดูและฟังในสิ่งที่ต้นแบบแสดง เพื่อให้การเรียนรู้นั้นดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2559) และครูได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า หลังจากร่วมกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน นักเรียนมีจิตอาสาในการช่วยเหลือโดยที่ครูไม่ต้องบอก และให้ความร่วมมือในห้องเรียนเพิ่มขึ้น

นักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนทดลองและหลังทดลอง เท่ากับ 18.44 และ 19.83 ตามลำดับ (ตาราง 1) โดยมีความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมเอื้อสังคมเพิ่มขึ้นในทุกๆ สัปดาห์ และลดลงในสัปดาห์ที่ 6 (19.77) แต่สูงกว่า 4 สัปดาห์แรก (11.27, 13.66, 14.66, 18.77) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อดีของการใช้การเสริมแรงทางบวกในการปรับพฤติกรรม คือ ทำให้มีการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมเร็วขึ้น ถี่ขึ้นและมีความสม่ำเสมอ (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2557) และจากการสังเกตพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างที่ 2 พบว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับสติ๊กเกอร์จากการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม นักเรียนส่วนใหญ่จะทำความสะอาดบริเวณของตัวเอง และเพื่อนหลังรับประทานอาหารเป็นประจำทันที นักเรียนมีพฤติกรรมพื้สอนการบ้านน้อง และเพื่อนสอนเพื่อนโดยที่ครูไม่ต้องบอกให้ทำ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงข้างต้นนั้นมีความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของการใช้การเสริมแรงทางบวก แต่มีข้อสังเกตเพิ่มเติมในการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการลอกเลียน คือนักเรียนในกลุ่มนี้ จะแสดงการลอกเลียนเพื่อนตามประสบการณ์ที่ตัวเองเคยได้รับ ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการ

เล่นนิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มที่ได้รับการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนทดลองและหลังทดลอง เท่ากับ 16.71 และ 21.00 ตามลำดับ (ตาราง 1) นักเรียนในกลุ่มนี้ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสาน และมีการสะสมสติ๊กเกอร์ในสมุดเด็กดี ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรม เอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 3 พบว่า นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมรบกวน และไม่เคารพข้อตกลงของการทำกิจกรรม ในสัปดาห์แรกมีนักเรียนช่วยผู้วิจัยถือกระเป๋อุปกรณ์การเล่นนิทานเพียงอย่างเดียว แต่หลังจากที่ได้มีการสะสมสติ๊กเกอร์ มีนักเรียนอาสาช่วยผู้วิจัยเตรียมสถานที่เล่นนิทาน และช่วยเก็บอุปกรณ์หลังจากเล่นนิทานเสร็จเพิ่มขึ้น และในการเล่นนิทานแต่ละครั้งหากนักเรียนให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามกฎกติกา จะได้รับสติ๊กเกอร์การให้ความร่วมมือ ซึ่งทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อกวนมีความพยายามควบคุมตัวเองมากขึ้น ทั้งนี้ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มตัวอย่างที่ 3 เพิ่มขึ้นในทุกๆ สัปดาห์ มีผลลงในสัปดาห์ที่ 4 และ 5 (12.19 และ 12.04) เพราะมีข้อจำกัดในการบันทึก และสูงขึ้นที่สุดในสัปดาห์ที่ 6 (18.80) ซึ่งสูงกว่าสัปดาห์ที่ 1-3 (11.23, 16.66 และ 17.23) และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้การเสริมแรงทางบวกเพื่อปรับพฤติกรรมให้มีความถี่มากขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการพลอยโยนของนักเรียนเมื่อมีเพื่อนทะเลาะกัน นักเรียนใช้มือแตะที่บ่าเพื่อนหรือโอบไหล่ สะท้อนความรู้สึกเศร้าหรือโกรธของเพื่อนออกมา บอกเพื่อนให้ใช้เทคนิคการจัดการอารมณ์โกรธแบบหายใจเข้าออกลึกๆ และมีคำพูดปลอบใจ จึง

เห็นได้ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ที่ได้รับการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีพฤติกรรมเอื้อสังคมเพิ่มขึ้นในระยะเวลารวดเร็ว และแสดงออกตามต้นแบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำแผนการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสาน ชุดการเสริมแรงทางบวก และแผนการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก และแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาฉบับนักเรียน ไปใช้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมในเด็กชั้นประถมศึกษาได้ โดยควรเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน และวัตถุประสงค์ของการเกิดพฤติกรรมตามที่ต้องการได้อภิปรายในข้างต้น
2. ถึงแม้เครื่องมือจะเป็นนิทานพื้นบ้านอีสาน แต่สามารถเปลี่ยนเป็นภาษากลางในการเล่น และนำไปใช้ในโรงเรียนภูมิภาคอื่นๆ ได้
3. ควรนำผลงานจากกิจกรรมหลังการเล่นนิทาน จัดแสดงในบริเวณโรงเรียน เป็นการสร้างความภาคภูมิใจแก่นักเรียน และส่งเสริมแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมตามที่ได้นำเสนอไปเพิ่มมากขึ้น
4. ผู้เล่นนิทานควรเตรียมตัวฝึกซ้อมวิธีการเล่น และควรมีกิจกรรมเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนฟัง เพื่อการรับฟังนิทานอย่างมีประสิทธิภาพ
5. หลังจากที่ได้ให้สติ๊กเกอร์แก่นักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม ควรให้คำชมเพิ่มเติมเพราะเป็นตัวเสริมแรงทางสังคม โดยมีการกล่าวถึงพฤติกรรมดี คุณลักษณะ และคำชื่นชม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสอบถามข้อมูลทั่วไปด้านอื่นของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม เช่น ลักษณะการเลี้ยงดูในครอบครัว ผู้เลี้ยงดูหลัก ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมเช่นเดียวกัน

2. ควรมีการเปรียบเทียบเพิ่มเติมในกลุ่มที่ไม่ได้รับเครื่องมือใดๆ

3. ควรมีการบันทึกความถี่การแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานอย่างเดียวก่อน เพื่อสังเกตการเพิ่มขึ้นของการแสดงพฤติกรรม

4. ควรทำการวิจัยใน 1 โรงเรียนแต่ต่างห้องเรียน เพื่อลดตัวแปรแทรกซ้อน

5. ควรมีบริบทการประเมินของผู้ปกครองด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2557). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา ลี้มสุวรรณ. (2555). พัฒนาการตลอดช่วงชีวิตมนุษย์ วัยเด็กและวัยรุ่น. ใน: มาโนช หล่อตระกูล, ธนิตา ทิรัญเทพ, นิตา ลี้มสุวรรณ, บรรณาธิการ. *ตำราพฤติกรรมศาสตร์ทางการแพทย์*.
- ปิยาภรณ์ กังสดาร. (2555). *ผลของการจัดกิจกรรมโดยใช้เรื่องราวทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของเด็กอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล ดานะ. (2556). ผลของกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือและเทคนิคการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถการต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 7(2), 82-95.
- รสสุคนธ์ แนวบุตร, ศรีกัญญ์สร รังสีวรกุล. (2557). การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นนิทานพื้นบ้าน. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 1-11.
- วันดี ละอองทิพรส. (2540). *ความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคม และพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเด็กประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพงษ์ จิตระดับ, อัญมณี บุญเชื้อ. (2551). *หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2562). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาดา พันธุ์รัตน์. (2558). *การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 12 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยเดว ทรีปาตี และคณะ. (2556). โครงการศึกษาสภาพการณ์ต้นทุนชีวิตนักเรียนมัธยมทั่วประเทศ. *วารสารกุมารเวชศาสตร์*, 52(1), 36-42.
- Cullen, K. (2559). *เจาะจิตวิทยาเด็ก*. วิมล กมลตระกูล, ผู้แปล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.
- Mussen, P., Eisenberg, N. (1977). *Roots of caring sharing and helping: the development of prosocial behavior in children*. USA: W.H. Freeman and Company.

ผลของการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

The Effects of Northeast Folktales Storytelling with Positive Reinforcement on Prosocial Behavior in Elementary Students

ปริญญนันต์ ทองกลม^{1*}, พัชรินทร์ เสรี², ปนัดดา ธนเศรษฐกร³

Prachyanan Thongklom^{1*}, Patcharin Seree², Panadda Thanasetkorn³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ 1) พฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา กลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก 2) พฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน 3) พฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการเสริมแรงทางบวก 4) พฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4 ในโรงเรียนบ้านบัววัด จำนวน 31 คน (กลุ่มตัวอย่างที่ 1) โรงเรียนบ้านแมดคำ ลือชา จำนวน 18 คน (กลุ่มตัวอย่างที่ 2) และโรงเรียนชุมชนบ้านศรีโค จำนวน 21 คน (กลุ่มตัวอย่างที่ 3) รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แผนกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน จำนวน 10 แผน 2) ชุดการเสริมแรงทางบวก 3) แผนกิจกรรมการเล่านิทานอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก 4) แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ได้รับกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ได้รับกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีรูปแบบการศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มและวัด

¹ นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต หลักสูตรจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว โครงการร่วมคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาล รามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
^{2, 3} หลักสูตรจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว โครงการร่วมคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ Master degree of Science Program in Child, Adolescent and Family Psychology, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, National Institute for Child and Family Development, Mahidol University

^{2, 3} Science Program in Child, Adolescent and Family Psychology, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, National Institute for Child and Family Development, Mahidol University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

ก่อน-หลังการทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ Wilcoxon Matched-pairs signed rank test และ Kruskal-Wallis test

ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการทดลอง คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก แต่กลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานมีความแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังทดลองของทุกกลุ่มตัวอย่าง สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: นิทานพื้นบ้านอีสาน การเล่านิทาน การเสริมแรงทางบวก พฤติกรรมเอื้อสังคม นักเรียนชั้นประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research compared 1) prosocial behavior of the elementary students between the group receiving the northeast folktales storytelling, positive reinforcement and the northeast folktales storytelling with positive reinforcement, 2) prosocial behavior of the elementary students before and after receiving the northeast folktales storytelling, 3) prosocial behavior of the elementary students before and after receiving positive reinforcement and 4) prosocial behavior of the elementary students before and after receiving the northeast folktales storytelling with positive reinforcement. The sample was 70 2nd-4th Grade students in Ban Buawat School (31 students, sample group 1) Ban Madkamluecha School (18 students, sample group 2), and Ban Srikhai School, (21 students, sample group 3). The research tools were 1) 10 activity plans of northeast folktales storytelling (for sample group 1), 2) the positive reinforcement set by using token economy which consists of a behavior observation form and a score recording form (for sample group 2 and 3), 3) 10 activity plans of northeast folktales storytelling with positive reinforcement (for sample group 3) and 4) the measurement of prosocial behaviors in elementary students for students. The research design was quasi-experimental design (randomized pretest-posttest control group design). The data was statistically analyzed by using means, standard deviation, Wilcoxon Matched-pairs signed rank test and Kruskal-Wallis test.

The results showed that prosocial behavior scores of sample group 3 was not different from sample group 1 and 2 at the significant level of .05. However, the prosocial behavior scores of the group receiving the northeast folktales storytelling

was different from the group receiving only positive reinforcement at the significant level of .05. Moreover, the mean score of posttest in each sample group 1, 2 and 3 was significantly higher than pretest at the significant level of .05.

Keywords: Northeast folktales, storytelling, positive reinforcement, prosocial behavior, elementary student

บทนำ

สังคมไทยได้ชื่อว่าเป็นสังคมแห่งความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมุ่งทำประโยชน์เพื่อชุมชน แต่ด้วยสภาพสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป เด็กและเยาวชนจึงยึดความต้องการและประโยชน์ของตนเอง ขาดความเอื้อเฟื้อ และแบ่งปันให้กับผู้อื่น อีกทั้งชุมชนที่เคยเป็นศูนย์กลางของความสัมพันธ์ กลับไม่เข้มแข็งเหมือนเช่นเคย ดังผลของการศึกษาในโครงการศึกษาสภาวะการณ์ต้นทุนชีวิตนักเรียนมัธยมทั่วประเทศ พบว่าเยาวชนไทยในทุกๆ ภาคมีผลรวมเฉลี่ยของ “ค่าพลังชุมชน” ต่ำที่สุด (สุริยเดว ทรีปาตี และคณะ, 2556: 36-42) และข้อมูลจากศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าแนวโน้มภาพรวมของเด็กไทยในชุมชนท้องถิ่นที่ขยายเติบโตเป็นเมืองใหญ่ มีทั้งหมด 15 คุณลักษณะ ซึ่งลักษณะขาดรากเหง้าทางศีลธรรม ขาดจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ ยังถือเป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นที่คาดว่าจะยังคงอยู่และอาจรุนแรงขึ้น (สมพงษ์ จิตระดับ และอัญญมณี บุญซื่อ, 2551) ซึ่งเราสามารถเรียกคุณลักษณะความมีน้ำใจ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ที่ควรส่งเสริมในเด็กและเยาวชนไทยนี้ว่า “พฤติกรรมเอื้อสังคม”

Eisenberg ได้ให้นิยามของ “พฤติกรรมเอื้อสังคม” ว่าเป็นการกระทำที่อาสา ตั้งใจทำเพื่อ

ให้ประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน (Paul Mussen, Nancy Eisenberg, 1977) ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท เช่น การช่วยเหลือ การร่วมมือ การปลอบใจ และการแบ่งปัน (ปิยาภรณ์ กังสดาร, 2555) นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธมนาวิน (อ้างถึงใน วันดี ละออ ทิพรส, 2540) เห็นว่าการปลูกฝังพฤติกรรมเอื้อสังคมควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ในช่วงอนุบาลถึงประถมศึกษาตอนต้น ระดับอายุไม่ควรเกิน 10 ปี เพราะถือเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม นอกจากนี้ เด็กอายุ 6-12 ปี ถือเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านความคิด อารมณ์และสังคมเพิ่มขึ้นอย่างมาก เริ่มเข้าใจเหตุผล สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ (นิดา ลิมสุวรรณ, 2555) ซึ่งเหมาะสมต่อการพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมให้เกิดขึ้นเป็นคุณสมบัติที่ดีต่อไป

การพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มเด็กชั้นประถมศึกษา ควรให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยนี้ ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญาของ Piaget ได้อธิบายการเรียนรู้ของเด็กอายุ 7-11 ปี ว่าอยู่ในขั้นปฏิบัติการเชิงรูปธรรม (concrete operational stage) ซึ่งจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ความคิดไม่สลับซับซ้อน หรือนามธรรมมากเกินไป คิดแบบจินตนาการ นอกจากนี้ จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ได้อธิบายการเรียนรู้ของเด็กที่เกิดจากการเฝ้าดูผู้อื่นเป็นหลักกว่ามีการ “สังเกต” หรือ “การ

เลียนแบบ” (Kairen Cullen, 2559) จากตัวแบบ ซึ่งการเล่นิทานถือเป็นการเรียนรู้ที่สามารถ กระตุ้นจินตนาการและการรับรู้ให้กับเด็กได้ และ เนื้อหาในนิทานยังนำเสนอ “ตัวแบบ” เพื่อเป็น เครื่องมือในการปลูกจิตสำนึกให้ประพฤติดูอยู่ใน ความดี ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีภูมิปัญญา นิทานพื้นบ้านอีสาน ที่สะท้อนให้เห็นคติชีวิต และ หลักพุทธจริยธรรม โดยเป็นเรื่องราวที่มีการดำเนิน เรื่องอย่างง่าย ๆ โครงเรื่องไม่ซับซ้อน (กุหลาบ มลลิกะมาศ อ้างถึงใน รสสุคนธ์ แนวบุตร และ ศรีกัญญัสสร รังสีบรรกุล, 2557) นอกจากนี้การ ปลูกฝังพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก เป็น อีกหนึ่งวิธีที่สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมเอื้อ สังคมได้ ผ่านกระบวนการการปรับพฤติกรรม โดยทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการก ระทำ (operant conditioning) ของ Skinner ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลจะเปลี่ยนไปเนื่องจาก ผลกรรม (consequences) ซึ่งแบ่งออกเป็น ตัวเสริมแรง (reinforcer) และตัวลงโทษ ซึ่ง เทคนิคการเสริมแรงได้ถูกนำมาใช้ปรับพฤติกรรม ที่เป็นปัญหาของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนิยมใช้การเสริมแรงทางบวก (positive reinforcement) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการกระทำ พฤติกรรมพึงประสงค์เพิ่มขึ้นและสม่ำเสมอ (พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ อ้างถึงใน พรพิมล ดานะ, 2556)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นถึงการ ส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมเอื้อสังคมให้เกิดขึ้น ได้ ควรเริ่มตั้งแต่เป็นวัยเด็ก โดยการใช้สื่อที่เหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ของช่วงวัย อีกทั้งนำ เทคนิคการปรับพฤติกรรมเข้าร่วมด้วยเพื่อเร่ง อัตราการกระทำ และทำให้พฤติกรรมเอื้อสังคม ในเด็กและเยาวชนยังคงอยู่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะนำนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริม

แรงทางบวก สร้างเป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริม พฤติกรรมเอื้อสังคมในเด็กชั้นประถมศึกษา เพื่อ เป็นการพัฒนาและปลูกฝังให้เด็กมีพฤติกรรม เอื้อสังคม ให้เติบโตเป็นบุคคลคุณภาพ ที่จะ พัฒนาสังคมของเราให้เป็นสังคมคุณธรรมต่อไป ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคม ของเด็กชั้นประถมศึกษาในกลุ่มที่ได้รับการเล่นิทาน พื้นบ้านอีสาน กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มที่ได้รับการเล่นิทานพื้นบ้านอีสาน ร่วมกับการเสริมแรงทางบวก
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคม ของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการ เล่นิทานพื้นบ้านอีสาน
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคม ของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการ เสริมแรงทางบวก
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคม ของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังได้รับการ เล่นิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรง ทางบวก

สมมุติฐานการวิจัย

1. กลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเล่นิทาน พื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มี พฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับ รูปแบบการเล่นิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มที่ ได้รับการเสริมแรงทางบวก
2. กลุ่มที่ได้รับการเล่นิทานพื้นบ้าน อีสานมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นก่อนได้รับการ เล่นิทานพื้นบ้านอีสาน

3. กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นก่อนได้รับการเสริมแรงทางบวก

4. กลุ่มที่ได้รับการเล่นิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงขึ้นก่อนได้รับการเล่นิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี รวม 33 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 620 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-4 ปีการศึกษา 2562 ในโรงเรียนบ้านบัววัด จำนวน 31 คน โรงเรียนบ้านแมตคำลือชา จำนวน 18 คน และโรงเรียนชุมชนบ้านศรีโค จำนวน 21 คน รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 70 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมในเด็กชั้นประถมศึกษา

1.1 แผนกิจกรรมที่มีการเล่นิทานพื้นบ้านอีสาน

1.1.1 นิทานพื้นบ้านอีสานจำนวน 10 เรื่อง

โดยผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมเอื้อสังคมในเด็กชั้นประถมศึกษาในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการพลอบโยน สอดแทรกในเนื้อหาของนิทานตามแก่นเรื่องที่กำหนด โดยได้มีการดัดแปลงเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 1.00

1.1.2 แผนกิจกรรมการเล่นิทานพื้นบ้านอีสานจำนวน 10 แผน ประกอบด้วยชั้นนำเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรมขั้นกิจกรรมที่มีการเล่นิทานพื้นบ้านอีสานด้วยเทคนิคการเล่าเรื่องแบบต่างๆ และขั้นสรุปที่มีกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปการเรียนรู้ได้ มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

1.2 แผนกิจกรรมที่มีการเสริมแรงทางบวก

1.2.1 ตารางบันทึกแบบสำรวจตัวเสริมแรง เพื่อสำรวจตัวเสริมแรงที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง

1.2.2 สมุดบันทึกพฤติกรรมและคะแนน โดยได้กำหนดตัวบ่งชี้ของพฤติกรรมเอื้อสังคมตามการสำรวจพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00

1.3 แผนกิจกรรมที่มีการเล่นิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

ผู้วิจัยได้นำแผนกิจกรรมการเล่นิทานพื้นบ้านอีสาน มาใช้ร่วมกับชุดการเสริมแรงทางบวก มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 1.00

2. แบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ฉบับนักเรียน

พัฒนามาจากการแนวคิดของ Eisenberg, Cameron และ Tryon (1984 อ้างถึงใน วันดี ละออทิพรส, 2540) เกี่ยวกับการเกิดขึ้นของพฤติกรรมเอื้อสังคม ได้แก่ พฤติกรรมเอื้อสังคมที่เกิดขึ้นเอง และเกิดจากการร้องขอ มีจำนวน 11 ข้อ ลักษณะเป็นข้อคำถาม มีตัวเลือก 3 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน เมื่อไม่ปรากฏพฤติกรรมเอื้อสังคมเลย

1 คะแนน เมื่อพฤติกรรมเอื้อสังคมเกิดขึ้นเมื่อมีการร้องขอ

2 คะแนน เมื่อพฤติกรรมเอื้อสังคมเกิดขึ้นเอง

มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค เท่ากับ 0.85

การดำเนินการวิจัย

1. ทำการทดสอบด้วยแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนทดลองในกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม

2. ขึ้นทดลอง

กลุ่มทดลองที่ 1 ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่มีการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสาน เล่นนิทานให้นักเรียนชั้น ป.2-ป.4 และทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสรุปบทเรียน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ในวันจันทร์-ศุกร์ เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยจะเป็นการเล่นนิทานทั้งหมด 10 เรื่อง เรื่องละ 2 รอบตามลำดับ

กลุ่มทดลองที่ 2 ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่มีการเสริมแรงทางบวก บันทึกคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ โดยใช้รูปแบบแบบประจักษ์วิธีการจัดกระทำ (ABA

withdrawal design) ซึ่งมีการแบ่งการดำเนินการทดลองเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะเส้นฐาน เริ่มในสัปดาห์ที่ 1 มีการบันทึกความถี่พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ โดยยังไม่มีทำให้ตัวเสริมแรงใดๆ แก่กลุ่มทดลอง

ระยะทดลอง เริ่มในสัปดาห์ที่ 2-5 มีการบันทึกความถี่พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ โดยให้ตัวเสริมแรงแก่กลุ่มทดลอง

ระยะคงไว้ของพฤติกรรม เริ่มในสัปดาห์ที่ 6 มีการบันทึกความถี่พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ โดยถอนตัวเสริมแรงออกจากกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลองที่ 3 ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมที่มีการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก โดยเล่นนิทานแก่นักเรียนชั้นป.2-ป.4 และทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อสรุปบทเรียน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ในวันจันทร์-ศุกร์ เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยจะเป็นการเล่นนิทานทั้งหมด 10 เรื่อง เรื่องละ 2 รอบ และมีการบันทึกความถี่พฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏ เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ควบคู่ไปด้วย

3. ทำการทดสอบด้วยแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังทดลองในกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม

4. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา (descriptive statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยของอันดับในแต่ละกลุ่ม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติทดสอบสมมุติฐาน

1. เปรียบเทียบผลของพฤติกรรม
เอื้อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในกลุ่ม
ทดลองทั้ง 3 กลุ่มด้วยสถิติ The Kruskal-Wallis
One-Way Analysis of Variance Test

2. เปรียบเทียบผลของพฤติกรรม
เอื้อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาก่อนและ

หลังทดลองด้วยสถิติ The Wilcoxon Matched
Pairs Signed-Rank Test

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลคะแนนจากแบบวัด
พฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถม
ศึกษา ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในทุก
กลุ่มตัวอย่าง แสดงดังตาราง 1-3

ตาราง 1 เปรียบเทียบผลคะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ด้วยสถิติ The Kruskal-Wallis One-Way Analysis of Variance test

	กลุ่มตัวอย่างที่ 1			กลุ่มตัวอย่างที่ 2			กลุ่มตัวอย่างที่ 3			
	n	$\bar{X}$ (Q.D.)	Mean Rank	n	(Q.D.)	Mean Rank	n	$\bar{X}$ (Q.D.)	Mean Rank	Chi-square
ก่อนทดลอง	31	18.68 (1.5)	40.26	18	18.44 (1.62)	36.86	21	16.71 (2.0)	27.31	5.27
หลังทดลอง	31	21.45 (0.5)	41.32	18	19.83 (1.0)	28.25	21	21.00 (1.0)	33.12	6.25*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 1 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อ
สังคมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มก่อนการ
ทดลองไม่แตกต่างกัน โดยมีค่าไคสแควร์เท่ากับ
5.27 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.68, 18.44 และ
16.71 ตามลำดับ และมีค่า Mean Rank เท่ากับ
40.26, 36.86 และ 27.31 ตามลำดับ

และผลคะแนนค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อ
สังคม หลังการทดลองในทุกกลุ่มตัวอย่างมีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 6.25 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
21.45, 19.83 และ 21.00 ตามลำดับ และมีค่า
Mean Rank เท่ากับ 41.32, 28.25 และ 33.12
ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้ค่า Mean Rank ของผลคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม หลังทดลอง ด้วยการทดสอบวิธี Mann-Whitney U

กลุ่ม	$\bar{X}$	Mean Rank	U		
			กลุ่มตัวอย่างที่ 1	กลุ่มตัวอย่างที่ 2	กลุ่มตัวอย่างที่ 3
กลุ่มตัวอย่างที่ 1	21.45	41.32	-	177.00*	247.00
กลุ่มตัวอย่างที่ 2	19.83	28.25		-	160.50
กลุ่มตัวอย่างที่ 3	21.00	33.12			-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 2 เมื่อนำมาทดสอบรายคู่ด้วยสถิติ Mann-Whitney U จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ 1 แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ 1, 3 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2, 3 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไป

ตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ว่ากลุ่มที่ได้รับรูปแบบการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวกมีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรูปแบบการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม หลังทดลอง เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2

กลุ่ม	$\bar{X}$	Mean Rank	U
กลุ่มตัวอย่างที่ 1	21.45	28.29	177.00*
กลุ่มตัวอย่างที่ 2	19.83	19.33	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 3 เมื่อนำผลต่างของค่าเฉลี่ยลำดับความแตกต่างของผลคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมหลังทดลอง เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เท่ากับ 21.45 และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เท่ากับ 19.83 โดยคะแนน

เฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 มีค่ามากกว่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่ 2

2. เปรียบเทียบผลคะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมของทุกกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

	กลุ่มตัวอย่างที่ 1				กลุ่มตัวอย่างที่ 2				กลุ่มตัวอย่างที่ 3			
	n	$\bar{X}$	S.D	Z	n	$\bar{X}$	S.D	Z	n	$\bar{X}$	S.D.	Z
ก่อนทดลอง	31	18.68	3.11	4.44*	18	18.44	2.89	2.09*	21	16.71	3.97	3.78*
หลังทดลอง	31	21.45	1.09		18	19.83	3.66		21	21.00	1.22	

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ก่อนทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีค่า Z เท่ากับ 4.44 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.11 และ 1.09 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.68 และ 21.45 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ก่อนทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีค่า Z เท่ากับ 2.09 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.89 และ 3.66 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.44 และ 19.83 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มีค่า Z เท่ากับ 3.78 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.97 และ 1.22 ตามลำดับ และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.71 และ 21.00 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคม โดยใช้สถิติทดสอบค่า Z ในกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม พบว่า คะแนนพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มที่ได้รับเครื่องมือนิทานพื้นบ้านอีสาน การเสริมแรงทางบวก และนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีค่าสูงกว่าก่อนได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษากลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

นิทานพื้นบ้านอีสาน 10 เรื่อง และแผนกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ที่ได้รับแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ที่ได้รับแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก สร้างขึ้นโดยให้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ซึ่งได้อธิบายถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากการเฝ้าดูพฤติกรรมตัวอย่างจากผู้อื่นเป็นหลัก ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตเป็น 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) การเข้าสู่ความสนใจ 2) การจดจำ 3) การตอบสนอง และ 4) การจูงใจ (สุชาติา พันธุ์รัตน์, 2558) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแผนกิจกรรมการเล่านิทาน โดยมีขั้นตอนการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้กระบวนการนี้เกิดขึ้น ได้แก่ 1) มีสื่อประกอบการเล่านิทาน และกลวิธีการเล่าเรื่องที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดกระบวนการเข้าสู่ความสนใจ จนเกิดกระบวนการจดจำ 2) ตัวละครในนิทานแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมทางด้านการ

ช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการพลอบโยนที่ชัดเจน
3) นิทานทุกเรื่องได้แสดงให้เห็นถึงผลดีของการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม เป็นการจูงใจให้นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมดีที่พึงปฏิบัติ 4) นักเรียนได้ร่วมมืออภิปรายถึงพฤติกรรมเอื้อสังคมของตัวละคร

เมื่อนำเครื่องมือนี้ไปทดลองกับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้พฤติกรรมเอื้อสังคมซึ่งสามารถอ้างอิงได้จากการทำกิจกรรมการเล่น นิทาน นักเรียนเกิดความเข้าใจความรู้สึกของตัวละครที่ประสบความสำเร็จ สามารถบอกความรู้สึกของตัวละครในนิทานได้ เช่น ท้าวคันคาก รู้สึกเจ็บเมื่อหกล้ม เป็นต้น อีกทั้งได้เห็นตัวอย่างและจดจำการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปันและการพลอบโยนของตัวละคร ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการตระหนักรู้ว่าพฤติกรรมเอื้อสังคมเป็นพฤติกรรมดีที่ควรปฏิบัติ และมีความต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเดิมที่มีอยู่ ดังที่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นนักเรียนมีพฤติกรรม การพลอบโยน โดยใช้การแตะไหล่ สะทอนความรู้สึกและใช้คำพูดพลอบโยนเพื่อนที่ถูกกลั่นแกล้งหรือบาดเจ็บเป็นภาษาท้องถิ่นเช่นเดียวกับตัวละครในนิทาน ซึ่งจะได้รับการชื่นชมและถูกยอมรับจากผู้อื่นเมื่อแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมออกไป จึงสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2559) ในระดับก่อนเกณฑ์ ระยะ 2 โดยเด็กอายุ 7-10 ปี จะเรียนรู้ได้ว่าการกระทำดี จะทำให้ผู้อื่นพอใจ ถูกยอมรับ และได้รับคำชมเชย

ชุดการเสริมแรงทางบวก เป็นเครื่องมือที่ใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ที่ได้รับแผนการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ซึ่งเป็นเครื่องมือปรับพฤติกรรมให้นักเรียน

แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมมากขึ้น ให้สอดคล้องกับการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ ของ Skinner โดยให้การเสริมแรงทางบวกกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมตามตัวบ่งชี้ ซึ่งเลือกให้การให้เบี้ยอรรถกร ที่มีประสิทธิภาพสูงในการเพิ่มพฤติกรรมพึงประสงค์และลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2562)

ระยะเวลาในการบันทึกพฤติกรรมทั้งหมด 6 สัปดาห์ ตามรูปแบบประวัติดิจการกระทำ (ABA withdrawal design) จากผลของสมุดเด็กที่บันทึกพฤติกรรม เอื้อสังคม พบว่านักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2 มีค่าเฉลี่ยจำนวนพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในสัปดาห์ที่ 1-5 คือ 11.27, 13.66, 14.66, 18.77, และ 22.55 ตามลำดับ และลดลงมาที่ 19.77 ในสัปดาห์ที่ 6 ด้านกลุ่มตัวอย่างที่ 3 มีค่าเฉลี่ยจำนวนพฤติกรรมเอื้อสังคมที่ปรากฏเพิ่มขึ้นในสัปดาห์ที่ 1-3 คือ 11.23, 16.66 และ 17.23 แต่ได้ลดลงในสัปดาห์ที่ 4-5 คือ 12.19 และ 12.04 ก่อนที่จะมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงที่สุดในสัปดาห์ที่ 6 คือ 18.80 ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลาของการบันทึกพฤติกรรมต่างๆ จึงไม่สามารถให้สติกเกอร์แก่นักเรียนได้ทันทีที่พฤติกรรมเอื้อสังคมปรากฏ ซึ่งไม่เป็นตามหลักการใช้เบี้ยอรรถกรให้มีประสิทธิภาพ ที่ควรให้เบี้ยอรรถกรทันทีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2562) อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยจำนวนพฤติกรรม เอื้อสังคมที่ปรากฏของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 และ 3 ในสัปดาห์ที่ 6 ที่ไม่มีการให้สติกเกอร์เพื่อสังเกตความคงไว้ของพฤติกรรม มีค่าสูงกว่าสัปดาห์ที่ 1 ซึ่งยังไม่มีการให้สติกเกอร์เช่นกัน

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นความแตกต่างในการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมในด้านการพลอบโยน

ของทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง โดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก ได้แสดงการลอกเลียนตามแบบจากนิทานที่ได้ฟัง เช่น มีการสะท้อนความรู้สึก มีคำปลอบใจ ในขณะที่นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2 จะแสดงการลอกเลียนตามประสบการณ์ของตนเอง เช่น ให้หยุดร้องไห้เพราะโตแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ Dovidio และคณะ (อ้างถึงในสุชาติฯ พันธุ์รัตน์, 2558) ที่อธิบายถึงแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยการเสริมแรงทางบวกว่า ได้ถูกนำมาใช้เพื่อให้เกิดการคงไว้และเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมเอื้อสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหากไม่ได้มีการให้คำอธิบายเพิ่มเติมถึงแนวทางปฏิบัติ ทำให้นักเรียนแสดงการลอกเลียนตามประสบการณ์เดิมที่มี ส่วนการส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมด้วยวิธีการสังเกตตัวแบบ จะสามารถทำให้เด็กสังเกต การพูดและทำของตัวแบบ จนเกิดการจดจำและปฏิบัติตาม

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังของกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก และกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนทดลองและหลังทดลอง เท่ากับ 18.68 และ 21.45 ตามลำดับ (ตาราง 1) จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 1 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการควบคุมตัวเองที่ดี (self-control) มีสมาธิในการฟังนิทาน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีทักษะการทำงานเป็นกลุ่มและการอภิปราย ซึ่งเป็นการแสดงความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้สามารถฟังนิทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่

Bandura ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ โดยการสังเกตต้นแบบ คือ นักเรียนจะต้องมีความใส่ใจ (attention) ตั้งใจดูและฟังในสิ่งที่ต้นแบบแสดง เพื่อให้การเรียนรู้นั้นดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2559) และครูได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า หลังจากร่วมกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านอีสาน นักเรียนมีจิตอาสาในการช่วยเหลือโดยที่ครูไม่ต้องบอก และให้ความร่วมมือในห้องเรียนเพิ่มขึ้น

นักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวก มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนทดลองและหลังทดลอง เท่ากับ 18.44 และ 19.83 ตามลำดับ (ตาราง 1) โดยมีความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมเอื้อสังคมเพิ่มขึ้นในทุกๆ สัปดาห์ และลดลงในสัปดาห์ที่ 6 (19.77) แต่สูงกว่า 4 สัปดาห์แรก (11.27, 13.66, 14.66, 18.77) ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อดีของการใช้การเสริมแรงทางบวกในการปรับพฤติกรรม คือ ทำให้มีการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมเร็วขึ้น ถี่ขึ้นและมีความสม่ำเสมอ (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2557) และจากการสังเกตพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างที่ 2 พบว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับสติ๊กเกอร์จากการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม นักเรียนส่วนใหญ่จะทำความสะอาดบริเวณของตัวเอง และเพื่อนหลังรับประทานอาหารเป็นประจำทันที นักเรียนมีพฤติกรรมพื้สอนการบ้านน้อง และเพื่อนสอนเพื่อนโดยที่ครูไม่ต้องบอกให้ทำ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงข้างต้นนั้นมีความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งตรงกับจุดประสงค์ของการใช้การเสริมแรงทางบวก แต่มีข้อสังเกตเพิ่มเติมในการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการลอกเลียน คือนักเรียนในกลุ่มนี้ จะแสดงการลอกเลียนเพื่อนตามประสบการณ์ที่ตัวเองเคยได้รับ ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการ

เล่นนิทานพื้นบ้านอีสาน และกลุ่มที่ได้รับการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก

นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อสังคมก่อนทดลองและหลังทดลอง เท่ากับ 16.71 และ 21.00 ตามลำดับ (ตาราง 1) นักเรียนในกลุ่มนี้ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสาน และมีการสะสมสติ๊กเกอร์ในสมุดเด็กดี ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรม เอื้อสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 3 พบว่า นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมรบกวน และไม่เคารพข้อตกลงของการทำกิจกรรม ในสัปดาห์แรกมีนักเรียนช่วยผู้วิจัยถือกระเป๋อุปกรณ์การเล่นนิทานเพียงอย่างเดียว แต่หลังจากที่ได้มีการสะสมสติ๊กเกอร์ มีนักเรียนอาสาช่วยผู้วิจัยเตรียมสถานที่เล่นนิทาน และช่วยเก็บอุปกรณ์หลังจากเล่นนิทานเสร็จเพิ่มขึ้น และในการเล่นนิทานแต่ละครั้งหากนักเรียนให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามกฎกติกา จะได้รับสติ๊กเกอร์การให้ความร่วมมือ ซึ่งทำให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมก่อกวนมีความพยายามควบคุมตัวเองมากขึ้น ทั้งนี้ความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มตัวอย่างที่ 3 เพิ่มขึ้นในทุกๆ สัปดาห์ มีผลลงในสัปดาห์ที่ 4 และ 5 (12.19 และ 12.04) เพราะมีข้อจำกัดในการบันทึก และสูงขึ้นที่สุดในสัปดาห์ที่ 6 (18.80) ซึ่งสูงกว่าสัปดาห์ที่ 1-3 (11.23, 16.66 และ 17.23) และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้การเสริมแรงทางบวกเพื่อปรับพฤติกรรมให้มีความถี่มากขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นการแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมด้านการพลอยโยนของนักเรียนเมื่อมีเพื่อนทะเลาะกัน นักเรียนใช้มือแตะที่บ่าเพื่อนหรือโอบไหล่ สะท้อนความรู้สึกเศร้าหรือโกรธของเพื่อนออกมา บอกเพื่อนให้ใช้เทคนิคการจัดการอารมณ์โกรธแบบหายใจเข้าออกลึกๆ และมีคำพูดปลอบใจ จึง

เห็นได้ว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ที่ได้รับการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก มีพฤติกรรมเอื้อสังคมเพิ่มขึ้นในระยะเวลารวดเร็ว และแสดงออกตามต้นแบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำแผนการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสาน ชุดการเสริมแรงทางบวก และแผนการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานร่วมกับการเสริมแรงทางบวก และแบบวัดพฤติกรรมเอื้อสังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาฉบับนักเรียน ไปใช้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมในเด็กชั้นประถมศึกษาได้ โดยควรเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน และวัตถุประสงค์ของการเกิดพฤติกรรมตามที่ต้องการได้อภิปรายในข้างต้น
2. ถึงแม้เครื่องมือจะเป็นนิทานพื้นบ้านอีสาน แต่สามารถเปลี่ยนเป็นภาษากลางในการเล่น และนำไปใช้ในโรงเรียนภูมิภาคอื่นๆ ได้
3. ควรนำผลงานจากกิจกรรมหลังการเล่นนิทาน จัดแสดงในบริเวณโรงเรียน เป็นการสร้างความภาคภูมิใจแก่นักเรียน และส่งเสริมแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมตามที่ได้นำเสนอไปเพิ่มมากขึ้น
4. ผู้เล่นนิทานควรเตรียมตัวฝึกซ้อมวิธีการเล่น และควรมีกิจกรรมเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนฟัง เพื่อการรับฟังนิทานอย่างมีประสิทธิภาพ
5. หลังจากที่ได้ให้สติ๊กเกอร์แก่นักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม ควรให้คำชมเพิ่มเติมเพราะเป็นตัวเสริมแรงทางสังคม โดยมีการกล่าวถึงพฤติกรรมดี คุณลักษณะ และคำชื่นชม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสอบถามข้อมูลทั่วไปด้านอื่นของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม เช่น ลักษณะการเลี้ยงดูในครอบครัว ผู้เลี้ยงดูหลัก ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเอื้อสังคมเช่นเดียวกัน

2. ควรมีการเปรียบเทียบเพิ่มเติมในกลุ่มที่ไม่ได้รับเครื่องมือใดๆ

3. ควรมีการบันทึกความถี่การแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเล่นนิทานพื้นบ้านอีสานอย่างเดียวก่อน เพื่อสังเกตการเพิ่มขึ้นของการแสดงพฤติกรรม

4. ควรทำการวิจัยใน 1 โรงเรียนแต่ต่างห้องเรียน เพื่อลดตัวแปรแทรกซ้อน

5. ควรมีบริบทการประเมินของผู้ปกครองด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2557). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา ลี้มสุวรรณ. (2555). พัฒนาการตลอดช่วงชีวิตมนุษย์ วัยเด็กและวัยรุ่น. ใน: มาโนช หล่อตระกูล, ธนิตา ทิรัญเทพ, นิตา ลี้มสุวรรณ, บรรณาธิการ. *ตำราพฤติกรรมศาสตร์ทางการแพทย์*.
- ปิยาภรณ์ กังสดาร. (2555). *ผลของการจัดกิจกรรมโดยใช้เรื่องราวทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของเด็กอนุบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล ดานะ. (2556). ผลของกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือและเทคนิคการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถการต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 7(2), 82-95.
- รสสุคนธ์ แนวบุตร, ศรีกัญญ์สร รังสีวรกุล. (2557). การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นนิทานพื้นบ้าน. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 1-11.
- วันดี ละอองทิพรส. (2540). *ความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เอื้อต่อสังคม และพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมของเด็กประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพงษ์ จิตระดับ, อัญมณี บุญเชื้อ. (2551). *หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2562). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ พันธุ์รัตน์. (2558). *การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมเอื้อสังคมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 12 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยเดว ทรีปาตี และคณะ. (2556). โครงการศึกษาสภาพการณ์ต้นทุนชีวิตนักเรียนมัธยมทั่วประเทศ. *วารสารกุมารเวชศาสตร์*, 52(1), 36-42.
- Cullen, K. (2559). *เจาะจิตวิทยาเด็ก*. วิมล กมลตระกูล, ผู้แปล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.
- Mussen, P., Eisenberg, N. (1977). *Roots of caring sharing and helping: the development of prosocial behavior in children*. USA: W.H. Freeman and Company.

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู

A Development of Curriculum to Enhance Active Citizenship Competencies Based on Critical Pedagogy Concept for Pre-service Teacher

วสันต์ สรรพสุข^{1*}

Wasan Sapphasuk^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู และ 2) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตร กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนิสิตวิชาชีพครูชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการศึกษา แขนงวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 16 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยมีเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบคำถามการสนทนากลุ่มนิสิต แบบคำถามการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกข้อมูลชนิดไม่มีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรมีองค์ประกอบ ได้แก่ สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถนะสำคัญของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล โดยหลักสูตรกำหนดสมรรถนะย่อยของความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ได้แก่ (1) เคารพสิทธิเสรีภาพและความแตกต่าง (2) ความรับผิดชอบต่อสังคม (3) การมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียม และ (4) มุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคม และ 2) ผลการใช้หลักสูตรได้ช่วยเสริมสร้างนิสิตให้มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งด้านเคารพในสิทธิเสรีภาพและความแตกต่าง และการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมเพิ่มสูงขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ต้องเร่งพัฒนาสมรรถนะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และมุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้แก่ นิสิตวิชาชีพครู

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง การศึกษาเชิงวิพากษ์

¹ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹ School of Education, University of Phayao

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

Abstract

This research aimed to 1) develop curriculum to enhance active citizenship competencies based on critical pedagogy for pre-service teacher and 2) study efficiency of curriculum to enhance active citizenship competencies based on critical pedagogy for pre-service teacher. Research and Development (R&D) was used as methodology which was divided into two stages, 1) curriculum development and 2) curriculum evaluation. The target population is 16 third-year pre-service teachers majoring in Social Studies, School of Education, Phayao University. The researcher conducted and analyzed qualitative data. The research instruments are focus group discussion for pre-service teachers, focus group discussion for experts, semi-structured interview and unstructured data collection form.

The research findings are 1) curriculum component consists of introduction and background of curriculum, principles of curriculum, objectives of curriculum, competencies of curriculum, content of curriculum, learning activities, and measurement and evaluation. The curriculum also defines elements of active citizenship competency which are (1) respect to rights, freedom, and diversity (2) social responsibility (3) equity and equality participation and (4) social justice orientation. 2) The curriculum has encouraged the students to perform the competencies in terms of respect to rights, freedom, diversity, equity, and equality. By the way, it is highly important to raise the competencies in social responsibility and social justice orientation for the pre-service teachers.

Keywords: Curriculum development active citizenship critical pedagogy

บทนำ

พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองที่หลากหลายภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเป็นพหุวัฒนธรรมของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองอย่างเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับชุมชน และอื่นใดในการพยายามปรับปรุงชีวิตเพื่อพลเมืองทุกคน รวมถึงการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนที่เข้าใจถึงหน้าที่ และกระทำการใดๆ ด้วยความรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นการช่วยพัฒนาชุมชนหรือ

สังคม ตระหนักถึงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น เป็นผู้ที่มีความเชื่อและความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมในแนวทางประชาธิปไตย เป็นผู้ปฏิรูปสังคมที่พยายามทำความเข้าใจปัญหาของสังคม สาเหตุของปัญหา และพร้อมช่วยเหลือแก้ไข รวมถึงมีความตระหนักในวัฒนธรรมและเคารพในความหลากหลายที่มีอยู่บนโลก ตระหนักว่าการกระทำจากคนหลายๆ คนอาจส่งผลกระทบกว้างขึ้นทั่วโลก (National Union of Students (NUS) and GuildHE, 2017; Soares & Lopes, 2020) พลเมืองที่เข้มแข็งจึงเป็นการขยายขอบเขตและท้าทายต่อความเป็นพลเมืองตามแนวจริตที่

มักอ้างถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับชุมชนทางการเมืองอย่างรัฐชาติ ผ่านการกำหนดสิทธิและหน้าที่ รวมถึงความจงรักภักดี เป็นความสัมพันธ์ที่อยู่บนฐานสิทธิและหน้าที่ระหว่างปัจเจกกับรัฐ ทว่ากลับละเลยต่อมิติความหลากหลายและซับซ้อนของผู้คนในสังคม (Yarwood, 2014)

ความท้าทายต่อความเป็นพลเมืองในปัจจุบันส่งผลให้รัฐบาลในหลายประเทศพยายามปรับเปลี่ยนหลักสูตรและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้สอดคล้องกับพลวัตของผู้คน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมืองที่เปลี่ยนไป เช่นเดียวกับประเทศไทย มีความพยายามของรัฐบาลในการปรับหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความพลเมืองที่เข้มแข็ง ดังปรากฏว่ามีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยมีสมรรถนะความพลเมืองที่เข้มแข็งเป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักของหลักสูตร มีเป้าหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติตนอย่างรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก รู้เคารพสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่น เคารพในกฎกติกาและกฎหมาย มีส่วนร่วมทางสังคมอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางความหลากหลาย เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีบทบาทในการตัดสินใจและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยยึดมั่นในความเท่าเทียมเป็นธรรม ค่านิยมประชาธิปไตยและสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) เช่นเดียวกันระดับอุดมศึกษาได้กำหนดให้สมรรถนะพลเมืองที่เข้มแข็งเป็นส่วนสำคัญในมาตรฐานการผลิตบัณฑิตให้มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้คุณค่าและรักษาความเป็นไทย ร่วมมือรวมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุข อย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม และประชาคมโลก

(ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561, 2561)

ความเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับ อุดมศึกษา ข้างต้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสถาบันการผลิตครูในการเตรียมนิสิตวิชาชีพรู (Pre-service Teacher) ให้มีความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้พร้อมก่อนที่จะออกไปเป็นครูประจำการ (In-service Teacher) เพื่อทำหน้าที่เตรียมพลเมืองรุ่นใหม่ให้มีสมรรถนะพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิสิตวิชาชีพรู แขนงวิชาสังคมศึกษา ซึ่งถือได้ว่า มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ ทว่าจากการทบทวนหลักสูตร และการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา วิทยาลัยการศึกษ และหลักสูตรคณาจารย์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา พบว่า มีรายวิชาและเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเตรียมนิสิตให้มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งค่อนข้างน้อยและถูกจำกัดขอบเขตเนื้อหาความเป็นพลเมืองในระดับปัจเจกเน้นกิจกรรมอาสาสมัครหรือเสียสละ ทว่ากลับละเลยต่อการวิพากษ์หรือปฏิบัติการที่ทำให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำ ความอยุติธรรม หรือปัญหาเชิงโครงสร้างในระบบการศึกษา เศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม ซึ่ง Westheimer & Kahne (2004) ชี้ให้เห็นข้อจำกัดของการสร้างความเป็นพลเมืองที่เน้นมีความรับผิดชอบส่วนตัว การอาสาสมัคร ความเมตตากรุณา และความซื่อสัตย์ ที่ละเลยและขาดการวิเคราะห์วิพากษ์ต่อปัญหาสังคม ปัญหาทางการเมือง และปัญหาเชิงนโยบาย มักมีแนวโน้มถูกหยิบใช้จากรัฐบาลเผด็จการหรือรัฐบาล

ที่สนับสนุนแนวคิดอนุรักษนิยมใช้สร้างความชอบธรรมในการกดขี่ ผลิตซ้ำความไม่เสมอภาคและความอยุติธรรมในสังคม ซึ่งขัดกับเป้าหมายของการสร้างความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในสังคมประชาธิปไตย

จากที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเพื่อเตรียมนิสิตวิชาชีพครู แขนงวิชาสังคมศึกษา ให้มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งที่กระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วมกับชุมชนในฐานะสมาชิกของชุมชนบนพื้นฐานสิทธิ เสรีภาพ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพในความแตกต่างหลากหลาย มีความคิดเชิงวิพากษ์ในการเปลี่ยนแปลงสังคม ทำลายต่อความไม่เสมอภาคทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมบนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย (Westheimer and Kahne, 2004; NUS & Guild HE, 2017; กระทรวงศึกษาธิการ, 2564; การสนทนากลุ่มนิสิต, 2565) การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรหลังสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมิได้ยึดถือผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นเป็นสำคัญ ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในทุกกระบวนการของหลักสูตร ขณะเดียวกันความรู้ในหลักสูตรก็มีใช้ความรู้ที่ตายตัวหรือเป็นความจริงแท้ แต่เป็นความรู้ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับบริบท สังคม วัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เรียน (Hunkins & Ornstein, 2016) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดการบูรณาการประเด็นเป็นฐานของ John Dirkx & Suzanne Preng (1997) ร่วมกับการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม (Participatory Curriculum Development) ของ Peter Taylor (2003) เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ขณะเดียวกันก็ใช้แนวคิดการ

ศึกษาเชิงวิพากษ์ของ Paulo Freire (1970) และ Peter McLaren (1998) เป็นฐานคิดในการกำหนดเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับประสบการณ์และภูมิหลังทางวัฒนธรรมของผู้เรียนในการกำหนดประเด็นปัญหาในการออกแบบหลักสูตร รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในฐานะที่เป็นองค์ประธานของการกระทำ ผ่านกระบวนการสานเสวนา และปฏิบัติการเพื่อสร้างพลังอำนาจแก่เรียนในการปลดปล่อยตนเองออกจากกรอบคิดและความกลัวภายในของแต่ละบุคคล

ฉะนั้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษา แขนงวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเตรียมนิสิตวิชาชีพครูให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์ต่อการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งบนฐานคิดเชิงวิพากษ์ในฐานะที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่ UP-HEC 2.2/115/64

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร การศึกษาในระบอบนี้มียุทธประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู โดยผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมตามข้อเสนอของ Taylor (2003) จึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในทุกกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร (Hunkins and Ornstein, 2016) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาในส่วนนี้ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และการจัดการศึกษาตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์ และศึกษาความต้องการจำเป็นของนิสิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษา แขนงวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยใช้การสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนาตามประเด็นคำถามการสนทนาให้ผู้เข้าร่วมตอบ ทั้งนี้ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มอาจไม่เห็นด้วยกับสมาชิกอื่น ไม่จำเป็นต้องมีความเห็นหรือคำตอบที่เป็นเอกฉันท์ แต่เป็นคำตอบในมุมมองของสมาชิกแต่ละคนในบริบทสังคมที่แท้จริง

(ชาย โพธิ์สิตา, 2559)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่มเป็นนิสิตวิชาชีพครู แขนงวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 5 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากนิสิตหลักสูตรคุณานการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการศึกษา และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนสังคม รหัส 62 ชั้นปีที่ 3 จำนวนรวมทั้งสิ้น 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบคำถามการสนทนากลุ่มสำหรับศึกษาความต้องการจำเป็นของนิสิตวิชาชีพครู มีผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.24$, $S.D.=0.56$)

1.2 ยกร่างหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

การศึกษาในส่วนนี้ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู โดยใช้ข้อมูลจากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการศึกษาความต้องการของนิสิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษา แขนงวิชาสังคมศึกษา โดยใช้แนวคิดหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรหลังสมัยใหม่ (Dirkx and Prenge, 1997; Taylor, 2003) ผสานกับแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์ (McLaren, 1998; เปาโล เฟร์รี, 2560) เป็นพื้นฐานในการยกร่างหลักสูตร จากนั้นจึงตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของหลักสูตรโดยใช้การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และปรับปรุงตามข้อเสนอ จากนั้นจึงนำหลักสูตรที่ผ่านการปรับปรุงมาทดลองจัดการเรียนการสอนกับนิสิตกลุ่มเดิมจำนวน 5 คน ในกิจกรรมที่ 1 เรียนรู้เพื่อปลด

ปล่อย จำนวน 2 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Microsoft Teams และสนทนากลุ่มนิสิตเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะของนิสิตที่ได้ทดลองเรียนตามหลักสูตรและนำข้อเสนอที่ได้มาเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านพลเมืองที่เข้มแข็ง จำนวน 1 ท่าน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเชิงวิพากษ์ 1 ท่าน และ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน และ 2. นิสิตวิชาชีพรู สาขาการศึกษา แขนงวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนิสิตกลุ่มเดิมที่ได้เข้าร่วมทดลองเรียนตามหลักสูตรในขั้นตอน 1.1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. แบบคำถามการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สำหรับตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของหลักสูตร มีผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.31$) และ 2. แบบคำถามการสนทนากลุ่มนิสิตสำหรับรับฟังข้อเสนอแนะของนิสิตที่ได้ทดลองเรียนตามหลักสูตร มีผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, $S.D.=0.13$)

ระยะที่ 2 การประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิง

วิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่

2.1 การนำหลักสูตรไปใช้

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการนำหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู ที่พัฒนาและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรแล้ว ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนหนึ่งในรายวิชา 191445 พลเมืองกับการพัฒนา จำนวนหน่วยกิต 3(2-2-5) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนร่วม จำนวน 16 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในพื้นที่จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยจึงใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรในรูปแบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Microsoft Teams

กลุ่มเป้าหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ นิสิตวิชาชีพรู สาขาการศึกษา แขนงวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 191445 พลเมืองกับการพัฒนา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่ จำนวน 16 คน ซึ่งนิสิตในจำนวนนี้มีนิสิตกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน ที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและทดลองเรียนตามหลักสูตรในระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูลชนิดไม่มีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและจดบันทึกข้อมูลในภาคสนามให้ใกล้เคียงกับความเป็นไปของปรากฏการณ์ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร รวมถึงบริบทที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาอ่านอย่างละเอียดอีกครั้งเพื่อพิจารณาเนื้อหาและบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลชนิดไม่มีโครงสร้าง (ชายโพธิ์สิตา, 2559)

2.2 ประเมินผลการใช้หลักสูตร

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนิสิต รวมถึงมุมมองของนิสิตที่มีต่อหลักสูตรภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร ผ่านการสนทนากลุ่มย่อยนิสิตจำนวน 4 กลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจมุมมองในภาพกว้างจากนั้นจึงเก็บข้อมูลเชิงลึกในประเด็นที่เป็นข้อมูลสำคัญและมีข้อจำกัดในการให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างอีกครั้ง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสนทนากลุ่มย่อย คือ นิสิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษา แขนงวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรครบทุกกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 16 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง คือ นิสิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษา แขนงวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรข้างต้นจำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. แบบคำถามการสนทนากลุ่มนิสิตสำหรับประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร มีผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$, $S.D.=0.65$) และ 2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสำหรับนิสิต มีผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.36$, $S.D.=0.14$)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู

หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู พัฒนาขึ้นตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรหลังสมัยใหม่โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นส่วนสำคัญในทุกกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ขณะเดียวกันก็ตระหนักต่อความรู้ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับบริบทสังคม วัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เรียนและชุมชน (Hunkins and Ornstein, 2016) โดยสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรแนวคิดการบูรณาการประเด็นเป็นฐานของ Dirkx and Preng (1997) ร่วมกับการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมของ Taylor (2003) การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับผู้เรียนในการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรผ่านกระบวนการสนทนากลุ่มนิสิตร่วมกับการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การทดลองใช้หลักสูตรและวิพากษ์หลักสูตรของนิสิต รวมถึงการวิพากษ์หลักสูตรโดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จึงได้หลักสูตรที่มีประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์ มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) สมรรถนะสำคัญของหลักสูตร 5) โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร 6) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) แนวทางการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ในส่วนของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามหลักสูตรได้กำหนดสมรรถนะย่อยที่สำคัญ

ได้แก่ (1) เคารพสิทธิเสรีภาพและความแตกต่าง
 นิติรัฐ เคารพ และตระหนักในสิทธิเสรีภาพของ
 ตนเองและของผู้อื่น ช่วยเหลือ ให้เกียรติ และ
 เข้าอกเข้าใจผู้อื่นบนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัย
 กัน โดยปราศจากอคติ ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อการอยู่
 ร่วมกันอย่างสันติ (2) ความรับผิดชอบต่อสังคม
 นิติรัฐรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพต่อกฎ
 กติกาของส่วนรวม ชุมชน และสังคม ตระหนักต่อ
 การมีส่วนร่วมในสังคม อาสาที่จะทำงานช่วยเหลือ
 กิจกรรมสาธารณะ (3) การมีส่วนร่วมอย่างเสมอ
 ภาคเท่าเทียม นิติรัฐมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกของ
 กลุ่มที่กระตือรือร้น มุ่งมั่นตั้งใจ เข้าใจและใส่ใจ
 บนพื้นฐานของความเสมอภาค ยุติธรรม และเท่า
 เทียม และ (4) มุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคม
 นิติรัฐมีความคิดเชิงวิพากษ์ต่อโครงสร้างอำนาจทาง
 สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง สืบค้น วิเคราะห์
 และนำเสนอประเด็นที่ไม่เป็นธรรมในสังคม
 ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม รวมถึงการวาง
 กลยุทธ์ในการทำทลายและสร้างความเปลี่ยนแปลง
 ต่อความอยุติธรรมในสังคม

ส่วนที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย
 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) เรียนรู้เพื่อปลดปล่อย
 สาระสำคัญคือ ทบทวนและท้าทายนิยามของ
 ความเป็นพลเมืองบนพื้นฐานประสบการณ์และ
 การรับรู้ต่อความเป็นพลเมือง/ความเป็นไทย
 ในมิติเชิงพื้นที่ ประวัติศาสตร์ การเมือง และ
 ภูมิหลังทางวัฒนธรรม สะท้อนและทบทวน
 บทบาทหน้าที่ของครูในการสร้างความเป็น
 พลเมืองในสังคมไทย จำนวน 2 ชั่วโมง 2) การ
 เสริมสร้างพลังอำนาจ สาระสำคัญคือ สร้าง
 นิยามและประสบการณ์ใหม่ต่อการเป็นพลเมืองที่
 เข้มแข็งบนพื้นฐานของการเป็นสมาชิกร่วมของ
 ชุมชนที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เคารพใน
 ความแตกต่างหลากหลาย ความยุติธรรม ท้าทาย

ต่อความไม่เสมอภาคทางสังคม เศรษฐกิจ และ
 การเมืองบนพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย และ
 ร่วมกันจัดวางบทบาทหน้าที่ของครูใหม่ในฐานะ
 ผู้ร่วมสร้างพลเมืองที่เข้มแข็งในสังคมไทยร่วมสมัย
 จำนวน 2 ชั่วโมง 3) ออกแบบการเรียนรู้สู่การ
 เปลี่ยนแปลง สาระสำคัญคือ วิเคราะห์บริบท สภาพ
 และปัญหาของชุมชน สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ
 และการเมืองในปัจจุบัน วิเคราะห์บริบทของ
 ผู้เรียน และวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษา
 ขั้นพื้นฐานที่สอดคล้อง และใช้ผลการวิเคราะห์
 เป็นพื้นฐานในการออกแบบการจัดการเรียนรู้
 ที่ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่
 เข้มแข็ง จำนวน 4 ชั่วโมง 4) สร้างการเปลี่ยนแปลง
 สาระสำคัญคือ ฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบ
 จุลภาคที่ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะความเป็น
 พลเมืองที่เข้มแข็ง ร่วมกันสะท้อนคิด วิพากษ์
 และให้ข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์และเป็น
 กัลยาณมิตรในฐานะผู้ออกแบบ ผู้จัดกิจกรรม
 การเรียนรู้ และผู้ร่วมเรียนรู้ จำนวน 6 ชั่วโมง
 และ 5) สะท้อนย้อนคิด สาระสำคัญคือ สะท้อน
 คิดและวิพากษ์ต่อสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่
 เข้มแข็ง บทบาทหน้าที่ของครูในการสร้างความเป็น
 พลเมืองที่เข้มแข็ง และกิจกรรมการจัดการ
 เรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่
 เข้มแข็ง จำนวน 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง

นอกจากนี้ หลักสูตรนี้ยังเป็นหลักสูตร
 ที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดประเด็น
 สำหรับการสานเสวนา ปฏิบัติการ และการจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้บนพื้นฐานความสนใจและ
 ประสบการณ์ของผู้เรียน และมีความยืดหยุ่น
 ในการวัดและประเมินผลโดยใช้รูปแบบการ
 ประเมินผลตามสภาพจริงเน้นการมีส่วนร่วม
 ของนิสิตในการประเมินผล รวมถึงใช้วิธีการและ
 เครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินผล ได้แก่

1) การสังเกตการณ์ 2) การสัมภาษณ์ 3) การสนทนากลุ่ม และ 4) ผลการปฏิบัติงานของนิสิตเพื่อทำความเข้าใจต่อสมรรถนะของผู้เรียนที่แสดงออกผ่านการปฏิบัติในสภาพจริงในฐานะที่ผู้เรียนเป็นองค์ประธาน (Subjectification) ของการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์ที่หลากหลายและมีส่วนในการประเมินความรู้ ทักษะ เจตคติ และสมรรถนะของตนเองในระหว่างการเรียนรู้ในฐานะผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง (การสนทนากลุ่มนิสิต, 2565; การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ, 2565)

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู

หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์จำนวน 16 ชั่วโมง นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้นับนิสิตวิชาชีพครู สาขาวิชาการศึกษา แขนงวิชาสังคมศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จำนวน 16 คน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) เรียนรู้เพื่อปลดปล่อย 2) การเสริมสร้างพลังอำนาจ 3) ออกแบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 4) สร้างการเปลี่ยนแปลง และ 5) สะท้อนย้อนคิด โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้นี้ดำเนินการไปภายใต้แนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์ของ Freire (1970) และ McLaren (1998) ทว่าเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด 19 ทำให้ผู้วิจัยจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์โดยใช้โปรแกรม Microsoft Teams

การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้และภายหลังจากใช้หลักสูตร และนำข้อมูลมาสังเคราะห์ พบว่า นิสิตมีสมรรถนะย่อยที่ 1

เคารพสิทธิเสรีภาพและความแตกต่างเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก ดังที่นิสิตส่วนใหญ่กล่าวว่าไปในทิศทางเดียวกันความว่า “...หลักสูตรได้ช่วยให้มีมุมมองใหม่ที่กว้างมากขึ้น เปิดกว้างทางความคิดในการตั้งคำถามหรือการวิพากษ์ต่อประเด็นใหม่ๆ ทำให้มีโอกาสในวิเคราะห์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ทุกคนมีจุดยืน มีประสบการณ์ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมทำให้กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างและยอมรับฟังความเห็นของเพื่อนที่แตกต่างกัน...” (การสนทนากลุ่มนิสิตย่อย, 2565) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกนิสิตพบว่า “...การรับฟังความคิดเห็นหรือประสบการณ์ของผู้เป็นอย่างตั้งใจและเคารพต่อความเห็นแม้ว่าความเห็นนั้นอาจจะไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ แต่การรับฟังและการแสดงความคิดเห็นก็ช่วยให้มีมุมมองใหม่ที่กว้างขวางขึ้น และช่วยให้เราสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้...” (การสัมภาษณ์นิสิต, 2565) นอกจากนี้สมรรถนะที่เกิดขึ้นในขณะเดียวกับการเคารพสิทธิเสรีภาพและความแตกต่างคือ สมรรถนะย่อยที่ 3 การมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ซึ่งเป็นสมรรถนะที่เกิดขึ้นภายใต้การจัดกิจกรรมกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนทำให้นิสิตทุกคนมีโอกาสในการมีส่วนร่วมด้วยเพื่อนสมาชิกในการทำงานร่วมกันแม้ว่าจะการเรียนแบบออนไลน์ ดังที่นิสิตกล่าวว่า “...กระบวนการของหลักสูตรทำให้เราได้มีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์ ได้รู้จัก และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันมากขึ้น เพราะเพื่อนบางคนก็แทบจะไม่ได้คุยหรือแลกเปลี่ยนกันเลย เป็นพื้นที่ให้เราได้ถกเถียงและแลกเปลี่ยนกันถึงปัญหาและสถานการณ์ที่เราเคยประสบมา...” (การสนทนากลุ่มย่อย, 2565) เช่นเดียวกับนิสิตอีกกลุ่มกล่าวว่า “...หลักสูตรเน้นให้พวกเรามีส่วนร่วมหลักสูตรได้เปิดโอกาสให้นิสิตได้มีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการ

เรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ทุกคนทั้งนิสิตและอาจารย์มีความเท่าเทียมกันในการแสดงความเห็นและรับฟังซึ่งกันและกัน...” (การสนทนากลุ่มย่อย, 2565) สะท้อนให้เห็นว่าสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับนิสิตได้มีลักษณะแยกส่วนแต่มีลักษณะเป็นองค์รวมหนุนเสริมระหว่างกัน

แต่ในขณะเดียวกันกระบวนการจัดการเรียนรู้นี้บนฐานแนวทางการศึกษาเชิงวิพากษ์ ที่ให้ความสำคัญต่อการถกเถียงแลกเปลี่ยน และตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์ทางสังคมและปรากฏการณ์ในระบบการศึกษาซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการวิเคราะห์และสร้างปฏิบัติการเกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมในสังคม อาทิ เพศสภาพ อคติทางชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (การสังเกตการณ์, 2565) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะย่อยที่ 4 มุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคม ดังปรากฏให้เห็นการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมของนิสิตเพื่อสร้างความตระหนักและเคารพต่อความหลากหลายของเพศสภาพของนักเรียนในห้องเรียน (การสังเกตการณ์, 2565) สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มย่อยนิสิต พบว่า “...มีความตระหนักและสนใจปัญหาทางสังคมมากขึ้น มองเห็นความไม่เท่าเทียมความไม่ยุติธรรมในสังคม และมองเห็นปัญหาในเชิงโครงสร้างมากขึ้น เราต้องมองรอบด้านวิเคราะห์ไปไกลกว่าที่มองเห็น ซึ่งสิ่งที่เห็นอาจจะมีย่อยหลังมากกว่านั้น...” (การสนทนากลุ่มย่อย, 2565) แต่กระนั้นสมรรถนะดังกล่าวก็ยังคงเป็นสมรรถนะที่ควรเร่งพัฒนาให้แก่นิสิต เนื่องจากการสังเกตการณ์การปฏิบัติการกิจกรรมของนิสิตพบว่า นิสิตบางส่วนยังไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาเชิงโครงสร้าง นโยบาย และความไม่เท่าเทียมในสังคม ดังปรากฏให้เห็นจากการออกแบบกิจกรรมยังมุ่งเน้นนำเสนอวัฒนธรรมในรูปแบบอาหาร

เครื่องแต่งกาย และการแสดงศิลปวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาคและชาติพันธุ์ ยังไม่มีการวิพากษ์ถึงปัญหาในเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมดังกล่าว (การสังเกตการณ์, 2565) เช่นเดียวกับสมรรถนะย่อยที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสมรรถนะที่หลักสูตรต้องเร่งเสริมสร้างให้เกิดกับนิสิตดังที่นิสิตกล่าวว่า “...อยากให้มีการกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องความซื่อสัตย์ คุณธรรมจริยธรรม ในการทำกิจกรรมร่วมกัน รวมถึงการแสดงบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมร่วมกันชุมชน...” (การสัมภาษณ์, 2565)

นอกจากสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนิสิตที่มีเพิ่มมากขึ้นแล้ว ทักษะสำคัญประการหนึ่งที่เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งคือการคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำทนายและเปลี่ยนแปลงสังคม มองเห็นความไม่เสมอภาคทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น ดังปรากฏจากการสนทนากลุ่มนิสิตชี้ไปในทิศทางเดียวกัน ระบุว่า “...กิจกรรมในหลักสูตรช่วยพัฒนาให้รู้จักการวิพากษ์และตั้งคำถาม โดยเฉพาะการสอนวิชาพลเมืองต้องทำให้นักเรียนของเรารู้จักการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองในมิติที่หลากหลาย และที่สำคัญตัวครูผู้สอนเองก็ต้องมีความคิดเชิงวิพากษ์ไม่จำเป็นต้องสอนพลเมืองตามหนังสือที่อาจล้าสมัยไปแล้ว...” (การสนทนากลุ่มย่อย, 2565) เช่นเดียวกับการมีความคิดเชิงวิพากษ์ช่วยพัฒนาให้นิสิตมีมุมมองและทัศนคติต่อการสอนสังคมศึกษาที่เปลี่ยนไปจากเดิม ดังความเห็นของนิสิตระบุว่า “...การไปสังเกตการสอนทำให้เราว่าการสอนวิชาสังคมศึกษายังไม่เปิดให้มีการวิพากษ์ มองไม่เห็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ส่วนใหญ่มักสอนตามหนังสือ ยึดติด

กับความคิดเดิมๆ ที่ถูกสอนมาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ยอมรับความรู้ใหม่ๆ หรือรับฟังความเห็นที่แตกต่างออกไป...” (การสนทนากลุ่มย่อย, 2565) ทั้งนี้ทัศนคติดังกล่าวย่อมจะส่งผลต่อการก่อรูปเป็นความเป็นครูสังคมศึกษาในอนาคตที่มองเห็นนักเรียนเป็นองค์ประธานของความรู้มากยิ่งขึ้น ดังที่นิสิตท่านหนึ่งกล่าวว่า “...ในอนาคตเมื่อเป็นครูเราต้องสร้างความเข้าใจแก่เด็กโดยไม่ขึ้นน้ำแต่เป็นเพียงที่ปรึกษา เพราะสีไม่จำเป็นต้องเป็นสีขาวกับดำ เราอาจลองผสมสีแดงผสมเหลืองอาจจะได้สีส้มที่มีความเข้มแตกต่างกัน ทุกอย่างไม่ได้มีถูกกับผิด เราต้องชวนให้เด็กมองหลากหลายมุมมองเราอาจจะได้คำตอบที่คาดไม่ถึงก็ได้...” (การสัมภาษณ์, 2565)

อภิปรายผล

1. หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา พัฒนาขึ้นตามกระบวนทัศน์การพัฒนาหลักสูตรหลังสมัยใหม่ ภายใต้แนวคิดที่เชื่อว่าหลักสูตรเกิดจากกระบวนการสร้างความหมายร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยมีหัวใจสำคัญคือการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ควบคู่กับการปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นส่วนสำคัญในทุกกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ขณะเดียวกันก็ตระหนักต่อความรู้ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับบริบทสังคม วัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เรียนและชุมชน (Hunkins and Ornstein, 2016) ทว่าการพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนทัศน์นี้ก็มีข้อจำกัดเนื่องจากมิได้มีการแบ่งแยกขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรและการจัดการศึกษาไปปฏิบัติออกจากกัน

ที่ชัดเจน แต่ให้ความสำคัญต่อกระบวนการที่มีลักษณะเป็นองค์รวม มีปฏิสัมพันธ์และการบูรณาการระหว่างการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ควบคู่กับการปฏิบัติ (Apple, 2004)

อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการในกลุ่มกระบวนทัศน์หลังสมัยใหม่ ได้แก่ แนวคิดการบูรณาการประเด็นเป็นฐานของ Dirkx and Preng (1997) มีขั้นตอน คือ 1) คัดเลือกประเด็นหัวข้อ 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) วางแผนกลยุทธ์และจัดการเรียนการสอน 4) ตรวจสอบและปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย และ 5) การประเมินผล และการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมของ Taylor (2003) มีขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตร 2) การวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการ 3) การพัฒนารอบหรือโครงสร้างของหลักสูตร 4) การวางแผนและพัฒนารายละเอียดของหลักสูตร 5) การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 6) การพัฒนาและปรับปรุงระบบการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้ในทุกๆ ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรเน้นการมีส่วนร่วมของนิสิตในการกำหนดประเด็นบนพื้นฐานความสนใจและประสบการณ์ของนิสิต อาทิ ทัศนคติทางเชื้อชาติและ ชาติพันธุ์ ความไม่เสมอภาคทางเพศและเพศสภาพ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน ภูมิปัญญาชุมชน เป็นต้น เช่นเดียวกับการกำหนดสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของหลักสูตรนิสิตร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดสมรรถนะย่อยของหลักสูตร และมีบทบาทในการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกบนฐานคิดเชิงวิพากษ์ รวมถึงการประเมินผลที่

ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในการประเมินร่วมกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และเพื่อนสมาชิก (การสนทนากลุ่มนิสิต, 2565) กระบวนการดังกล่าวทำให้หลักสูตรตอบสนองความต้องการ ประสบการณ์ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมโดยตรงของนิสิตซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ สรรพสุข และคณะ (2564) ชี้ให้เห็นว่า หลักสูตรที่ตั้งอยู่บนฐานประสบการณ์ ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของนักเรียนหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในชุมชนของพวกเขา จะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ได้อย่างมีความหมายและมีประสิทธิภาพ

มากไปกว่านั้น หลักสูตรยังมีการทบทวนการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรโดยการสัมมนา กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งส่วนใหญ่ชี้ไปในทิศทางเดียวกันถึงความน่าสนใจของประเด็นหรือหัวข้อในการจัดกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับมิติทางสังคม วัฒนธรรมของนิสิต รวมถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของนิสิตในทุกๆ ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้การออกแบบกิจกรรมยังมุ่งสร้างปฏิบัติการ การสนทนาถกเถียง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนพื้นฐานประสบการณ์ของนิสิตอันจะช่วยเสริมสร้างให้นิสิตมีความคิดเชิงวิพากษ์ แต่กระนั้นผู้เชี่ยวชาญยังมีความกังวลเกี่ยวกับการประเมินผลสรุบนะความเป็ผลเมืองเข้มแข็งที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมตามหลักสูตร (การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ, 2565) เช่นเดียวกับการทดลองใช้และการสนทนากลุ่มนิสิตที่ชี้ให้เห็นถึงความน่าสนใจของหลักสูตรที่จะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการถกเถียง การปฏิบัติร่วมกัน รวมถึงเปิดมุมมองและประสบการณ์ใหม่ในการนิยามความเป็นพลเมือง แต่กระนั้นนิสิต

ก็มีความกังวลเกี่ยวกับเวลาในการทำกิจกรรมที่จำกัด การเรียนผ่านระบบออนไลน์ และการวัดและประเมินผลเช่นเดียวกับผู้เชี่ยวชาญ (การสนทนากลุ่มนิสิต, 2565) จากข้อกังวลต่างๆ ข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอโดยเฉพาะการปรับปรุงแนวทางการประเมินผลตามสภาพจริงให้มีความชัดเจนเพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมถึงการเพิ่มบทบาทของนิสิตในการประเมินตนเองและประเมินเพื่อนสมาชิก เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ดังข้อเสนอของ William Doll (2002 cite in Hunkins and Ornstein, 2016) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการทัศน์หลังสมัยใหม่ 4 ประการ หรือ 4R ได้แก่ 1) Richness เป็นระดับความลึกของหลักสูตรในแง่ที่เปิดกว้างให้สามารถตีความได้หลายระดับ การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรต้องเกิดขึ้นจากการต่อรองระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน รวมถึงมีความยืดหยุ่นปรับได้ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป 2) Recursion เน้นการคิดทบทวนหรือสะท้อนความคิดกับตนเองการสะท้อนคิดและการเสวนาตระหนักต่อปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลายจากการตีความและสะท้อนคิด 3) Relations เน้นปฏิสัมพันธ์ภายใต้ความเชื่อในศักยภาพตนเองที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอื่นที่แอบแฝงอยู่ การพัฒนาหลักสูตรจึงไม่ใช่เป็นระบบที่เป็นเส้นตรงและกำหนดผลลัพธ์ไว้อย่างชัดเจน และ 4) Rigor ผู้เรียนต้องเรียนรู้อย่างรอบด้านในการตีความจากหลายมุมมองและรู้จักเชื่อมโยงการตีความอย่างถี่ถ้วน และก่อให้เกิดประชาคมการเรียนรู้ที่สมาชิกมีการทำทนายและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

2. ประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งตามแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์สำหรับนิสิตวิชาชีพครู วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา โดยหลักสูตรมีความมุ่งหมายที่จะให้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง กระตุ้นหรือรื้อฟื้นการมีส่วนร่วมกับชุมชนบนพื้นฐานสิทธิเสรีภาพ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เคารพในความแตกต่างหลากหลาย มีความคิดเชิงวิพากษ์ในการเปลี่ยนแปลงสังคม ทำลายต่อความไม่เสมอภาคทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมบนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย (NUS & GuildHE, 2017; Soares and Lopes, 2020) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาสมรรถนะย่อยตามหลักสูตรแล้วพบว่า สมรรถนะย่อยที่นิสิตพัฒนาเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก ได้แก่ การเคารพสิทธิเสรีภาพและความแตกต่าง และการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียม อาจเนื่องมาจากหลักสูตรพัฒนากิจกรรมขึ้นจากแนวคิดการศึกษาเชิงวิพากษ์ของ Freire (2011) ซึ่งให้คุณค่ากับการศึกษาในฐานะเป็นเครื่องมือปลดปล่อยผู้คนออกจากความขบถ หลุดพ้นจากวงจรของการกดขี่และปรับปรุงชีวิตของตนเองให้ดีขึ้นผ่านกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ที่ชี้ชวนให้สังเกต ครุ่นคิด และลงมือทำ และเมื่อมนุษย์มีอิสระต่อตนเองแล้วจึงจะสามารถสร้างพลังอำนาจให้กับตัวเองและปลดปล่อยตนเองจากการครอบงำได้ (Freire, 1970; เปาโล เฟรรี, 2560) ดังปรากฏตามกิจกรรมในหลักสูตรที่ให้ความสำคัญการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้ทบทวนและท้าทายนิยามของความเป็นพลเมืองบนพื้นฐานประสบการณ์ร่วมกันของนิสิตเพื่อปลดปล่อย (Emancipatory) ให้นิสิตออกจากความเชื่อและอุดมการณ์เดิมที่ครอบงำความคิด ขณะเดียวกันก็เสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้นิสิตสามารถแสดงออก

ถึงพลังของตนเองในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์สภาพสังคมเพื่อให้ได้มาซึ่งรากเหง้าแห่งปัญหาและพัฒนาวิถีที่จะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของบุคคลและสังคมโดยรวมผ่านกระบวนการสอนและสร้างการเรียนรู้ (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2554; เปาโล เฟรรี, 2560) กระบวนในหลักสูตรดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ให้นิสิตและมีอิทธิพลโดยตรงต่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนิสิตสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งไปในทิศทางเดียวกันว่า “...หลักสูตรมีจุดเด่นในการเสริมสร้างทักษะการวิพากษ์ให้แก่นิสิตที่ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการเป็นครูสังคมศึกษาที่มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง...” (การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ, 2565)

ขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงของสมรรถนะย่อยของหลักสูตรด้านการมุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคมแล้วจะพบว่าเป็นสมรรถนะที่ควรพัฒนา ดังผลของการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าในระหว่างการสานเสวนาและปฏิบัติการสร้างความเปลี่ยนแปลง นิสิตยังมองเห็นความเหลื่อมล้ำหรือความอยุติธรรมได้ค่อนข้างน้อยและจำกัดในระดับผิวเผิน มากกว่ามองเห็นปัญหาในเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม นิสิตส่วนใหญ่ยังมองไม่เห็นปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีมุมมองแนวเสรีนิยมที่เน้นคุณค่าด้านการท่องเที่ยวและการแสดงออกในรูปแบบ 3F Model ได้แก่ อาหาร เครื่องแต่งกาย และการแสดงทางวัฒนธรรม ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องยิ่งในการเร่งพัฒนาให้นิสิตมีความตระหนักต่อการมีส่วนร่วมและบทบาททางการเมืองของประชาชน ขอบ คนที่มาจากหลากหลายชนชั้น ชาติพันธุ์ และเพศ รวมถึงการวิพากษ์ต่อประเด็นความ

ไม่เสมอภาคเท่าเทียมในสังคม เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียนกลุ่มวัฒนธรรมรองได้ตั้งคำถามกับสถานะทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางการเมืองในชั้นเรียน ท้าทายต่อสถานะ อำนาจ และอุดมการณ์ในการผลิตซ้ำความคิดความเชื่อในสังคม (McLaren and Farahmandpur, 1999)

เช่นเดียวกับสมรรถนะย่อยด้านความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งมีความมุ่งหมายให้บัณฑิตรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคารพต่อกฎกติกาของส่วนรวม ชุมชน และสังคม ตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในสังคม และอาสาที่จะทำงานช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะ แต่กระนั้นด้วยข้อจำกัดด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้บัณฑิตไม่สามารถทำกิจกรรมในภาคสนามเก็บข้อมูล หรือการสำรวจประเด็นในบริบทจริงได้ส่งผลให้สมรรถนะย่อยดังกล่าวต้องเร่งพัฒนาให้แก่บัณฑิตสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งทิwa จันทน์วัฒนวงษ์ (2564) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การ

สร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจำเป็นต้องจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับชุมชนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และคนในชุมชนในสถานการณ์จริงที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้กับนิสิตกลุ่มอื่นๆ ต้องคำนึงถึงความต้องการ ประสบการณ์ ภูมิหลังทางวัฒนธรรม บริบททางสังคมและเศรษฐกิจของนิสิตนักศึกษากลุ่มนั้นๆ ด้วย รวมถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรอยู่ภายใต้ปฏิสัมพันธ์ที่เสมอภาคเท่าเทียมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งให้แก่บัณฑิตวิชาชีพครูทุกสาขาวิชา ครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาจารย์ในสถาบันการผลิตครู

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *Competency-based Education หลักสูตรฐานสมรรถนะ*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2564, จาก <https://cbethailand.com/หลักสูตร-2/กรอบหลักสูตร/สมรรถนะหลัก-6-ประการ/สมรรถนะการเป็นพลเมือง/>.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2554). *กระบวนการทัศน์พัฒนศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชาย โพธิสิตา. (2559). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 17 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 135 ตอนพิเศษ 199. 19-21.
- เปาโล เฟรรี. (2560). *การศึกษาของผู้ถูกกดขี่ ฉบับครบรอบ 50 ปี*. กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.
- รุ่งทิwa จันทน์วัฒนวงษ์. (2564). การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคมด้วยหลักการทำงานบูรณาการกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบที่เน้นชุมชนเป็นฐาน สำหรับเยาวชนในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(4), 262-280.

- วสันต์ สรรพสุข นงเยาว์ เนาวรัตน์ และวิภาวี ศิริลักษณ์. (2564). หลักสูตรท้องถิ่น “คนเชียงใหม่” กับ การขยายพรมแดนความเป็นพลเมืองในพื้นที่ชายแดน. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 14(1), 49-69.
- Apple, M. (2004). *Ideology and curriculum*. New York: Routledge.
- Dirkx, J.M. & Prenger, S.M. (1997). *A guide for planning and implementing instruction for adults. A theme-based approach*. Jossey-Bass Higher and Adult Education Series. San Francisco: Jossey-Bass Inc.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. New York: Continuum.
- Hunkins, F.P. & Ornstein, A.C. (2016). *Curriculum: Foundations, principles, and issues*. Essex: Pearson Education.
- McLaren, P. (1998). *Life in schools: introduction to critical pedagogy in the foundations of education* (3th ed.). New York: Longman.
- McLaren, P. & Farahmandpur, R. (1999). Critical multiculturalism and the globalization of capital: Some implications for a politics of resistance. *Journal of Curriculum Thorizing*, 15(4), 27-46.
- National Union of Students (NUS) and GuildHE. (2017). *Active citizenship: The role of higher education*. Retrieved December 16, 2021, from <https://guildhe.ac.uk/wp-content/uploads/2016/11/6710-Guild-HE-Active-Citizenship-Report-44pp.pdf>.
- Soares, F. & Lopes, A. (2020). *Active citizenship skills and active digital citizenship skills in teaching and learning in the digital age*. Retrieved December 16, 2021, from <https://repositorio-aberto.up.pt/bitstream/10216/133948/2/468661.pdf>.
- Taylor, P. (2003). *How to design a training course*. A&C Black.
- Westheimer, J. & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237-269.
- Yarwood, R. (2014). *Citizenship*. London: Routledge.

ปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

Predictive Factors of Exercise Behavior Consistency Using Muay Thai

วริทธิ์ธร ทองสุข^{1*}, ภาณุ กุศลวงศ์², อนันต์ มลารัตน์²
Varitthon Thongsuk^{1*}, Phanu Kusolwong², Anan Malarat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย อุปสรรคในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ความสามารถหรือทักษะในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ความรู้สึกรู้สึกในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย อิทธิพลระหว่างบุคคลและอิทธิพลด้านสถานการณ์ ที่มีต่อความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย 2) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีทั้งหมด 407 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย อยู่ในระดับมาก ด้านการรับรู้อุปสรรคในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสามารถหรือทักษะในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย อยู่ในระดับมาก ด้านความรู้สึกรู้สึกในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย อยู่ในระดับมาก ด้านการอิทธิพลระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย มี อยู่ในระดับปานกลาง และด้านอิทธิพลด้านสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย อยู่ในระดับมาก 2) ตัวแปรที่สามารถร่วมทำนายพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยของกลุ่มตัวอย่างมี 1 ตัวแปร คือ ด้านความสามารถหรือทักษะในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬา

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ Master of Education Program in Health Education and Physical Education, Srinakharinwirot University

² Faculty of Health Education and Physical Education, Srinakharinwirot University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

มวยไทย และปัจจัยแทรกแซงในการออกกำลังกาย โดยสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรพฤติกรรม การออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่างมีความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ได้ร้อยละ 78.10 ตัวแปร มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยพยากรณ์ การออกกำลังกาย กีฬามวยไทย

Abstract

This research aimed to 1) examine the relations between the benefits of Muay Thai exercise, the obstacles of Muay Thai exercise, the skills needed in Muay Thai exercise, the impressions of practising Muay Thai exercise and the interpersonal and situational influences on consistency of practising Muay Thai exercise and 2) create a forecasting for consistency of Muay Thai exercise. The sampling consists of 407 individuals using multistage random sampling. The tool is a questionnaire on factors that forecast the consistency in exercising Muay Thai created by the researcher. Data are analyzed by using percentage, mean, standard deviation, T-scores, Pearson Correlation Coefficients and multiple regression analysis.

The results reveal that 1) the following factors forecasting consistency in Muay Thai exercise are found to be as follows. Benefit perception is at high level. Obstacle perception is at medium level. Skill-needed perception is at high level. Impression of Muay Thai exercise is at high level. The interpersonal influence affecting Muay Thai exercise is at medium level and the situational influence affecting Muay Thai exercise is at high level and 2) the factors that can help predict Muay Thai exercise consistency are the skill needed and the interfering factors in practising Muay Thai exercise. Both of these factors can explain the variation in exercising behaviours of the sampling. The sampling shows consistency in Muay Thai exercise at 78.10 percent. The positive factors are statistically significant at .05.

Keywords: Preduetive factors, exercise, Muay Thai

บทนำ

แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564) ฯลฯ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) โดยจุดมุ่งหมายสำคัญ ต้องการเน้นการกีฬาให้เป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตประชาชนทุกภาคส่วน ซึ่งเป็นกลไกในการสร้างคุณค่าทางสังคมและส่งเสริมเศรษฐกิจ

ของประเทศ เพื่อที่จะกำหนดจุดยืนการพัฒนาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น กีฬามวยไทยถือเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชนชาติไทยและถือเป็นมรดกวัฒนธรรมของคนไทยที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน และได้รับความนิยมมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยมีรูปแบบและจุดเด่นเฉพาะตัวที่บ่งบอกถึงลักษณะของมวยไทย คือ การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายมาเป็นอาวุธทำลาย

และเป็นเครื่องป้องกันตัวไปพร้อมๆ กัน ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะด้านของมวยไทย กีฬามวยไทยยังสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปะแม่ไม้มวยไทยให้คงอยู่คู่ประเทศไทยอีกด้วย องค์ประกอบในการต่อสู้ของมวยไทยเรียกว่า “นวอาวุธ” คือ สองมือ สองเท้า สองศอก และสองเข่า ซึ่งศีรษะ ซึ่งช่วยสามารถสร้างสรรคั้ทักษะรูปแบบลีลาการต่อสู้ ทั้งลูกรุก ลูกรับ ลูกเชิง และลูกแก้ ซึ่งไม่มีกีฬาประเภทไหนสามารถทำได้เหมือนมวยไทย อีกทั้งยังมีทักษะการร่ายรำไหว้ครูที่มีความอ่อนช้อยและสวยงาม โดยทุกท่วงท่าและลีลาจะมีความหมายสอดคล้องกับวรรณคดีไทย ซึ่งศิลปะมวยไทยถือเป็นการต่อสู้พื้นฐานของคนในสมัยโบราณ ซึ่งสอดคล้องกับจรรยา แก่นวงศ์คำ (2530) กล่าวว่า มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งเชิงกีฬาและการต่อสู้จริง ๆ ศิลปะประเภทนี้มีมาแต่สมัยโบราณกาล บรรพบุรุษของชาติไทยได้อบรมสั่งสอนกุลบุตรไว้เพื่อป้องกันตัวและชาติ เพราะการใช้อาวุธรบสมัยโบราณ เช่น กระบี่ พลอง ดาบ ง้าว ทวน ฯลฯ ถ้ามีวิชามวยไทยประกอบจะทำให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยการต่อสู้ติดพันประชิดตัวจะได้อาศัยอาวุธบางส่วนเข้าช่วย เช่น เข่า เท้า ศอก เป็นต้น

การออกกำลังกายเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายโดยอาจอยู่กับที่หรือเคลื่อนที่ เพื่อให้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายรวมทั้งกล้ามเนื้อหัวใจได้ทำงาน เพื่อส่งผลให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง โดยการออกกำลังกาย ควรออกอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที เป็นอย่างน้อย สอดคล้องกับกระทรวงสาธารณสุข (2540) กล่าวว่า การออกกำลังกาย หมายถึง การที่บุคคลมีการเคลื่อนไหวออกแรงไม่จำเป็นจะเป็นการทำงานบ้าน งานอาชีพหรือในเวลาว่างด้วยความแรงระดับปานกลาง

(หายใจแรงขึ้น แต่ไม่เหนื่อยจนหอบ ยังพูดกับผู้อื่นได้จนจบประโยคโดยไม่ต้องหยุดพักเพื่อหายใจ) ทุกวันหรือเกือบทุกวันสะสมอย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน ในปัจจุบันมีผู้คนเป็นจำนวนมากฝึกออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเข้าฟิตเนส หรือวิ่งตามสวนสาธารณะ ไม่เว้นแต่กีฬาที่ใช้ความรุนแรงอย่างมวยไทย ซึ่งมีทั้งผู้หญิงและชายที่สนใจในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยเป็นจำนวนมาก ประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้าฝึกมวยไทยที่ยิมมวยหรือค่ายมวยต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการในเรื่องอาชีพ เช่น เพื่อให้สุขภาพแข็งแรง ลดน้ำหนัก ป้องกันตัวเอง หรือฝึกมวยไทยตามกระแสสังคมโดยมีบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นต้นแบบ

สมรรถภาพทางกายคือความสามารถของร่างกายในการทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยร่างกายจะมีความเหน็ดเหนื่อยช้า หรือออกกำลังกายได้เป็นเวลานาน สอดคล้องกับบอร์คพล เพ็ญสุภา (2548) กล่าวว่า สมรรถภาพทางกาย เป็นความสามารถของร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่กล้ามเนื้อของร่างกายมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี มีจังหวะและความสง่างาม การเคลื่อนไหวหรือการทำงาน of ร่างกายในลักษณะเช่นนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ เช่น ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความเร็ว ความอดทน ความอ่อนตัว พลังกล้ามเนื้อ เป็นต้น องค์ประกอบเหล่านี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเพศ-วัย ลักษณะและขนาดของร่างกายสมรรถภาพทางกายและแสดงให้ทราบว่า คนเรามีความเหมาะสมต่ออาชีพ เกม กีฬา กิจกรรมนันทนาการต่างๆ มากน้อยเพียงใด เพราะกิจกรรมแต่ละอย่างมีความเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของร่างกายทั้งสิ้น การฝึกมวยไทยที่

ยิมมวยหรือค่ายมวยต่างๆ ซึ่งในแต่ละที่จะมีความแตกต่างกันไปทั้งสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก การฝึกการออกกำลังกายที่แตกต่างกันไป รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องของเพศ อายุ อาชีพ สุขภาพ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวอาจไม่ส่งผลในการตอบสนองความต้องการต่อผู้ฝึกมวยไทยเพื่อการออกกำลังกาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกมวยไทยเพื่อการออกกำลังกาย ว่าในปัจจุบันมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประชาชนให้หันมาออกกำลังกายโดยการฝึกมวยไทย เพื่อให้ตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้นได้ เพื่อที่จะนำแนวทางที่ได้รับข้อมูลจากผู้เรียนไปเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย อุปสรรคในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ความสามารถหรือทักษะในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ความรู้สึกในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย อิทธิพลระหว่างบุคคลและอิทธิพลด้านสถานการณ์ ที่มีต่อความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

2. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

วิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ในการวิจัยครั้งนี้

คือประชาชนที่เข้ามาออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยตามค่ายมวยหรือยิมมวยต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ดังนั้นจึงคำนวณขนาดของตัวอย่างโดยใช้สูตรไม่ทราบขนาดประชากรของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 กัลยา วานิชย์บัญชา (2558) คือ

ต้องใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละโดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 407 ตัวอย่าง ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง ซึ่งตัวอย่างที่ได้นั้นผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดำเนินการขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม ตามการศึกษา ปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

2. ศึกษาเอกสาร บทความ วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย เพื่อนำมากำหนดขอบเขตเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถาม

3. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และ ข้อ 2 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม การศึกษาปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

4. นำแบบสอบถาม เสนอต่อ คณะกรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อรับคำแนะนำในการตรวจ ข้อมูล และ แก้ไขเนื้อหาของแบบสอบถาม

5. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3 และ ข้อ 4 มาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมของแบบสอบถามกับ นิยามศัพท์ แล้วคัดกรองข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าวัดได้ตรงกับนิยามศัพท์โดยคัดเลือกข้อคำถาม และทำการวิเคราะห์เลือก ข้อคำถามที่มีค่าดัชนี ความ สอดคล้อง ของเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ล้วน สายยศ (2538)) พร้อมทั้งพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วมาทำการปรับปรุงแก้ไข อีกครั้งหนึ่ง แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับ ประชาชนที่เข้ามาออกกำลังกาย ด้วยกีฬามวยไทยจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้วิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน รายข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด โดยใช้ สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน แล้วพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า 0.20 ขึ้นไป

8. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม นำข้อที่ผ่านการคัดเลือกวิเคราะห์

ทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาคโดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น แบบสอบถามทั้งฉบับตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป

9. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือก เสนอต่อที่ปรึกษาปริญญาโท

10. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์หาค่าสถิติ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์คะแนนพฤติกรรม การออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย โดยการแจกแจงความถี่ คิดเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง (ตาราง 1-4)

โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนจากคำตอบแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ทั้งนี้จะมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลร่วมในการทำนายพฤติกรรมการออกกำลังกายตามตัวแปร โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง (ตาราง 5)

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยต่อสัปดาห์ พบว่า การออกกำลังกายโดยใช้มวยไทย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ มีจำนวน 171

คน คิดเป็นร้อยละ 42.01 การออกกำลังกายโดยใช้มวยไทย 2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.10 การออกกำลังกายโดยใช้มวยไทย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 การออกกำลังกายโดยใช้มวยไทย 4 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.95 การออกกำลังกายโดยใช้มวยไทย 5 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.23 การออกกำลังกายโดยใช้มวยไทย 6 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ .98 การออกกำลังกายโดยใช้มวยไทยทุกวัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.23 ดังตาราง 1

ตาราง 1 พฤติกรรมการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยต่อสัปดาห์

จำนวนครั้งต่อสัปดาห์	จำนวน	ร้อยละ
1 ครั้งต่อสัปดาห์	171	42.01
2 ครั้งต่อสัปดาห์	151	37.10
3 ครั้งต่อสัปดาห์	59	14.50
4 ครั้งต่อสัปดาห์	12	2.95
5 ครั้งต่อสัปดาห์	5	1.23
6 ครั้งต่อสัปดาห์	4	.98
ทุกวัน	5	1.23
รวม	407	100.00

2. ระยะเวลาในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยต่อวัน พบว่าช่วงระยะเวลาอบอุ่นร่างกายมีค่าเฉลี่ย 11.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.15 ช่วงระยะเวลาออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยค่าเฉลี่ย 45.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

17.53 ช่วงระยะเวลาออกกำลังกายโดยใช้แบบอื่น ค่าเฉลี่ย 20.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.46 และช่วงระยะเวลาคลายกล้ามเนื้อ ค่าเฉลี่ย 11.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.416 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ระยะเวลาในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยต่อวัน

ระยะเวลาในการออกกำลังกาย	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.
ช่วงระยะเวลาอบอุ่นร่างกาย	3.00	45.00	11.38	6.15
ช่วงระยะเวลาออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย	10.00	210.00	45.82	17.53
ช่วงระยะเวลาออกกำลังกายโดยใช้แบบอื่น	.00	120.00	20.21	15.46
ช่วงระยะเวลาคลายกล้ามเนื้อ	.00	35.00	11.66	6.41

3. ทักษะที่ใช้ในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย พบว่าทักษะการใช้หมัดมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.95 ทักษะการใช้เท้ามีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ .49 ทักษะการใช้หมัดและเท้ามีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.43 ทักษะการใช้หมัดและเข่ามีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .74 ทักษะการใช้หมัดและศอกมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ .74 ทักษะการใช้เท้าและเข่ามีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ .25 ทักษะการใช้เข่าและศอกมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ .25

ทักษะการใช้หมัด เท้า และเข่ามีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.23 ทักษะการใช้หมัด เท้า และศอกมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.95 ทักษะการใช้หมัด เข่า และศอกมีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.23 ทักษะการใช้เท้า เข่า และศอกมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ .25 ทักษะการใช้หมัด เท้า เข่า และศอก มีจำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 70.52 สรุปได้ว่าทักษะที่ใช้ในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยส่วนใหญ่ จะใช้ทักษะการใช้หมัด เท้า เข่า และศอก ดังตาราง 3

ตาราง 3 ทักษะที่ใช้ในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

ทักษะ	จำนวน	ร้อยละ
หมัด	12	2.95
เท้า	2	.49
หมัด เท้า	75	18.43
หมัด เข่า	3	.74
หมัด ศอก	3	.74
เท้า เข่า	1	.25
เข่า ศอก	1	.25
หมัด เท้า เข่า	5	1.23
หมัด เท้า ศอก	12	2.95
หมัด เข่า ศอก	5	1.23
เท้า เข่า ศอก	1	.25
หมัด เท้า เข่า ศอก	287	70.52
รวม	407	100.00

4. ปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ .74 ระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 14.99 ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 57.99 ระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 26.29 การรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ด้านการรับรู้อุปสรรคในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยระดับน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7.86 ระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 24.57 ระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 50.61 ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 15.72 ระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 1.23 การรับรู้อุปสรรคในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 ด้านความสามารถหรือทักษะในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยระดับน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ .25 ระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 4.42 ระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 52.83 ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 31.20 ระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 11.30 ความสามารถและทักษะในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

รวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ด้านความรู้สึกในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ .98 ระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 29.98 ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 58.48 ระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10.57 ความรู้สึกในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ด้านการอิทธิพลระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยระดับน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ .20 ระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 6.90 ระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 53.80 ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 31.00 ระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 8.10 อิทธิพลระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ด้านอิทธิพลด้านสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยระดับน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ .25 ระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 1.75 ระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 28.99 ระดับมากคิดเป็นร้อยละ 58.48 ระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10.57 อิทธิพลด้านสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
1. การรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย		
น้อย	3	.74
ปานกลาง	61	14.99
มาก	236	57.99
มากที่สุด	107	26.29
Min=2.00 Max=5.00=4.18 SD=.59		อยู่ในระดับมาก

ตาราง 4 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
2. การรับรู้อุปสรรคในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย		
น้อยที่สุด	32	7.86
น้อย	100	24.57
ปานกลาง	206	50.61
มาก	64	15.72
มากที่สุด	5	1.23
Min=1.00 Max=5.00=2.85 SD=.81		อยู่ในระดับปานกลาง
3. ความสามารถหรือทักษะในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย		
น้อยที่สุด	1	.25
น้อย	18	4.42
ปานกลาง	215	52.83
มาก	127	31.20
มากที่สุด	46	11.30
Min=1.38 Max=5.00=3.53 SD=.72		อยู่ในระดับมาก
4. ความรู้สึกในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย		
น้อย	4	.98
ปานกลาง	122	29.98
มาก	238	58.48
มากที่สุด	43	10.57
Min=2.00 Max=5.00=3.83 SD=.59		อยู่ในระดับมาก
5. อิทธิพลระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย		
น้อยที่สุด	1	.2
น้อย	28	6.9
ปานกลาง	219	53.8
มาก	126	31.0
มากที่สุด	33	8.1
Min=1.25 Max=5.00=3.48 SD=.67		อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ของปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
6. อิทธิพลด้านสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย		
น้อยที่สุด	1	.25
น้อย	7	1.72
ปานกลาง	118	28.99
มาก	238	58.48
มากที่สุด	43	10.57
Min=1.00 Max=5.00=3.86 SD=.64		อยู่ในระดับมาก

5. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยของกลุ่มตัวอย่างมี 1 ตัวแปร คือ ทักษะ และปัจจัยแทรกแซงในการออกกำลังกาย โดยสามารถร่วมกันอธิบายการผันแปร

พฤติกรรมในการออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่างมีความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ได้ร้อยละ 78.10 ตัวแปรนี้มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ ดังนี้ ดังตาราง 5

$$Y' = .55(\text{Skill})$$

$$Y' = .88 Z(\text{Skill})$$

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์พหุคูณของปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย

ตัวแปร	B	SD. error	Beta	t	p-value
ทักษะมวยไทย	.55	.01	.88	38.09	<.01
R=.88 R ² =.781					

* p < .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมการออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่างที่มาออกกำลังกายโดยใช้กีฬา

มวยไทย ในกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของการออกกำลังกาย ได้แก่ ระยะเวลา (ระยะเวลา) และทักษะที่ใช้ในการออกกำลังกาย พบว่า ความถี่ในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยส่วนใหญ่ จะออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ

42.01 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มาออกกำลังกายส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีและอยู่ในช่วงของวัยรุ่นมักยึดติดกับกลุ่มเพื่อนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน จากข้อสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำนั้นยังขาดผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความรู้และคำแนะนำในการทำกิจกรรม รวมถึงประโยชน์ในการออกกำลังโดยใช้กีฬามวยไทย ทำให้ผู้ออกกำลังขาดความรู้อย่างครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับ ประศักดิ์ สันติภาพ (2547) ศึกษาพฤติกรรมในการออกกำลังกายและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรีภาคปกติ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีเพื่อนออกกำลังกาย การร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย การมีสถานที่ออกกำลังกาย และระยะเวลาการออกกำลังกาย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการออกกำลังกาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ภิรมย์ ทับทิมเทศ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลศรีธัญญา พบว่า ผู้สูงอายุทุกคนมีการออกกำลังกายถึงร้อยละ 83.70 แต่การออกกำลังกายนั้นไม่ครบถ้วนและไม่ถูกต้องทุกขั้นตอน สอดคล้องกับ จารุณี ศรีทองทุม (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนที่มาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการออกกำลังกายในสถานที่นั้นๆ เป็นกิจกรรมซ้ำๆ ไม่มีความหลากหลาย และคนส่วนใหญ่ที่มาออกกำลังกายอยู่ในวัยทำงานและสูงอายุ และมีข้อจำกัดต่างๆ ในการเลือกทำกิจกรรมการออกกำลังกาย และยังพบอีกว่า ส่วนใหญ่จะออกกำลังกายด้วยตนเอง ทำให้การทำกิจกรรมบางกิจกรรมยังขาดผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้และคำแนะนำ

พฤติกรรมในการออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่างที่มาออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะใช้ทักษะการใช้หมัด เท้า เข่า และศอก ในการออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 70.52 ทั้งนี้เนื่องจากทักษะมวยไทยประกอบด้วย ทักษะการใช้หมัด เท้า เข่า ศอก ในการโจมตีคู่ต่อสู้ สอดคล้องกับ โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง (2540) กล่าวว่า กีฬามวยไทยเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวชนิดหนึ่งที่ใช้อวัยวะเกือบทุกส่วน เช่น หมัด เท้า เข่า ศอก เป็นศิลปะในการต่อสู้แข่งขัน ผีเสื้อ และออกกำลังกาย เพื่อพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา และช่วงระยะเวลาออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีค่าเฉลี่ย 45.82 นาที สอดคล้องกับ เนก ณะสิริ (2547) กล่าวว่า การออกกำลังกายหมายถึง การที่จะต้องทำร่างกายรู้สึกเหนื่อยด้วยการทำให้หัวใจเต้นเร็วและแรงขึ้นกว่าปกติ ประมาณเท่าตัวหรือเกือบตัวเป็นเวลาติดต่อกันอย่างน้อย 20-30 นาที และในสัปดาห์อย่างน้อย 3-4 วัน และยังสอดคล้องกับ ปุณรัตน์ พิพิธกุล (2549) กล่าวว่า หลักการออกกำลังกายที่จะทำให้สุขภาพดี ระยะเวลาของการออกกำลังกายแต่ละครั้ง ไม่ต่ำกว่า 20 นาที การออกกำลังกายที่นานพอจึงจะกระตุ้นกล้ามเนื้อหัวใจ ปอด และระบบไหลเวียนของโลหิต ให้ทำงานเต็มที่

2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลร่วมในการทำนาย พฤติกรรมการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multinomial Logistic Regression) พบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมทำนายพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยของกลุ่มตัวอย่างมี 1 ตัวแปร คือ ทักษะมวยไทย และปัจจัยแทรกแซงในการออกกำลังกาย โดยสามารถร่วมกันอธิบาย

การผันแปรพฤติกรรมการออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่างมีความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ได้ร้อยละ 78.10 ตัวแปรมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า ทักษะกีฬามวยไทยมีความสัมพันธ์ต่อการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นปัจจัยพยากรณ์ความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทยของกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับ เบญจมาศ ขาวสวาย (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า พบว่า ปัจจัยเอื้อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมการออกกำลังกายมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2540). *กระทรวงสาธารณสุขเพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชน*. นนทบุรี: กระทรวง.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2558). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา แก่นวงษ์คำ. (2530). *มวยไทยมวยสากล*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จารุณี ศรีทองหม. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนที่มาออกกำลังกายที่สวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร*. ปรินญานพนธ์ กศ.ม (สาขาสุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอก ธนะสิริ. (2547). *ทางเลือกสำหรับผู้บริโภคทางสาธารณสุข*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.

1.1 ประชาชนที่มาออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมในการออกกำลังกาย แต่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในกีฬามวยไทย จึงควรมีผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ ประโยชน์ คำแนะนำ

1.2 รณรงค์ให้เกิดพฤติกรรมการออกกำลังกายโดยใช้กีฬามวยไทย ควรชี้ให้เห็นความสำคัญในการเล่นกีฬามวยไทย รวมถึงการดูแลสุขภาพและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ เพิ่มเติม เนื่องจากปัจจัยในตัวบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายค่อนข้างซับซ้อน ควรศึกษาในเชิงลึก เพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจนขึ้น

- เบญจมาศ ขาวสบาย. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประศักดิ์ สันติภาพ. (2547). *พฤติกรรมการออกกำลังกายและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรีภาคปกติ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม*. ปริญญาโท วท.ม. (สาขาเวชศาสตร์ป้องกันชุมชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปุณรัตน์ พิพิธกุล. (2549). *ความต้องการออกกำลังกายของบุคลากรส่วนกลาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง. (2540). *ศิลปะมวยไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ภิรมย์ ทับทิมเทศ. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลศรีธัญญา*. ปริญญาโท วท.ม. (สาขาสุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- อรรคพล เพ็ญสุภา. (2548). *การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ*. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

The Development of the Spelling Skill Exercise on the Skill in Spelling Different Ending Consonants Together with Collaborative Learning by using STAD Technique for Elementary 3 Students

วัลลภา สานา^{1*}, ประภาส เพ็งพุ่ม²

Wanlapha Sana^{1*}, Brapaas Pengpoom²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และ 2) เพื่อศึกษาทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองรังสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน ได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยวิธีการสุ่มอย่างเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อประกอบแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD 2) แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่องมาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และ 3) แบบทดสอบทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่องมาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าสถิติ t-test Dependent

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Student, M.Ed. (Thai Language), Faculty of Education, Naresuan University

² Faculty of Education, Naresuan University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่า E_1/E_2 เท่ากับ 77.38/78.50 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2. นักเรียนมีทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จึงสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะและการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถช่วยพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ของนักเรียนได้ เนื่องจากการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

คำสำคัญ: ทักษะการเขียนสะกดคำ แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา

Abstract

The objectives of this research were 1) to determine the efficiency of Thai Language skills practice on the skill in spelling different ending consonants together with collaborative learning by using STAD technique for elementary 3 students with 75/75 criteria of effectiveness and 2) to study the students' spelling skills before and after using the spelling skill practice skills practice on the skill in spelling different ending consonants together with collaborative learning by using STAD technique for elementary 3 students. The sample consisted of 20 students in elementary school grade 3 at Ban Nong Rangsit School, under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2, semester 2 of the academic year 2021, totaling 20 people obtained by purposive sampling method. The tools used in the research were 1) a learning management plan to be used with the spelling skill exercises on the subject of the skill in spelling different ending consonants together with collaborative learning by using STAD technique. 2) The spelling skill exercises on the subject of the skill in spelling different ending consonants together with collaborative learning by using STAD technique and 3) The spelling skill exercises on spelling different ending consonants. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and t-test dependent statistical test. The results of the research appeared as follows:

1. The spelling skill exercises on the subject of the skill in spelling different ending consonants together with collaborative learning by using the STAD technique for elementary 3 students had E_1/E_2 value of 77.38/78.50, which exceeded the threshold of 75/75 according to the prescribed hypothesis.

2. Students after using the spelling skill exercises on the subject of the skill in spelling different ending consonants combined with cooperative learning using STAD technique, students had statistically significantly higher spelling skills than before at .05 level.

The results could be concluded that the STAD skills practice and collaborative learning techniques can help improve spelling skills on the subject of the skill in spelling different ending consonants. This is because STAD collaborative learning is a learning management process where learners learn together in small groups, which emphasizes on the exchange of ideas amongst the learners, which will help teaching Thai language to be more efficient.

Keywords: Spelling skill, spelling practice, collaborative learning STAD technique, spelling different ending consonants together

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดหมายในด้านการแสดงความคิด ความต้องการและความรู้สึก นอกจากนี้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสพการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และสร้างสรรค์ให้ทันการเปลี่ยนแปลงในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2546: 53) ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การติดต่อสื่อสาร การศึกษาหาความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2551: 10) ได้เห็นถึงความสำคัญของภาษาไทย จึงได้มีการบรรจุรายวิชาภาษาไทยไว้เป็นวิชาบังคับของการศึกษาภาคบังคับไว้ทุกระดับชั้น เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา ที่ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอ่านคล่อง เขียนคล่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างมากต่อการเรียนในรายวิชาอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะ

การเขียนสะกดคำ มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการสื่อสาร ซึ่งการเขียนสะกดคำถูกต้องจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เป็นทักษะที่มีความจำเป็นต่อการเรียนเรียนในรายวิชาอื่นๆ และเป็นทักษะที่มีความจำเป็นสู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองอีกด้วย

ผลการรายงานการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองรังสิต ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561-2563 มีคะแนนในด้านความสามารถด้านภาษาในตัวชี้วัด ป.3/1 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ ลดลง ปีการศึกษา 2563 ได้คะแนนเฉลี่ย 32.14 (แผนปฏิบัติงานประจำปีโรงเรียนบ้านหนองรังสิต, 2564) ซึ่งเป็นคะแนนที่ควรเร่งปรับปรุง โดยปัญหาดังกล่าว ทำให้พบว่า นักเรียนขาดทักษะในการฝึกการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง โดยการเขียนสะกดคำให้ถูกต้องนักเรียนต้องเข้าใจหลักภาษา เรื่องของมาตราตัวสะกดให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งคำที่สะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดโดยเฉพาะมาตราแม่ กก, มาตราแม่ กต, มาตราแม่ กน และมาตราแม่ กบ เป็นคำที่มีตัวสะกดที่ไม่ตรงตามมาตราอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้นักเรียนเกิดความสับสน

ในการเขียนสะกดคำ กล่าวได้ว่าการเขียนสะกดคำที่ถูกต้อง จะทำให้นักเรียนสามารถสื่อความหมายได้อย่างดีและถูกต้องตามเจตนาการสื่อสารของนักเรียน ดังพลวัฒน์ ไหลมุน (2560: 318) กล่าวว่า การเขียนนั้นถือเป็นวิธีการสื่อสารที่สำคัญเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน และเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์ระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร ดังนั้นผู้เขียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะการเขียนสะกดคำได้อย่างถูกต้อง

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา โดยแบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้การจัดการกิจกรรมบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แบบฝึกทักษะยังช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะและทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลา ดังที่ สุภจิตร คงสุวรรณ (2550: 52) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะหรือชุดฝึกที่ครูจัดให้นักเรียน เพื่อให้มีทักษะเพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้เรียนรู้เรื่องนั้นๆ มาบ้างแล้ว โดยแบบฝึกต้องมีทิศทางตรงตามจุดประสงค์ ประกอบกิจกรรมที่น่าสนใจและสนุกสนาน ถือเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วีระ ไทยพาณิชย์ (2555: 175) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการใช้แบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำจริงเป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนได้มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน สามารถเรียนรู้และจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีและนำการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์เช่นเดียวกันได้

นอกจากการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จด้าน

การเรียนรู้ตลอดจนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น จึงได้นำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่เป็นวิธีการสอนที่จะช่วยแก้ไขปัญหาได้ เพราะ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก 4-5 คน แต่ละกลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้เรียนจะทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพากันและกัน มีความรับผิดชอบทั้งตนเองและส่วนรวม เพื่อให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จ (Slavin, R, 1980 กล่าวใน จิรินทร์ ภูษะโมรินทร์, 2558: 29) ซึ่งการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เน้นการให้ความช่วยเหลือกันในทีมมากกว่าการแข่งขันตัวต่อตัว โดยการสอนในชั้นเรียน มีการแบ่งทีมหรือเป็นกลุ่ม แต่ละทีมแบ่งแบบละความความสามารถของนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน แล้วให้นักเรียนแต่ละทีมร่วมมือกัน ครูผู้สอนจะนำเสนอประเด็นใหม่หรือเนื้อหาใหม่ หลังจากการเรียนรู้แต่ละเนื้อหา นักเรียนต้องทำแบบทดสอบย่อยรายบุคคล แล้วนำคะแนนของสมาชิกในทีมมารวมกัน นักเรียนที่ตอบคำถามหรือปฏิบัติกิจกรรมได้ดีขึ้นจะได้คะแนนพิเศษเป็นรางวัล (จุติพร เวฬุวรรณ, 2559: 95)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ และการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดย

ใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. ทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่า

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบ้านใหม่เขาแก้ว อำเภอทุ่งเสลี่ยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองรังสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน ได้กลุ่มตัวอย่างมาโดยวิธีการสุ่มอย่างเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน ทั้งหมด 12 ชั่วโมง โดยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ตรวจสอบและหาคุณภาพตามแบบประเมินของลิเคิร์ท มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75

2. แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76

3. แบบทดสอบทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รูปแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 10 ข้อ และแบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ มีค่าจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ .22 ถึง .87 มีค่าความยากง่ายรายข้อ อยู่ระหว่าง .37 ถึง .97 มีค่าเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

ขั้นตอนการวิจัย

1. ทดสอบก่อนจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราประกอบด้วยข้อสอบจำนวน 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจใน เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 2 แบบวัดทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดจำนวน 10 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว นำมาทดสอบกับนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองรังสิต ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ใช้เวลา 1 คาบเรียน เพื่อเก็บคะแนนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน

2. ดำเนินการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ร่วมกับแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ จัดการเรียนรู้โดยใช้การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่องมาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยเก็บคะแนนจากการทำแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำระหว่างจัดการเรียนรู้ เพื่อคำนวณหาค่า E_1

3. ขึ้นประเมินผลหลังการจัดการเรียนรู้ (Post-test) โดยการใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน ใช้เวลา 1 คาบเรียน คำนวณหาค่า E_2

4. รวบรวมคะแนนที่ได้ไปหาค่าทางสถิติ โดยเป็นคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่องมาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

ตอนที่ 2 ผลพัฒนาทักษะทางการเขียนสะกดคำของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 77.38 และค่าเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 78.50 ซึ่งหมายความว่าแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้เกณฑ์ 77.38/78.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 จึงสรุป สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านกระบวนการและผลลัพธ์ของแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จำนวน	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างการใช้แบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา						ร้อยละของคะแนนระหว่างเรียน	ร้อยละของคะแนนหลังเรียน
	แม่ กก	แม่ กน	แม่ กด	แม่ กด	แม่ กด	แม่ กบ	E_1	E_2
			1	2	3			
คะแนนเต็ม	10	10	15	10	10	10	65	20
คะแนนเฉลี่ย	7.70	8.30	11.65	7.20	7.50	7.95	50.30	15.70
เฉลี่ยร้อยละ	77.00	83.00	77.67	72.00	75.00	79.50	77.38	78.50
	$E_1 = 77.38$						$E_2 = 78.50$	

จากตารางพบว่านักเรียนจำนวน 20 คน ได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 77.38 และค่าเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 78.50 ซึ่งหมายความว่าแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้เกณฑ์ 77.38/78.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 จึงสรุปได้ว่าแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรง

ตามตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 75/75 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราได้

2. ผลพัฒนาทักษะทางการการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามตรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการเขียนสะกดคำของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=15.70$, $S.D.=1.42$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการเขียนสะกดคำของนักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=10.05$, $S.D.=1.82$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์ผลพัฒนาทักษะทางการเขียนสะกดคำของนักเรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการการเขียนสะกดคำ เรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	sig. (1-tailed)
ก่อนเรียน	20	20	10.05	1.82	16.50*	0.0000
หลังเรียน	20	20	15.70	1.42		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง พบว่า ผลการวิเคราะห์ ผลพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการเขียนสะกดคำของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=15.70$, $S.D.=1.42$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการเขียนสะกดคำของนักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=10.05$, $S.D.=1.82$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำเรื่อง การเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยค้นคว้าขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.38/78.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75

2. หลังการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD นักเรียนมีทักษะการเขียนสะกดคำสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 โดยประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ระหว่างเรียนมีค่าเท่ากับ 77.38 และประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา หลังเรียนมีค่าเท่ากับ 78.50 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการสร้างแบบฝึกทักษะโดยผ่านกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีวิธีการสร้างแบบฝึกทักษะที่เหมาะสมโดยเริ่มตั้งแต่ศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือครู เนื้อหา รูปแบบและลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี ตลอดจนศึกษาวิธีการวัดผลและประเมินผลอย่างละเอียด

ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ได้รับการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาและได้ผ่านการประเมิน ตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี เอกสารหลักสูตรงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกทักษะ ได้ประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีต่างๆ ให้เหมาะสมกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำให้มีความสอดคล้องทั้งโครงสร้าง รูปแบบและเนื้อหา ทั้งยังกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้การสร้างแบบฝึกทักษะในครั้งนี้มีประสิทธิภาพ

มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับมะลิ อาจวิชัย (2540: 22) กล่าวว่า หลักในการสร้างแบบฝึกต้องมีจุดมุ่งหมายว่าฝึกด้านใด แบบฝึกต้องเหมาะสมกับเนื้อหา เวลา ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีความชัดเจนและมีความหมายต่อการนำไปใช้ในชีวิต และแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยเนื้อหาของแบบฝึกทักษะต้องมีการเรียงจัดทำเนื้อหาโดยเรียงลำดับจากง่ายไปยาก ตามที่ลักษณะการสร้างแบบฝึกของ สุกจิตร คงสุวรรณ (2550: 52) ซึ่งกล่าวไว้ว่า แบบฝึกทักษะหรือชุดฝึกที่ครูจัดทำให้นักเรียน เพื่อให้มีทักษะเพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้เรียนรู้เรื่องนั้นๆ มาบ้างแล้ว โดยแบบฝึกต้องมีทิศทางตรงตามจุดประสงค์ ประกอบกิจกรรมที่น่าสนใจและสนุกสนาน ถือเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545: 131-132) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีว่า ควรมีหลายรูปแบบ มีความหมายแก่นักเรียนที่ทำแบบฝึกทักษะ มีคำสั่งหรือตัวอย่างแบบฝึกทักษะที่ไม่ยากเกินไป และไม่ยากแก่การเข้าใจ ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุกสนานและเหมาะสมกับความสามารถและวัย ได้มีงานวิจัยของปาลิตา อธิธา (2563: 63) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างแบบฝึกทักษะ การอ่านและการเขียนมาตราตัวสะกดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านมุขเซอ ผลวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง การอ่านและการเขียนมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 93.34/89 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 และสอดคล้องกับงานวิจัยของคำขวัญ ชูเอียด (2554) ได้ศึกษาเรื่องแบบฝึกทักษะการเขียนตัวสะกดมาตรา กก กต กบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า ได้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่มีประสิทธิภาพ 87.13/89.25

สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แสดงให้เห็นว่า แบบฝึกที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถทำให้ทักษะการเขียนตัวสะกดมาตรา กก กต กบ ของผู้เรียนถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยที่แสดงออกในทักษะการเขียนสะกดคำ เพราะนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดและแสดงออกในการเขียนสะกดคำ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการเขียนสะกดคำได้อย่างเต็มที่ การปฏิบัติเช่นนี้ทำให้นักเรียนกล้าคิดและกล้าเขียนเป็น จึงมีผลอย่างมากต่อการส่งเสริมที่มีกระบวนการและลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน

ขั้นที่ 1. ขั้นการนำเสนอข้อมูล ขั้นที่ 2. ขั้นการทำงานร่วมกัน ขั้นที่ 3. ขั้นการทดสอบ ขั้นที่ 4. ขั้นการปรับปรุงคะแนน และขั้นที่ 5. ขั้นการตัดสินผลงานของกลุ่ม ซึ่งในแต่ละกระบวนการแต่ละขั้นตอนนักเรียนได้ฝึกการเขียนสะกดคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตรา และจัดกิจกรรมหลากหลายให้เชื่อมโยงกันในแต่ละขั้นตอน โดยใช้เนื้อหาการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราร่วมกับแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ โดยผลการศึกษาดังกล่าวได้สอดคล้องกับงานวิจัยของดารานี โพธิ์ไทร (2552) เรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 87.07/85.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราสะกด โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยพจนีย์ บุญสว่าง (2558) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา กิจกรรมแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่ส่งเสริมความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีประสิทธิภาพ 78.85/77.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ และนักเรียนมีความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดแม่ กด หลังสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการพัฒนาทักษะทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้นแสดงว่า ผลการพัฒนาทักษะของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอาจเนื่องมาจากเหตุผล ดังต่อไปนี้

2.1 แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำเรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา โดยใช้ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นผ่านการหาประสิทธิภาพ ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพสูงกว่า

เกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะอย่างครอบคลุมตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ศึกษาเอกสารหลักสูตร ดำเนินเกี่ยวกับการเขียน เพื่อนำไปใช้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพกับนักเรียนมากที่สุด ได้จัดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งนักเรียนมีส่วนร่วมกับการจัดกิจกรรม มีการฟังพาดำยซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ได้นำคำที่อยู่ในบทเรียนและคำที่นักเรียนพบเห็นอยู่บ่อยๆ มาบรรจุในเนื้อหาการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้สิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียนจะทำให้นักเรียนจำได้ง่ายและมีความหมายกับผู้เรียน

2.3 ในการสอนเนื้อหาใหม่ในแต่ละครั้งครูผู้สอนได้ทำการทบทวนบทความรู้เดิม เพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น

2.4 กิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนสะกดคำจากการทำกิจกรรมกลุ่ม เพลง เกม และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ จึงทำให้ผู้เรียนมีทักษะมากขึ้น

2.5 การสอนในแต่ละครั้งได้มีความสัมพันธ์ของทั้ง 4 คือ ทักษะการฟัง การดู การอ่าน และการเขียน ทำให้การเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น

2.6 การเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิดของนักเรียน นักเรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการเขียนสะกดคำที่ดียิ่งขึ้น

2.7 หลังจากนักเรียนทำแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำในแต่ละเรื่องนักเรียนทราบผลคะแนน ทำให้นักเรียนสามารถรู้ความก้าวหน้าของตนเอง และทราบถึงข้อบกพร่องซึ่งทำให้นักเรียนนำมาปรับปรุงแก้ไขในการเรียนในเรื่องต่อไปได้ นอกจากนี้ก่อนที่นักเรียนจะทำแบบฝึกทักษะทุกครั้งนักเรียนทุกคนจะได้อ่านทำความเข้าใจคำสั่งหรือคำชี้แจงจนเข้าใจและครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยก่อนทำแบบฝึกทักษะทุกครั้ง ซึ่งทำให้การตอบคำถามของนักเรียนมีความถูกต้อง

จากเหตุผลข้างต้นได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสังวาลย์ จันทรเทพ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการใช้แบบฝึกเสริมทักษะพัฒนาการอ่านตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 1 วัดพรหมวิหาร อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยผลการการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 18.26 มีความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้งานวิจัยของพจนีย์ บุญสว่าง (2558) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่ส่งเสริมความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนสพกไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.54 และหลังเรียน 16.82 คะแนนตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าความสามารถทางการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตราหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ

เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถพัฒนานักเรียนในทักษะการเขียนสะกดคำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรศึกษารายละเอียดในแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดี รวมถึงการจัดการศึกษาถึงเทคนิควิธีการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ในการดำเนินการจัดกิจกรรมควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีเวลาในการลงมือปฏิบัติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของกิจกรรมต่าง รวมถึงมีการยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมแต่ละอย่างเพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างครบถ้วน

3. ครูควรตรวจแบบฝึกทักษะ แบบทดสอบ โดยให้นักเรียนทราบผลโดยทันที ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนการสอนครั้งต่อไป เพราะนักเรียนได้รู้จุดเด่น และจุดด้อยของตนเองในการเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดทำแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ

2. ควรจัดทำแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ เรื่อง มาตราตัวสะกดตรงตามมาตรา เพื่อใช้เป็นสื่อการสอนในการพัฒนาทักษะการเขียนสะกดคำที่ถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คำขวัญ ชูเอียด. (2554). *แบบฝึกทักษะการเขียนตัวสะกดมาตรา กก กด กบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรภาษาอังกฤษ*. สารนิพนธ์ ศศ.ม.(การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิรนนท์ ภูษะโมรินทร์. (2558). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่านออกเสียงและเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จตุพร เวฬุวรรณ. (2559). *รายงานผลการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ (STAD) ประกอบแบบฝึกทักษะอ่านเขียนเรียนภาษา ราชธาธิราชกลุ่มการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 6(1), 93-100.
- ดารานี โพธิ์ไทร. (2552). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตรฐานตัวสะกดโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- ประทีป แสงเปี่ยมสุข. (2546). *กระบวนการกลุ่มปฏิบัติมีดีหนึ่งของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ปกรณ์ศิลป์พรินติ้ง.
- ปาลิตา อธิตา. (2563). *การสร้างแบบฝึกทักษะ การอ่านและการเขียนมาตราตัวสะกดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านมุเซอ. การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- พจณีย์ บุญสว่าง. (2558). *การพัฒนากิจกรรมแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่ส่งเสริมความสามารถในการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรฐานตัวสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- พลวัฒน์ ไหลมน. (2560). *การศึกษาวิเคราะห์คำไทยที่มักเขียนผิด*. วารสารมนุษยศาสตร์, 24(2), 318-343.
- ไพฑูรย์ มูลดี. (2546). *การพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตรฐานตัวสะกดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มะลิ อาจิวัย. (2540). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรฐานตัวสะกด แม่กน แม่กด และแม่กบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

- โรงเรียนบ้านหนองรังสิต. (2564). *แผนปฏิบัติงานประจำปีโรงเรียนบ้านหนองรังสิต*. สุโขทัย: กลุ่มงานบริหารโรงเรียนบ้านหนองรังสิต
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2545). *เอกสารประกอบการสอนวิชา สัมมนาหลักสูตรและการสอนภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วีระ ไทยพานิช. (2555). *การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สังวาล์ จันทรเทพ. (2562). การใช้แบบฝึกเสริมทักษะพัฒนาการอ่านตัวสะกดไม่ตรงมาตรา ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 1 วัดพรหมวิหาร อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 10(1), 23-40.
- สุภจิต คงสุวรรณ. (2550). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

The Development of Extra-Curricular Activities Package for Enhancing Senior High School Students Public Mind in School under The Secondary Education Service Area office Sakon Nakhon

วิโรจน์ เฉลยสุข^{1*}, วัลนิกา ฉลากบาง², พรเทพ เสถียรนพเก้า³

Viroth Chaloeisuk^{1*}, Wannika Chalakbang², Phorntap Sathainnoppakaow³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สกลนคร (2) เปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ (3) เปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสิ้นสุดลงและหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะเป็นระยะเวลา 1 เดือน กลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล ปีการศึกษา 2563 จำนวน 40 คน ได้มาโดยความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดจิตสาธารณะ แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบประเมินการทำกิจกรรมสำหรับครู และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Dependent t-test

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Ph.D. (Educational Management and Development) in Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

² Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งชุดมีค่าเฉลี่ย 2.83 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ย 2.96 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความสอดคล้องขององค์ประกอบของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 และความสอดคล้องของคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนมีประสิทธิภาพที่ 83.15/86.73 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80

จิตสาธารณะและความพึงพอใจของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: เสริมสร้างจิตสาธารณะ ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

Abstract

The purposes of this research were 1) to create and find out effective ness of practical package in extra curricular, 2) to compare the public minds of students between before and after learned with innovation, 3) to compare the public minds after using innovation, 4) to study the satisfaction of high school students. The sample group is a 4th grade student, Sakon ratchathayanukul school, 40 people. The tools used in the research are public minds measure, public minds behavior observation, evaluation form for teachers and questionnaire of student satisfaction. The statistics used in data analysis include mean, standard deviation and dependent t-test.

The results can be summarized as follows:

The innovation had a high level and the learning activities guide to enhancing of public minds of students with an mean of 2.96 is appropriate / Enhancing of Public Minds, the consistency index (IOC) at the level 1.00 and its effectiveness at 83.15 / 86.73 higher than 80/80.

Public minds and their satisfaction of students between before and after the use innovation was difference in statistical significance at the level of 0.05.

Keywords: Enhancing of public minds, extra-curricular activities package

บทนำ

จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะของพลเมืองดีที่ประเทศต้องการ ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพประชาชนให้เป็นพลเมืองดีของสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ตามบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีและรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีจิตสาธารณะและกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558: 135) นอกจากนี้นโยบายในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-พ.ศ. 2561) ได้กำหนดเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาโดยมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนใน 3 ด้าน คือ การมุ่งให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ เกิดปัญหาในการพัฒนา และการแก้ปัญหาและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (วิโสมฐ์ วัฒนานิมิตกุล, 2553: 26) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็น พลเมืองไทยและพลโลก คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่าง พอ มีน้ำใจในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ ถ้าทุกคนในสังคมนี้เจตปละยให้คนในชาติขาดจิตสาธารณะไปเรื่อยๆ เช่นนี้ วันหนึ่งประเทศชาติคงไม่เหลืออะไร

ดังนั้น ถึงเวลาที่ทุกคนจะต้องร่วมมือกันในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดกับบุคคลในชาติโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเพราะเป็นวัยที่สามารถปลูกฝังลักษณะดีงามให้เกิดขึ้นได้ง่าย (วรันทบุญยิ่ง, 2553: 2-14) ความเสียหายของสมบัติส่วนรวมซึ่งเกิดจากการทำลาย การใช้ประโยชน์โดยไม่มีการดูแลรักษา (ฉวีวรรณ คำประไพ, 2554: 1) แสดงถึงการขาดจิตสาธารณะของคนในสังคม แม้แต่สังคมเล็กๆ ในโรงเรียน พฤติกรรมเหล่านี้จะทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาได้

การพัฒนาจิตสาธารณะในตัวบุคคลควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก ผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็กก็คือ บิดา มารดา ครู และเพื่อนร่วมวัย รวมทั้งสื่อมวลชนด้วยตามลำดับ นอกจากนี้การจะพัฒนาจิตสาธารณะในตัวเด็กได้นั้น ยังขึ้นอยู่กับกลวิธีของผู้พัฒนาแต่ละคนว่าจะจัดกิจกรรมให้กับเด็กอย่างไร ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าภาครัฐได้พยายามพัฒนาคนให้มีคุณธรรม มีจิตสาธารณะ จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมหรือจิตสาธารณะ แต่การดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กลับไม่ได้ผลเท่าที่ควร เห็นได้จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายโดยมีสาเหตุจากพฤติกรรมขาดจิตสาธารณะ (พริยา นิลมาต, 2550: 25-30)

จากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาวิกฤตทางด้านจิตสาธารณะของเยาวชน โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า เยาวชนกำลังอยู่ในสภาพแห่งความเสี่ยงโดยเฉพาะการใช้ชีวิตในแง่มุมต่างๆ ซึ่งความเสี่ยงเหล่านี้หากไม่ได้รับการควบคุม หรือแก้ไขย่อมส่งผลเสียต่ออนาคตของเยาวชนในฐานะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลอันเป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้ประการหนึ่ง คือ คุณภาพการเรียนรู้

และความใส่ใจในการเรียนรู้ของเยาวชนลดลงอย่างเห็นได้ชัด เพราะความอ่อนแอทางความคิดซึ่งนอกจากจะทำให้เยาวชนไม่มีภูมิคุ้มกันแล้วยังเป็นจุดอ่อนที่จะทำให้เข้าใจสังคมผิด ไม่เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือเรียกว่า “ขาดจิตสำนึกสาธารณะ” สภาพการณ์ที่วัยรุ่นไทยขาดจิตสำนึกสาธารณะ ทำให้ชุมชนอ่อนแอไม่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรม ห้างเหินศาสนาและขาดความซื่อสัตย์สิ่งเหล่านี้ถือเป็นตัว กัดกร่อนเศรษฐกิจพอเพียงและความสมานฉันท์ในสังคม สอดคล้องกับผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3, 2555. อ้างถึงใน ปาพินท์รุณธาตุ, 2559: 77)

การกระตุ้นเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเข้าใจบทบาท หน้าที่ของการเป็นสมาชิกของสังคม ใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมจึงต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้สภาพของสังคมให้รู้จักคิดและมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามเหตุและผล รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนำไปสู่การแก้ปัญหาสังคม ผลที่เกิดขึ้นจะทำให้ให้นักเรียนเป็นนักคิดหรือนักวางแผนอย่างสมบูรณ์ทั้งความรู้และคุณธรรม จึงถือว่าเป็นภาระหน้าที่ (Function) ร่วมกันของสถาบันทางสังคมที่ใกล้ชิดกับนักเรียนโดยเฉพาะสถานศึกษาที่ควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมสนับสนุนและสร้างบรรยากาศให้เกิดการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์ให้กับสังคม รู้จักวางแผน เข้าใจการจัดระบบ การคิด เข้าใจการวางแผน ตลอดจนจนสามารถเปลี่ยนวิถีชีวิต

ให้เข้ากับสถานการณ์ได้มากยิ่งขึ้น (อริสา สุขสมและสุวิมล นราองอาจ, 2554: 3-9)

จากภูมิหลังและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีพลังความสามารถร่วมมือกับผู้อื่นสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับส่วนรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสิ้นสุดลงและหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะเป็นระยะเวลา 1 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยมี วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วย

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิ่งที่นำมาวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ คือ เอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย บทความหรือฐานข้อมูลอื่นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง ซึ่งกรอบเนื้อหาประกอบด้วย จิตสาธารณะ การจัดการเรียนรู้, ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบวัดจิตสาธารณะ และแบบประเมินการทำกิจกรรม

การวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีผลสรุป ดังนี้ องค์ประกอบของจิตสาธารณะ จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น มีตัวชี้วัดประกอบด้วย การร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม, การช่วยเหลือและแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น, การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่นและการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น 2. ด้านการเสียสละเพื่อสังคม มีตัวชี้วัด ประกอบด้วย การสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม, การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ การสละประโยชน์ส่วนที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือคนที่อ่อนแอกว่า และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และ 3. ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม มีตัวชี้วัด ประกอบด้วย การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม ความตั้งใจที่จะทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จตาม

เป้าหมายที่กำหนดและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ความตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ และการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสังคมจนสำเร็จ

2. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อให้ได้องค์ประกอบของจิตสาธารณะ องค์ประกอบของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้สัมภาษณ์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มนักปฏิบัติการ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ จำนวน 9 คน ดังนี้ กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์หรืออดีตอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันอุดมศึกษามีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องจิตสาธารณะไม่น้อยกว่า 5 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน กลุ่มนักปฏิบัติการ ได้แก่ บุคคลที่ทำงานกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ชุมชน สังคมโดยรวมจำแนกเป็น ผู้ที่ทำกิจกรรมจิตสาธารณะและเป็นที่ยอมรับในสังคมเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรืออดีตผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 2 คน และครู ที่มีประสบการณ์หรือรับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนมีอายุราชการไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

ระยะที่ 2 สร้างชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

1. สร้างชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาเอกสารวิชาการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะ จากรายงานการวิจัย บทความหรือฐานข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 ศึกษาหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ การวัดผล

และการประเมินผล

1.3 ศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ช่วงชั้นที่ 3

1.4 วิเคราะห์วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่กำหนดในชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

กิจกรรม	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
ปฐมนิเทศ	สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	
การรู้จักตนเอง	เข้าใจถึงความสามารถของตนเอง	1. ตรวจสอบความสามารถตนเอง 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสามารถตนเองกับเพื่อน
จิตสาธารณะ	เข้าใจความหมายและ ความสำคัญของจิตสาธารณะ	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญของจิตสาธารณะ 2. อภิปรายและยกตัวอย่างพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะ
ชุมชนท้องถิ่น	1. เข้าใจสภาพของชุมชนท้องถิ่น	1. บอกสภาพของชุมชนของตนเอง 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเกี่ยวกับสิ่งที่น่าศึกษาในท้องถิ่นของตนเอง 3. เลือกประเด็นศึกษาในชุมชน
การวิเคราะห์ปัญหา	1. เข้าใจสาเหตุของปัญหาในชุมชนท้องถิ่น	1. เลือกประเด็นที่ต้องการศึกษาในชุมชน 2. วิเคราะห์สาเหตุของประเด็นที่ศึกษา
การสร้างพลังแห่งตน	1. เลือกกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชน	1. อธิบายขั้นตอนของกิจกรรมเรียนรู้ 3. ระบุกิจกรรมเพื่อประยุกต์ให้เกิดประโยชน์
การระดมพลังสมองสู่ชุมชน	1. ระบุกิจกรรมบูรณาการเพื่อใช้ทำกิจกรรมในชุมชน	1. บอกความเหมาะสมของปัญหาที่จะศึกษา 2. อธิบายวิธีการทำกิจกรรมในชุมชน
การสังเคราะห์งาน	1. กำหนดขั้นตอนการทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน	1. เขียนโครงการ/กิจกรรมที่จะทำในชุมชน 2. กำหนดปฏิทินการทำกิจกรรม

ตาราง 1 แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่กำหนดในชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (ต่อ)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
การพัฒนาสู่ชุมชน	1. อธิบายการทำกิจกรรมที่กำหนดในชุมชน	1. ปฏิบัติ บันทึกผล สรุป นำเสนอผลการทำกิจกรรมในชุมชน
การถอดบทเรียน	1. อธิบายสิ่งที่เรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก	1. เขียนบรรยายความรู้สึกรู้สึกจากการทำกิจกรรม 2. นำเสนอประสบการณ์จากการทำกิจกรรม

1.5 พัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก โดยให้กิจกรรมครอบคลุมตัวชี้วัดพฤติกรรมจิตสำนึก ทั้ง 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละเพื่อสังคมและการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม แต่ละชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบดังนี้ ชื่อชุดกิจกรรม วัตถุประสงค์ กิจกรรมหรือวิธีดำเนินการ ภาระงานหรือชิ้นงาน สื่อ/อุปกรณ์ ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม และการประเมินผล

1.6 นำชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกที่พัฒนาขึ้นและคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องของชุดกิจกรรมกับนิยาม ความสอดคล้องของรูปแบบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ความเหมาะสมของชุดกิจกรรม หลังจากนั้นนำชุดกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ความเหมาะสมของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของนักเรียนในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.83 และความสอดคล้องของคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ความเหมาะสมของคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.98

1.7 นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และปรับปรุงชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแล้วนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา จากนั้นทำเป็นฉบับสมบูรณ์

2. การสร้างคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมหรือโครงการ

2. ศึกษาแนวคิดการบริหารกิจกรรมเสริมหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม

3. ศึกษาองค์ประกอบชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร องค์ประกอบจิตสำนึก แนวคิดการเสริมสร้างจิตสำนึกของนักเรียน กระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ การวัดผล และการประเมินผล

5. ศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และคำอธิบายหลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

6. วิเคราะห์แนวทางการบริหารกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมจิตสาธารณะ การจัดกิจกรรมเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชนที่อยู่ใกล้นักเรียนมากที่สุดโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกศึกษาได้ตามความเหมาะสมกับตนเอง

7. วิเคราะห์แนวทางการประเมินผลการทำงานกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

8. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน ประกอบไปด้วย

8.1 คำชี้แจงสำหรับครู เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นคำแนะนำในการจัดกิจกรรมของครู ซึ่งจะชี้แจงเกี่ยวกับแนวคิดของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน องค์ประกอบของชุดกิจกรรมและวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน

8.2 การจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม สารสำคัญ ตัวบ่งชี้จิตสาธารณะ วัตถุประสงค์เวลาที่ใช้ สถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล แบบบันทึกผลการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ใบกิจกรรม และแบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน

วิธีการพัฒนาและหาคุณภาพของคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน มีดังนี้

1) วิเคราะห์นิยามของจิตสาธารณะ ตัวชี้วัดของจิตสาธารณะ กระบวนการจัดการ

เรียนรู้ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับตนเองกระบวนการและเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสาธารณะ เพื่อออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของจิตสาธารณะ ตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน

2) สร้างความตระหนักรู้ในตนเอง กิจกรรมจะมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ตระหนักรู้ว่าตนรู้สึกอย่างไร ต้องการอะไร รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถและเห็นคุณค่าของตนเอง โดยในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำแบบสำรวจความสามารถของตนเองเพื่อกระตุ้นนักเรียนในเรื่องการตระหนักรู้ในตนเอง

3) เสริมสร้างจิตสาธารณะของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีจิตสาธารณะต่อตนเอง กระตุ้นให้รับรู้ถึงคุณค่าความสามารถของตนเอง เชื่อว่าตนสามารถพัฒนาจิตสาธารณะได้ จัดกิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะ วิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ วิเคราะห์ตนเองและวางแผนในการพัฒนาตนเองให้มีจิตสาธารณะ

4) กำหนดเป้าหมายและโน้มน้าวพฤติกรรมที่ต้องการกำกับตนเองและแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สะท้อนผลและปรับปรุงเป็นการประมวลข้อมูลความสามารถในการรู้คิดของตนเองที่สามารถควบคุม ตรวจสอบความคิดของตนได้โดยใช้กระบวนการในการวางแผน ควบคุม ตรวจสอบและประเมินผลกิจกรรม ครูกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายตามตัวชี้วัดของ

จิตสาธารณะ นักเรียนเป็นคนวางแผนกิจกรรมด้วยตนเอง และควบคุมกำกับการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองให้บรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งให้มีการสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเอง

5) นำเสนอคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง

6) นำคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ชุดเดียวกับประเมินคู่มือการจัดกิจกรรม) ประเมินความเหมาะสมตามองค์ประกอบ ดังนี้ ชื่อชุดกิจกรรม วัตถุประสงค์ กิจกรรมหรือวิธีดำเนินการ ภาระงานหรือชิ้นงาน สื่อ อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและการประเมินผล

7) ปรับปรุงคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ

8) นำคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จำนวน 40 คน ควบคุมกับชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

นำชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สร้างขึ้นเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องความสอดคล้องของชุดกิจกรรมกับนิยามความสอดคล้องของรูปแบบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องความเหมาะสมของชุดกิจกรรมเป็นไปตาม

ขั้นตอน และนำชุดกิจกรรมไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตรวจสอบความสอดคล้อง, ความเหมาะสมของชุดกิจกรรม

นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และปรับปรุงชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขทำเป็นชุดกิจกรรมฉบับสมบูรณ์ แล้วนำชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมแบบประเมินความสอดคล้อง, ความเหมาะสม เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลด้านหลักสูตรและการสอนและด้านจิตวิทยา จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องแต่ละองค์ประกอบของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นำผลการประเมินที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง ความเหมาะสมโดยการคำนวณค่าความสอดคล้อง, ความเหมาะสม ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 จึงเป็นชุดกิจกรรมที่มีความเหมาะสม ซึ่งในครั้งนี้ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

2. สร้างเครื่องมือวัดจิตสาธารณะ

2.1 แบบวัดจิตสาธารณะ มีวิธีการสร้างดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดจิตสาธารณะศึกษานิยามของจิตสาธารณะ เพื่อนำมาสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตัวชี้วัดของการมีจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วย การร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม การช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น, การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อสังคม ประกอบด้วย การสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาช่วย

เหลือผู้อื่นและสังคม การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ การสละประโยชน์ส่วนที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือคนที่อ่อนแอกว่า และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม ประกอบด้วย สนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม ตั้งใจที่จะทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ และริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสังคมจนสำเร็จ

2.1.2 สร้างแบบวัดจิตสาธารณะ นักเรียนฉบับร่างประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 รายการคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของ Likert มี 5 ระดับ คือ ทำทุกครั้ง ทำบ่อยครั้ง ทำบางครั้ง นานๆ ครั้ง และไม่เคยทำ จำนวน 60 ข้อ โดยจำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น จำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ 2) ด้านการเสียสละเพื่อสังคม จำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ 3) ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม จำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับระบุดูความคิดเห็น

2.1.3 นำแบบวัดจิตสาธารณะ นักเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อขอเสนอแนะโดยมีประเด็นที่ควรปรับปรุง คือ ภาษาที่ใช้ควรมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน แบบวัดจิตสาธารณะนักเรียนที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

การเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านมีคุณสมบัติ คือ 1) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก 2) มีประสบการณ์การทำงานในด้านที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยเป็นเวลา 5 ปี (ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมกับประเมินคู่มือการใช้ชุดกิจกรรม) เพื่อพิจารณาประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จึงเป็นแบบวัดจิตสาธารณะที่น่าไปใช้ได้ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

ระยะที่ 3 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ดำเนินการดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบวัดจิตสาธารณะไปใช้กับนักเรียนก่อนและหลังจากการทดลอง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะใช้สถิติ t-test แบบ dependent samples

2.2 วิเคราะห์การปฏิบัติกิจกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนเป็นผู้บันทึก โดยวิเคราะห์เนื้อหาใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม 2) ความรู้สึกจากการเข้าร่วมกิจกรรม 3) การปฏิบัติกิจกรรมการมีจิตสาธารณะตามองค์ประกอบของจิตสาธารณะทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อสังคม และด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายสัปดาห์และสรุป

พฤติกรรมการณ์จิตสาธารณะที่นักเรียนแสดงออกตามองค์ประกอบของจิต

การทดลองใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2563 จำนวน 45 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 41,284 คน (กลุ่มสารสนเทศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน online: เข้าถึงวันที่ 27 สิงหาคม 2563)

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล ปีการศึกษา 2563 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2553:

60-62) โดยกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 3 ชุด กิจกรรม มีกิจกรรมย่อย 9 กิจกรรม 2) แบบวัดจิตสาธารณะ 3) แบบประเมินการทำกิจกรรม

3. แบบแผนการทดลอง

ในการทดลองใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง แบบแผนการศึกษากลุ่มเดียว มีการทดสอบจิตสาธารณะก่อน-หลังการทดลอง และการวัดซ้ำ เป็นการเปรียบเทียบ O_1 กับ O_2 ส่วน O_3 ซึ่งเป็น extended posttest จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคงทนของผลการทดลอง (Dooley, 1995 p. 193 อ้างอิงใน ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ นัฏราภรณ์, 2545: 69) ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงแบบแผนการทดลองซึ่งมีลักษณะศึกษากลุ่มเดียวมีการทดสอบจิตสาธารณะก่อน-หลังการทดลองและการวัดซ้ำ

กลุ่ม	ทดสอบก่อน ₁	การสอน	ทดสอบหลัง ₁	ทดสอบหลัง ₂
ทดลอง	O_1	X	O_2	O_3

ความหมายของสัญลักษณ์

O_1 แทน การทดสอบจิตสาธารณะของนักเรียนก่อนการทดลอง

X แทน การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

O_2 แทน การทดสอบจิตสาธารณะของนักเรียนหลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสิ้นสุด

O_3 แทน การทดสอบจิตสาธารณะของนักเรียนหลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสิ้นสุดแล้วเป็นระยะเวลา 1 เดือน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการนำชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่สร้างขึ้น มาใช้เพื่อศึกษาผลการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ 1) การทำกิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะ 2) ทำกิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ 3) ทำกิจกรรมเชิงพัฒนาในชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อออกหนังสือราชการขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนสกลนครวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 40 คน

2. นำแบบวัดจิตสาธารณะให้นักเรียนทำก่อนใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริม จิตสาธารณะ

3. นำชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงจนสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 13 สัปดาห์ ทดลองทั้งในชั่วโมงเรียนและนอกชั่วโมงเรียน รวมเวลาในการทดลองใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะเป็นเวลา 42 ชั่วโมง นำไปใช้จริงในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ระหว่างวันที่ 5 เดือนตุลาคม 2563 ถึงวันที่ 11 เดือนกุมภาพันธ์ 2564 แยกกิจกรรมการทดลองเป็น ดังนี้

1) ทดลองในชั่วโมงเรียน 18 ชั่วโมง ใช้เวลาในชั่วโมงเรียนที่ทางโรงเรียนกำหนดเป็น ชั่วโมงค้นคว้าอิสระ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ทุกวันพุธเวลา 13.00 น.-16.00 น.

2) ทดลองนอกชั่วโมงเรียน 24 ชั่วโมง ใช้เวลาในช่วงที่โรงเรียนปิดภาคเรียนเพื่อไม่ให้กระทบต่อเวลาเรียนปกติ กิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ณ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ) และกิจกรรมหลังเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมปฏิบัติตามกิจกรรมโครงการในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น ตามที่แต่ละกลุ่มกำหนด

5. การทดลองใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดระยะการทำกิจกรรมเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1) การทำกิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะ ระยะนี้เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้และทำความเข้าใจตนเอง การรู้จักผู้อื่น มีความรู้ความเข้าใจจิตสาธารณะ และรู้จักชุมชนตนเอง

2) ทำกิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ระยะเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการทำงาน การบูรณาการความรู้ที่มีความสอดคล้องกับสภาพโดยรวมของชุมชนท้องถิ่น โดยเน้นให้นักเรียนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ณ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นเป็นระบบทีม มีประสบการณ์ตรง

3) ทำกิจกรรมเชิงพัฒนาในชุมชน เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนนำกิจกรรม/โครงการการพัฒนาสู่ชุมชนที่ร่วมกันวางแผนมาก่อนหน้าไปปฏิบัติจริงในชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจิต
 สาธารณะของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4
 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อ
 เสริมสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติ
 t-test แบบ dependent samples

2. วิเคราะห์การปฏิบัติกิจกรรม
 การมีจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนเป็นผู้บันทึก โดย
 วิเคราะห์เนื้อหา สรุปใน 3 ประเด็น ได้แก่
 1) ประสพการณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วม
 กิจกรรม 2) ความรู้สึกจากการเข้าร่วมกิจกรรม
 3) การปฏิบัติกิจกรรมการมีจิตสาธารณะของ
 นักเรียนตามองค์ประกอบของจิตสาธารณะทั้ง
 3 ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสีย
 สละเพื่อสังคม และด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม
 ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายสัปดาห์และสรุป
 พฤติกรรมการมีจิตสาธารณะที่นักเรียนแสดงออก
 ตามองค์ประกอบของจิตสาธารณะ

ผลการวิจัย

ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้าง
 จิตสาธารณะของนักเรียนที่สร้างขึ้นมีความ
 เหมาะสม โดยการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง
 ชุดมีค่าเฉลี่ย 2.83 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
 มาก และคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ
 เสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย
 2.96 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความ
 สอดคล้องขององค์ประกอบของชุดกิจกรรมเสริม
 หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน
 ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้
 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และ
 ความสอดคล้องของคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมเสริม
 หลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน
 ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่า
 ดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ชุดกิจกรรม
 เสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของ
 นักเรียนมีประสิทธิภาพที่ 83.15/86.73 สูงกว่า
 เกณฑ์ 80/80 ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

รายการ	n	ΣX	$\bar{X}$	ร้อยละ
คะแนนระหว่างปฏิบัติกิจกรรม 1-8 (E_1)	40	3326	83.15	83.15
คะแนนจากการทดสอบหลังปฏิบัติการ (E_2)	40	5204	130.10	86.73
ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนา=83.15/86.73				

จิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างก่อน
 และหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อ

เสริมสร้างจิตสาธารณะ แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน

การประเมิน	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p-value
ก่อนทดลองใช้ชุดกิจกรรม	40	90.75	4.407	39	36.265	.000
หลังทดลองใช้ชุดกิจกรรม	40	130.10	6.071			

* $p < 0.5$

จิตสาธารณะของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจบสิ้นลงกับหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจบสิ้นเป็นระยะเวลา 1 เดือน

การประเมิน	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p-value
หลังเรียนจบสิ้น	40	130.10	6.071	39	10.150	.000
หลังเรียนจบสิ้นเป็นระยะเวลา 1 เดือน	40	127.98	5.385			

* $p < 0.5$

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร สามารถอภิปรายดังนี้

1. ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียน มีประสิทธิภาพที่ 83.15/86.73 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

การที่ผลปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบของชุดกิจกรรม ได้แก่ ชื่อชุดกิจกรรม, วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ การงานหรือชิ้นงาน สื่อ/อุปกรณ์ เวลาที่ใช้ และการประเมินผล

หลักการของชุดกิจกรรม ประกอบด้วย

- 1) การตระหนักรู้ตนเองทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยของตนเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
 - 2) จิตสาธารณะสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้
 - 3) การมีความเข้าใจชุมชนตนเองมีผลต่อการแสดงพฤติกรรม
 - 4) กระบวนการทางปัญญามีผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะ
 - 5) การระบุเป้าหมาย การกระทำและการกำกับตนเอง
 - 6) ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง และ
 - 7) การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในการฝึกกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดและประเมินตน จึงสังเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้ดังนี้
- 1) การสำรวจความสามารถตนเอง
 - 2) จิตสาธารณะ
 - 3) ชุมชนท้องถิ่น
 - 4) การวิเคราะห์ปัญหาเชิงสาเหตุ
 - 5) การเติมพลังแห่งตน
 - 6) การสังเคราะห์งาน

7) การพัฒนาสู่ชุมชน และ 8) การสะท้อนความคิด สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่กรมวิชาการ (2547, 5) เสนอว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถภาพ คือ เก่ง มีคุณภาพ คือ ดี และเป็นผู้มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี คือ สุข เป็นประชากรที่เก่ง ดี สุข เป็นประชาชนที่มองกว้างคิดไกล ใฝ่รู้ เชิดชูคุณธรรม สุวิทย มุลคำ (2549: 17) เสนอว่าถ้าไม่นับสื่ออุปกรณ์ และเทคนิควิธีการต่างๆ แล้วบุคคลก็นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดบุคคลดังกล่าวนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็นสองฝ่ายด้วยกัน คือ ผู้สอนและผู้เรียน โดยปกติผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หรือมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน เว้นเสียแต่ในบางโอกาสที่ผู้สอนอาจจะต้องมีบทบาทมากกว่า และในทำนองเดียวกัน บางครั้งผู้เรียนก็จำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมมากกว่าเช่นกัน สอดคล้องกับ Joyce และคณะ (2004: 29) ที่เสนอกรอบความคิดของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบ การเรียนรู้ของนักเรียน และการพิจารณาเกี่ยวกับวิธีการสร้างชุมชนหรือกลุ่มการเรียนรู้ของนักเรียน

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 ด้าน จำแนกเป็น ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น มีตัวชี้วัดประกอบด้วย การร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม การช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น, การอำนวยความสะดวกให้ กับผู้อื่นและการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อสังคม มีตัวชี้วัดประกอบด้วย การสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม, การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ, การสละประโยชน์ส่วนที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือคนที่อ่อนแอกว่า และการใช้เวลาว่าง

ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และ ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม มีตัวชี้วัด ประกอบด้วย การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม, ความตั้งใจที่จะทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดและเป็นประโยชน์ต่อสังคม, ความตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ และการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสังคมจนสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของอนุชาติ พวงสาส์ และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล (2540) ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ (2546) กระทรวงศึกษาธิการ (2552) และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2556) ที่เป็นชนนี้เพราะผู้วิจัยมีการสังเคราะห์องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคนุช หมาภิน (2556) พบว่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักเรียนมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ การดูแลรักษาผลประโยชน์ร่วม การเคารพสิทธิผู้อื่นและสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความมีน้ำใจและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น การมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละเพื่อสังคม และด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม หลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้สนับสนุนและมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนสอดคล้องกับแนวคิดจิตวิทยาพัฒนาการของวัยรุ่น ที่กลุ่ม

เพื่อนมีอิทธิพลต่อนักเรียนในวัยนี้ค่อนข้างมาก (พรพรณี ข.เจนจิต, 2528: 144)

นักเรียนมีจิตสาธารณะระดับสูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีสถานภาพครอบครัวที่อาศัยอยู่ร่วมกันทำให้ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนม นักเรียน เมื่อนักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ได้รับความรักความอบอุ่นในครอบครัว ครอบครัวมีการสนับสนุนให้นักเรียนสามารถคิดและตัดสินใจในการทำกิจกรรมของนักเรียน ครอบครัวมีการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี มีการยอมรับและให้เกียรติผู้อื่น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และมีการแสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ เลียนแบบและแสดงพฤติกรรมเหมือนสมาชิกในครอบครัว ทำให้นักเรียนมีจิตสาธารณะอยู่ในระดับสูง ดังคำกล่าวของประณต เค้าฉิม (2549: 355) ที่ว่า การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ทำให้เด็กได้รับการซึมซับพฤติกรรมของครอบครัว ทำให้เกิดแนวโน้มที่เด็กจะเลียนแบบและปฏิบัติตามพฤติกรรมของครอบครัว ถ้าครอบครัวมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะมีความรักและความภาคภูมิใจในครอบครัว ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมในตัวเด็กเช่นกัน และสอดคล้องกับภุชงค์ พวงพันธ์ (2552: 95) ได้ทำการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านตาอุดโดยใช้กลยุทธ์การอบรมคุณธรรมจริยธรรม; กลยุทธ์การเสริมแรงโดยการชมเชยและมอบรางวัล และประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยพบว่า มีการปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ ทำให้นักเรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของจิตสาธารณะ เจษฎา หนูรุ่น (2551: 4) ที่กล่าวว่า การเคารพสิทธิเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม

ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้นโดยแบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม และไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556: 50) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบที่เป็นสถานการณ์จริง จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตรง ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจสิ่งที่ตนเองเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มมากขึ้นและลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดน้อยลง สอดคล้องกับคำกล่าวของวิวัฒน์ ชัตติยะมาน (2549, 59-60) ที่กล่าวไว้ว่า ประสบการณ์ในชีวิตจริงจะทำให้นักเรียนได้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาเป็นทีม ทำให้เกิดการพัฒนาเจตคติและทักษะในการแก้ไขปัญหาเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการใช้เทคนิคการกำหนดข้อดี ข้อเสียในการดูแลรักษาหรือทำลายสิ่งของเครื่องใช้ในโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีการรับรู้ว่าการขีดเขียนโต๊ะ การเขียนกำแพง และการรบกวนผู้อื่นนั้น เป็นการกระทำที่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ดังคำกล่าวของคอเรย์ (Corey, 2004: 240-255) ที่ว่า เทคนิคการกำหนดข้อดี ข้อเสีย เป็นสำรวจความเชื่อของสมาชิกกลุ่มและ ัญญาภัทร์ เลิศจันทร์ทรากรและจิราภรณ์ พงษ์ศรีทัศน์ (2556, 43) ที่ได้ทำการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จำนวน 19 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยของจิตสาธารณะโดยภาพรวม และรายด้าน ประกอบด้วย ด้านการใช้ ด้านการถือเป็นที่ และด้านการเคารพสิทธิ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจิต
 สาธารณะของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริม
 หลักสูตรเสร็จสิ้นกับหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริม
 หลักสูตรเป็นระยะเวลา 1 เดือน พบว่า นักเรียนที่
 ใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ้นสุดลงแตกต่างจาก
 หลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นระยะเวลา 1
 เดือน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแต่ละด้านระหว่าง
 หลังทดลองจบสิ้นกับหลังทดลองเป็นระยะเวลา
 1 เดือน พบว่า ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น มีคะแนน
 เฉลี่ยเท่ากับ 44.73 กับ 43.03 คะแนนเฉลี่ยต่าง
 กัน เท่ากับ 1.7, ด้านการเสียสละเพื่อชุมชน มี
 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 43.80 กับ 43.70 คะแนน
 เฉลี่ยต่างกัน เท่ากับ 0.1 และด้านการมุ่งมั่นพัฒนา
 สังคม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.85 กับ 41.15
 คะแนนเฉลี่ยต่างกัน 0.7 เมื่อพิจารณาคะแนน
 เฉลี่ยจิตสาธารณะ พบว่า หลังใช้ชุดกิจกรรมเสริม
 หลักสูตรจบสิ้น เท่ากับ 130.10 และหลังใช้ชุด
 กิจกรรมเสริมหลักสูตรจบสิ้นเป็นระยะเวลา 1
 เดือน เท่ากับ 127.98 ผลต่างของคะแนนเฉลี่ย
 เท่ากับ 2.12 ซึ่งแสดงว่าพฤติกรรมจิตสาธารณะ
 หลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นระยะเวลา
 1 เดือน มีพฤติกรรมจิตสาธารณะไม่แตกต่าง
 จากหลังใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ้นสุดลง ที่
 ปรากฏผลเช่นนี้ เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้
 ในชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสนับสนุนและมุ่งเน้น
 ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน
 ที่เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์
 เดิมจนเกิดกระบวนการคิดและได้ค้นหาความรู้
 ด้วยตนเอง มีการให้ทำกิจกรรมปฏิบัติการด้วย
 ตัวของนักเรียนเอง โดยร่วมคิดร่วมทำในระบบ
 ทีมซึ่งในชุดกิจกรรมมีแบบฝึกให้ทำกิจกรรมร่วม
 กัน มีการทบทวนความเข้าใจกิจกรรมด้วยการลง
 ข้อสรุปร่วมกันทุกกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนเกิด

การเรียนรู้และมีความเข้าใจสิ่งที่ร่วมกันทำ เมื่อ
 พบสถานการณ์ใหม่ นักเรียนสามารถนำความ
 รู้เดิมมาวิเคราะห์สถานการณ์นั้นๆ อย่างเข้าใจ
 และสามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามสถานการณ์ที่
 พบด้วยการนำความรู้ความเข้าใจเดิมมาเป็นฐาน
 ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่าง
 แท้จริง ซึ่งจะจดจำได้นาน สอดคล้องกับคำกล่าว
 ของสุภาภรณ์ ทองใส (2548: 116) ที่ว่า ถ้า
 นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมาย เป็นประโยชน์
 ด้วยความเข้าใจและได้ฝึกฝนตนเองมากๆ มีการ
 ทำกิจกรรมซ้ำๆ จะเกิดทักษะกระบวนการและ
 มีความคงทนในการเรียนรู้จนสามารถถ่ายโยงไป
 ใช้ประโยชน์ได้อย่างอัตโนมัติ นอกจากนั้นการจัด
 กิจกรรมที่น่าสนใจและมีความหมายให้นักเรียนได้
 ฝึกปฏิบัติ ย่อมก่อให้เกิดความคงทนในการเรียน
 รู้ ดังผลการวิจัยของชัยวัฒน์ ถุงเสน (2547: 79)
 พบว่า การเรียนโดยใช้สื่อการเรียนแบบใหม่
 ทำให้นักเรียนมีความสนใจเรียนตลอดจนสามารถ
 สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผ่อนคลาย ทำใ้
 นักเรียนสามารถเรียนได้อย่างเข้าใจและจดจำ
 เนื้อหาได้ดีและไวโล หนูนาถ (2547: 79) เสนอ
 แนะว่า ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียน
 เรียนได้จากประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด การ
 ใช้อุปกรณ์ประกอบการเรียนและให้นักเรียนมี
 ส่วนร่วมให้มากที่สุด จะทำให้เกิดความจำระยะ
 ยาว จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการทำกิจกรรม
 โดยใช้ชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้าง
 จิตสาธารณะของนักเรียนเป็นการจัดกิจกรรม
 ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและมีการทำ
 กิจกรรมโดยใช้ระบบทีม เป็นกิจกรรมที่ช่วยใ้
 นักเรียนเกิดการพัฒนาและเกิดประสบการณ์การ
 เรียนรู้อย่างเข้าใจ จึงทำให้เกิดความคงทนต่อการ
 เรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาให้นักเรียนให้มีจิตสาธารณะนั้น ทางโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ การฝึกอบรมควบคู่กันไปกับการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์นอกสถานที่ เพื่อให้ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง จะช่วยให้นักเรียนมีจิตสาธารณะมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพและการสัมภาษณ์ นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม เพื่อนำมาพิจารณาองค์ประกอบจิตสาธารณะที่ชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุจิตสาธารณะของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556). *แนวทางการสร้างจิตสาธารณะในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ..
- กรมวิชาการ. (2547). *เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดแบบโครงการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ภุชงค์ พวงพันธ์. (2552). *การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านตาอูด อำเภอยะรัง จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). *ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉวีวรรณ คำประไพ. (2554). *การศึกษาเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ต่างกัน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยวัฒน์ ฤงเสน. (2547). *การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์การสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เรื่อง การอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้า*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ถ่ายเอกสาร).
- ธัญญาภัทร์ เลิศจันทร์ทรงกูรและจิราภรณ์ พงษ์ศรีทัศน์. (2556). *การพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

- ประณต คำนิม. (2549). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปภาพันธ์ รุณธาตุ. (2558). *การพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์: ป.ด. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พ่องพรรณ ตริยมงคลกุล และสุภาพ จัตรภรณ์. (2545). *การออกแบบการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรณีษ.เจนจิต. (2528). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พริยา นิลมาตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภักนุช หมากผิน. (2556). *การวิเคราะห์องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2546). *ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยใช้ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะผ่านนิทาน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- วรินทร์ บุญยั้ง. (2553). *การสังเคราะห์รูปแบบ กระบวนการ และเทคนิควิธีการในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ของประเทศเกาหลีใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). *สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิทวัฒน์ ชัตติยะมาน. (2549). *การจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง*. สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ, 5(1), 59-60.
- วิไล หนูนาถ. (2547). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยผู้สอนคนเดียว วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนวิเชียรมาตุ 3 จังหวัดตรัง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. ถ่ายเอกสาร.
- วิวัฒน์ วัฒนานิมิตกุล. (2553). *จิตสานึกสาธารณะ: วิถีที่เป็นจุดเน้นของการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่ 2*. *วารสารที่ทัศน์วัฒนธรรม*, 9(1), 25-34.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2556). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร*. online: เข้าถึงวันที่ 27 สิงหาคม 2563.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2558). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุภาภรณ์ ทองใส. (2548). *การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค เค ดับเบิลยู ดี แอล (KWDL) ร่วมกับแนวคิดของวรรณิ์ วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2549). *กลยุทธ์การสอนคิดสังเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อนุชาติ พวงสำลีและวีรบูรณ์ วิสารทสกุล. (2540). *ประชาสังคม: คำความคิดและความหมาย*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อริยา นิลคูหาและสุวิมล นราองอาจ. (2554). จิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี. *วารสารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 3(2), 81-93.
- Corey, G. (2004). *Theory and practice of group counseling*. 6th ed. California: Thomson Brooks/Cole Inc.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching*. 7th ed. London: Pearson.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

Guidelines for Teacher Competency Development in The 21st Century for Schools under the Surin Primary Educational Service Office Area 3

เวนิกา ถนอมเพียร^{1*}, ทรงเดช สอนใจ², ศุภธนภฤช ยอดสละ²

Wenika Tanompean^{1*}, Songdet Sornjai², Suphathanakrit Yodsala²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 2) เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 3) เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษาานิเทศก์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียนและเทคนิคการสุ่มของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 159 คน และ จำนวน 336 คน รวม 495 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์องค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 แบบสอบถามที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 แบบยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified})

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹ Graduate Student of Master Degree in Educational Administration, Surindra Rajabhat University

² Faculty of Educational, Surindra Rajabhat University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. องค์ประกอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มี 8 องค์ประกอบและ 60 ประเด็นศึกษา

2. ผลการศึกษาการพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า สภาพที่เป็นจริงของสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ความต้องการจำเป็นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาสมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร

3. ประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 มี 8 องค์ประกอบหลักและ 40 ประเด็นศึกษา 55 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were; 1) to study the real and possible conditions of teacher's learning instruction competency (TLIC) in the 21st century for schools under the Surin Primary Educational Service Office Area 3 (SPESAO 3), 2) to improve the guidelines for TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO 3, and 3) to assess the guidelines for TLIC in the 21st for schools under the SPESAO 3. The sampling groups, selected by means of a proportional stratified random sampling and the Krejcie and Morgan random sampling techniques, comprised of school administrators and teachers. The informants were 495 school administrators teachers. The research instruments used in this research consisted of the teacher competence interview form, the real and possible conditions of the teacher competency questionnaire, the outline of guidelines for TLIC form, and appropriateness, possibility, and usage assessment form. All questionnaires were at a 0.98 level. The obtained data were analyzed with the use of means, frequency, percentage, standard deviation, and PNI_{modified}.

The findings were as follows:

1. There were 8 elements and 40 study issues of guidelines for TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO.
2. The study showed that an outline of guidelines for TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO consisted of the real condition of TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO was at a moderate level in all areas, the possible condition of TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO was at the highest level in all areas, and there were 8 elements, 40 study issue, and 55 guidelines.
3. The overall 8 elements and 40 study issues, and 55 guidelines were at the highest level on appropriateness, possibility, and usage of guidelines for TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO.

Keywords: Developing Guideline, teacher competency in the 21st century

บทนำ

ยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนด“คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม วัชรวิสัย และร่วมมือพัฒนาสังคมสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 78-80) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 7 ว่าด้วยครู

คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 กำหนดไว้ว่า “ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำอย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2555: 9)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงได้กำหนดนโยบายด้านการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21 ทักษะแห่งอนาคต ได้ถูกผลักดันเข้าสู่ระบบการศึกษา

ในหลายประเทศทั่วโลก ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ที่เป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและงานอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยให้นักเรียนได้สืบค้นรวบรวมความรู้จากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “ครูฝึก” เป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของผู้เรียน โดยครูผู้สอนคอยช่วยแนะและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้โดยทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิจารณ์พานิช, 2555: 16-21)

การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และเป้าหมาย ในการดำเนินงานขององค์กร บุคลากรสามารถรู้ถึงสมรรถนะที่แท้จริงของตนเองที่ได้รับจากการประเมินร่วมกันระหว่างองค์กรและบุคลากร และนำมาใช้กับการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรสามารถที่จะมุ่งฝึกฝนอบรม ที่ลดช่องว่างทางทักษะ ความรู้และทัศนคติด้วยการฝึกอบรมเฉพาะและมีเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นที่ต้องการตามลักษณะงาน ช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการรับสมัครงานด้วยการเปรียบเทียบสมรรถนะ สามารถกำหนดและระบุถึงทักษะที่จำเป็นและตรงกับความต้องการของงานได้ดียิ่งขึ้นสามารถพัฒนารูปแบบของสมรรถนะที่จะแข่งขันได้โดยมีการจัดลำดับของการเรียนรู้เทียบ

กับมาตรฐานที่กำหนดไว้ (ชัยวุฒิ เทโพธิ์, 2563: 138) สมรรถนะที่สำคัญที่ควรนำมาประกอบด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสาร การร่วมมือร่วมใจ การคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม สมรรถนะเหล่านี้ ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดกับสมรรถนะสำคัญในผู้เรียนได้หลากหลายกิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการคิดและทักษะชีวิต (เนลิมาลาทองอาจ, 2561: 171)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษานำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษา ให้นักเรียนมีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนยกระดับความเป็นมืออาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นนักบริหารมืออาชีพ สถานศึกษาเร่งรัดคุณภาพ สู่มาตรฐานสากล เขตพื้นที่การศึกษาพัฒนาสู่ความเป็นเลิศเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหาร กำกับ ติดตามและพัฒนากิจการการศึกษา รวมทั้งการประเมินตนเองในการพัฒนา และการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น “งานได้ผล คนสำราญ องค์กรสำเร็จ” คือ ภาพแห่งความสำเร็จที่คาดหวังว่าทุกภาคส่วนผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะได้ร่วมด้วยช่วยกันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กับผู้เรียนต่อไป การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนนั้นคือ ปัญหาคุณภาพผู้เรียน รongลงมาเป็นปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2564: ออนไลน์)

การรายงานผลการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ปีการศึกษา 2562 ที่มีผลคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าระดับประเทศเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยร้อยละของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เฉลี่ยทุกกลุ่มสาระต่ำกว่า 6.07 มุ่งเน้นแต่ผลสัมฤทธิ์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพออีกต่อไป เพื่อให้อยู่ในโลกแห่งการแข่งขันได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข ถึงแม้ผลสัมฤทธิ์ในปีการศึกษา 2561 และ 2562 จะมีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ แต่ยังคงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในระดับประเทศที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2564: 78)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทและมีภาระหน้าที่โดยตรงในการจัดการเรียนการสอน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยมุ่งศึกษาใน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ด้านการวิจัย ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของ

ครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 159 คน และ จำนวน 336 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น จึงทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนและการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 จากกรอบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 1-15)

2. สร้างแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นแบ่งเป็น 3 ตอน มีจำนวน 8 องค์ประกอบ 60 ประเด็นศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท และยกเว้นแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โดยจัดลำดับความสำคัญ (PNI) 5 อันดับแรกขององค์ประกอบ จากนั้นสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน

3. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูล

1. องค์ประกอบและสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

2. สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยได้วิเคราะห์ผลจากคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

3. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม รายด้าน

4. จัดลำดับความสำคัญจำเป็นของสมรรถนะครูภาษาอังกฤษ วิเคราะห์จำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ซึ่งสูตรในการคำนวณมีดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2548: 279)

5. ยกเว้นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยจัดลำดับความสำคัญจำเป็น (PNI_{modified}) จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

6. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม รายด้าน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

1.1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ได้กำหนดองค์ประกอบ 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก 4) ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน 6) ด้านการวัดผลประเมินผล 7) ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู 8) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. ศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริงของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=0.51$)

2.2 สภาพที่ควรจะเป็นของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, $S.D.=0.33$)

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น มาจัดลำดับความสำคัญจำเป็น ($PNI_{modified}$) มายกร่างแนวทางการพัฒนาฯ จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน องค์ประกอบ 8 ด้าน 40 ประเด็นศึกษา และ 55 แนวทางการพัฒนา

3. ประเมินแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

3.1 การประเมินแนวทางแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มี 8 องค์ประกอบหลัก ประเด็นที่นำมาศึกษามี 40 ประเด็น 55 แนวทางพบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.83$, $S.D.=0.33$) มีความเหมาะสมเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. องค์ประกอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการสังเคราะห์จากแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู มาจัดระบบองค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมี ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน องค์ประกอบ ทั้ง 8 ด้าน เป็นตัวสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ งานวิจัยของ น้ำฝน ชื่นชม (2560:136) องค์ประกอบของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 5) การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

2. สภาพที่เป็นจริงของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และรองลงมา คือ การบริหารจัดการชั้นเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติภูมิ สุวรรณไตรย์ (2564:160) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

3. สภาพที่ควรจะเป็นของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า พบว่าทั้ง 8 ด้านภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัย ชญาพร สีหาวงค์ (2560: 145-146) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ภาพรวมระดับการปฏิบัติในสถานศึกษามีสภาพการปฏิบัติงานด้านการ

บริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและด้านที่มีระดับต่ำสุดคือ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

4. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: PNI^{modified} Modified) ในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู และด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยในแต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะครูได้จัดลำดับความต้องการจำเป็น 5 อันดับแรก เพื่อนามาเป็นประเด็นในการศึกษา มาหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู ดังต่อไปนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรมี 5 ประเด็น ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกมี 5 ประเด็น ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้มี 5 ประเด็น ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมี 5 ประเด็น ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมี 5 ประเด็น การบริหารจัดการชั้น

เรียนมี 5 ประเด็น ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูมี 5 ประเด็น ด้านการวัดผลและประเมินผลมี 5 ประเด็น สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยาภรณ์ ตูคำมูล (2563: 157) ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ ดังนี้อันดับที่ 1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.250$) อันดับที่ 2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.243$) อันดับที่ 3 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.240$) อันดับที่ 4 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($PNI_{modified} = 0.235$) และอันดับที่ 5 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.234$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูเห็นความสำคัญและตระหนักการออกแบบการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนจัดการเรียนรู้ดำเนินไปด้วยดี บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา การออกแบบการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงมีความต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านนี้ อีกทั้งครูคงเห็นว่าการออกแบบการเรียนรู้จะเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากครูผู้สอนจะต้องออกแบบการสอนให้มีความน่าสนใจ เนื้อหาครบถ้วน ชัดเจน

5. ยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างแนวทางการพัฒนา

สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 8 องค์ประกอบ 40 ประเด็น ที่ศึกษา โดยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา หัวหน้าวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาโดยมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และปฏิบัติหน้าที่เป็นศึกษานิเทศก์ และผู้ให้คำแนะนำในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อหาข้อเสนอแนะทางที่เหมาะสมสำหรับการวัดคุณภาพและพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพใช้ในการวางแผนการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และสถานศึกษาอื่นๆต่อไป

6. การประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 มีจำนวน 8 ด้าน 55 ประเด็นที่นำมาหาแนวทางในการศึกษา โดยในแต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรมี 6 แนวทาง ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกมี 7 แนวทาง ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้มี 8 แนวทาง ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมี 7 แนวทาง ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมี 7 แนวทาง การบริหารจัดการชั้นเรียนมี 7 แนวทาง ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูมี 6 แนวทาง ด้านการวัดผลและประเมินผลมี 7 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่าโดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย นาดชนก ภูมั่ง (2563: 141) ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งโดยรวมและแต่ละองค์ประกอบของแนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ควรส่งเสริมการนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ไปใช้ในสถานศึกษาโดยการจัดฝึกอบรม สัมมนา กระบวนการ และมีการติดตามผลการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผล

1.1 ผู้บริหารการศึกษาควรนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ไปกำหนดแนวทางการพัฒนาครูได้ทดลองใช้เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพ โดยการเปรียบเทียบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูด้านอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูให้ครบรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- จริยาภรณ์ ตู้อมูล. (2563). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตติภูมิ สุวรรณไตรย์. (2564). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ชัยวุฒิ เทโพธิ์. (2563). *แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ ดษ. (รัฐประศาสนศาสตร์). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นาถชนก ภูมั่ง. (2563). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- น้ำฝน ชื่นชม. (2560). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: แผนพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพมูลนิธิสตรี้-สตรี้ดวิงค์.
- วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์. (2559). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริประภา หลงพิมาย. (2560). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3. (2563). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กลุ่มนโยบายและแผน*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). *จรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2562). ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐาน
ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4)
พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

การศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

The Study of an Instructional Design Ability of Graduate Students Teachers Chiangmai Rajabhat University

ศศิธร อินตุน^{1*}, อรกมล สุวรรณประเทศ¹
Sasithorn Intun^{1*}, Onkamon Suwanprates¹

บทคัดย่อ

การออกแบบการเรียนรู้ส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การวิจัยนี้ใช้แบบก่อนทดสอบศึกษากลุ่มเดียว วัดครั้งเดียวมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 2) ศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการ โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงคือนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา LMS 6401 การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จำนวน 14 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 2) แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษามีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อการบริหารวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบแสดงให้เห็นว่าการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้

คำสำคัญ: ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมบริการวิชาการ ความพึงพอใจ

¹ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹ Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

Abstract

Developing ability of instruction was designed to help graduate students teachers improve their learning management abilities. This pre-experimental research with the one-group posttest only design aimed to: 1) study the ability of instructional design 2) study learning management and 3) study the satisfaction of graduate students teachers toward learning management by using academic activity services. The Purposive sampling group was 14 graduate students teachers who enrolled in the learning for 21st century learners course, second semester, academic year 2019. The research instruments consisted of the ability of 1) instructional design assessment form, 2) assessment scale of learning management abilities, and 3) graduate student's satisfaction questionnaires. The statistical analysis were means, standard deviation, and analytic rubric.

The research found that: the graduate students' teachers had instructional design for academic ability in a good level, the ability of learning management was in a good level and satisfaction of graduate students' toward academic activity services was in a high level. This research concluded that an instructional design by using academic services activity can be applied improve learning management abilities.

Keywords: Ability of instruction designed, ability of learning management, academic activity services, Satisfaction

บทนำ

ยุคสังคมข่าวสารเทคโนโลยีสารสนเทศเต็มไปด้วยข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์การจัดการเรียนรู้จะเน้นเพียงในชั้นเรียนอาจทำให้ขาดการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติจริงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สรุศักดิ์ ปาเฮ (2552) ที่กล่าวถึงการศึกษาในปัจจุบันว่าผู้สอนส่วนมากใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย เนื่องจากเนื้อหามากกับเวลาที่มีอยู่จำกัดทำให้ผู้สอนนำเสนอในสิ่งที่คิดว่าจำเป็นในการนำไปใช้ซึ่งเนื้อหาบางส่วนอาจเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบันการเรียนการสอนจึงอยู่ในลักษณะที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางเป็นผู้เลือกเนื้อหา วิธีการเรียน เวลาในการสอน และเป็นผู้ตัดสินว่าผู้เรียน

คนใดผ่านเกณฑ์จากเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้น ดังนั้นผู้เรียนส่วนมากจึงเรียนจากการจดจำโดยยึดจากเนื้อหาที่ผู้สอนนำเสนอ ไม่ได้พัฒนาทักษะด้านกระบวนการคิด การค้นคว้า ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการทำงานในชีวิตจริงได้และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมควรเปิดโอกาสให้คิดเชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ได้ในชั้นเรียน นอกชั้นเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ได้ฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา ดังนั้น การออกแบบการจัดการเรียนรู้ควรจัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพการณ์ ความเป็นจริงของสังคม วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมควรเปิดโอกาสให้คิดเชื่อมโยงประเด็นการเรียนรู้ และเรียนรู้ได้ทั้งได้ในชั้นเรียนและ นอกชั้นเรียนได้

ฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา และบทบาทของครูยุคใหม่ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะของการเรียนรู้ คือเน้นการลงมือปฏิบัติจริง เตรียมผู้เรียนไปเป็นคนที่ทำงานที่ใช้ความรู้ และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้และทักษะที่สำคัญที่สุดที่ครูต้องปลูกฝังให้กับนักเรียนเพื่อให้เขาได้เป็นคนที่มีทักษะการปฏิบัติงานและทักษะการเรียนรู้ของคนศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2556) ดังนั้น นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาจะต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ด้วยการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถดังกล่าว ครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ และสามารถจัดการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งความสามารถนั้นต้องเกิดจากการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีแบบแผนที่ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหา ทักษะ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตลอดถึงการเลือกใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูที่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ จะเห็นแนวทางและหาวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและความหมายต่อชีวิต สร้างพลังแห่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนผู้เรียนค้นพบวิธีการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพ ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และการที่จะพัฒนานักศึกษาครูเป็นผู้ที่มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่ต้องบูรณาการความรู้ทางวิชาชีพครูและความสามารถที่หลากหลายอย่างอย่างเป็นระบบ (พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2558: 12) สอดคล้องกับนวนจิตรต์ เขาวงกิตพิงค์ (2562) ว่าการออกแบบและเขียนแผนจัดการเรียนรู้เป็นงานสำคัญที่แสดงถึงการเตรียมตัวล่วงหน้าของครูก่อนการสอน เป็นโอกาสที่ครูจะได้ใช้ความรู้และศาสตร์การสอนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับ

นักเรียน แล้วเขียนออกมาเป็นแผนจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการเตรียมการ หลังจากที่ได้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คาดว่าจะนำทางให้นักเรียนได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแผนจัดการเรียนรู้จะระบุถึงกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนเป็นการจัดสถานการณ์ให้ นักเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบงานวิจัยโดยประภัสสร วงษ์ดี และเจริญชัย วงศ์วัฒนกิจ (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนผ่านกระบวนการวิจัยในเรียนของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมพบว่าความสามารถด้านการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรมอยู่ระดับปานกลางถึงระดับปรับปรุง เพราะ ขาดแนวคิดหลักการที่น่าเชื่อถือสำหรับออกแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนในแผนการสอนไม่สัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ที่ระบุไว้ เป็นต้นสอดคล้องกับงานวิจัยด้านครูศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู (กิตติพร ปัญญาภิญญผล, อัญชลี ตนานนท์, และสิริพร จันทวรรณ, 2548) พบว่าการขาดประสบการณ์ในการสอน รวมทั้งขาดการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีปัญหาและสับสนในการออกแบบการเรียนการสอน และไม่สามารถลำดับขั้นตอนในการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหาให้กับนักเรียนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ละเอียดและไม่สอดคล้องกัน ไม่สามารถหาวิธีจัดการเรียนรู้หรือกระตุ้นให้นักเรียนคิดและเกิดการเรียนรู้ได้ และไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรสริน เจิมไธสง และ

ล่ำลี ทองธิว(2556) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการออกแบบการสอนอย่างไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ของ นักศึกษาครู พบว่านักศึกษาครูเลือกใช้วิธีสอน หรือรูปแบบการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และเลือก ใช้เทคนิควิธีสอนไม่หลากหลาย ไม่สามารถระบุถึง จุดอ่อนของแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ ทำให้นักศึกษาไม่สามารถปรับปรุงการออกแบบ การเรียนการสอนของตนเองได้ โดยปัญหาเกี่ยว กับการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูนั้นสามารถเกิดขึ้นใหม่ ได้เสมอ เมื่อสถานการณ์ เช่น เนื้อหาสาระ บริบท ชั้นเรียน เปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่า บางสภาพ ปัญหา กรณีศึกษาบางคนสามารถแก้ไขได้สมบูรณ์ ในวงจรแก้ปัญหาหนึ่ง เมื่ออยู่ในอีกรวงจรแก้ปัญหา กลับพบว่าสภาพปัญหาดังกล่าวยังเกิดขึ้นได้อีก เนื่องจาก เนื้อหาสาระ และบริบทชั้นเรียน เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมภารกิจหลักที่สำคัญ อย่างหนึ่ง

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหา การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ในส่วน ของนักศึกษาครู โดยเฉพาะในส่วนของการเตรียมตัวสอนยังมีข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข จาก การประเมินการจัดการเรียนการสอนและการ ฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนในปีการ ศึกษาที่ผ่านมาพบว่านักศึกษาครูระดับบัณฑิต ศึกษายังขาดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการสอนเนื้อหาสาระความรู้มากกว่าวิธีการ แสวงหาความรู้ กิจกรรมการสอนที่อิงตำรา หรือ หนังสือแบบเรียน ใบความรู้ที่เตรียมไว้ และ แบบฝึกทักษะ จัดบรรยายภาคการเรียนรู้ยังขาด ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และ

นักเรียนกับครู ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุหลักมา จากขาดแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้จึงส่งผล ให้เขียนแผนจัดการเรียนรู้ได้ไม่สมบูรณ์ และเมื่อ ฝึกเขียนแผนจัดการเรียนรู้มักจะคัดลอก หรือ ศึกษาจากตัวอย่างจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งมี ผลให้ไม่สามารถออกแบบ และจัดเตรียมการ สอนที่เหมาะสมกับนักเรียนของตนเองได้รวมถึง ไม่สามารถเขียนแผนจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของนักเรียน โรงเรียนที่สอน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนานักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษาทั้งการออกแบบการเรียนรู้ไปสู่การ จัดการเรียนรู้ได้อย่างผสมผสานมีความสมบูรณ์ ได้นั้นคือการจัดกิจกรรมบูรณาการการจัดการ เรียนการสอนและการบริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งแนวนโยบายการจัดกิจกรรมบริการวิชาการ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้กำหนดให้ สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ในข้อ 1-3 ที่ให้ความสำคัญกับการผลิต ครูและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและ มาตรฐาน ที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สร้างและ ถ่ายทอดองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ ด้วยการวิจัย และการบูรณาวิชาการเพื่อสนับสนุน การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (แผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ระยะ 6 ปี (พ.ศ. 2565-2570)โดยจัดทำโครงการบริการวิชาการแก่ โรงเรียนซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้รับการยอมรับให้เป็นแบบอย่างที่ดีโดยอาจารย์ ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนเป็น คณะกรรมการบริหารโครงการโดยมีวัตถุประสงค์ ให้อาจารย์นำความรู้จากประสบการณ์จริงมา พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาเกิด การเรียนรู้จากสถานการณ์จริงและนำความรู้ ไปให้บริการทางวิชาการแก่โรงเรียน

กิจกรรมบริการวิชาการของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการบูรณาการบริการวิชาการกับการเรียนการสอนเป็นการนำศาสตร์/องค์ความรู้ของการบริการวิชาการและการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันให้มีกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน จนมีความสมบูรณ์ครบถ้วนในตัวเอง และตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา LMS 6401 การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สาขาวิทยาการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้นักศึกษาจัดโครงการบริการวิชาการตามสภาพบริบทปัญหาความต้องการของชุมชน ดังนั้นเพื่อเตรียมนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาให้พร้อมในการฝึกปฏิบัติจริงในการออกแบบการเรียนรู้ ปฏิบัติการสอนในสถานการณ์จริง พัฒนาความรับผิดชอบในวิชาชีพครู และมีจรรยาบรรณผู้วิจัยจึงออกแบบการเรียนการสอนรายวิชานี้ด้วยการบูรณาการกับการบริการวิชาการในโครงการบริการวิชาการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การปฏิบัติการสอนตลอดจนสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการบูรณาการบริการวิชาการต่าง ๆ กับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ ต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งพัฒนานักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาให้มีความรู้ด้านการออกแบบการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจในกระบวนการออกแบบการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยนำวิทยาการจัดการเรียนรู้มาเป็นมาตรฐานของการปฏิบัติ ใช้ความรู้ในการประกอบวิชาชีพให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลให้

นักศึกษามีศักยภาพทางวิชาการ สามารถแก้ไขปัญหาหรือใช้ความรู้ไปให้บริการวิชาการประยุกต์ใช้ความรู้กับชุมชนได้มากขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการรับใช้ชุมชนและสังคมโดยให้นักศึกษานำความรู้จากรายวิชาไปฝึกปฏิบัติจริง(ธงชัย ยืนยง ศรีมาศ, 2557) และผู้วิจัยสามารถนำความรู้จากการจัดกิจกรรมบริการวิชาการมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเรียนให้นักศึกษามีส่วนร่วมในโครงการบริการวิชาการ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์สามารถประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงผู้วิจัยจะได้นำผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดการบูรณาการและเป็นแนวทางให้ผู้บริหารงานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการ
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการวิจัยตามลำดับดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยได้แก่นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรครุศาสตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 14 คนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา LMS 6401 การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการ

ตัวแปรตาม คือ

1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้
2. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อใช้ประเมินความสามารถแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ตอนที่ 2 เป็นเกณฑ์การประเมินการออกแบบการเรียนรู้ให้คะแนนรูบริคส์แบบแยกองค์ประกอบ 4 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบบันทึกการให้คะแนนการออกแบบการจัดการเรียนโดยมีชิ้นงานคือแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการประเมินตามกรอบแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2555) ทั้งหมด 4 องค์ประกอบดังนี้ 1) การเลือกแนวทางการสอน 2) การวางแผนทางการสอน 2) การวางแผนทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

และ 4) การวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ โดยชิ้นงานที่ใช้ประเมินประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งแบบประเมิน มีลักษณะเป็นเกณฑ์คุณภาพ โดยแต่ละด้านได้แบ่งคุณภาพออกเป็น 4 ระดับ คือยอดเยี่ยม ดี กำลังพัฒนา เริ่มต้น (4, 3, 2, 1) ค่าคะแนนรวมเท่ากับ 16 คะแนน ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมิน นำมาหาค่า IOC โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2. แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ตอนที่ 2 เป็นเกณฑ์การประเมินการจัดการเรียนรู้เพื่อการบริการวิชาการให้คะแนนรูบริคส์แบบแยกองค์ประกอบ (analytic scoring rubric) 4 ระดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบบันทึกการสังเกตและประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการประเมินตามกรอบแนวคิดตามรายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ข้อ (2) การจัดทำแผนการสอนและจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด และความสนใจ ให้มีปัญญารู้คิด มีความเป็นนวัตกร และมีความสุขในการเรียนนำมาเป็นกรอบแนวคิดสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนด้านการวัดและประเมินผล

และด้านผู้เรียนด้านละ 2 ข้อ รวมทั้งสิ้น 12 ข้อ กำหนดประเด็นการประเมินมีลักษณะเป็นเกณฑ์คุณภาพ โดยแต่ละด้านได้แบ่งคุณภาพออกเป็น 4 ระดับ คือ ยอดเยี่ยม ดี กำลังพัฒนา เริ่มต้น (4, 3, 2, 1) ค่าคะแนนรวมเท่ากับ 24 คะแนน ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของแบบประเมิน นำมาหาค่า IOC โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของ นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการเพื่อใช้ประเมินความพึงพอใจแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ตอนที่ 2 เป็นรายการประเมินความพึงพอใจเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับของ Likert กำหนดประเด็นการประเมิน 4 ด้านได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลลัพธ์ และด้านผลกระทบ จำนวน 12 ข้อประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อการบริหารวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิมีค่ารายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ก่อนดำเนินการ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอน ได้ประชุมนิเทศเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา รายวิชา LMS 6401 การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษ

ที่ 21 จำนวน 15 สัปดาห์

2. ผู้วิจัยดำเนินการวัดและประเมินผลเน้นประเมินตามสภาพจริงโดยประเมินความสามารถด้านการออกแบบการเรียนรู้จากความเหมาะสมของแนวคิดหลักการของการออกแบบการเรียนการสอน และให้ปรับแก้ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมบริการวิชาการที่โรงเรียนบ้านทุ่งละคร อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

3. นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการ

4. นำคะแนนที่ได้จากแบบแบบประเมินความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ประมวลผลและเรียบเรียง นำเสนอรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยตรวจการออกแบบการเรียนรู้จากแผนจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนรูบริคส์แบบแยกองค์ประกอบ 4 ระดับ บันทึกคะแนนในแบบบันทึกคะแนนการออกแบบการเรียนรู้ รายงานผลในรูปคะแนนเฉลี่ยและเทียบกับเกณฑ์การแปลระดับความสามารถซึ่งปรับมาจากตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบวิเคราะห์ (พิชิตฤทธิ์เจริญ, 2562)

ระดับความ
สามารถ

4	13-16	ยอดเยี่ยม
3	9-12	ดี
2	5-8	กำลังพัฒนา
1	น้อยกว่า 4	เริ่มต้น

2. ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาเป็นรายบุคคลในระหว่างจัดกิจกรรมบริการวิชาการ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนรูบริคส์แบบแยกองค์ประกอบ (analytic scoring rubric) 4 ระดับบันทึกคะแนนในแบบบันทึกการสังเกตและประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ รายงานผลในรูปคะแนนเฉลี่ยและเทียบกับเกณฑ์การแปลระดับความสามารถซึ่งปรับมาจากตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนแบบวิเคราะห์ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2562)

ระดับความ
สามารถ

4	19-24	ยอดเยี่ยม
3	13-18	ดี
2	7-12	กำลังพัฒนา
1	น้อยกว่า 6	เริ่มต้น

3. หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมบริการวิชาการ ให้นักศึกษาทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ บุญชม ศรีสะอาด (2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยพิจารณาตามองค์ประกอบย่อยของการออกแบบการเรียนรู้ 4 ด้านจากการตรวจแผนจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นรายบุคคล ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา เป็นรายกลุ่มการจัดการเรียนรู้ และรายบุคคล

กลุ่มการจัดการเรียนรู้	เลขที่	เลือกแนวทางการสอน	วางแผนทาง การจัด กิจกรรม การเรียนรู้	ประเมิน ผล การจัด กิจกรรม การเรียนรู้	วิเคราะห์ กิจกรรม การเรียนรู้	รวม	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
ปฐมวัย	1	3	3	2	3	11		ดี
	2	4	3	3	3	13		ยอดเยี่ยม
	3	3	3	2	3	11		ดี
	4	3	2	3	2	10		ดี
	5	4	3	3	3	13		ยอดเยี่ยม
ค่าเฉลี่ยกลุ่มการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย						58	11.60	ดี
ประถมศึกษา	1	4	3	3	4	14		ยอดเยี่ยม
	2	4	3	3	3	13		ยอดเยี่ยม
	3	3	4	3	2	12		ดี
	4	4	3	3	3	13		ยอดเยี่ยม
	5	3	4	3	3	13		ยอดเยี่ยม
ค่าเฉลี่ยกลุ่มการจัดการเรียนรู้ประถมศึกษา						65	13.00	ยอดเยี่ยม
สังคมศึกษา	1	3	3	3	3	12		ดี
	2	3	3	3	3	12		ดี
	3	3	3	2	3	11		ดี
	4	3	3	2	2	10		ดี
ค่าเฉลี่ยกลุ่มการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา						45	11.25	ดี
โดยรวม						36.5	11.95	ดี

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยในการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี 2.ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

ระดับบัณฑิตศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ 6 ด้าน ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะระดับบัณฑิตศึกษาเป็นรายกลุ่มการจัดการเรียนรู้ และรายบุคคล

กลุ่มการจัดการเรียนรู้	เลขที่	1 ด้านผู้สอน	2.ด้านเนื้อหา	3.ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนรูู้	5.ด้าน การวัดและ ประเมิน ผล	6.ด้าน ผู้เรียน	รวม	ค่าเฉลี่ย	การแปลผล
ปฐมวัย	1	3	4	3	3	3	3	19		ยอดเยี่ยม
	2	3	4	3	4	3	4	21		ยอดเยี่ยม
	3	3	3	3	3	3	3	18		ดี
	4	3	2	3	3	2	2	15		ดี
	5	3	3	2	3	2	2	15		ดี
ค่าเฉลี่ยกลุ่มการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย								88	17.6	ดี
ประถมศึกษา	1	4	3	3	4	3	4	21		ยอดเยี่ยม
	2	3	4	3	4	2	2	18		ดี
	3	3	4	3	3	3	3	19		ยอดเยี่ยม
	4	4	3	3	3	3	3	19		ยอดเยี่ยม
	5	3	3	3	3	3	3	18		ดี
ค่าเฉลี่ยกลุ่มการจัดการเรียนรู้ประถมศึกษา								95	19	ยอดเยี่ยม
สังคมศึกษา	1	3	3	4	2	3	2	17		ดี
	2	3	3	2	2	3	3	16		ดี
	3	3	4	2	2	3	3	17		ดี
	4	4	3	3	3	3	3	19		ยอดเยี่ยม
ค่าเฉลี่ยกลุ่มการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา								69	17.25	ดี
โดยรวม								53.85	17.95	ดี

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะระดับบัณฑิตศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

3. หลังจากจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาทำ

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการ

ข้อที่	รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
1	ปัจจัยนำเข้า	3.42	0.51	ปานกลาง
	1.1 กิจกรรมเหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของนักเรียน			
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ในการบริการวิชาการมีความหลากหลายเน้นการลงมือปฏิบัติ น่าสนใจ	4.14	0.66	มาก
	1.3 ใช้เวลาในการทำกิจกรรมได้เหมาะสม	3.92	0.82	มาก
	1.4 สื่อ อุปกรณ์มีความเหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรม	4.00	0.78	มาก
2	กระบวนการ			
	2.1 นักศึกษาทราบวัตถุประสงค์และประโยชน์ก่อนการจัดกิจกรรม	3.92	0.82	มาก
	2.2 นักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	4.21	0.80	มาก
	2.3 การทำกิจกรรมตามขั้นตอนทำให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้	4.00	0.78	มาก
	2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่กับการบริการวิชาการช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษา	4.14	0.77	มาก
	2.5 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน อาจารย์ ครูระหว่างทำกิจกรรมมีประโยชน์	4.21	0.80	มาก
3	ผลลัพธ์			
	3.1 ความสามารถของนักศึกษาหลังฝึกการจัดการเรียนรู้	4.21	0.69	มาก
4	ผลกระทบ			
	4.1 นักศึกษาขอจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมบริการวิชาการ	4.07	0.73	มาก
	4.2 การจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมบริการวิชาการช่วยพัฒนาวิธีเรียนรู้	4.21	0.80	มาก
	โดยรวม	4.03	0.76	มาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบริการวิชาการมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.03$, $\sigma=0.76$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์และผลกระทบ ยกเว้นด้านปัจจัยนำเข้าในประเด็นด้านกิจกรรมเหมาะสมกับความสามารถและ

ความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.42$, $\sigma=0.51$)

อภิปรายผล

การศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจนำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษามีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีอธิบายได้ว่า นักศึกษาได้ศึกษาทำความเข้าใจองค์ประกอบการออกแบบการเรียนรู้ก่อนเพื่อเป็นหลักการแนวคิดในการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสริน เจริมไฮสง และสำลี ทองธิว(2556)ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการสอนอย่างไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาครูพบว่านักศึกษาที่มีความสามารถในการออกแบบการสอนอย่างไตร่ตรองเชิงวิพากษ์สูงขึ้นเนื่องจากนักศึกษาครูสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนที่ใช้ออกแบบการสอนสามารถอธิบาย รายละเอียดของวิธีสอนตามแนวคิดทฤษฎีทางการสอน เลือกวิธีสอนได้อย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับแบบการเรียน ความสนใจของผู้เรียน นอกจากนี้นักศึกษาได้ตรวจสอบวิเคราะห์แผนจัดการเรียนรู้เพื่อเสนอจุดเด่น และจุดพัฒนาเพื่อสะท้อนคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้นั้นๆ ไปสู่ปรับปรุงก่อนสอนจริง และได้รับคำแนะนำจากผู้วิจัยและเพื่อนๆ ในการวิพากษ์ให้ปรับแก้ก่อนพบผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนที่เป็นครูชำนาญการพิเศษเพื่อให้ข้อเสนอแนะอีกครั้งก่อนนำแผนจัดการเรียนรู้ไปใช้จัดการเรียนรู้อย่างจริงจังซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรินรัตน์ พรวิริยะสกุล(2554) พบว่านักศึกษาครูได้รับการพัฒนาในการออกแบบการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยออกแบบเริ่มจากการเตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติการออกแบบการเรียนการสอน 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) กำหนดปัญหาเชิงวิกฤติของนักเรียน 2) วางแผนบทเรียน 3) ทดลองจัดการเรียนรู้อย่างจริงจัง 4) ปรับปรุงแก้ไขบทเรียน และ 5) สะท้อนความคิดโดยผู้สอน และเพื่อนนักศึกษาครู และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเรวณี ชัยเชาวรัตน์ ชาริณี ตรีวิทย์บุญ และ อัมพร ม้าคะนอง(2561)

พบว่านักศึกษาทุกคนสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้และแก้ไขปัญหาได้ ดังนี้ 1) สามารถกำหนดโครงสร้างและการจัดลำดับเนื้อหาสาระได้เหมาะสม 2) สามารถเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สามารถเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนหลากหลายมากขึ้น ใช้วิธีสอนอื่นนอกเหนือจากการบรรยาย 4) สามารถจัดลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ได้ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน 5) สามารถออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และ 6) สามารถกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้พบความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประภัสสร วงษ์ดี และเจริญชัย วงศ์วัฒนกิจ(2563)พบว่ากิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับดี นักศึกษาได้เชื่อมโยงความรู้ไปแก้ปัญหาในชีวิตจริง เรียนรู้และแก้ปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตนเองภายใต้ความท้าทายโดยมีการวางแผนออกแบบอย่างเป็นขั้นตอน โดยการนำความรู้ไปสร้างสรรค์ชิ้นงานอาศัยสื่อ เทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมเรียนรู้ผ่านการออกแบบ ทั้งนี้การนำสถานการณ์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับบริบทในชีวิตจริงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของลลิตา ธงภักดี สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์(2561)พบว่าความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรณัฐ กิจรุ่งเรือง(2560)พบว่าความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนนิสิตวิทยาศาสตร์ระดับประถม

ศึกษาของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับ นัยสำคัญที่ .05 เพราะทักษะในการออกแบบและเขียนแผนจัดการเรียนรู้เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการคิดวางแผน ซึ่งการคิดวางแผนเป็นการร่วมคิดร่วมทำเป็นรายกลุ่ม การใช้กระบวนการกลุ่ม ทำให้นักศึกษามีโอกาสร่วมคิด กำหนดเป้าหมาย ดำเนินการ และเกิดผลสำเร็จหรือความรับผิดชอบร่วมกัน และนอกจากนี้ นักศึกษาวิชาชีพครูได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะและกระบวนการในการออกแบบการเรียนการสอน ที่เน้นขั้นตอนการวิเคราะห์ และออกแบบพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์การเรียนการสอน วิเคราะห์ผู้เรียน และพัฒนาเครื่องมือประกอบการสอน

2. นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษามีความสามารถจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมในระดับดีทั้งนี้ อธิบายได้ว่า เพราะนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาทุกคนมีประสบการณ์ในการสอน มีการตรวจแผนจัดการเรียนรู้ นำเสนอในชั้นเรียนเพื่อให้เพื่อนฯ และผู้วิจัยช่วยกันวิพากษ์ ปรับแก้ไขก่อนสอนจริง ตลอดจนทดลองจัดกิจกรรมตามแผนจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปสอนจริง ส่งผลให้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในระดับดีทำให้เห็นความเชื่อมโยงสอดคล้องกับการออกแบบการเรียนรู้ที่ดีส่งผลให้แผนจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมีแนวทางการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนตามองค์ประกอบในประเด็นจัดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของลลิตา ธงภักดิ์ สิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์ (2561) ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมาเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือพบว่าผลการพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือของครูผู้สอนมีความสอดคล้อง/ความเชื่อมโยงเหมาะสม

สมของแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้ดีสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรณัฐ กิจรุ่งเรือง.(2560)พบว่าความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนนิสิตวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษาตอนเรียนอยู่ในระดับควรปรับปรุง หลังเรียนอยู่ในระดับปานกลางความสามารถดังกล่าวเป็น ภาควิชาของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการทดลองสอนจริงในสถานศึกษา ด้วยบริบทของสถานที่จริงและการมีประสบการณ์ความเป็นครูใหม่ที่อยู่ในระยะฝึกฝนก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอาจทำให้บกพร่องไปบ้างอย่างไรก็ตามทักษะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมต่อไป

3. นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.03$, $\sigma=0.76$) อธิบายได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการบริการวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้ออกแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน มีความน่าสนใจเชื่อมโยงเนื้อหาจากทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติในสถานการณ์จริงในโรงเรียน/ชุมชน และประยุกต์เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของเรวณี ชัยเชาวรัตน์ ชาริณี ตรีวิญญู และอัมพร ม้าคะนอง(2561) พบว่ามีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไปในเชิงบวกส่งผลให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนในระดับมากซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมจินดา ชมพูนุท วรณเพ็ญ อินทร์แก้ว (2560) ศึกษาการบูรณาการบริการวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนนิสิตปฏิบัติ

การพยาบาลเลือกสรร สาขาการพยาบาลอนามัย ชุมชนพบว่าคะแนนเฉลี่ยทัศนคติการให้บริการ สุขภาพและการปฏิบัติงานในชุมชน หลังการเข้าร่วมโครงการบริการวิชาการกับการเรียนการสอน มากกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

ดังนั้น จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และสามารถจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไป

1.1 ในการจัดกิจกรรมบริการวิชาการผู้สอนและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า ทำความรู้จักคุ้นเคยกับนักเรียนก่อน เพื่อทำความเข้าใจเตรียมความพร้อมของตนเองในการจัดกิจกรรม สร้างบรรยากาศ จัดสถานที่ในการจัดการเรียนรู้ และจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ต้องใช้ให้พร้อมให้ครบถ้วน เพียงพอกับการปฏิบัติงานของนักเรียนทุกคน

1.2 ควรสำรวจความต้องการของชุมชนหรือโรงเรียน เพื่อออกแบบกิจกรรมการบริการ

วิชาการได้ตรงตามความต้องการ และสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

1.3 บัณฑิตวิทยาลัย หน่วยงาน หรือ คณะที่จัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาสามารถนำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อการบริหารวิชาการ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เพื่อการบริหารวิชาการโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมอื่นๆ หรือในด้านการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในด้านการออกแบบการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมบริการวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมบริการวิชาการในรายวิชาอื่นๆ ที่มีลักษณะและ วัตถุประสงค์การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการจัดการเรียนรู้กับการบริการวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

กิตติพร ปัญญาภิบาล, อัญชลี ตานานนท์ และ สิริพร จันทวรรณ. (2548). รูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- “ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562, ” (19 เมษายน 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 68 ง. หน้า 19-20.
- ทศนา แชมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย ยืนยงศิริมาศ. (2557). *คู่มือการบูรณาการพันธกิจ ปีการศึกษา 2557*. สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://www.camt.cmu.ac.th/eqa/NewsFile/QANews-412016143955.pdf>
- นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์. (2562). การออกแบบกิจกรรมและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยรังสิต*, 13(1), 166-178.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประภัสสร วงษ์ดี และเจริญชัย วงศ์วัฒนกิจ. (2563). การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนผ่านกระบวนการวิจัย ในชั้นเรียนของนักศึกษาครูช่างอุตสาหกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 13(2):157-171.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการออกแบบและการจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษาด้วยวิธีการสังเกตการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิด และการเขียนบันทึกสะท้อนคิดของนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 10(2), 176-189.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2562). เกณฑ์การให้คะแนน: เครื่องมือสำหรับครูเพื่อประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เที่ยงตรงและยุติธรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 12(1), 1-16.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพ็ญวีย์ ยืนดีสุข. (2558). *การจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (12 พฤศจิกายน 2564). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ระยะ 6 ปี (พ.ศ. 2565-2570)*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2564, จาก http://www.plan.cmru.ac.th/documents/univ/PLAN_2565-2570.pdf
- วินรดี พรวิริยะสกุล. (2554). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการศึกษาผ่านการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรวดี ชัยเขาวรัตน์ ชาริณี ตรวีรปัญญา และอัมพร ม้าคะนอง. (2561). การเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. *วารสารคุรุศาสตร์จุฬาลงกรณ์*, 46(4), 318-338.
- รสริน เจิมไธสง และลำลี ทองธิว. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการสอนอย่างไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 15(2), 26-34.

- ลลิตา ธงภักดี และสิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์.(2561) .การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมาเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่ง
ศตวรรษที่ 21 โดย ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ. *วารสารชุมชนวิจัย*, 12(1), 139-153.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2552). *ห้องเรียนกลับทาง: ห้องเรียน มติใหม่ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม
2556, จากเอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จาก <http://www.addkute3.com/>,
- สมจินดา ชมพูนุท และวรรณเพ็ญ อินทร์แก้ว. (2560) .การบูรณาการบริการวิชาการกับการจัดการเรียน
การสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาลเลือกสรร สาขาการพยาบาลอนามัยชุมชน. *วารสารพยาบาล
ตำรวจ*, 9(1), 24-36.

การพัฒนาโน้ตส่นทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ โดยใช้แนวคิด CCR

The Development of Mathematical Concepts of Mathematics Teacher Students Using CCR Concept

สมฤทัย เย็นใจ^{1*}, กุณทสิริฐ พิมพิลา¹
Somruthai Yenjai^{1*}, Koonthareerat Pimpila¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 10 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา EDMA201 การวิเคราะห์เนื้อหาากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 1 ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR แบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ และวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR นักศึกษาครุคณิตศาสตร์มีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง และหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR นักศึกษาครุคณิตศาสตร์มีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับดีมาก 2) แนวทางในการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ ได้แก่ ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อฝึกสมาธิก่อนเรียน ทบทวนสิ่งที่ตนเองรู้แล้ว ยังไม่รู้ และต้องการรู้ ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดด้วยตนเอง ฝึกแก้ปัญหา ศึกษาค้นคว้าข้อมูล และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้อภิปรายร่วมกัน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ช

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

¹ Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University
som.yen@pcru.ac.th, koonthareerat.pim@pcru.ac.th

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

คอยช่วยเหลือผู้เรียน ตามกระตุนผู้เรียน แนะนำแนวทางแก้ปัญหาให้ผู้เรียน สะท้อนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละครั้งด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

คำสำคัญ: มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ แนวคิด CCR นักศึกษาครุคณิตศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the mathematical conceptual level of mathematics teacher students, Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University. Before and after learning management using CCR concept 2) to study the guidelines for the development of mathematical concepts of mathematics teacher students, Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University. The sample group is bachelor's degree students. Department of Mathematics, Faculty of Education, Phetchabun Rajabhat University, total of 10 students enrolled in EDMA201 course content analysis of mathematics learning subject 1 in the first semester of the academic year 2020. The research instruments consisted of a learning management plan using the concept CCR, math concept test and an interview form about the development of mathematical concepts. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation and relative gain score and the interview form was analyzed using content analysis.

The findings were as follows: 1) before receiving the learning activities using the CCR concept, the mathematics teacher students had a mathematical concept at a moderate level. And after receiving learning activities using CCR concept, mathematics teacher students have a mathematical concept at a very good level. 2) the guidelines for the development of mathematical concepts of mathematics teacher students were to use the concept of intellectual education to practice meditation before studying. Review what you already know, don't know, and want to know. using research-based learning management to enable students to practice thinking on their own, practice problem solving, study and research information and create a body of knowledge by oneself correctly, working together as a group discussed together where the instructor acts as a coach help students, ask to motivate students, suggest ways to solve problems for students reflect on what has been learned each time through cognitive education activities.

Keywords: Mathematical concept, CCR concept, mathematics student teacher

บทนำ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นศาสตร์ใดก็ตาม โหมดทัศน์เป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สอนและผู้เรียนที่จะต้องมีความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้อง โดยการที่จะสร้างโหมดทัศน์ให้ผู้เรียนได้นั้น ผู้เรียนจะต้องมีการรับรู้สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์เดิม ความรู้เดิม แสวงหาความรู้ใหม่ แล้วนำมาผสมผสานกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจหลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ได้ด้วยตนเอง และยังสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ความรู้นั้นได้อย่างชัดเจน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) หากผู้เรียนได้รับความรู้เนื้อหาไม่เพียงพอ ไม่ถูกต้อง สมบูรณ์ ไม่มีการคิดอย่างเป็นระบบ หรือมีความจำที่บกพร่อง อาจก่อให้เกิดโหมดทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ส่งผลกระทบต่อการแก้ปัญหาหรือการประยุกต์ใช้โหมดทัศน์นั้นในการแก้ปัญหาในเนื้อหาที่สูงขึ้นต่อไป (Brown, 1992)

สำหรับโหมดทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาคณิตศาสตร์ เป็นความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่มีความเฉพาะ และเป็นพื้นฐานของการคิดและการใช้งานของคณิตศาสตร์ จึงมีความสำคัญต่อศักยภาพทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในประเทศไทยส่วนใหญ่เน้นการท่องจำ เน้นความรู้ในเนื้อหาวิชา ผู้สอนมักจะใช้การบรรยายหรือสาธิตตัวอย่างให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพื่อให้เข้าใจและจำเนื้อหาได้เท่านั้น ทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์แบบซ้ำๆ ทำให้ขาดทั้งความรู้ ในเนื้อหาคณิตศาสตร์ (Mathematical content knowledge) ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (Mathematical skills and process) และความคิดทางคณิตศาสตร์

(Mathematical thought) (อัมพร ม้าคนอง, 2552) สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน คือ โหมดทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เช่น (1) การมีโหมดทัศน์ที่จำกัด (2) การมีความเข้าใจที่บกพร่องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางคณิตศาสตร์ (3) การอ้างอิงเกินขอบเขตหรือเงื่อนไข (4) การตีความผิด (พริธิตา สุขกรม และอัมพร ม้าคนอง, 2557) นอกจากนี้สาเหตุการเกิดโหมดทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของผู้เรียนคือ ผู้เรียนขาดความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับนิยามและสมบัติต่างๆ แปลความหมายสัญลักษณ์สูตร กฎ ทฤษฎีไม่ถูกต้อง ขาดความระมัดระวังในการคิดคำนวณ ขาดการไตร่ตรองในการให้เหตุผล ขาดความรอบคอบในการแก้ปัญหา (สมพร พลพันธ์ และคณะ, 2556) ถ้าหากผู้เรียนมีความเข้าใจความรู้และวิธีการทางคณิตศาสตร์เป็นอย่างดี สามารถเชื่อมโยงความรู้นั้นไปใช้กับสถานการณ์ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ยังมีการทดสอบที่ไม่ได้คำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะนี้ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีเหตุมีผลแล้ว ยังทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นและความคิดสร้างสรรค์ (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และคณะ, 2546) ดังนั้นผู้สอนต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีโหมดทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้อย่างเหมาะสม

การสรุปโหมดทัศน์หรือหลักการใหม่ถือว่าสำคัญมาก เพราะถ้าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนสรุปโหมดทัศน์หรือหลักการใหม่ ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเรื่องการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยเนื้อหาคณิตศาสตร์แต่ละเรื่องอาจจะมีวิธีการจัดการเรียนรู้ได้หลายวิธี หรือเนื้อหาคณิตศาสตร์บางเรื่อง

อาจจะต้องใช้วิธีการจัดการเรียนรู้หลายๆ วิธีมาช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปมโนทัศน์หรือหลักการใหม่ได้ด้วยตนเอง ขึ้นนี้จึงนับว่าเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้มโนทัศน์หลักการ และพัฒนาทักษะถึงขั้นการแก้ปัญหา (ยุพิน พิชิตกุล, 2530) ถึงแม้จะทราบว่ามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญ แต่ผู้สอนจำนวนไม่น้อยไม่ได้เห็นการสอนมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เนื่องจากหลักสูตรและหนังสือเรียนมักไม่ได้ระบุมโนทัศน์นั้นไว้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้สอนไม่แน่ใจว่ามโนทัศน์ที่จะสอนนั้นถูกต้องหรือไม่ ผู้สอนจึงไม่มีความมั่นใจที่จะสอนสิ่งเหล่านั้น ลักษณะเช่นนี้ มีผลทำให้บทบาทการเป็นผู้พัฒนามโนทัศน์และความรู้ของผู้สอนลดน้อยลง (Schoenfeld, 1992) ผู้สอนจึงรู้สึกว่าการสอนเนื้อหาในแบบเรียนมีความเพียงพอและทำให้ตนมีความมั่นใจในความรู้ที่มีอยู่ว่าสามารถอธิบายหรือตอบคำถามของผู้เรียนได้ มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจจัดกิจกรรม และการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนของผู้สอน มโนทัศน์ในเนื้อหาใดๆ ที่ผู้สอนมีอยู่มีผลอย่างมากต่อการวิเคราะห์ผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ การตัดสินใจ และการแสดงออกของผู้สอน (Brophy, 1991; Thomson, 1992 อ้างถึงใน อัมพร ม้าคนอง, 2557)

แนวทางหนึ่งของการพัฒนาให้ผู้เรียนมีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้องคือการพัฒนาความรู้ทางคณิตศาสตร์ของผู้สอน เนื่องจากผู้สอนที่มีความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่แม่นยำและลึกซึ้งจะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจมโนทัศน์ของเนื้อหา มองเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาในหัวข้อต่างๆ และวิเคราะห์ลำดับของเนื้อหาที่สอนได้อย่างดี ผู้สอนที่มีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่

แม่นยำและลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับความหมาย ที่มาและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันของมโนทัศน์ บทนิยาม ทฤษฎีบท กฎ สูตร หรือการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ มักสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสื่อสาร สื่อความหมายให้ผู้เรียนเรียนรู้คณิตศาสตร์ได้อย่างถูกต้องและลึกซึ้ง รวมทั้งสามารถวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างคำถามขยายความเพื่อพัฒนาการคิดทางคณิตศาสตร์ให้กับผู้เรียนได้ (สสวท, 2555) ดังนั้นผู้สอนควรเน้นมโนทัศน์และความเข้าใจที่แท้จริง เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานของการคิดและการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ต่อไปได้ โดยองค์ประกอบที่ควรคำนึงถึงในการสอนให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ คือ ผู้สอนต้องมีการตั้งคำถามและทิศทางที่จะเน้น มีสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ มีการนำเข้าสู่มโนทัศน์ ฝึกให้ผู้เรียนคิดเชิงเปรียบเทียบ กระตุ้นให้ผู้เรียนถาม และประเมินระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน (อัมพร ม้าคนอง, 2546)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ระบบพี่เลี้ยง (Coaching) และการวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning: RBL) หรือใช้ชื่อย่อว่า CCR ถูกพัฒนาขึ้นโดยความร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 8 แห่ง กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งแนวคิด CCR เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบใหม่แบบหนึ่งซึ่งเป็นการบูรณาการแนวคิดจำนวน 3 แนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เป็นแนวคิดที่สามารถดึงศักยภาพภายในของผู้เรียนออกมาเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม รวมทั้งการฝึกฝนในเรื่องของจิตใจ ฝึกสมาธิได้ (วิจักขณ์ พานิช, 2550) เน้นการเรียนรู้จากภายใน คิดและใคร่ครวญจนเกิด

ความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ เข้าใจในความเป็นธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดปัญหา ทำให้จิตใจได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง (สลักจิต ตรีณโณภาส, มปป) 2) แนวคิดระบบพี่เลี้ยง เป็นแนวคิดที่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นแนวทางการเรียนรู้ และวิธีการแก้ปัญหา ตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการอภิปรายและเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ และยังมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทั้งผู้สอนและผู้เรียน วิชา กวญ สมบูรณ์ (2547) การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ผู้ชี้แนะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในการแก้ปัญหาในระดับที่สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ได้ สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดความเข้มแข็ง มีความภาคภูมิใจในตนเอง แสดงความสามารถของตนเองที่มีผลต่อการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ (Mink, Owen and Mink, 1993) และ 3) การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning: RBL) เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อค้นหาคำตอบหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการสืบค้นทางวิทยาศาสตร์ (สุธีระ ประเสริฐสรรพ, 2555) เป็นการนำกระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยมาเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้หรือนำเอากระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการวิจัยและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยผู้สอนใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย อันนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน (เสวภา วิชาดี, 2554)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนต้องรู้และเข้าใจ เพื่อที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนที่สูงขึ้นหรือนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาสถานการณ์ในชีวิตจริงได้ แต่การที่

ผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ได้อย่างถูกต้องนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ได้ถูกต้อง ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องไม่ใช่การบรรยายสาธิต หรือให้ผู้เรียนท่องจำเพียงเท่านั้น แต่ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่มีอยู่เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ หรือให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แก้ปัญหาเองอย่างมีระบบขั้นตอน โดยมีผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะและคอยตั้งคำถามเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR เป็นแนวคิดที่น่าสนใจ และน่าจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาครุคณิตศาสตร์มีความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง และเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดความรู้ในอนาคตต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR

2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา

EDMA201 การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรการเรียนรู้อุตสาหกรรม 1 ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา EDMA201 การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรการเรียนรู้อุตสาหกรรม 1 ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 10 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR จำนวน 12 แผน โดยในแต่ละแผน ผู้วิจัยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ดังนี้

1) ขั้นนำ ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ กิจกรรมฝึกสมาธิหรือการจดจ่อ การเล่านิทาน เรื่องเล่าเพื่อการใคร่ครวญ สนทริยสนทนา การฟังอย่างตั้งใจ การใช้คำที่ให้พลังด้านบวก การปรับเจตคติของตนเองต่อผู้อื่น และการทำงานให้สัมฤทธิ์ผล

2) ขั้นสอน ใช้การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (RBL) โดยแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน ค้นคว้าข้อมูลและอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นโค้ช คอยกระตุ้นและตั้งคำถามแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3) ขั้นสรุป ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานซักถาม และอภิปรายผลงานร่วมกัน และท้ายชั่วโมง จะให้ตัวแทนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการ

ทำกิจกรรม และให้ผู้เรียนทุกคนเขียนสะท้อนคิดลงในสมุดบันทึกของตนเองทุกครั้งหลังทำกิจกรรม

2. แบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ แบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน รวม 50 คะแนน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 1.00

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ มีการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า มีความยืดหยุ่นของประเด็นคำถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยใช้แนวคิด CCR และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ผู้วิจัยจึงมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ จำนวน 10 คน เพื่อวัดระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์

2. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน ใช้เวลา 12 สัปดาห์

3. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ฉบับเดิมไปใช้กับนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ จำนวน 10 คน และวัดระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์อีกครั้ง

4. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักศึกษาครูคณิตศาสตร์ จำนวน 10 คน เกี่ยวกับการพัฒนาโน้ตค้นทางคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโน้ตค้นทางคณิตศาสตร์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และจดบันทึกด้วยตนเอง

5. ผู้วิจัยรวบรวมคะแนนจากแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ทั้ง 2 ครั้ง และแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ และวัดระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ โดยทำการแบ่งช่วงคะแนนและกำหนดระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การ

แบ่งระดับ เป็น 5 ส่วนเท่าๆ กัน ดังนี้ ระดับต่ำมาก (0-10 คะแนน) ระดับต่ำ (11-20 คะแนน) ระดับปานกลาง (21-30 คะแนน) ระดับดี (31-40 คะแนน) และระดับดีมาก (41-50 คะแนน)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR

ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR มาวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 วิเคราะห์คะแนนจากแบบทดสอบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ผลต่าง	คะแนนเพิ่มสัมพัทธ์
1	26	45	19	79.17
2	29	47	18	85.71
3	18	36	18	56.25
4	34	47	13	81.25
5	22	43	21	75.00
6	27	46	19	82.61
7	14	41	27	75.00
8	31	48	17	89.47
9	34	49	15	93.75
10	26	48	22	91.67
$\bar{X}$	26.10	45.00	18.9	80.99

จากตาราง 1 พบว่า นักศึกษาครูคณิตศาสตร์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR มีคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์เฉลี่ยร้อยละ 80.99 เมื่อพิจารณาเป็นรายคน พบว่า นักศึกษาครูคณิตศาสตร์ที่มีการพัฒนามากที่สุด คือ คนที่ 9

โดยสามารถพัฒนาได้ร้อยละ 93.75 ของปริมาณที่ควรพัฒนาได้ และนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด คือ คนที่ 3 โดยสามารถพัฒนาได้ร้อยละ 56.25 ของปริมาณที่ควรพัฒนาได้

ตาราง 2 ผลการวัดระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR

คะแนน	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ก่อนเรียน	14	34	26.10	6.56	ปานกลาง
หลังเรียน	36	49	45.00	4.00	สูง

จากตาราง 2 พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR นักศึกษาครูคณิตศาสตร์มีระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์โดยเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=26.10$, S.D.=6.56) และหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR นักศึกษาครู

คณิตศาสตร์มีระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์โดยเฉลี่ย อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=45.00$, S.D.=4.00) แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด CCR ส่งผลให้นักศึกษาครูคณิตศาสตร์มีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น

1) สมมติฐาน 191 เป็นจำนวนเฉพาะ

561 ²	จำนวนเฉพาะ	191	1	2	3	5	7	11
9	11	13	17	19	23	31	37	41
47	53	59	61	67	71	73	79	83
89	97	101	103	107	109	113	117	121
127	131	137	139	143	149	151	157	161
167	173	179	181	187	191	193	197	199
193	195	197	199	201	203	205	207	209

ทุก 191 = 2n-1

1) จงแสดงว่า 191 เป็นจำนวนเฉพาะ

วิธีทำ: จงหาว่า 191 เป็นจำนวนเฉพาะหรือไม่ โดยใช้วิธีหารลงตัว

โดย: $p \mid n$

วิธีทำ: ถ้า 191 เป็นจำนวนเฉพาะ แล้วจะมีจำนวนเฉพาะ p โดยที่ $p \leq 191$

โดย: $p \mid 191$

$p^2 = 13^2 = 169 < 191$

นั่นคือได้ $p = 2, 3, 5, 7, 11, 13$

$191 = 9 \cdot 21 + 2$

$191 = 63 \cdot 3 + 2$

$191 = 38 \cdot 5 + 1$

$191 = 27 \cdot 7 + 2$

$191 = 17 \cdot 11 + 4$

$191 = 14 \cdot 13 + 9$

ดังนั้น 191 เป็นจำนวนเฉพาะ

ภาพประกอบ 1 ตัวอย่างคำตอบจากแบบวัดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์

2. แนวทางในการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นักศึกษาครูคณิตศาสตร์ และวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาครูทั้ง 10 คน พบว่า

นักศึกษาครุคณิตศาสตร์บอกว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR เป็นกิจกรรมที่ทำให้พวกเขาได้ลองฝึกคิดด้วยตนเอง ฝึกแก้ปัญหา ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น หนังสือเรียน เว็บไซต์ ทำให้เข้าใจ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ไม่ต้องคิดคนเดียว ได้คิดช่วยกัน เพื่อที่จะได้รู้ว่าข้อมูลของตนเองถูกต้องหรือไม่ และได้ข้อสรุปร่วมกัน การเรียนรู้โดยไม่ต้องรอรับความรู้จากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว เพราะบางครั้งวิธีการแก้ปัญหาของผู้สอนอาจมีเพียงวิธีเดียว ไม่หลากหลาย แต่ถ้าให้พวกเขาได้คิดเอง แก้ปัญหาเอง แต่ละคนก็จะมีวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันไป โดยผู้สอนคอยเป็นโค้ชให้พวกเขา คอยช่วยเหลือพวกเขา ถามกระตุ้นพวกเขา แนะนำแนวทางแก้ปัญหาให้พวกเขา แล้วพวกเขาจะค้นหาคำตอบกันต่อเอง นอกจากนี้พวกเขายังบอกว่ากิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาช่วยให้พวกเขาได้ฝึกสมาธิก่อนเรียนได้ดีมาก ได้คิดทบทวนความรู้ของตนเอง และทุกครั้งจะสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ลงในสมุดบันทึกของตนเองเพื่อไม่ให้ลืม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพบแนวทางในการพัฒนาโน้ตสโน้ตทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ ได้แก่ ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อฝึกสมาธิก่อนเรียน ทบทวนสิ่งที่ตนเองรู้แล้วยังไม่รู้ และต้องการรู้ ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดด้วยตนเอง ฝึกแก้ปัญหา ศึกษาค้นคว้าข้อมูล และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้อภิปรายร่วมกัน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ช คอยช่วยเหลือผู้เรียน ถามกระตุ้นผู้เรียน แนะนำแนวทางแก้ปัญหาให้ผู้เรียน สะท้อนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละครั้งด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR นักศึกษาครุคณิตศาสตร์มีมีโน้ตสโน้ตทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง และหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR นักศึกษาครุคณิตศาสตร์มีมีโน้ตสโน้ตทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR ส่งผลให้นักศึกษาครุคณิตศาสตร์มีมีโน้ตสโน้ตทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของวิจักขณ์ พานิช (2550) ที่กล่าวถึงแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นแนวคิดที่สามารถดึงศักยภาพภายในของผู้เรียนออกมาเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม รวมทั้งการฝึกฝนในเรื่องของจิตใจ ฝึกสมาธิได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ พรหมคำ (2562) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนานโน้ตสโน้ตทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ โดยใช้จิตตปัญญาศึกษาและโมเดลการสร้างมีโน้ตสโน้ตของลาสเลย์และเมทซินสกี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้จิตตปัญญาศึกษา และโมเดลการสร้างมีโน้ตสโน้ตของลาสเลย์และเมทซินสกีมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนมีโน้ตสโน้ตทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปรกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนที่มีมีโน้ตสโน้ตทางคณิตศาสตร์ในระดับสูง สามารถอธิบายการได้มาของคำตอบได้ละเอียดชัดเจน และถูกต้อง นักเรียนที่มีมีโน้ตสโน้ตทางคณิตศาสตร์ในระดับปานกลาง จะอธิบายการได้มาของคำตอบยังไม่ละเอียดชัดเจน และไม่ถูกต้องทั้งหมด และนักเรียนที่มีมีโน้ตสโน้ตทางคณิตศาสตร์ในระดับต่ำ จะไม่สามารถอธิบายการได้มาของคำตอบได้ละเอียดชัดเจน นอกจากจิตตปัญญาแล้ว กระบวนการโค้ชยัง

ส่งผลให้นักศึกษาครูคณิตศาสตร์มีทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาในการทำกิจกรรมพัฒนาความรู้ สามารถประยุกต์ใช้ทักษะความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมมาแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างดี และนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ยังได้ใช้เวลาในการพัฒนาตนเองและเรียนรู้ร่วมกันกับผู้สอนและสมาชิกคนอื่นๆ อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับวิธีกายสมบูรณ (2547) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการโค้ช เป็นการชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นแนวทางการเรียนรู้ และวิธีการแก้ปัญหา ตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการอภิปรายและเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ และยังมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทั้งผู้สอนและผู้เรียน และนอกจากกระบวนการโค้ชจะทำให้ให้นักศึกษาครูคณิตศาสตร์มีทักษะต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ก็เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้อีกแบบหนึ่งที่ช่วยให้นักศึกษาครูคณิตศาสตร์สร้างคุณลักษณะหลายอย่างที่ต้องการได้ การวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนบุคคลให้ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลและเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และเกิดนวัตกรรมได้ เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อหาคำตอบหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการสืบค้นทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับสุธีระ ประเสริฐสรรพ (2555) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อหาคำตอบหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการสืบค้นทางวิทยาศาสตร์

2. จากการสัมภาษณ์นักศึกษาครูคณิตศาสตร์ ทำให้พบว่าแนวทางในการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ดังนี้ เริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกสมาธิก่อนเรียน ได้คิดทบทวนสิ่งที่ตนเองรู้แล้ว ยังไม่รู้

และต้องการรู้ หลังจากนั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดด้วยตนเอง ฝึกแก้ปัญหา ค้นคว้าข้อมูล และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อที่จะได้รู้ว่าข้อมูลของตนเองถูกต้องหรือไม่ จะได้หาข้อสรุปร่วมกัน ไม่เพียงแค่อรับความรู้จากผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ช คอยช่วยเหลือผู้เรียน ถามกระตุ้นผู้เรียน แนะนำแนวทางแก้ปัญหาให้ผู้เรียนและสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาอีกครั้ง โดยให้นักศึกษาได้สะท้อนคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุบิน ยมบ้านกวย (2559) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์แตกต่างกัน หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับวิจัยของพัชรพรรณ เก่งการเรือ (2561) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการโค้ช เรื่อง จำนวนและการดำเนินการ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ความสามารถด้านการแก้ปัญหา และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เรื่อง จำนวนและการดำเนินการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการโค้ช หลังเรียนสูงกว่า

ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถด้านการแก้ปัญหา เรื่อง จำนวน และการดำเนินการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์คะแนนร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ควรเลือกใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อจะได้พัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของกลุ่มเป้าหมายที่มีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำให้สูงขึ้นได้

1.2 ควรมีการเก็บข้อมูลพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในระหว่างทำกิจกรรมเพื่อให้ได้ข้อมูล

ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตร หรือนักศึกษาในระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรมีการนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด CCR ไปใช้กับรายวิชา อื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ประจำปีการศึกษา 2563

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงศ์ พรหมคำ. (2562). การพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ โดยใช้จิตตปัญญาศึกษา และโมเดลการสร้างมโนทัศน์ของลาสเลย์และแมทซินสกี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พรธิดา สุขกรม และอัมพร ม้าคอง. (2557). การศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและข้อผิดพลาดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 10(4), 599-611.
- พัชรพรรณ เก่งการเรือ ทรงศรี ตุ่นทอง และเนติ เฉลยวาเรศ. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการโค้ช เรื่อง จำนวนและการดำเนินการ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารละครีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2(1), 57-68.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และคณะ. (2546). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- ยุพิน พิพิธกุล. (2530). การสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจักขณ์ พานิช. (2550). การเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ: การศึกษาดังเส้นทางแสวงหาทางจิตวิญญาณ. กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.

- วีณา กวีสสมบูรณ์. (2547). *การพัฒนากระบวนการชี้แนะทางปัญญาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาปรัชญาการศึกษาส่วนบุคคลของครูประจำการระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: 3-คิว มีเดีย.
- สมพร พลจันทร์ สมทรง สุวพานิช และอรุณี จันทร์ศิลา. (2556). การวิเคราะห์หัตถ์โนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(2), 183-192.
- สลักจิต ตรีนธโอภาส. (มปป). *จิตตปัญญาศึกษากับการจัดการเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2563, จาก <http://edu.psu.ac.th/2011/pdf/Jitta.pdf>.
- สุธีระ ประเสริฐสรรพ. (2555). *โครงงานฐานวิจัย: กระบวนการเรียนรู้ใหม่ของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- สุบิน ยมบ้านกวย. (2559). ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 9(3), 83-96.
- เสวภา วิชาดี. (2554). การศึกษาในกระบวนการทัศน์ใหม่: การเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน. *Executive Journal มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*, 31(3), 26-30.
- อัมพร ม้าคนอง. (2546). *คณิตศาสตร์: การสอนและการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร ม้าคนอง. (2552). การพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์โดยใช้โมเดลการได้มาซึ่งมโนทัศน์และค่าถามระดับสูง. *วารสารครูศาสตร์*, 37(3), 1-13.
- อัมพร ม้าคนอง. (2557). *คณิตศาสตร์สำหรับครูมัธยม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brown. (1992). Using examples and analogies to remediate misconceptions in physics: Factors influencing conceptual change. *Journal of Research in Science and Teaching*, 29(1), 17-34.
- Mink, O.G., Owen, K.Q. & Mink, B.P. (1993). *Developing high-performance people: The art of coaching*. Reading, Massachusetts: Addison-Wesley.
- Schoenfeld. (1992). Learning to think mathematically: Problem solving, metacognition, and sense making in mathematics. In D. A. Grouws (Ed.), *Handbook of Research on Mathematics Teaching and Learning*, (pp.355-358). New York: Macmillan.

การบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา ของโรงเรียนเอกชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในจังหวัดหนองบัวลำภู

Teaching and Learning Administration in Kindergarten and Primary level of Private School during Coronavirus Pandemic (COVID-19) in Nong Bua Lamphu Province

สมาน ประวันโต^{1*}

Saman Prawantho^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในจังหวัดหนองบัวลำภู ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1). เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา 2). เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการบริหารงานการเรียนการสอนกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา 3). เพื่อศึกษาผลกระทบระหว่างแนวทางการบริหารงานการเรียนการสอนกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน และ 4). เพื่อศึกษาผลสำเร็จของการบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า 1). แนวทางโรงเรียนเอกชนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา มีแนวทางการบริหารการศึกษาที่ดี มีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทการเข้าถึงการเรียนรู้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโคโรนา (โควิด-19) 2). ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการเรียนการสอนกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของการเรียนการสอนอยู่ในระดับที่ ต่ำมาก 3). มีการจัดการด้านผลกระทบระหว่างแนวทางการเรียนการสอนกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานในระดับที่ต่ำมาก และ 4). ผลสำเร็จของการบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียน โดยมีการจัดเตรียมแผนรองรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนป่วย กักตัว หรือกรณีปิดโรงเรียน มีสัดส่วนการบริหารงานการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน แผนรองรับ บริหารงานการเรียนการสอน

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิจัยบัณฑิต

¹ Education Administration, Pitchayabundit College

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

Abstract

The purposes of this research were study of teaching and learning administration in preschool and primary level of private school during coronavirus pandemic (COVID-19) in Nong Bua Lamphu Province. The research purposes are: 1) study the teaching and learning management guidelines in kindergarten and primary level in school 2) study relationship between teaching and learning management guidelines and teaching and learning practice succession 3) study the impact between teaching and learning management guidelines and teaching and learning practice succession 4) study results teaching and learning practice succession. The research results are: 1) the demonstration good result in preschool and primary level in school in line with the context of access to learning during coronavirus pandemic (COVID-19). 2) The proportion of teaching and learning management is very good. 3) There is a plan to support teaching and learning management for student's sick, quarantine or school close and provide a plan to support teaching and learning management for students who are sick, quarantined, or in case of school closure. 4) The proportion of teaching and learning management was at a moderate level.

Keywords: Teaching management, coronavirus pandemic, teaching and learning management

บทนำ

นับตั้งแต่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2563 จนถึง ปัจจุบัน ทำให้เกิดปัญหากระทบไปทุกๆ ด้านทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมรวมถึงระบบการศึกษาที่เกิดปัญหาจนไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามปกติ เกิดผลกระทบกับระบบการศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถเข้ามาเรียนในโรงเรียนได้ตามปกติ ทำให้การเรียนของนักเรียนขาดความต่อเนื่อง ไม่มีระบบการรองรับความเสี่ยงจากเหตุการณ์ในลักษณะนี้ แต่ในอีกมุมหนึ่งกลับเป็นตัวแปรในการสร้าง การเปลี่ยนแปลงให้กับการศึกษาและเป็นตัวขับเคลื่อนในการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาไทยมากขึ้น ระบบการศึกษาทุกภาคส่วนในระบบการศึกษาไทยได้

ช่วยกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้ระบบกลไกของการศึกษาดำเนินการต่อไปเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาท่ามกลาง สถานการณ์ต่างๆ ให้มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ทันสถานการณ์และบริบทของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป โดยการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยระบบการเรียนการสอน ทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาทุกที่ ทุกเวลา แต่ก็มีส่วนที่จะทำให้การปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนและผู้เรียนลดน้อยลงบ้าง ลักษณะการเรียนได้เปลี่ยนพื้นที่จากโรงเรียนสู่การถ่ายทอดความรู้ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นภาพที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่คุ้นชินกับภาพห้องเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมากรวมตัวกันใช้หนังสือเหมือนกัน สื่อประกอบการสอนเหมือนกัน และมีวิธีการประเมินผล

เหมือนกันเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน แต่สำหรับการเรียนรู้วิธีใหม่นั้น เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิมแต่ ผู้เรียนมีการใช้วิธีที่แตกต่างในการไปให้ถึงจุดหมายได้ นักเรียนบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพหรือคลิป วิดีโอ แต่นักเรียนบางคนอาจชอบการฟังผู้สอนบรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน โรงเรียนจึงต้องกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ จะทำให้เห็นถึงการบริหารรูปแบบการเรียนการสอนหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) และการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรูปแบบใหม่ที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับครู นักเรียนและผู้ปกครอง

สำหรับการจัดการศึกษาในประเทศไทย ได้กำหนดแนวทางการเรียนการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนต่อไปได้ โดยรูปแบบการเรียนการสอนหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในการบริหารจัดการให้เกิดความเหมาะสมมี 4 รูปแบบ ที่สอดคล้องกับรูปแบบปกติใหม่ (Wichai Wongyai and Marut Patphol, 2020) ประกอบด้วย

1. การเรียนผ่านระบบออนไลน์ 100 เปอร์เซนต์ รูปแบบดังกล่าวเหมาะกับโรงเรียนที่มีความพร้อมทั้งด้านระบบการเรียนการสอน และหลักสูตรสำหรับการเรียนผ่านระบบออนไลน์ ผู้เรียนและผู้ปกครองต่างมีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุน รวมทั้งมีเครื่องมือสนับสนุนการเรียน เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ต

2. การเรียนในห้องเรียนเหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนไม่มากและพื้นที่มาก

พอให้สามารถปฏิบัติ เพื่อรักษาระยะห่าง และการดูแลสุขอนามัยของนักเรียนได้อย่างเข้มข้นและเคร่งครัดเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ขึ้น

3. การเรียนแบบผสมผสานออนไลน์และออฟไลน์เหมาะสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนมากและไม่มีประสบการณ์จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์มาก่อน ดังนั้นจึงควรแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อ สลับวันให้นักเรียนมาเรียนที่โรงเรียน กลุ่มละ 2 วันต่อสัปดาห์ ในขณะที่ 3 วันที่เหลือให้นักเรียนเข้าเรียนผ่านระบบออนไลน์จากที่บ้าน

4. การเรียนแบบ Home School การเรียนการสอนในรูปแบบนี้จะมีเพิ่มขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากผู้ปกครองอาจจะมีกังวลเรื่องความปลอดภัยของบุตรหลาน โดยผู้ปกครองจะมีบทบาทเป็นผู้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นการเรียนแบบออนไลน์ควบคู่กับการจัดครูเฉพาะวิชาเข้ามาสอนที่บ้าน เพื่อตอบโจทย์รูปแบบการเรียนรู้อย่างลูกมาประยุกต์กับหลักสูตรของกระทรวงการศึกษาธิการเรียน Home School เหมาะกับกลุ่มเด็กมีความต้องการพิเศษและเด็กที่มีปัญหาโรคประจำตัวที่มีความเสี่ยงหากต้องออกไปเรียนที่โรงเรียน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดหนองบัวลำภู ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงาน การบริหารงานของโรงเรียน เพื่อให้มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

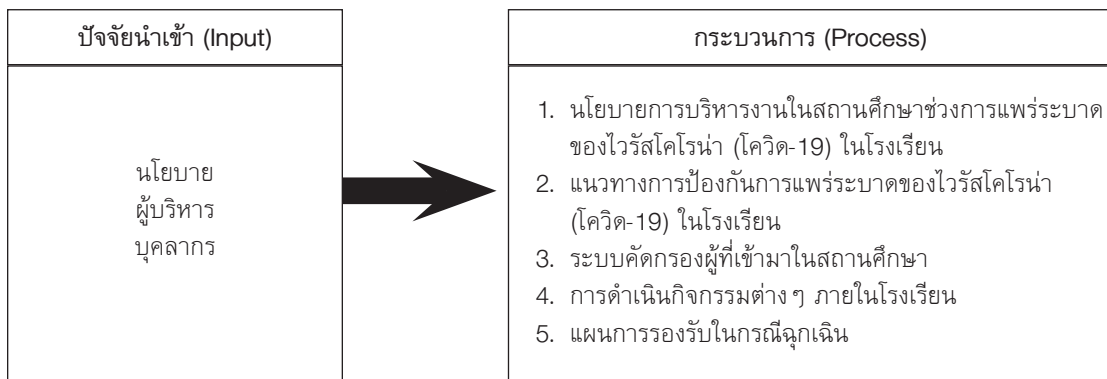
1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดหนองบัวลำภู

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการเรียนการสอนกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดหนองบัวลำภู

3. เพื่อศึกษาผลกระทบระหว่างแนวทางการเรียนการสอนกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดหนองบัวลำภู

4. เพื่อศึกษาผลสำเร็จของการบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดหนองบัวลำภู

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประกอบด้วยผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษาเอกชน ในจังหวัดจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จัดการศึกษา ระดับอนุบาลและประถมศึกษา จำนวน 11 แห่ง จำนวน 55 คน ดังนี้

1. โรงเรียนพิชญบัณฑิต ผู้บริหาร 3 คน ครูผู้สอน 2 คน

2. โรงเรียนจริยานุสรณ์ ผู้บริหาร 3 คน ครูผู้สอน 2 คน

3. โรงเรียนสุนทรวิทยา ผู้บริหาร 3 คน ครูผู้สอน 2 คน

4. โรงเรียนอนุบาลสุตา ผู้บริหาร 3 คน ครูผู้สอน 2 คน

5. โรงเรียนอนุบาลภูผาจันทร์ ผู้บริหาร 3 คน ครูผู้สอน 2 คน

6. โรงเรียนภูดินทร์นุกูล ผู้บริหาร 3 คน
ครูผู้สอน 2 คน

7. โรงเรียนปณณรักษ์ ผู้บริหาร 3 คน
ครูผู้สอน 2 คน

8. โรงเรียนวีรภัทรคอมพิวเตอร์ ผู้บริหาร
3 คน ครูผู้สอน 2 คน

9. โรงเรียนแสนภักดีวิทยา ผู้บริหาร 3
คน ครูผู้สอน 2 คน

10. โรงเรียนอินันดดา ผู้บริหาร 3 คน
ครูผู้สอน 2 คน

11. โรงเรียนสงวนศึกษา ผู้บริหาร 3 คน
ครูผู้สอน 2 คน

1.3.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล วันที่ 1 กันยายน 2564-31 ธันวาคม 2564

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้
แบบสอบถาม สร้างตามความมุ่งหมายและกรอบ
แนวการวิจัยที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3
ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน
อนุบาลและประถมศึกษาเอกชนในจังหวัดจังหวัด
หนองบัวลำภู ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ
ตรวจสอบรายการ จำนวน 8 ข้อ โดยครอบคลุม
ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลโรงเรียน ระดับชั้นที่เปิดสอน
จำนวนครู จำนวนนักเรียน การบริหารการสอน
ของโรงเรียน การช่วยเหลือครูในเรื่องการสอน
การช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องการเรียน การช่วยเหลือ
ผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับแนวทาง
การบริหารงานการสอนในระดับอนุบาล
และประถมศึกษาของโรงเรียน ในช่วงการ

แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ลักษณะ
ของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอ
แนะเพื่อการปรับปรุงเกี่ยวกับแนวทางการบริหาร
งานการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา
ศึกษาของโรงเรียน ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัส
โคโรนา (โควิด-19) ลักษณะของแบบสอบถามเป็น
แบบปลายเปิด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงแนวทางการบริหารงาน
การสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา
ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19)
ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดหนองบัวลำภู

2. ได้ผลทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง
แนวทางการบริหารงานการสอนกับความสำเร็จ
ในการปฏิบัติงานของการเรียนการสอนในระดับ
อนุบาลและประถมศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของ
ไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของโรงเรียนเอกชน
ในจังหวัดหนองบัวลำภู

3. ได้ผลทดสอบผลกระทบระหว่าง
แนวทางการบริหารงานการสอนกับความสำเร็จ
ในการปฏิบัติงานของการเรียนการสอนในระดับ
อนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียนในช่วงการ
แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของ
โรงเรียนเอกชน ในจังหวัดหนองบัวลำภู

4. ทราบถึงผลสำเร็จของการบริหาร
งานการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา
ของโรงเรียนเอกชน ในช่วงการแพร่ระบาดของ
ไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของโรงเรียนเอกชน
ในจังหวัดหนองบัวลำภู

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ใช้การแจกแจงความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้านความพึงพอใจต่อการแนวทางการบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ตอนที่ 2 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะ จากแบบสอบถามปลายเปิดนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้รูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์

4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาระดับการบริหารแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินระดับการบริหารงานดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย

น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านตำแหน่ง พบว่าตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และตำแหน่งครู จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียน ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

ตาราง 1 การวิเคราะห์แนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในโรงเรียน โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

รายละเอียด	N	$\bar{X}$	S.D.
แนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในโรงเรียน	55	3.709	0.93

จากตาราง 1 เป็นการวิเคราะห์แนวทางการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในโรงเรียนพบว่าแนวทางการป้องกัน

การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยที่ 3.709 อยู่ในระดับดี

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับบริบท การเข้าถึงการเรียนรู้ในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) กับตำแหน่ง

การปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบท การเข้าถึงการเรียนรู้ในสถานการณ์การระบาดของ ของไวรัสโคโรนา (โควิด-19)	ตำแหน่ง		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม
น้อยที่สุด	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
น้อย	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (100.0)
ปานกลาง	1 (20.0)	4 (80.0)	5 (100.0)
มาก	13 (27.1)	35 (72.9)	48 (100.0)
มากที่สุด	0 (00.0)	2 (100.0)	2 (100.0)
รวม	14 (25.5)	41 (74.5)	55 (100.0)

Chi-Square=0.828, Sig=0.661

จากตาราง 2 พบว่ามีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทการเข้าถึงการเรียนรู้ในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) มีสัดส่วนการบริหารงานการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือตำแหน่งครูจัดให้มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทการเข้าถึงการเรียนรู้ในสถานการณ์การระบาดของ

ของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) มีสัดส่วนการบริหารงานการเรียนการสอนอยู่ในระดับดีมากที่สุดในขณะที่ตำแหน่งผู้บริหารจัดให้มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทการเข้าถึงการเรียนรู้ในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) มีสัดส่วนการบริหารงานการเรียนการสอนอยู่ในระดับดีมาก

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การจัดเตรียมแผนรองรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนป่วย กักตัวหรือกรณีปิดโรงเรียน กับ ตำแหน่ง

การจัดเตรียมแผนรองรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับ นักเรียนป่วย กักตัว หรือกรณีปิดโรงเรียน	ตำแหน่ง		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม
น้อยที่สุด	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
น้อย	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (100.0)
ปานกลาง	12 (23.1)	40 (76.9)	52 (100.0)
มาก	0 (00.0)	0 (00.0)	0 (100.0)
มากที่สุด	2 (66.7)	1 (33.3)	3 (100.0)
รวม	14 (25.5)	41 (74.5)	55 (100.0)

Chi-Square=2.840, Sig=0.092

จากตาราง 3 พบว่ามีการจัดเตรียมแผนรองรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนป่วย กักตัวหรือกรณีปิดโรงเรียน มีสัดส่วนการบริหารงานการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ตำแหน่งครูจัดให้มีการจัดเตรียมแผนรองรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนป่วย กักตัวหรือกรณีปิดโรงเรียน มีสัดส่วนการบริหารงานการเรียนการสอนอยู่ในระดับ ปานกลาง ในขณะที่ตำแหน่งผู้บริหารจัดให้มีการจัดเตรียมแผนรองรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนป่วย กักตัวหรือกรณีปิดโรงเรียน มีสัดส่วนการบริหารงานการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานการเรียนการสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในจังหวัดหนองบัวลำภู

การบริหารงานบุคลากรโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู การบริหารงานบุคลากรโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีการบริหารงานการเรียนการสอน โดยพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

นโยบายการบริหารงานในสถานศึกษา
ช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19)
ในโรงเรียน โดยทางโรงเรียนมีความสำเร็จของ
แนวทางการบริหารงานการเรียนการสอนในระดับ
อนุบาลและประถมศึกษาของโรงเรียน ในช่วงการ
แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ใน
ระดับดีมากที่สุด โดยการบริการจัดการที่ดีที่สุด
คือระบบการคัดกรองวัดไข้ให้กับนักเรียน ครูและ
ผู้เข้ามาติดต่อ ทุกคนก่อนเข้าสถานศึกษาเพื่อให้
เกิดความปลอดภัยแก่นักเรียนและผู้ปกครองที่
เข้ามาเรียนและติดต่อ รองลงมาคือระบบการดูแล
และรักษาความสะอาด การพ่นยาฆ่าเชื้อภายใน
พื้นที่ของโรงเรียน อาคารเรียน การจัดวางเจล
แอลกอฮอล์สำหรับใช้ทำความสะอาดมือบริเวณ
ทางเข้าอาคารเรียน หน้าประตูห้องเรียน ทางเข้า
โรงอาหารและเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ มีการติดป้าย
ประชาสัมพันธ์แนะนำการปฏิบัติเพื่อสุขอนามัย
เป็นแนวทางการบริหารงานการเรียนการสอนใน

ช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19)

นโยบายการบริหารงานในสถานศึกษา
ช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19)
ในโรงเรียน ด้านแผนการจัดเตรียมแผนรองรับการ
จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนป่วย กักตัว
หรือกรณีปิดโรงเรียน โดยผู้บริหารจัดให้มีการจัด
เตรียมแผนรองรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับ
นักเรียนป่วยกักตัวหรือกรณีปิดโรงเรียน มีสัดส่วน
การบริหารงานการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก
ที่สุดเนื่องจากเป็นการป้องกันผลกระทบที่จะเกิด
ขึ้นในระยะยาวหากมีแผนการรองรับที่ไม่ดี ส่วน
ครูจัดให้มีการจัดเตรียมแผนรองรับการจัดการ
เรียนการสอนสำหรับนักเรียนป่วย กักตัวหรือกรณี
ปิดโรงเรียนมีสัดส่วนการบริหารงานการเรียนการสอน
อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากครูมีหน้าที่ใน
การสอนเป็นหลักและจะคอยรายงานสถานการณ์
อาการของเด็กนักเรียนต่อผู้บริหารทำให้การดูแล
นักเรียนด้านการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่คุณครู
ต้องรับผิดชอบเป็นหน้าที่หลัก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ (2563). การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการก่อนเปิดภาคเรียน. ค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2564, จาก <https://moe360.blog/2020/05/08/>
- กระทรวงสาธารณสุข, กรมอนามัย.(2563). คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19. ค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2564, จาก <https://multimedia.anamai.moph.go.th/associates/educational-manual- covid19/>
- กระทรวงสาธารณสุข, กรมอนามัย.(2563). แนวปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19. ค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2564, จาก <http://oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER17/DRAWER002/GENERAL/DATA002>
- จิรกิติ ทองปรีชา. (2562). การบริหารจัดการเรียนการสอน ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 ระดับมัธยมศึกษา พื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต. เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
- ธงชัย สันติวงษ์. (2542). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: รัตนพานิช.

- บุญลือ สุทธิศักดิ์. (2544). การศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดพังงา. ปรินุญานินพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
- พนัส หันนาคินทร์. (2546). การบริหารบุคลากรในโรงเรียน. กรุงเทพฯ:พิชเนศ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2545). การกำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิภาดา สรัมย์. (2562). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. ปรินุญานินพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิมพ์พัทธา สินธุรัตน์. (2556). การบริหารงานด้านทรัพยากรบุคคลกรณีศึกษา: วิทยาลัยเทคโนโลยีตะวันออก (อี.เทค). ปรินุญาศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษาระดับปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พรรณราย อินทรัตน์. (2563). ความพึงพอใจต่อการปรับตัวศูนย์อาหารในมุมมองผู้บริหารโศกช่วงสถานการณ์โควิด-19 ศึกษาเฉพาะกรณีธุรกิจการค้าในจังหวัดพิษณุโลก. ปรินุญานินพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญ ลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6

Learning Activities Based on Mon Culture in Ladkrabang for Grade Six Students Using Project-based Learning in The Art Learning Strand

อารีวรรณ นาคดำ^{1*}, สาทิต ทิมวัฒนบรรเทิง²
Areewan Nakdam^{1*}, Sathit Thimwatbuntong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มที่ศึกษาได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวนนักเรียน 22 คน โรงเรียนวัดสุทธาโภชน์ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3)แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย เบี่ยงเบนมาตรฐาน และสมมติฐานโดยใช้การทดสอบ (t-test)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความพึงพอใจที่นักเรียนมีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ซึ่งอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน ศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹ M.Ed. student in Art Education Program, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwinrot University

² Faculty of Fine Arts, Srinakharinwinrot University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

Abstract

This aims of this research are as follows: (1) to compare the learning achievement of students before and after learning by organizing learning activities based on Mon art and culture in Ladkrabang for Grade Six students using project-based learning in the art learning strand; (2) to study the satisfaction of students towards learning activities based on Mon culture in Ladkrabang among Grade Six students using project-based learning in the art learning strand. The research participants included 22 Grade Six students in the second semester of the 2021 academic year at Sutthaphot School in Lat Krabang District, Bangkok. The research selected respondents using Purposive Sampling. The duration of the research period was four weeks, two classes per week, and one hour per class. The research method used in this study was a One Group and Pretest-Post testing.

The research procedures included the following: (1) creating a teaching model by evaluating the Consistency Index (IOC); (2) conducting learning activities for eight learning management plans for eight hours; (3) conducting pre-and-post-test testing and finding the average test scores of each learning management plan; and (4) finding satisfaction. The research outcome revealed that learning achievement of learning activities of Mon culture in Ladkrabang for Grade Six students had better learning achievement than before conducting learning activities with a statistical significance of 0.05. The assessment results of the satisfaction of the students on the learning activities of Mon Art and culture, and the art learning subject group for Grade Six students with a mean of 4.68, which was the most satisfactory level.

Keywords: project-based learning activity, Mon art and culture Ladkrabang

บทนำ

มอญลาดกระบัง เป็นชาวไทยเชื้อสายมอญที่ขยายมาจากพระประแดงและสมุทรสาคร มาตั้งถิ่นฐานในเขตลาดกระบัง ได้แก่ ชุมชนเลียบคลองมอญ แขวงทับยาว ชุมชนลำกอไผ่ แขวงลำปลาทิว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมอญลาดกระบังนั้น มีความเชื่อและวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกับมอญในพื้นที่อื่นๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน

ในปัจจุบันมอญลาดกระบัง ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนทางด้าน ศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิตและประเพณี หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วัฒนธรรม” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของ วัฒนธรรม คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่นวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมการแต่งกาย วิถีของหมู่คณะ วัฒนธรรมของมอญลาดกระบังนั้น ได้มีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว จึงได้ถูกคัดเลือกจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อเป็นพื้นที่ในการ

ดำเนินการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ปรากฏเป็นรูปธรรม วัฒนธรรมของมอญลาดกระบัง แสดงให้เห็นถึงการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชุมชน และบุคคลในท้องถิ่น เนื่องจากมีวัฒนธรรมเป็นตัวหล่อหลอมให้ผู้คนในชุมชนมีเป้าหมาย และจุดประสงค์เดียวกันนั่นก็คือ การอนุรักษ์ให้วัฒนธรรมที่มีอยู่ไม่หายไป โดยสามารถนำวิถีชีวิตและประเพณีผนวกเข้าด้วยกันจึงก่อให้เกิดเป็น “ศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง” สังเกตได้จากประเพณีในรอบปี อาทิ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง และประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่าในขณะที่มอญลาดกระบัง มุ่งเน้นและสนับสนุนมิติทางด้านศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิตและประเพณีที่มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยว นั้นจึงทำให้หลงลืม และขาดความเชื่อมโยงสิ่งที่เป็นหัวใจในการขับเคลื่อนศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบังนั่นก็คือ “การศึกษา” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษา ให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพกับความต้องการของท้องถิ่น

ดังนั้นมิติทางด้านการศึกษา จึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทาง

ด้านต่าง ๆ ของการพัฒนามนุษย์ ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ หากไม่มีการศึกษาการพัฒนาก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบดูแลในการจัดการศึกษา รวมถึงการปลูกจิตสำนึกและค่านิยมเพื่อปรับสมดุลระหว่างการศึกษากับศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น เนื่องจากการศึกษาถือเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่น และการจัดการศึกษาที่จะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง ต้องเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตเศรษฐกิจและสังคมแต่ละท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการจึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น กรมวิชาการ (2540) หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2538) ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในด้านการจัดการศึกษามาตลอดแนวการดำเนินการตามหลักสูตรให้จัดการเรียนการสอนยึดสภาพในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาหลักสูตร เลือกสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม ปรับรายละเอียดเนื้อหาวิชาให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งแนวทางในการดำเนินงานดังกล่าว มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตตนเองและของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น เกิดความรัก ความผูกพัน ความหวงแหน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองต่อไป (กรมวิชาการ 2539)

การเรียนการสอนวิชาศิลปะเป็นวิชาที่มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 ได้ระบุใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระที่ 1 มาตรฐานการเรียนรู้ที่ 1.2 เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็น มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญา สากลและตัวชี้วัดชั้นปีประถมศึกษาปีที่ 6 ข้อที่ 1 บรรยายบทบาทของงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนชีวิต และสังคม ข้อที่ 2 อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของ ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาที่มีผลต่องาน ทัศนศิลป์ในท้องถิ่นและ ข้อที่ 3 ระบุและบรรยาย อิทธิพลทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีผลต่อการ สร้างงานทัศนศิลป์ของบุคคล ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าว มีความเหมาะสมแก่การจัดการเรียนรู้ในเรื่องของ ศิลปวัฒนธรรมมอญลวดกระบัง โดยการจัดการ เรียนรู้ นั้น จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบโครง งาน การจัดการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เป็นการ จัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคหลากหลายรูปแบบซึ่ง สามารถนำมาผสมกัน ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม ฝึกคิด การแก้ปัญหา การเน้นกระบวนการ การ สอนแบบปริศนาความคิด การสอนแบบร่วมกันคิด และการประสานสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้นำมา จัดระบบ ให้เป็นแบบแผน โดยการใช้ศิลปะเป็นตัว ประสานในการจัดกระบวนการของศิลปวัฒนธรรม มอญ อย่างเป็นขั้นตอน ทั้งนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือ ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง กับแหล่งความรู้เบื้องต้น ผู้เรียนสามารถสรุป ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งความรู้ที่ผู้เรียนได้มาไม่ จำเป็นต้องตรงกับตำรา แต่ผู้สอนจะสนับสนุนให้ ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ และ ปรับปรุงความรู้ที่ได้ให้สมบูรณ์ การจัดการเรียนรู้ แบบโครงงาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550)

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนการสอนศิลปวัฒนธรรมมอญ

ลวดกระบัง พบว่ายังไม่มีข้อมูลในการจัดทำวิจัยที่ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบโครงงาน ศิลปวัฒนธรรมมอญลวดกระบัง และยังค้นพบว่า เอกสารตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับ วัฒนธรรมมอญ ลวดกระบังยังคงมีน้อย ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ให้ นักเรียนนักศึกษาและบุคคลในท้องถิ่นได้มี การส่งเสริมและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมมอญลวดกระบัง อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการนำการศึกษาเข้าไป มีบทบาททางศิลปวัฒนธรรม และมีศิลปะเป็นตัว เชื่อมโยง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบ โครงงาน นอกจากจะมีมิติของการท่องเที่ยวแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องมิติของการศึกษาควบคู่ไป ด้วย เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนให้ศิลปวัฒนธรรมมอญ ลวดกระบัง มีความสมบูรณ์ในทุกๆ มิติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมมอญลวดกระบัง กลุ่มสาระการ เรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการกิจกรรมเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลวดกระบัง กลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ ร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมมอญลวดกระบัง กลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มที่ศึกษา

กลุ่มที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสุทธาโกชน เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน 22 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเรื่อง ศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบังกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ จำนวน 8 สัปดาห์ ตามความเหมาะสม

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบังกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบังกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 25 ข้อ

ขั้นตอนการวิจัย

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

2. ดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยการทำทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน คาบเรียนละ 1 ชั่วโมง

3. ขั้นสิ้นสุดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

3.1 หลังจากจบการสอนโดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ฉบับเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

3.2 นำผลที่ได้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำการตรวจวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดสอบตามความมุ่งหมายการวิจัยต่อไป

3.3 การประเมินรูปแบบการสอน เพื่อทดสอบความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 25 ข้อ และทำการตรวจวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อสรุปผลการทดสอบตามความมุ่งหมายการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลของความเที่ยงตรง เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่อง ศิลปวัฒนธรรมมอญลดากระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 3 ผลของค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดย กิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเรื่อง ศิลป วัฒนธรรมมอญลดากระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดากระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การประเมิน	ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์					
	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	df	sig.(2-tailed)
ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (60 คะแนน)	22	28.18	6.82	5.716	42	0.000*
ผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (60 คะแนน)	22	39.86	6.74			

ข้อสำคัญทางสถิติระดับ .05 (t .05, 21=2.079)

จากตาราง 1 การเปรียบเทียบความ แตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน หลังเรียน 39.86 ก่อนเรียน 28.18

หลังเรียนคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2 ความพึงพอใจนักเรียนที่ร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรม มอญลดากระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	N	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ครูอธิบายเนื้อหาเข้าใจง่าย	22	4.64	0.66	มากที่สุด
2. ครูให้คำแนะนำปรึกษาดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง	22	4.50	0.67	มากที่สุด
3. ครูมีจิตในเมตตาการุณาต่อนักเรียนอย่างเท่าเทียม	22	4.64	0.73	มากที่สุด
4. ครูสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน	22	4.68	0.65	มากที่สุด
5. ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	22	4.77	0.53	มากที่สุด
6. เนื้อหามีความเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	22	4.73	0.55	มากที่สุด
7. เนื้อหามีการเรียงลำดับจากง่ายไปสู่ยาก	22	4.64	0.58	มากที่สุด

ตาราง 2 ความพึงพอใจนักเรียนที่ร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรม มอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ต่อ)

ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	N	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
8. เนื้อหาตรงตามความสนใจของนักเรียน	22	4.55	0.67	มากที่สุด
9. การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	22	4.64	0.66	มากที่สุด
10. เนื้อหาครบถ้วน ชัดเจน ไม่สับสน	22	4.82	0.39	มากที่สุด
11. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	22	4.59	0.67	มากที่สุด
12. กิจกรรมการเรียนรู้สามารถทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อได้หาง่าย	22	4.77	0.53	มากที่สุด
13. นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	22	4.82	0.5	มากที่สุด
14. นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมไปตามลำดับขั้นตอน	22	4.77	0.53	มากที่สุด
15. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิดและกล้าตัดสินใจ	22	4.64	0.73	มากที่สุด
16. บรรยากาศที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	22	4.77	0.43	มากที่สุด
17. นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น	22	4.68	0.57	มากที่สุด
18. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	22	4.41	0.73	มาก
19. นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย	22	4.59	0.59	มากที่สุด
20. บรรยากาศที่เปิดให้นักเรียนทำงานอย่างอิสระ	22	4.68	0.57	มากที่สุด
21. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง	22	4.86	0.35	มากที่สุด
22. นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง	22	4.86	0.35	มากที่สุด
23. นักเรียนมีความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการปฏิบัติกิจกรรม	22	4.82	0.5	มากที่สุด
24. นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง	22	4.73	0.46	มากที่สุด
25. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	22	4.5	0.67	มาก
รวม	22	4.68	0.32	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเรื่อง ศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 22 คน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในข้อครูให้คำแนะนำปรึกษาดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง และข้อนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X}=4.50$) เท่ากัน และข้อนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.41$) ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทุกแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจากตารางสรุปการเปรียบเทียบคะแนนรวมทั้ง 8 แผนการจัดการเรียนรู้ ตามตาราง 1 การประเมินความหาค่าความเที่ยงตรงความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับ มากที่สุด และ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครู

สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบการสอนหลักสูตรแกนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 1 มาตรฐานการเรียนรู้ที่ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาสากลและตัวชี้วัดชั้นปีประถมศึกษาปีที่ 6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้นำมาจัดระบบให้เป็นแบบแผน โดยการใช้ศิลปะเป็นตัวผสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอลิสณา อนันตะอาด (2556) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน การออกแบบลายผ้าทอดตาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน ทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 22 คน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4.68 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในข้อครูให้คำแนะนำปรึกษาดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง และข้อนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ 4.50 เท่ากัน และข้อนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ 4.41 ส่วนข้ออื่นๆ ที่เหลือ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3. สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราดา พุ่มพกา (2560) ได้ศึกษาภูมิปัญญาด้านศิลปกรรมของชุมชนไทยเชื้อสายมอญเพื่อออกแบบสื่อการเรียนรู้ พบว่าผลการประเมินแบบความพึงพอใจของตัวแทนชุมชน จำนวน 363 คน ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้โดยใช้แบบสอบถามพบว่า ค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหา 4.05 ค่าเฉลี่ยด้านออกแบบ 4.19 ค่าเฉลี่ยด้านการเรียนรู้ 4.18 และสื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ผลงานวิจัยของสินินาฏ ทองวัฒนา (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหางหงส์ ึงตะขาบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง หางหงส์ ึงตะขาบ เหมาะสมที่สุด เฉลี่ย 4.77 ผลงานวิจัยของ สุรศักดิ์ รักษาสุข (2556) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เรื่อง ผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่อนศิลา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ความพึงพอใจพบว่าผู้เรียนที่เรียนศิลปะท้องถิ่น มีความพึงพอใจทางการเรียนศิลปะและความตระหนักในการอนุรักษ์ศิลปะท้องถิ่นในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.19

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเรื่อง ศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง มาจัดองค์ความรู้ได้อย่างเป็นขั้นตอน และสามารถเป็นแนวทางในการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกับมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของบริบทในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปบูรณาการกับ 8 กลุ่มสาระ เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมที่อยู่ในท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเอง โดยการจัดบรรยายภาคที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้

1.2 โรงเรียนสามารถนำ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบโครงงานเรื่องศิลปวัฒนธรรมมอญลาดกระบัง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม หรือสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อให้ นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ และพัฒนาต่อยอดไปสู่การเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียน ให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

2.2 ควรมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่มีความหลากหลาย และมีความสอดคล้องกับผู้เรียนในระดับช่วงชั้นอื่นๆ ที่คำนึงถึงการศึกษาในศตวรรษที่ 21

2.3 ควรพัฒนาและให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้มีความเท่าทัน

ต่อผลกระทบทางการศึกษา การพร้อมรับ การ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ
ปรับตัว การเปลี่ยนแปลง รวมถึงการพลิกวิกฤติ ได้แก่ On Site, Online, On Air, On Hand,
ให้เป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาทางการศึกษา โดย On Demand และ Hybrid Learning เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2520). *พงศาวดารมอญพม่า คัดจากประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 1*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.
- กิตติศักดิ์ ธรรมอภิบาล. (2557). *การพัฒนาชุดสื่อการสอนศิลปะเรื่องการทำหัวโขนหุ่นมาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)*. ปรินญาณินพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2547). *การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning)*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564, จาก <https://candmbsri.wordpress.com/การจัดการเรียนรู้แบบใช้-2/>
- ธวัชชัย ยอดราช. (2556). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวาดภาพระบายสีน้ำระหว่าง การเรียนการสอนก่อนและหลังและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์.
- บุรินทร์ พิมพ์ผล. (2555). *การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องทัศนศิลป์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร*. ปรินญาณินพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วารดา พุ่มพกา (2560). *ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรมของชุมชนไทยเชื้อสายมอญเพื่อออกแบบสื่อการเรียนรู้*. ปรินญาณินพนธ์ดุขฎิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *Project Based Learning แนวคิดที่ 2 ขั้นการจัดการเรียนรู้ ตาม โมเดล จักรยาน แห่งการเรียนรู้แบบ PBL*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2564, จาก <https://slideplayer.com/slide/11811977/>
- สนนัตร์ จารุตามระ. (2551). *ประเพณีของชาวมอญปากลัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สินินาฏ ทองวัฒนา. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องทางหงส์ ังตะขาบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินญาณินพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- สุกัญญา เบาเนต. (2549). การสร้างอัตลักษณ์ของคนมอญย้ายถิ่น ศึกษากรณีแรงงานข้ามชาติในจังหวัดสมุทรสาคร. ปรินญาณพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุภรณ์ โอเจริญ. (2541). มอญในเมืองไทย *The Mons in Thailand*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- สุรศักดิ์ รักษาสุข. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เรื่องผลิตภัณฑ์แกะสลักหินอ่างศิลา. ปรินญาณพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- โสภณ นิไชโยค. (2547). ประวัติเจ้าจอมมารดากลิ่น ท.จ.ว. พระสนมเอกในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๘๐ ปีศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ สุเอ็ด คชเสนี ๔๘ ปีสมาคมไทยรามัญ. กรุงเทพฯ: สมาคมไทยรามัญ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน กรุงเทพฯ กลุ่มส่งเสริมวัดกรรมการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2564, จาก <http://bsri.swu.ac.th/fileindex/child-center/full50045.pdf>
- องค์ บรรจุน. (2550). สตรีมอญในราชสำนักสยามสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-2475. ปรินญาณพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อมรรัตน์ เทพกำปนาท. (2551). ความหมาย วัฒนธรรม-สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564, จาก <http://www.openbase.in.th/node/5954>
- อลิสณา อนันตะอาด. (2556). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่องการออกแบบลายผ้าทอตามภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อุดมรัตน์ นวมณท์ (2558). การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือ: กรณีศึกษาชุมชนเลียบคลองมอญ แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.